

**«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2006**

Ҳалима Ҳудойбердиева

Йўлдадирман

***Шеърлар,
бахшиёналар,
тўртликлар***

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2006

Мавлоно Жалолиддин Румий бир шеърида: «Учмоққа қанот йўқ, вале учгайман», дея башорат қилган экан. Шеърнинг туғилиш ва ёзилиш жараёнини ҳам шундай таърифлаш мумкин. Руҳ ердан бир қадар кўтарилганда, ёзув столида қанот чиқарганда, чамаси, шунга ўхшаш ҳолат содир бўлади. Таниқли шоира Ҳалима Худойбердиеванинг янги китобида шундай ҳолат рўй бергандаги сирли кечинмалар, дунёнинг ўтар-кетарчи тарафлари, ўткир кирралари КЎНГИЛга урилгандаги изтироблар, РУҲнинг жозибали юксалишлари ва ана шу юксалишларнинг ШЕЪРХОН қалбида акс таъсир қўзғатишига асосланган шеърлар жамлангандир.

© «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти, 2006.

Ҳасима Худойбердиева

Йўлданман

Шеърлар

ЙИЛ БОШИ ИСТАКЛАРИ

Қишда дов-дарахтлар бурканар окка,
Қорга лаб босадир ўйларим маним.
Қадрдон қаламим оппоқ вараққа,
Пиҷирлаб тўқадир куйган-суйганим.

Куйдирган, суйдирган дўстларим, салом,
Бул кун барчангизни чорлайман бир-бир.
Бул кун оқаради курраи олам,
Мурувват қўлини чўзади тақдир.

Қишда қор бўралар, давра қизийди,
Сухбат кетаётир нари-беридан.
Ким шуҳрат тожини эртароқ кийди,
Ким силжигани йўқ турган еридан.

Тож кийган қўймасин тожин тушириб,
Тож остида бошни асрасин кўпроқ.
Туриб қолган кетсин чоғиб; чарх уриб,
Қуласин елкадан босиб турган тоғ.

Ким айтмади битта сўзни ийманиб,
Шу сўз учун унга тилайман журъат.
Куйманган кетмасин доим қуйманиб,
Енгил нафас олсин тиклай-тиклай қад.

Кимки фарзандсизлик доғида юрса,
Рўшнолик келсин-у, етиб куну ой,
Биби Фотимадай қўш ўғил кўрсин,
Қўш бешик ўртаси бўлсин унга жой.

Ўксинган гўдакка кўзим тушган чоқ
Садоқати буюк йил келсин дейман.
Қай бир иттифоққа солсалар нифоқ,
Сиёсати буюк йил келсин дейман.

Хаёллар чарх урар бошимда маним —
Эрта кун қолмас деб ерда доғли зоғ.
Эрта бажо бўлар менинг айтганим,
Серғавго дунё хам тортар сокин, соғ.

Кун келиб бу дунё бўлгай деб беҳишт,
Жимжитгина боғлар қилар ишора.
Бу қор хам шуларни айтмоқда, эшит,
Бу қор хам шундай деб қилар башорат.

Мен беҳишт шамолин яшириб сўзга,
Сўзладим, сўзларим ўпсин ер шарин.
Пири-бадавлатлик, ОТАЛАР, Сизга,
Хотиржам бахт Сизга, ОНАЖОНЛАРИМ.

Жаннат жилғалари боғларда чопсин,
Йигитлар бўлсин деб Гўрўғли келбат,
Кимки танҳо, бу йил бахтини топсин,
Бемор дўст соғайиб кетсин, деб албат.

Янги йил, бу оқ қор сўзлаган тунда
Базм суронларин кузатаркан жим,
Беғам ўтсин дейман,
Бедард ўтсин дейман йилингиз шундай,
Куйдирган, суйдирган дўст-ёронларим.

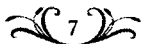
29 декабрь, 1980.

ДУГОНАГИНАМ

Мукамбарга

Кел, эй қувлашганча келар сўнгги дам,
Университет йиллари колмоқда ортда.
Ўрнига қўяйлик, дугонагинам,
Сўнгги шўхликларни бу эркин юртда.

Сокин дунёларга жўнаб кетаркан,
Биз хам қолажакмиз қуйилиб унда.
Бугун шўх, серғавго бизнинг бу Ватан —
Парпираб сузамиз асов тўлқинда.

Кел, ажралиш чоғин килайлик унут,
Шодумон куйлайлик қўлга қўл бериб.
Гарчанд ҳар ганимат ўтгувчи минут
Бизнинг шоҳ умрни борар емириб.

Булутсиз тонглардан бўларми кечиб,
Унут бўларми ҳеч ярқираган кун?
Биз истамай ёшлик либосин ечиб,
Балоғат либосин киямиз бугун.

Олча ниҳолидай қолдикми ўсиб,
Беш қайта олқишлаб кўкламни, кузни?
Курсдош Нормухаммад сўзлар йўл тўсиб:
«Кўзларинг қародир ўлгур сен қизнинг».

Шоштириб қўйди-ку қаро кўзлиллар,
Қай бирин танлашни билмай қолдинг сен,
Аросатда қўйиб кетмасин улар,
Йигит, сўнг ҳам сени севги сийласин.

Мукаш,
Сирли суҳбатлардан огоҳ ётоқда
Сўнгги сирлашувлар кўнгилни ёзсин.
Тақдир оппоқ толе улашар чоқда
Сенинг пешонангга муҳрини боссин.

Эртанги хайрли ташвишлар, майли,
Безовта қилмасин бугунча бизни.
Бугун ўйламайлик иш, турмуш зайлин
Ва қурилгуси уй, рўзғоримизни.

Кел, куйла биринчи курслардагидай
Ўтли ишқдан, торинг сайратиб қўлда.
Гарчанд ундагидай чалолмаймиз най —
Гарчанд севолмаймиз бугун у хилда.

Яқинлашиб борар қирғоққа кема,
Денгизда сайримиз бўлмоқда охир.
Юракка титроқлар солар бир нима,
Гарчанд титроқ билан куйламоқ оғир.

Аммо куйламоқ шарт, куйлаш дард билан,
То бу қўшиқ умри топмасин завол.
Такдир учраштира син сени мард билан,
Сўнг ҳам эркин яша, талаба мисол.

25 март, 1972.

ҲОВЛИЛАР

Ховлилар атрофига урмангиз девор,
Очик қўйинг эшик, деразаларни.
Кўзларимиз кўриб турсин, атрофда не бор,
Кўрмоқ учун яратган ахир уларни.
Девор урманг, токи ўз ховлимдан туриб
Сизнинг ховлингизни кўра олай мен.
Хоҳлаган пайтимда кира олай мен,
Қўймангиз темирдан дарвоза куриб.
Қиндан чиқмай қолган ўткир пичоқдай,
Уйдан чиқмай қолсак занг босар бизни.
Ва дўсту ошносиз қолиб у чоғда,
Суямиз, ёлғиз уй ва ўзимизни.
Йўк, йўк, қайноқ юрак тошар, интилар
Қайгадир, майли ким не деса десин.
Қайғусин, қувончин бўлишгим келар,
Ўзимнинг, сизнинг ҳам унинг ховлисин.
Ховлилар, қуёш нурларига йўғрилган,
Ўчоқларда ёнган олов азизмас кимга?
Истайманки, уйингизда тонгда туғилган —
Чақалоқ йиғиси келсин менинг ховлимга.
Шунда менга туғилди деб сингил ё оға,
Нечук сиздек хушбахт бўлиб суюнмайман мен?!
Ватан ўзи бир-ку ахир, шундай бўлгач нега
Сизнинг кулфат, ғамингиздан куйинмайман мен?!
Онангиз кўз юмганида фарзанддай куйдим,
Сиз қабрга қўйдингиз синглим жасадин,
Шу қўпол, захматкаш қўлларни суйдим —
Нахотки — шу қўллар девор ясади?!
Истайсизми, не кунларни кўрмас одамзод,
Кун келиб ховлимда бўлса аза, ғам,

Дилхушлик базмини сиз қилиб кушод —
Бахтли яшамокни ўша дамлар хам.
Ховлингизда ётса кимдир жон талашиб,
Сиз унинг оғзига сув томизган дамлар
Мен куйлай берайми ўз уйимда қўшиқ
Оқибат, оқибат шуми, эй одамлар!
Ховлилар тўсилмасин четан девор билан,
Куёш чиқар ёққа очинг эшик, деразаларни.
Инсон — ахир бу қўшиқнинг пардалари баланд —
Деворлар ажратмасин уларни!

10 август, 1970.

ЙИГИТ ҚАДАМ ТАШЛАРКАН

Йигитларни куйламоқлик эриш туюлар чоғи,
Дилбар, нафис шеърга ўзи қовишмайди йигитлар.
Гулга кира бошлар экан уларнинг қўнгил боғи,
Куёшда чатнаб ўсадир унда ёввойи ўтлар.
Дашт гулидай ўсар улар ҳар ёнга шох ташлашиб,
Бақувват ҳар шохларки, қайириб, буриб бўлмас.
Қийқиришиб боғларга киришсами бошлашиб,
Қаҳ-қаҳ садоларидан чўчимай юриб бўлмас.
Инсон панжасими у ёки шер панжалари,
Қўллар бир хил майин-ку, туғилганда, йўргакда.
Пайт келиб, биз титратиб шу шернинг панжаларин,
Гўдакдек қувонамиз, куш учирган гўдакдай.
Юраклар, у юракмас, дугонажон, асрангин,
Учқун тушса куйдирар, унда ёнган ўтлардан.
Гарчанд биз деб хамиша бахт, борлигин асради,
Хайикмай бўлмас ахир, ул асов бургутлардан.
Тортиниб ўтмоқ тақдир, бизга улар дастидан —
Маъсум тортиб, атиргуддай, чирой очиб дам-бадам,
Токи олис юлдузларнинг чақноқ нури остида,
Одам ота зурриёди — йигит ташларкан қадам.

14 январь, 1972.

ЎН ТЎРТ ЁШЛИ ҚИЗЧА

Ўн тўрт ёшли қизча ўсма қўяётир,
Эплай олмаётир оқизиб ҳар ён.
Қизча, ҳафсала қил, бир дамгина ўлтир,
Бунча типирчилаб, кийнамасанг жон,
Хаёлин банд этар, ўртоқлари, ўйин,
Қизча унутади хатто ўсмани.
Уни қўяр эдим, ох, ўрнига қўйиб,
Ўн тўрт ёшли пайтим қайтсайди, қани!?
Севилган қиз мактуб ёзаяпти ана,
Бунчалар шошилишч, бунча пала-партиш,
Унинг думбуллигин қилмайману таъна,
Бўлмасайди бу ҳол мен учун бир туш.
Кўз ёшимдан сиёҳ қилар эдим қуюқ,
Киприк билан ёзиб битказар эдим.
Ва бу ўт мактубни ул кўзлари қийик
Йигитга пинҳона етказар эдим.
Ой жарангсиз қўшиқ айтаётган палла,
Аёл алла айтар, бир алла, жарангсиз,
Беланчакда, оппок, бир кучоқлик бола,
Тўхтангиз, аллангиз бунчаям рангсиз.
Унда дунёнинг оқ қўшиқлари йўқдай,
Анқимаётгандай оқ сутнинг хиди.
Ҳам масту ҳам маъюс қуйламаётир най,
Ўрнингизга мени қўйсангиз эди!
Бир алла айтардим, само чарақларди,
Юлдуз уйқусига тушарди ўғри.
Шунда мен боламга дунёнинг бор дардин
Қуйлардим аллаю сутга йўғириб.
Алламда боламнинг мурти сабза уриб,
Отасига ўхшаб вояга етарди.
Вояга етарди,
Бир кун у мен билан хайрлашмай туриб
Сафарга кетарди.
Мен алла айтардим...
Ох уриб қуйлардим, ох, ўғлимнинг, йўли...

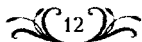
Чангал, тошлок эди, оёкка ботарди.
Ох уриб куйлардим, Ўғлим эса, ўғлим...
Ул беланчагида бир кучоклик бўлиб
Ухлаб ётарди...

7 март, 1970.

ШУНЧАКИ

Мен шунчаки ўйлагим келмас,
Хаёл — шароб мисол, қилсин сархуш, маст,
Мен шунчаки куйлагим келмас,
Овоз пардаларим чидаб берса бас.
Қўлингга тушаркан жажжи чақалок,
Шунчаки севмоқда қандай лаззат бор?
Керак чинқиртириб ўпиб, тишламоқ,
Биз ҳам гўдакликда топганмиз озор.
Шунчаки севилмоқ — бахти қоралик,
Тўла толе учун бу кемтик, бу кам.
Менинг қалбим шундай севгига молик,
Бир чарсиллаб ёнай, сўнгра сўнсам ҳам.
Охангга шунчаки солмасдан қулоқ,
Таржима қилиб ёз сим садоларин.
Ахир булоқмасмиш тоғдаги булоқ,
Қўз ёшларимиш у ишқ гадоларин.
Шунчаки кулмоқ ҳам истехзодек ган,
Бирдан қах-қах урай, чўчиб кетсинлар,
Бошларига осмон тушгандай кулаб,
Ғафлат бандалари ёқа тутсинлар.
Шунчаки йиғлаш ҳам ярашмас бизга,
Уни эплар фақат юраги тошлар.
Шундай йиғлай, ҳожат қолмасдан сўзга,
Қурғоқ кўзлардан ҳам қуйилсин ёшлар.
Шунчаки ёзмоқ-чи, кўнгил тўлмайди,
Шунчаки ёзмоққа бормаиди қўлим,
Шунчаки ёзганга чидаб бўлмайди,
Шунчаки ёзмоқ бу — шоирга ўлим.

20 октябрь, 1971.

ОППОҚКИНА ЧАҚАЛОҚ

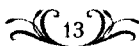
Оппоқкина чақалок, хей, суймоқ истайман,
Сени қийнаб, отиб-отиб осмонларга.
Яшаш ишқин юрагингга қуймоқ истайман,
Ўргангин сен биз яшаган бўстонларга.
Саҳроларнинг қуюнидан чўчиб юрмагин,
Қуюнларга куюн бўлиб келтиролгин шак.
Кўчманчидай қўним билмай кўчиб юрмагин,
Бир далада кўкаргин сен бизларга ўхшаб.
Олмаларни ювиб, арчиб, сўнггина емоқ
Ёкмас менга, гарчанд бу иш ақли, маъқул.
Шохдан ўз қўлинг-ла узиб, карс-курс чайнамоқ,
Карс-курс қилиб чайнамоқдан лаззатлана бил.
Қара,

юм-юмалоқ кичкина ер шарин табиат
Дарахт шохида яратган, сеҳр беркитиб.
Олма қизилланар, қон ҳам қизаётган пайт,
Уни қизартмоқда бобо қуёшнинг ўти.
Бир чанкоклик ортиб борар танингда санинг,
Бу хаётнинг қадаҳини ким тўлдирибди,
Нимадир бу, сувми ёки қуёш ичганинг?!
Қара, дарёда бир оқ гул ёниб турибди,
Имлашини қўймас у гул сени толдириб,
Етдим десанг яна чорлаб сузар йироққа.
Бетинчгина олам сари бораяпсан кириб,
Сен ҳам кимнидир тинчини ўғирламоққа...
Оппоқкина чақалоқни суймоқ истайман,
Қийнаб-қийнаб, отиб-отиб осмонларга...

14 январь, 1972.

ОЛҚИШЛАШИНГ КЕРАК

Дўстим, сен мени олқишлашинг керак...
Ҳар мушқул, ташвишингга ҳамкорлигим учун.
Шўхлигим, қўшиғингга жўрлигим,
Заифлигим, гоҳо ғўрлигим...
Хуллас, бу дунёда борлигим учун
Олқишлашинг керак!

Яна сен билан бир хаводан нафас
олаётганлигим учун.
Фараз қил, сенларга қолди бу ер юзи —
Яъни ёшпасига эркаклар зотига.
Унда аччиқ билан бутунни ҳам бузиб
Ташлармидингизлар?
Қамчин урармиди дағаллик отига?
Ўшанда бир уйга йиғилсангиз тўла,
(Ҳаво ҳақида ҳам бежизмас сатрлар).
У уйда уфурмас димокқа атрлар,
Чала пардозга ҳам қилмассиз ҳафсала.
Сиёхранг райҳоннинг муаттар ҳиди — мен.
Гоҳ сенинг олдинда сал эгик бошим билан,
Ўсмадан сув ичган қоп-қора қошим билан,
Гоҳ қувончдан,
Гоҳ ғуссадан
Марварид доналаридай дув тўкилган
кўз ёшим билан

Сенинг асов отдай
Учқур ўйларинг тизгинини
Қўлга ола оламан.
Мен сенинг ғазабда шерлигингга аминман,
Қодирсан дунё юкин кўтармоққа елкада.
Қанча ботир бўлсанг ҳам
Мен — жисмонан заифанинг қошида ожизсан сен,
Гоҳо қаршимда мағрур кўзингда ёш қалқади.
Дунёда аёл борки, гўзаллик, назокат бор,
Сен мenden хайикасан.
Ажабо,
Нахотки, гўзаллик хайиқтирса.
Айт, бағритош йигитнинг ҳам дили эриб кетмасми,
Қаршисида қизил гулдай аёл нозланиб турса.
Аёл истайдикки, ерда ҳаёт сўнмасин сира
Аёлни қутламоқ шарт —
гўдақ кулгуси учун.
Хаёлингни ҳар ёндан олганман
тўрдай ўраб
Нозик, чайир ип билан —
узмокқа етмас кучинг.

Дўстим!

Шундай, сен мени олқишлашинг керак.

На ғалабам, на бир шунқорлигим

ва на фавқулудда бахт,

хеч бири учунмас —

Шунчаки сенинг ёнингдалигим,

Ер юзида борлигим учун

Олқишлашинг керак!

6 май, 1970.

ОҚАРИБ БОРМОҚДА, ОНАМ, СОЧЛАРИНГ

Оқариб кетибди, онам, сочларинг,

Айтгил, нелар учун ўртадинг бағир.

Мен чирок бўлдим шуъла сочмадим,

Ёнингда бўлмадим, онажон, ахир.

Сенга чала-чулпа ёзганим хатда,

Тубсиз ташвишларим бўлади тўлиқ.

Қизларнинг кўплари шу хил одатда,

Нени бўртдирарлар, нени қилар йўқ.

«Дарс қийин, китобдан кўтармаймиз бош»,

Хатларнинг мазмуни деярли шундай.

Бу сўзларни эслаб, тортмаймиз ҳам ғаш,

Ўйин-кулги билан ўтган кун-тунда.

Сенга хат ёзаман онажон, тайин:

«Бугун тонга қадар дарс қиламан, дарс...»

Кечда... базм шавқидан кечмоқлик қийин,

Деворлар шовқиндан кетиб турса дарз.

Хатимни оларкан ўқиб ҳаф бора

Дейсан: «Бўлгандир-ов унинг холи танг,

Қийналиб кетди-ей, болам бечора,

Сарғайиб, рангида қолмагандир ранг».

Кейин сен ҳам менга йўллайсан мактуб.

Пахта баравжлигин ёзасан аввал.

Сўнг «боғ ҳосили ҳам йилдагидан кўп»,

Эринмасдан бир-бир санайсан тугал.

— Пиллага мукофот катта бўлди, — деб

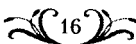
Энтикиб ёзасан онажон менга.
Аммо, уни олдинг сен қандай қилиб,
Бу ҳақда бир оғиз жумла йўқ нега?
Менинг кўз ўнгимдан кетмайди нари,
Азобин сездирмай қилсанг ҳам удда,
Уйқу куч кўрсатиб, ярим тунлари
Қалқиб кетганларинг сўри устида.
Онам, эй, табаррук аёл меҳнати!
Олкишим сенгадир, сени кучсин шон,
Борлигинг дунёга армуғон этиб,
Сен кетиб борасан қийнаганча жон.
«Толиб қолгандирсан...» — қуйиниб, койиб
Хат ёзсам, жавобдур шу икки сўзинг.
«Соф бўлсанг сақлайман деган худойим,
Қизгинам бу омад, омаднинг ўзи?»
Сендан йироқларда эслайман тўлиб,
Юрагим ачишиб, буларнинг барин.
Мен учун ҳам фахр, ҳам армон бўлиб,
Оқариб бормоқда, онам, сочларинг...

23 май, 1970.

* * *

Қизғиш ёнар уфқнинг кунгуралари,
Қизғиш нур остида олча гуллайди.
Гулни кўзга суртиб кетаркан нари,
Онам ҳосил учун омад тилайди.
Мен ҳам бу дам хушбахт, завқ майидан маст,
Онам, олча гулин ўпаман бир-бир.
Улар менга мангу берилган эмас,
Онам ҳам, олча ҳам ғанимат ахир.
Умр овчиси бир кун ўқ отар лоқайд,
Менинг оҳимга у кулоқ солмайди.
Балки ўрта яшар бўларман у пайт.
Ва балки оғзимда тишим қолмайди.
Билмайман у қачон, аммо ушбу дам
Мени кўкка отар қувонч қўллари.
Жондан ортиқ менга бу кўҳна олам,
Оқ соч онам, қизғиш олча гуллари.

23 май, 1970.

* * *

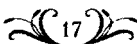
...га

Такдир улаганда умрлар занжирин —
Ногоҳда рўпара бўлдик иккимиз.
Тушунмай яширин қалбларнинг сирин,
Хиссиз, йўл бошидан бирга тушдик биз.
Буни тилим билан олмасам ҳам тан —
Биласан. Юрагим бегона эди.
Уларни мен бу тун куёш ботганда,
Эсдалик дафтарга ёзипман энди.
Кўзимни чирт юмиб сени эсласам,
Қийнайди ўтмишнинг ўкинчи, дарди.
Беихтиёр қалқир кўзларимда нам,
Ўйлайман «севарди, севсам бўларди».
Биласан, йўқ эди дилимга ҳоким,
Уни ўзга биров этмаганди жалб.
Мағрур қушдай эркин эдим ва лекин,
Шунингдек сенга ҳам беролмадим қалб.
Тушдай ўтиб кетди бугун ҳаммаси,
Юракни фойдасиз ўртамоқ нечун.
Ўтди, аммо дилда қолди чамаси
Азоби, ўзим рад қилганим учун.
Бу чигал хатони тузатолмайман,
Тундай юрагимни очаман тунга.
Энди-ку сенга қўл узатолмайман,
Хайрлашолмайман ҳам мангу-мангуга.
Нурли тонг оқарар, тун бўлар охир,
Сенга тилакларим шу тонг каби оқ.
Қизик, гоҳ бахтинг ҳам мен учун оғир,
Бахтсизлигинг эса, яна оғирроқ!

23 май, 1970.

* * *

Ўчган ўтни ёндирма қайта,
Ёмон, ёмон унинг ёниши.
У қизишиб, гурлаган пайтда,
Мушкул уни ўчирмоқ иши.
Илтимосим, қайта ёзма хат,
Ўйнатмасин юракни нидо.
Биз бир фурсат бўлганмиз улфат,
Ва мангуга айтганмиз видо.

Айбдор сенми ё мен гунохкор,
Суриштирмақ пайтимас, дўстим,
Ёз — у, бизнинг дилга чўккан қор,
Дил қорини ким кўрибди, ким?!
Кўникканман энди барига,
Энди мен шод қўшиқ айтаман.
Эътиқодим занжирларига
Зарб теккизма, энди қайтадан.
Кеч гуллаган экинлар совуқ —
Изғиринда бўладир нобуд.
Қайта ёқма сен ҳам ўтти, йўк,
Кул қиладир бизларни у ўт.

20 май, 1967.

* * *

Қиёфанг ҳамиша баҳор яратар,
Ўзингни кўрмасман балки бир умр,
Қиёфанг эзгудир, оқ нур таратар,
Юрак бўлганда ҳам дардлардан кўмир.
Тушларим келтирар, сурат, сасингни —
Яна келтирарлар кўнглим тўлмагач,
Тушларимдан қандай қувайин сени,
Ўнгимда кўрмоққа умид бўлмагач...

20 май, 1967.

ҚОР УЧҚУНЛАБ ТУРГАНДА

Кўп нарсалар келар эсга қор учқунлаб турганда,
Кўхна дунё ёшир кўзга қор учқунлаб турганда.
Ғамлар тоши юрагингдан кўча бошлар бирма-бир,
Сен ўзгасан, хасрат ўзга, қор учқунлаб турганда.
Ўй-режалар қушларининг тўдасига отар тош.
Ғам-ташвиш йўк ризқи-рўзга, қор учқунлаб турганда.
Ажаб, сершовқин дунёга, атай, чўқар суқунат,
Йигитлар қалб очса бизга қор учқунлаб турганда...

17 декабрь, 1970.

ҚАЛБИНГА ЧОРЛАЙСАН

Сен мени қалбинга чорлайсан,
 Келишиб олайлик.
 Кўп хушрўй кўринар қалбингдаги боғ,
 Унда умид янглиғ ёнар бир чироқ.
 Милтиллаган чироқ нурларига
 Жим тикиламан,
 хузур қиламан.
 Омонат бўлмасин ишқилиб у чироқ,
 Синамоқ учунми ёки ҳазиллашиб,
 Ё титроқ шуъладан келгандами ғашим,
 Ўчириб кўймайин тагин уни мен.
 Боғинг хушрўй, аммо ўчмасми кўклиги,
 Қоғоздан эмасми унинг дарахтлари?
 Ногоҳда қуюнлар ёприлган вақтлари
 Тўхтата билмасми япроқлар шўхлигин?
 Боғинг хушрўй, аммо, биласан мен унда,
 Авайлаб-авайлаб босмасман қадам.
 Саратон кўкини куйдиргувчи кундай
 Мен боғинга кириб борган дам,
 Шамолим бўлади ўзимга яраша
 Ҳарорат, қуюним...
 Қаричма-қаричлаб у боғни кезарман
 Шодумон, қуюниб.
 Мехмондек кезмасдан
 Шохларни қайириб қоқарман,
 Сочилган олмалар меники.
 Мевага, чироққа ишончла боқарман,
 Энтикиб.
 Ўшанда чироғинг ўчса гар,
 Алҳазар,
 Боғингни қиларман мен остин ва устин.
 Унда мен йиғламам, сен кўз ёш тўқкин мўл,
 Темирга, тошларга тўладир,
 Мен босиб ўтган йўл.
 Кўкатлар унмайдир унда сўнг,

Фигонлар тинмайдир унда сўнг.
Сен мени қалбингга чорлайсан,
Келишиб олайлик.

20 февраль, 1972.

ОТАМ, МЕНИНГ МЕХРИБОН ОТАМ

Отам, менинг меҳрибон отам,
Сиз солгунча турмушни изга,
Қор ёғди соч-соқолингизга.
Отам, менинг меҳрибон отам,
Бақувватсиз ипақдай, лекин,
Ипақдайин силлик, сулувмас.
Юрагимда тошар ғулу, бас,
Қандай бўлди бу йилги экин?
Отам, менинг меҳрибон отам,
Уруғ бирдай чикдими униб,
Етарлими бу баҳорги нам?
Аввалгидай кўзингиз тиниб,
Кетмайдими толганингиз дам?
Отам, менинг меҳрибон отам,
Мен ўйлайман етарлидир пул,
Тушсак бўлар кинога бирга.
Сиз ўйлайсиз «Яшамок мушкул»...
Қўлларингиз иякка тиргак.
Отам, менинг меҳрибон отам,
Дўстим билан биз чиқиб йўлга
Чаманларни ошён этамиз.
Сиз кетмонни оласиз қўлга,
Дала томон хорғин кетасиз.
Отам, менинг меҳрибон отам,
Серғалаён шаҳарда юриб,
Мен ўйлайман, бу дунё бекам,
Қўлингизни кетмонсоп уриб,
Сиз оласиз бирпасгина дам.
Отам, менинг меҳрибон отам,
Уззу-кунда куйлаб, қувлашиб
Қайтарканмиз шўх ҳисларга банд,

Сиз даладан қайтасиз шошиб
 Тирикчилик ташвиши билан...
 «Емиш керак сигир, бузокка,
 Бўрдоқи қўй еми қолмабди.
 Бу кегишда бормас узокка,
 Жониворнинг тушади запти...»
 Тиришади яна пешона,
 Яна кўзлар ўйчан тортади.
 Далда бериб ўша пайт онам,
 Кўнглингизни сал ёритади.
 «Ўйлайвермай, кўнгилни ёзинг,
 Фарзандимиз тезроқ келсайди.
 Қўлга тегса унинг қоғози,
 Муртимизни болта кесмайди».

Сиз ўйлайсиз «Ҳа, тез ойларда
 Оғиримни қилади енгил».
 Мен ўйлайман «Бахтим қайларда,
 Қайда менинг суюкли тенгим?»
 Кечиринг мени!
 Шу енгилтак ўйлар учун ҳам,
 Отам, менинг меҳрибон отам.

7 февраль, 1970.

ОҚ ОЛМАЛАР ПИШГАНДА

*(Отам Умматқул Худойберди ўғлининг
 ёрқин хотирасига бағишлайман)*

Отагинам!

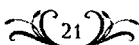
Сиз кетдингиз, қолди кетмон-у пахта,
 Паймонангиз шунча эрта тўлишини билмабман.
 Куз келмасдан

Илдизига болта теккан дарахтдай

сўлишини билмабман.

Эсимда бор, сочингизга илк оқ тола тушган чок
 Қайғурибман, отам эрта қарияптилар чоғи.

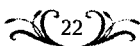
Ногоҳ, сизни йўқотдим мен, оқ олмалар пишган чок,

Дилдан кетмагай доғи.
Оқ олмалар пишган кунлар босди-ку қора ғамлар,
Тополмадим мен отамни — боғ айланиб, ёш тўкиб.
Хар йилгидай тикланса-да саф-саф пичан ғарамлар,
Уни ўзи тиклолмади, кетган бўлса-да экиб.
Ташвиши кўп эди хали, пичан пишиб далада,
Шохлардаги унга музтар ошноқ олмалар колди.
Отагинам, оқ олмани севардингиз боладай,
Сизга олма терар кўлим бу кун термасдан толди.
Оқ соқолли боболарни тавоф қилардим-ку мен,
Оқлик кўриб изида.
Сизга отам, мўйсафидлик умрин тилардим-ку, мен,
Тилакларим тўзиди.
Билардингиз, уялибми, боқолмасдим сизга тик,
Тўйиб қарамагандим.
Тирикчилик, кунингизга ризқи тўкин фарзанддек
Хали ярамагандим.
«Ота мерос» уйни қуриб, тўнғич ўғилни уйлаб,
Узатмоқчи эдингиз-а эндигина оёқни.
Бугун кезар эканман мен танҳо, олмазор бўйлаб,
Эзиламан кўтарганча армон деган зил тоғни.
Гарчанд умр сўнгигача инсонга сермеҳнат йўл,
Билмадингиз Сиз дунёда борми унинг одоғи.
Кўз олдимдан ўтаётир у чаптаст, сертомир кўл.
Ва кафтларнинг ўчмас мухр, танга-танга қадоғи.
Қорайган сахий тупроқнинг ранги акс этар унда,
Минг кишилик давраларда бўлсангиз ҳам топардим.
Ўша кўлингиздан таниб топар эдим, ох, шунда
Гўдаклигим соғинчи-ю зори билан ўпардим.
Саманингиз турар ўша қозигида депсиниб,
Акам миниб, балки бир кун сиздай чавандоз бўлар.
Ҳаёт қизик. Эсар экан сўнгсиз йиллар эпкини,
Чавандозлар кетар экан, чавандозлар туғилар.
Аммо, тойлар от бўлгунча юраклар лат бўлар, деб
Онам йўқлар йўқловларда, сиз ёдига тушганда.
Йиллар оша укаларим такрорлаб юрар мендек:
«Биз отамдан айрилганмиз оқ олмалар пишганда...»

18 сентябрь, 1971.

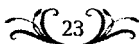
ҚЎМСАШ

Йўлдан елиб ўтар учқур от,
Бир-бир кечар болалик ёддан.
Мен чавандоз қизини ҳаёт
Жуда эрта айирди отдан
Ва отамдан эрта айирди,
Тўймадим меҳрига, на илож.
Қаердаки улок, от кўрдим,
Тикилдим мен гўдак кўзим оч.
Кўк қундузин қошга бостириб
Улокчилар тўдасига гоҳ,
Гўё отам келарди кириб.
Бир зумгина энтикардим, ох,
Ўтлар сачраб туёқларидан
Кўкни тутса от гижинглаши.
Бир дард сизиб қўнглим қаъридан
Ўз отимиз излардим шошиб.
Йиллар бўйи изладим, топдим
Ва йўкотдим ўша захоти.
Ўхшаш кимса ортидан чопдим,
Ортга қайтдим ўйларга ботиб.
Туюларди булар мисли туш,
Ўнглигини англадим кейин.
Уфқлар Сиз бўлиб чорлармиш,
Учгим келди гоҳ худди қуюн.
Қўмсашлардан ўтланар бағир,
Ўтганларнинг билгани билган.
Мен чавандоз қизиман ахир, —
Ота, отдан эрта айрилган...

18 сентябрь, 1971.

ҚИЗИЛ ГУЛ

Зангор осмон остида —
Очилмоқда қизил гул.
Қип-қизил!
Ўн беш ёшли қизларнинг лабларига ўхшаб,

Тошқиниб, довдираб очилмоқдадир ул
Билмасдан тўхташ.
Аллақаёқлардан бия уюридай
Булутлар тўдаси келар бостириб,
Қизил гул наздида куйлаётир бир най —
Унинг чиройини шай туриб.
Булут кўз ёш тўкар,
Кимдир маъюс боқар —
Кўз ёш тўкар кейин ўзи ҳам.
Қизил гул ёмғирдан исирғалар такар
Силкиниб хуррам.
Ёмғир эзиб ёғар, ғами ортиб бу дам —
Кимнингдир кўз ёшдан ёстиқлари хўл.
Гўдакдай кўп йироқ, унинг дардларидан —
Маъсум қизил гул.
Олдин бир ёқимтой табассум қилди-ю
Сўнг қикирлаб шўхчан кула бошлади ул.
Зангор осмон остида, юрагида тошқин, фулу,
Очилмоқда қизил гул!

17 апрель, 1970.

* * *

Қор — оқ ипак, чувалади
Қордай бу тонг ўйларим.
Ким у маъюс, шўх чалади
Қишнинг тиниқ куйларин.
Юрагимни титратар ул,
Ёдимга сен келасан.
Қўлимга баргмас ё гул —
Қор бўлиб тўкиласан.
Оқарар замин, хилқат,
Сезмасман ернинг кўркин.
Сендан келмай хабар, хат,
Қор эриб кетар бир кун...

* * *

Учирма куш, палапоним учмоққа шайланади,
Тушларида булутлардан юксакда айланади.
Дуч келаркан булутларга урар у тўшларини,
Уйғонаркан, таъбирини излайди тушларининг.

У учмоқчи, куламоғи тушига ҳам кирмайди,
У ерда ивирсиганлар билан сухбат қурмайди,
Уядаги тинч умрни изламайди палапон.
Кўнгли тўлар, осмонларда кезса дайдиб, палапон.

Парвоз қилгину, бемаҳал куламагил, жон кушим,
Кучсизгина қанотингга мадад бўлсин олқишим,
Олқишларман, у холбуки олқишни ҳам тингламас,
Қуёш кулган шу тиниқ тонг, у учмоғи керак бас.

Самоларнинг кучоғига ўзни отар у бу тонг...
Учар, ё булут бағрига тошдай ботар у бу тонг...
Учмоқчисан, юксак учгач — куламоққа ҳам шайсан,
Палапоним, палапоним, юрагимга ўхшайсан.

16 май, 1972.

БЕГИМ, СИЗНИ ХУДОЙИМ

Бегим, сизни худойим расо қилиб яратган,
Кимларнидир ўйчану, Сизни кулиб яратган.
Ногаҳон бериб қўйиб бу ҳуснни, камолни
Ўзи ҳам рашк, ҳасадда тўлиб-тўлиб яратган.
Қия тушган нигоҳни армонга йўймагайсиз,
Қиз қалбига севмоқни осонга йўймагайсиз.
Қийнамангиз, у ўзи ўртангувчи бир бағр,
Бу бағрни кенгликда, осмонга йўймагайсиз.
Сиз худдики Фарҳодсиз, Ширин қайдадир, бегим,
Орзуларим дилда-ю, нолам найдадур, бегим,
Сиз десам бар тутқазмай, сочилган ўйларимдай,
Бу тонг қора сочларим майда-майдадир, бегим.
Сизни мен ўзимга ҳам лойиқ кўрмам, рости гап,
Ўзгага бермоқ эса, тушимга кирмас ухлаб.
Ўзга билан кетсангиз, равон йўллар қолмасин,

Бегим, иккиланмасдан ер юзин ташланг михлаб,
Михнинг, тивнинг захрини сезмай ёниб бораман,
Ишқ зардобли шаробдир, кониб-қониб бораман.
Хеч ким билан сирлашмай, хеч кимсага тутмай май,
Ўз қоним билан ўзим алвонланиб бораман.
Хайратларда қотгайсиз мени кўрганда ул дам,
Ёнингиздаги совуқ сулуддан совурсиз ҳам, —
Сизни обдон музлатгач, ўзим қайтарман, чунки
Бунгача йўқ садоқат, бундан сўнг ҳам бўлар кам.
Ўзга тортмам чексам ҳам шунча жабру жафони,
Ўзгага ҳам бермасман Сиздек бир бевафони!
Бегим, Сизни худойим расо қилиб яратган...

17 февраль, 1972.

* * *

Болакайим, болакайим,
Дуркунгина болакай.
Чал, менга болалик найин
Бир кунгина, болакай.
Бир кунгина кетайин мен
Болаликка, тошлоққа.
Севинчларни тутайин мен,
Севинчларим тошмоқда.
Узат бола, чиллагингни
Қарсиллатиб учирай.
Бир кунгина бўлгин тенгим,
Бир кун сендай гуркирай.
Дилингда йўқдир тугунлар,
Бегуноҳсан қуш мисол.
Менга эса ох, у кунлар
Туш мисолдир, туш мисол.
Қайта бир бор кўрсам эди
Ўша ширин тушгинам.
Кўнглим сени олқишлайди,
Қушгинам, ҳой қушгинам.
Қирларданми келмоқдасан,
Яланг оёқ, елдишим.
Бола, сенга яшаш осон,

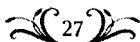

Учқурсан сен елданам.
Фам лашкари тортса ҳам саф,
Сезмай ўтиб кетарсан.
Қувончлар ортидан қувлаб,
Истаган дам етарсан.
Улғайган чоғларингда ҳам
Тонгдай оппоқ яшаб сен,
Қушлар, нурлар билан хуррам,
Опоқ-чаноқ яшаб сен,
Қуш боласи, нур боласи,
Менинг болам бўлурсан.
Мен кўрмаган сенга насиб,
Янги олам бўлурсан.
Болакайим, болакайим...

12 июнь, 1973.

ИЛДАМ БОЛА

Илдам бола, тиши кемшик,
Катталардай ақли,
Тагидаги қари эшак
Қистатади жахлини.
Ўзи-ку хўп илдам, дайди,
Чопса ўзар шамолдан,
Аммо эшак ҳеч юрмайди,
Боши қотган бу ҳолдан.
Қуйинмагил, хой болакай,
Ўзни уриб, шошқиниб,
Сен чалганда сайроқи най —
Тошар кўклам тошқини.
Бош устингда тандир мисол
Қизимайди чўл кўки,
Шаҳарларни қиларсан лол,
Одам бўлиб, сен ўқиб.
Ҳорган чоғи, қўй, олсин дам,
Шунда қолсин эшагинг,
Мен йўлингга лолалардан
Қизғиш гилам тўшадим.

Хув қирда ҳам чайқалгучи
Қизғиш дарё сеники,
Уни яланг оёқ кечиб
Олдга талпин энтикиб.
Ортда қолар чўл — бағри кенг,
Ўт-у эшагинг бари,
Дунё кезар ҳали сенинг
Темир оёқчаларинг...
Илдам бола, илдам бола...

24 июль, 1973.

* * *

Ўйламангки, унинг қалби йўк,
Кўпни севар, кўпни кўзлайди.
Ҳамма билан бўлса ҳам дўст, шўх —
У бир дардкаш қалбни излайди.
Ҳаёт такрор учраштираркан,
Кимни «сен» лаб, кимни «сиз»лайди.
Йўк, уларга бермайди у тан —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Дерсиз «ошиқлари эмас кам,
Ў, қанчаси унга сўзлайди».
Дил розларин тинглаб туриб ҳам —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Ёки деманг «қиш совуғидай, —
Унга яқин юрган музлайди».
Ўзгаларга ҳарорат бермай —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Деманг, маъюс тортиб қолган дам —
«Унутган ошиғин эслайди».
Ишончини ҳамон қилмай кам —
У бир дардкаш қалбни излайди.

6 июль, 1973.

КЎКЛАМ ҰЙЛАРИ

Мудраган юракда бошланди базм,
Совиётган қонга қайта тушди ўт.
Гултожим сўлмоққа этганда жазм,
Қайтадан чараклаб гул очди вужуд.
Кураб бевақт ёққан кўнгил қорини
Шарафлайман туғён сабабқорини.

Олисдан овозлар келар шодумон,
Чилдирмаларнинг шўх қарс, бадабанги.
Бутоқда куртаклар отмоқда хандон,
Яшилланиб борар оламнинг ранги.
Шу рангин оламда яшаш — бахт, бойлик,
Шу рангин оламни ўпиб қўййлик.

Мана яшаб қўйдик чорак асрни,
Йигирма беш кўклам ниш урди ёлда.
Кўзимиз ўнгида қанча қасрни
Бузди-ю қайтадан тиклади одам.
Кеча кезган бўлсак вайроналарда,
Бугун тор созладик қошоналарда.

Дарё тошқинлардан тошар баҳорда,
Гарчанд, қолса ҳамки, қишда милдираб,
Бугун менда кўклам тошқини бордай,
Кўнглимда кўз очар булоқ чулдираб,
Чулдироқ булоқлар бермаса тиним,
Қарздор бўлмасмидик ҳаётдан, иним,

Кўклам-ку бепарво, ўтаверади
Қайта келаверар яна бир замон,
Менинг умр кемам елиб боради,
Ўша қиш аталмиш қирғоққа томон.
Бу ҳаёт денгизи гоҳи толдирар,
Қирғоқда тушириб гоҳи колдирар.

Қани, хей, денгизда омон бўл, сурур,
Қани, хей, суронлар ўғли, қўлим тут,
Кўнглимда шохона, кўклам, базм қур,

Қишни, хазонларни қилайин унут.
Мастона куйласин лабимдаги най
Ва тўлқинлар билан қувлашиб яшай.
Мудраган юракда бошланди базм...

24 апрель, 1973.

УШБУ ДАМ ҚАРОРИ

Эшкакчим, эшкакни қўлларингга ол,
Денгизнинг шамолин кўмсади бағр.
Эсноқда ўтказган ҳар бир дам увол, —
Пилдираб йўқликка кетмоқда ахир.
Қанчасин ўтказиб сезмадик ҳатто, —
сезилмас хато.

Кетдик, хей, қайикка ўтириб икков,
Сузамиз оқимга қарама-қарши,
Йироқда соҳиллар сочмоқда олов,
Йироқда соҳиллар келар ёришиб.
Ўжар шамоллар-ла бўлсалар ҳам гунг,
бошлаймиз гурунг.

Қуюн ҳуштагига жўр бўламиз, жўр,
Ўртоқ тутинамиз тўфонлар билан.
Кураш суруридан солмоқдадир жар
Голиб қўшиғимиз жаранглаб баланд.
Бу қўшиқ шавкидан ғамлар чирпирак,
кенгаяр юрак.

Ўтган бари ўтди, ухлоқ ё эсноқ...
Фурсат йўқ ўтириб эсламоқликка,
Уйғонмоқ ва тирик шавқларни сезмоқ,
Сезмоқ ва уфқларга учмоқлик тикка!
Мана, ушбу дамнинг шиддат қарори,
келсин барори!

Эшкакчим, эшкакни қўлларингга ол.

* * *

Факат омад камдан-кам жуда,
Юрамиз биз топиб, йўкотиб.
Гоҳо ясоғлиқ от устида,
Гох пиёда, чангларга ботиб.
Яшилланар умр дарахтимиз,
Сарғаяр ҳам бевақт ёғса қор.
Шундай, гоҳо тожу тахтлимиз,
Гох кечириб бўлмас гуноҳкор.
Изҳори дил киладир кушлар,
Биз уларни этмасмиз писанд.
Овунтирар бизларни тушлар,
Ох, у тушлар гох берадир панд.
Гох кип-қизил гулларга кўмиб,
Бир олам бахт йўллайдир олам.
Сипқорармиз кўзимиз юмиб,
Зардоб тўла қадахларни ҳам.
Гох кулиб, гох қўл силтаб, куйиб,
Ўтказармиз бунинг барини.
Хаётнинг шан марҳамати-ю
Рутубатли алдоқларини.
Оқарганда сочлар эслаймиз,
Сархуш баҳор, куз ўтганини,
Кимларнидир рад этганмиз биз,
Кимлар бизни рад этганини.

12 май, 1972.

* * *

Мана, кўпдан ўт босиб кетди
У манзилнинг сўқмоқларини.
Унутмоққа балки вақт етди
Сўнган севги чакмоқларини.
Нуқта қўймоқ керакдир балким
У ҳақдаги хаёлларга ҳам,
Аммо юрак денгиздай қалқиб
Ўрганишга бермайди бархам.
Бир азобли ширин хотирот

Зиркиратар танни беомон.
Унга мутлақ умидсизлик ёт,
Чорлар у бахт манзили томон.
Майли бу тун кезсам-да сарсон,
Тириклик — бахт, умидларим мўл.
Тонг оқарар, тушар чароғон —
Бахт манзили томон элтар йўл.

* * *

Умр оти чопоғон жуда,
У йўлдадир, йўлдадир хар чоқ.
Биз ҳам доим унинг устида —
Тутолмаймиз жilовин бироқ.
Илтимосни қилмас у қабул —
Тўхтамасдан учар қуюндек.
Биз ҳам собиқ чавандоз каби —
От устида ўлтирамиз тек.
От учади, аммо йўқ иши —
Биз қай хилда кетиб борамиз.
Манзилга ё мевадек пишиб —
Ё ғўр холда етиб борамиз.
Билолмаймиз йироқ ё яқин —
Қанча қолди манзилга ҳали.
Аммо аён, бизга ҳам бир кун —
Келар ҳисоб бермоқнинг гали.
Кетмоқдамиз, сен беғам, бесўз —
Йўлда давом этаётирсан.
Уйғоқмисан, эгардаги дўст?
Ва ё ухлаб кетаётирсан?

БЎШАТИЛГАН ОТ

Қантариғлик отни бўш қўйинг,
Қозигини синдирмасидан.
Кетмоқда-ку кўзи йўл ўйиб,
Уфқларнинг чорлаш сасидан.

От жilовин бўш қўйингиз, бўш,
Ҳам томоша қилинг учишин.

Бу эркинлик унга худди туш,
Қуюнларга сўзлар у тушин.

Бир уюр от яйловда кезар,
Кўзларида мудроқ бир сукут.
Бу уюр, бу сукутни бузар,
Қантариғлик от кўзида ўт.

Бу яшил сой, лолазор қирдан
Зериккандир бу отлар балки.
Қувват олиб майсадан, нурдан —
Бўшатишган от учар балқиб.

Кўзларида тошар дарёлар,
Ҳайқириққа тўлар ўнгу сўл.
Кўзида гул очар дунёлар,
Шу дунёлар интиғидир ул.

Тўдаларни ёриб ёниб ўт,
Танбал отлар кетсинлар чўчиб.
Парчалансин дуч келса булут,
Харсанглардан ўтолгин учиб.

Чорламоқда уфқ сирли, шод,
Уч, учқурим, бўшатишган от!

УЙҒОН, БОЛАЖОН

Умидбекка

Бағримдан, бағримдан суйган каптарим,
Аллалаб ухлатиб қўйган каптарим.
Бешигин тебратсам овунган бола,
Ўйин, шилдиروقдан севинган бола —
Бўлсанг ҳам «подшоҳ» сен, мавқеинг баланд,
Тиллашиб бўлади бугун сен билан.
Гарчандки, ўзи ҳам ҳали боладир,
Онанг бу кун сени алдай оладир.
Эрта кун бешиқдан турганингда сен,
Оламни тебратиб юрганингда сен,
Сени улғайтгунча толганда қўлим,

Бешик тебратормай қолганда кўлим,
Ўғлим, сен ўшанда мен билан тиллаш.
Бугун иккимиз ҳам ўсишу гуллаш
Шавқи билан мастмиз, уйғон, болажон,
Онажони жондан суйган болажон.

ГЎДАККА ҲАМ ҚИЙИН

Яширган нарсангни излайди гўдак,
Очиқ кўйганингда қарамай баъзан.
Биз ҳам худди шундай, ўйласак андак,
Бетаажжуб, у ҳам ўрганган биздан.
Бор имкониятни қилмаймиз кадр,
Мушкул нарсаларга ўзни урамиз.
Инсон табиатан ўзи шундайдир —
Юз бир хил кўргулик бўлса кўрамиз.
Олдинга чопамиз кўпда ховлиқиб,
Парво қилмай ўнгу сўлдагиларга.
Сўнгра ишимиздан бир ишқал чиқиб —
Бош қашиб қолармиз нима қиларга.
Шундай қилиш шартдир, ҳа, шундай худди,
Мустаҳкам режа ҳам тузиб оламиз.
Киришиб кетамиз сўнг ишга жиддий,
Тугамаёқ яна ўйга толамиз.
Баъзан йироқдаги мисга кўз тикиб —
Берилиб кетамиз унга бутунлай.
Етишмоқ қастида шошиб, энтикиб —
Олтинларни босиб ўтамиз билмай.
Гоҳ янгроқ кўшиқлар этмас бизни жалб,
Тингач эса уни излаб биз гадо.
Ортда қолиб бизга фидо тоза қалб —
Кибор юраклар деб бўламиз адо!
Гар шулар ҳақида ўйлаб қолсанг сан —
Қайсар гўдакка ҳам тутмайсан осон.

24 октябрь, 1970.

* * *

Тупровига эгил оламнинг,
Унда унган бугдой таъмин тот.
Тугал кўшиқ дегин оламини,
Йўкса тугал бўлмайди хаёт.
Тўлиқ дегил севги жомини,
Гулларини сара де, сара.
Йўкса севги эҳтиромини
Қолдирарсан аросат аро.
Ўлмайман деб яшаки, гарчанд,
Сурунса ҳам отимиз бир чок.
Учмоқ ишқи овора-ю, банд
Қилсин бизни то бўлгунча хок.
Дўсту ёрга боқмагил кибор,
Кибрли кўз бўлади сўкир,
Қай бурчакда тиниқ нурки бор,
Унга кўшиб, ўз нуринг йўғир.
Вақти келди, ёйил нур бўлиб,
Ошпоқ нурга беланмишдир ишқ.
Сенга сирли бир ғурур бўлиб
Сочларингга иланмишдир ишқ.
Қайта гўдак бўлиб, сен кучиб,
Суйганингдай мунис онангни,
Бахтнинг минг бир жилоси учун
Тупровига эгил оламнинг.

24 сентябрь, 1970.

* * *

Сен менинг қалбимни этмадинг фаҳм,
Буни яшириб ҳам нима қиламан.
У ёлворар, мен ҳам қилмайман раҳм,
Мен унинг ишқидан куламан.
Рад этиб, қозониб муваффақият,
Менда қасд олмоққа туғдирдинг ният.

Мен-ку ногоҳ сени атадим тангрим,
Ногоҳ хузурингда қилдим-ку сажда.
Ўзим сезмай, дилда бир кўшиқ янграб,

Унда сенинг номинг куйланди авж-ла.
Шунда сен отдинг-у локайдликдан тош,
Фавқоларда қолди севилмаган бош.

Энди мен эътиқод қилай нимага,
Кимнинг сири босиб, шошиб, қолай лол?
Эшкакчи бўлмаса, агар кемага —
Денгиз, сайр орзуси — шунчаки хаёл.
Хаёлим сарсари, кўзларимда нам,
Хувиллаб турибди кимсасиз кемам.

У менга гиргиттон, эй хаёт, она,
Унинг илинж қалбин мендан совитгил,
Менинг севмаслигим қилмагил таъна,
У қушдай бегуноҳ, уни овитгил.
Яна тушунтирки, уринмасин ул,
Уч туташмас йўлдир, бизлар тушган йўл.

25 март, 1972.

У Й Г А

...га

Уйдан чиқдим, юракка жойлаб
Изтиробу аламлардан куч.
Шўхчан шамол тургандай пойлаб —
Остонада келар менга дуч.
Чиқдим худди кўрғошиндай зил —
Зил бир юкни уйда қолдириб.
Остонада шафақ ним қизил
Ёна бошлар шодлигим кўриб.
Тузинг ҳаққи, мени кечиргил —
Қололмадим, бир умр сенда.
Дил қушимни эркин учирдим —
Шундай истак бор эди менда.
Ўзинг кечир, айблама мени,
Ох, сенга кўп кўшиқ айтардим.
Учмоқ бўлган куйим, дардимни —
Деворларинг локайд қайтарди.

Дунё гўзал, дунё қандай кенг —
Истайманки уфқига етсам.
Айт, маъқулми, ҳисларим менинг
Тўрт деворга ем бўлиб кетса?
Ким ўт бўлмас менинг ёшимда,
Лоқайд ўтган бу ёшдан ким бор?
Тугёнли ўй ўйнар бошимда —
Тугёнларга тугён қўшгим бор.
Шулар сабаб, оппоқ тонг чоғи
Уфқ қизариб ёнаётган дам —
Мен тарк этдим иссиқ кучоғинг,
Ортиқ энди айблама сен ҳам!
Тузинг ҳаққи, мени кечиргил.

27 октябрь, 1970.

ОТАМ ХОТИРАСИГА

Ўриб олар ўроқчи ўғлон...

Р. Х а м з а т о в

Шовуллаган буғдойзорда чалғи бўш ётар, дўстлар,
Чалғини занг босган, э вох, кетсин чалғининг занги.
Уни отам тутганида қувонар эди кўзлар, —
Бу кун эса бу савдоли дунё ишин қарангки,
Ахир буғдой ўримида ундан устаси йўқди,*
Тош қотдиму билмай қолдим, бу ҳол ҳақми, хатоми,
Қай кун у ўзидан устун ўроқчига йўликди,
Ва у худди буғдойдайин ўриб кетди отамни...

* * *

Сени кимлар қилмайди талаш,
Кимлар юрмас ортингдан дайдиб —
У кўп кўрган меҳр, эркалаш —
Бошқаларга насиб бўлсайди.
Бор гап шунда, ўзгалар сени,
Ардоқлашга топмайди имкон.

* *Йўқди* — йўқ эди.

У хаттоки сезмас хиссингни —
Интиқ қалбга тўлдирадир қон.
Шу қон билан яшайсан бесўз —
Умидингдан кутиб тантана.
Ўнгда кўрмай хира тортар кўз —
Тушда кўриб шодмонсан яна.
Умр ўтмоқда шу хил, фараҳсиз —
У ўзига кўрмас сени эп.
Бирни ўйлаб яшарсан бахтсиз,
Мингта бахтсиз яшар сени деб.

22 март, 1970.

ОТАШ ДАВРАЛАРДА

Бахтли аёл дермиш мени халойиқ.

З у л ф и я

Оташ давраларда шўх-шан эмишман,
Энг бахтиёр қизга ўхшар эмишман.
Сезилмасмиш, дудсиз ўтда мен куйиб,
Ёниқ ишқ мактубин ўтга отганим.
Муҳаббатнинг хазон либосин кийиб,
Боли қолиб, кўпроқ захрин тотганим —
Сезилмасмиш...
Ногоҳ бахт уйини осон топганим —
Унда мени чорлар дарча бўлгани —
Мен эса бепарво —
Дарчани ўз кўлим билан ёпганим —
Сўнг дардда қалб парча-парча бўлгани —
Сезилмасмиш.
Танҳо дамларимда ўзим билан банд —
Минг бор тирилганим, минг бор ўлганим,
Йиғлаб чиққанларим узун тун билан,
Ва йиғидан бодомқовоқ бўлганим —
Сезилмасмиш.
Тонгда, ҳамма дардни кўнгилдан қувиб —
Сўлиш билмагандай хушбахт, хотиржам,
Шўр ёшларим билан юзимни ювиб —

Опшок тонгни кулиб қаршилашим ҳам —
Сезилмасмиш.

Оташ давраларда шўх-шан эмишман,
Энг бахтиёр қизга ўхшар эмишман.

11 октябрь, 1970.

БУ ШЕЪР

Муҳаббатдай буюк дардга
Дугона қилар бу шеър.
Дуч келтирар сендай мардга,
Ягона қилар бу шеър.
Беҳадик қувонсам қани —
Сендан шеър суюк бўлгач,
Кун келару сендан мени —
Бегона қилар бу шеър.

11 октябрь, 1970.

АЁЛ ЎТИБ БОРАР

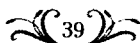
Сен сўрама, мен ҳам айтмайин
Курагимни синганини қарс.
Шовкин солма, мен уйғотмайин,
Юрагимда ётар бир йўлбарс.

Баланд бир ўт ёнган ичимни
Мен совитиб яшашим керак.
Ўз-ўзимга сарфлаб кучимни,
Мен овитиб яшашим керак.

Аёл ўтиб борар... шўх юриб
Шамолларда соч ёйган аёл.
Ич-ичида йўлбарс ўкириб,
Сиртдан майин жилмайган аёл.

Сен сўрама, мен ҳам айтмайин...

26 ноябрь, 1970.

СИЗ ДОНО ЙИГИТСИЗ

Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда,
Менинг шўхликларим, аммо, авжида.
Фурур, шодонлигим ортиқдир баъзан,
Фўрлик, нодонлигим ортиқдир баъзан.
Сархушлик жомингиз мен тўкар бўлиб,
Туйғуларингизга кўру кар бўлиб,
Кетгум дилингизда ўчириб чирок.
Сиз-чи, сезмаганга оласиз бироқ,
Бесабаб қаҳқаҳам чакса ҳам чакин —
Беозор жилмайиб қўясиз боқиб.
Эркалигим ортиқ этганда ҳам лол,
Илк кўклам тошқинин кечирган мисол,
Кечириб кетасиз жимгина суйиб,
Бу илтифотлардан юрагим куйиб,
Хижолатдан аччиқ ёшим қуюлар,
Бу хол кеч кузақдай совуқ туюлар.
Тантиқ қизалогин севган отадай,
Сиз кечиримлисиз, аммо хатодай,
Менга булар хато, қизик тасодиф
Ё уқувсиз аёл йигирган бир ип —
Мисол узилару тугайди тушдай
Ва мен нафас олгум бир эркин кушдай.
Олтин кафас ичра ортиқ йўқ чидам,
Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда...

17 июль, 1972.

КЕМАЛАР ТИККАГА ЙЎЛ ОЛСИН

Сен ҳақда
Юлдузлар куйласа жимирлаб,
Япроқлар куйласа тинмайин
Завқ билан тинглардим шуур-ла,
Кўзимга уйқулар қўнмайин.

Ногоҳда
Исмингни айтсалар чопардим,
Севардим, ох, у хуш навони.

Талпиниб нон каби ўпардим
Исмингни янгротган ҳавони.

Ва лекин
Биз йўлга чиққанда, кемамиз
Сурди-ку шамоллар айри ён.
Гарчандки узоқлаб кетдик биз,
Қайтмоқчи эмишсан мен томон.

Йўқ, чекин.
Кемангни бурмагил, қистама,
Дўстгинам, сен ортга қайтма, йўқ.
Мен сенга сарсонлик истамам,
Бок, ахир кемангда қанча юк.

Уларни
Қилмагил, хоҳишинг қурбони,
Гуллар бор, кутганда очилмас.
Бор эмас ҳамиша имкони,
Тугунлар бўларки, ечилмас.

Дардларни,
Армонни юракдан юлиб от.
Қайрилма ортга-ю, чеккага.
Орада бўлмасин аросат,
Кемалар йўл олсин тиккага...

16 август, 1972.

МЕН СЕН БИЛАН ХАЙРЛАШГАН ТУН

Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди,
Тун бағри бут, менинг бағрим яро эди, яро эди.
Тун бағрида қолсин дардим, кўрмасинлар,
кўрмасинлар.

Кўриб биров рости биров рўё томон бурмасинлар.
Тилимга-ку ишончим бор, итоатсиз сўлса рангим,
Мен тингларман юдузларнинг сукутинмас, шўх
жарангин.

Яркироқ ой шуъласида тол-тол бўлиб эшиларман,

Хушбахт дўстлар даврасига ўзим уриб, кўшиларман.
Ва аччиқма-аччиқ туриб, бахтга қарши, бахтки барбод,
Бахтлилардан шиддатлироқ куйларман шод,
куйларман шод.

Аминманки, авжим билан шу биринчи даврадаёқ
Ўзимга тонг яратарман, тонгим менинг отар оппоқ.
Тунда колар дардим менинг, нурлар чаяр юзларимни,
Унутишнинг сели ювар, дилнинг армон, изларини.
Аччиқ ўйлар тўзонидан ўзни олиб чиқиб кетиб,
Бир гул янглиғ очиларман нур қўйнида жавлон этиб.
Ким ҳам билсин, сўкилган дил чокларининг битмоғини,
Баъзида гул ҳасратлардан ортиқ яшнаб кетмоғини.
Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди.

17 февраль, 1973.

* * *

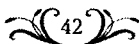
Тўсатдан кўзимга тушди чўп,
Йўқотдим хушбўй гул исини.
Севгилим, ўрганма, ёнма қўп,
Қайтадан топмасман мен сени.

Тўсатдан кўзимдан айрилдим,
Кўзсиз ҳам яшар-ку, одамзод.
Гарчанд мен йўлларда тайрилдим,
Аввалги шиддатда сурмам от.

Атрофда сукунат, бир совук
Жимлик... йўқ, тўполон, тўполон.
Сен келма, бўлмагин чирмовук,
Усиз ҳам бу дардлар олар жон.

Энди мен
Дилимга «тош бўл», — деб айтаман,
Сенга ҳам тилайман тўзимни.
Ахир ким кўрган, кўр қайтадан
Топганин йўқотган кўзини.
Тўсатдан кўзимга тушди чўп...

28 октябрь, 1973.

* * *

Аллақачон унутганман бари-барини,
«Аллақачон» алдайман мен ўзимни ўзим.
Ортада қолган мухаббатнинг қўшиқларини
Эслама, деб ўз-ўзимга тилайман тўзим.

Эслаб қолсам тоқатларим — тўзиган бир пат,
Эгилган ёйга айланар бўй-бўй қоматим.
Эсласам бу ёруғ дунё бўм-бўш бир хилқат,
Бир пул бўлар эътиқодим, бахтим, омадим.

Кулгуларим кинояси зарра сезилмас,
«Аллақачон унутганман»... — қаҳ-қаҳ ураман.
Ҳижроннинг талх шаробидан ортиқ сархуш, маст,
Бахтлилардан бахтиёрроқ яшнаб юраман.
Аллақачон унутганман, унутган маъқул.

23 ноябрь, 1973.

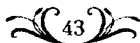
СУЯНЧ ТОҒЛАРИМ

Сўзламоғим керак мен Сизни,
Сизламоғим керак мен Сизни.
Қай боғларда ёзаркинсиз барг,
Изламоғим керак мен Сизни.

Кезгунча умр қўшиғин айтиб,
Кўз толади, оёқ чарчайди.
Бугун йўлга кирган жилғаман,
Шундан қўлдан қўймайман найни.

Синсин Сизни куйламаса най,
Бошингиздан нурдай тўкилай.
Бугун икки кўз чакноқ, шукур,
Тўйиб-тўйиб Сизга тикилай.

То кўзларим тортгунча хира,
То тоғ мисол кетгунча нураб,
Она барин тутган боладай,
Оргингиздан қолмасман сира.

Мангу қолгандирман боғланиб,
Заволга юз бурманг, боғларим.
Боболарим — юксак чўққилар,
Момоларим — суянч тоғларим.

8 июль, 1974.

У З У К

Кўз олгувчи узугим маним
Атиргуллар ичра йўқолди.
Кўзимга тор бу кенг гулшаним,
Узугимни, айтинг, ким олди?

Хеч кимсага раво кўрмайин
Асрар эдим, гувоҳ еру кўк.
Қай куй чалар тақдирнинг найи,
Кимга насиб бўлгуси узук?

Боғда чаппар урган шўх йигит,
Хурсандлигин недир сабаби,
Нечун чакнар кўзларида ўт,
Олтин топган девона каби.

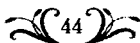
Менинг қаддим бундан эмас ёй,
Унга узук берсам айби йўқ.
Мен кўрқаман, қай бир пана жой —
Ўтлар ора йўқолса узук.

Асрар эдим уни худди жон,
Ногоҳ... додлай кимнинг дастидан,
Қабоҳат-ку шундай бенишон —
Занглаб кетса ўтлар остида.

Бир узукмас муддао, дардда
Умид бор, ҳам йўқдай, топмоққа,
Ўтлар қачон бўлмаган парда
Жавохирлар юзин ёпмоққа.

Кўз олгувчи узугим маним
Атиргуллар ичра йўқолди...

19 август, 1974.

ҚЎЛ ҲАҚИДА

Сизда не бор, Сизни этмас лол,
Кўп бежирим қўлларингиз бор.
Мен ўтяпман, майлиди қўпол —
Бўлса ҳамки битта қўлга зор.

Одамларга суқланмай пастдан
Кирмоқ бахт ўз эшигинг очиб.
Жангдан қайтгач, қўлим тегмасдан
Оқ қор бўлди кампирим сочи.

Ой нурида шуълаланар барг,
«Силай», — дея дилим куйинар.
Дил куяру бу армон, бу дард
Томчи-томчи ерга куйилар.

Тушда биров менга қўл бермиш,
«Хайхот, шу қўл менгами», — десам,
Ёнда қўшним хўмрайиб дермиш:
«Умрингда қўл кўрмаганмисан?»

Мен дермишман: «Хаста юрагим,
Чида, чида, чиқай чеккага.
Бу сўроқдан қололмайсан жим,
Фақат бўлинмагин иккига.

...Қўл бор эди, қўлки баайни —
Гурзи, тошлар кукун кучидан.
Сув сотмасдим сендай, оғайни —
Соябонли катак ичида.

Ха, ха, менинг қўлим бор эди,
Ойлар, йиллар битмас қадоғи.
Қўлларимда кетмон тор эди,
Куйларди у ишлаган чоғим.

Гуллар эди умрим чамани,
Қўл кучимни тупроққа қорса.

Сенинг эса кўлингдан, қани —
Лоақал бир гиёҳ кўкарса.

У кўл шошқин, от кўйиб, суриб,
Бир тийиндан йиғмас эди пул.
Майин-майин сахарлар туриб,
Ўтқазардим майин-майин гул.

Боқма менга хайрон ачиниб,
Кўзларимдан сачраса ўтлар.
Тўласин, — деб, — эркнинг божини
Икки кўлим кесдилар итлар.

Керак пайти берганман борин —
Йўқлигимдан қилма киноя.
Сақламоқ юрт, онамнинг орин
Шу бўлганди мендаги ғоя!»

Уйғондиму тортдим сал хомуш,
Куёш хурсанд, нур тўкарди мўл.
Мен туш кўрдим, кўлим бор эмиш,
Сизникидай ўктам икки кўл.

9 август, 1974.

БИР АЁЛНИНГ КУНДАЛИГИДАН

Бола эдим, бир кун ёзгим келди тўлиб.
Ғалати, ўт тушиб ёнгандай ичим.
Кемтиктиш ўртоғим лой кўтариб келиб,
Олиб кетди мени «нон» ёпмоқ учун.

Ёшлиқ йиллар эди, сочим белга тушган,
Ёзгим келди бир кун сершиддат, ғолиб,
Кузак эди чоғи, бугдой авжи пишган,
Бугдойзорга кетдим чалғини олиб.

Қайси бир йил эди, ўз-ўзимдан хузур —
Қилиб бир тонг аста дафтарим очдим.

Онам кириб деди: «Совчи келар хозир»,
Кийикдайн хуркиб панага қочдим.

Кейин... бир кун билмам, ненингдир хаёли
Банд этиб дарчадан тикилдим узоқ.
У деди: «Жон қушим, суюкли аёлим —
Туюлмаяптими уй Сизга тузоқ?!»

Шундай. Кетаяпман юрагимда гоҳ-гоҳ —
Янграб, секин-секин сўнмоқда нидо.
Хар бир шеъримни мен туғилмасиданок
Атрофдагиларга қилганча фидо.

14 август, 1974.

* * *

Хоҳ арзи, хоҳ арзимагил, кўтараман юксакка,
Кўтараман тубанлигинг билан ҳам гоҳ қасдлашиб.
Сени шундай юксакликда жойлагандим юракка,
Юракдаги юксакликнинг бўйин бўлмас пастлатиб.

Шу юксаклик умри учун тикадирман йўқ-борим,
Аммо биласанки, мен ҳам ўчли, кучли бир найман.
Уринаман, ўшанда ҳам нурад бўлсанг, шунқорим,
Унда янги юксакликни кўкрагимда тиклайман.

Тақдиримдан бир ой янглиғ тамом кетарсан ботиб,
Яшолмайман мен кўксимдан юксакликни йўқотиб.

31 октябрь, 1974.

* * *

Сиз билан миннатдор хайрлашаман...
Неники шароб деб ўйлаб югурдим,
Сароб бўлиб чиқиб, қоқилдим йўлда.
Қаердаки кўм-кўк жаннатни кўрдим,
Учиб етгач ҳайрон, тентидим чўлда.

Нени ой деб ўйлаб, кўзимни тикиб,
Заррин шуъласига юз тутдимки зор,

Ой деб ўйлаганим ёй бўлиб чиқиб,
У отган ўқлардан кўксим ярадор.

Неники мангу деб ушлаган пайтим,
Балиқдай сирпаниб чикди кўлимдан.
Ортиқ олди, аммо бермади қайтим,
Савдогарлар чиқиб баъзан йўлимдан.

Қай боғ қоровулин ғафлатки олди,
Боғни талон этар ўғрию каззоб.
Бу кун дармон кетиб тизларим толди,
Сизки ёнимдасиз, ёнимда азоб.

Ким мен қушча мисол талпинган дамим,
Қарғадай хўмрайиб ташлади назар,
Бу кун уларда бор ўчим, аламин,
Бу кун мен улардан қиларман ҳазар.

Ишқингиздан қолди юрагимда доғ,
Англадим ишқингиз ўтсиз эканин.
Порлаб кўринган гул бўлдию янтоқ,
Кўнглимни қон қилди унинг тикани.

Агар ишқингизда бўлса эди ўт,
Бу қора куюнлар қилмас эди қор
Ва менинг қалбим ҳам қолармиди бут,
Минг битта балога бўлмай гирифтор.

Бу чигал хатолар тўйдирди жуда,
Тилагим оқ, сизга дуч келсин бахт, шон.
Аммо менга айтинг бир оғиз видо
Ва узилсин бизни боғлаган арқон.
Сиз билан миннатдор хайрлашаман...

26 март, 1975.

БУРГУТ

Пастда кўклам очар эди барг,
Пастда кезинарди сур булут.
Пастга шўнғиб бўлди жувонмарг —
Учаётиб ўқ еди бургут.

Фарзанд эди юксакликларга,
Не фалокат тортди уни паст.
Мадори йўқ қаддин тикларга,
Ўралишар энди хору хас.

Тиниқ осмон кулга айланди,
Осмон — энди ўнганмас бир туш.
Хору хасга, кулга айланди,
Мовий юртда султон бўлган куш.

Пастда дарё шовулар тўлиб,
Бургут ётар бежон, аянч ҳол.
Яшай олмас султон кул бўлиб,
Унга аза тутгин, мажнунтол.

22 май, 1975.

* * *

Асли кўклам сўрганди қўлим
Унга қўлим берсам бўларкан.
Топмас экан ўзгадан ўлим,
Ишқ ўз қўлларингда ўларкан.

Тушунмай ҳам кўклам сирини
Йўлларимдан тўсиб чикди ёз.
Ёзнинг бағри иссиқ кўриниб,
Сўнг ўзим ҳам талпинганим рост.

Сўнг ёз севди сершиддат, қизгин —
Сўнг ёз мени ўтларга солди.
Гоҳ севгиси қайноқ, бетизгин —
Гоҳ ўт рашки жонимни олди.

Биламанки ишқи эмас оз,
Яшасам ҳам суйиб шўху шан,
Энди гоҳо ишқ тутганда ёз
Куйиб кетмасам деб қўрқаман.

Гарчанд бахтим таратар хушбуй
Тушмаса ҳам ўзга ён йўлим,
Гох кўксимда чарх урар шу ўй —
«Асли кўклам сўрганди кўлим».

13 сентябрь, 1975.

БИР ЛАҲЗА

Кел эй, ўз пайтида кел, байтим,
Бир лаҳза илгари, илгари.
Келмагин юзимни сарғайтиб,
Кечиккан офтоб сингари.

Кел, эй боғ, гуркираб барг ёйиб,
Бир лаҳза илгари гулга кир.
Гўдагим, кўйгин бир жилмайиб,
Бир лаҳза эртароқ тилга кир.

Эртароқ шовқин сол, шаршара,
Юз ювай ё зилол булоқда.
Уринчоқ тойчоғим, қарқара,
Қарқара саман бўл улоқда.

Бир лаҳза мушкулни осон еч,
Юмалаб кетмасин ул соққа.
Табибим, қолма кеч, қолма кеч,
Бир лаҳза кифоя ўлмоққа.

Ўғлон, сен кўлим тут, кўлим тут,
Кўп совуқ кутишнинг шамоли.
Эртароқ ечиб ол, бир минут,
Ҳижроннинг қорамтир рўмолин.

Етиб кел, туташдим мен ўтга,
Бир лаҳза гуллаш ё ажалим.
Бир умр кутдим, бир лаҳзага
Етмайдир бу сафар мажолим.
Бир лаҳза илгари, илгари...

5 март, 1976.

* * *

Майлига, бошимни ҳам қилсин кадар,
Қабоҳат тошлари тўлсин хонамга.
Биргина одамга етмасин хабар —
Айтмангиз бу холни ёлғиз онамга.

Бахт, омадим келса галма-гал оқиб,
Даврон мени бошда кўтарган пайти.
Майли ҳеч ким ундан бўлмасин воқиф,
Сиз уни ёлғизим, онамга айтинг.

Ғамим эшитган кун надоматга кул,
Қабоҳат тошларин териб юради.
Қувончим эшитса ўз уйида ул —
Даврон кўтаргандай давр суради.

22 март, 1976.

БУРГУТЛАРИМ

Бургутларим, кўкдан қўшин тортиб ўтинг,
Қанотингиз билан ерни артиб ўтинг.
Артиб ўтинг ҳаводаги ғубор, гардни
Ва ердаги армон, дардни.

Поймол этманг, бу ердаги қуш, ўтлар-ку,
Қуш, ўтга ҳам керак ахир ҳимоятлар.
Бу дунёнинг устунлари бургутлар-ку,
Бургутлардан бўлсин қарам-иноятлар.

Пайт пойламай, шодмон келинг, тортиб қўшин —
Холис келинг, бағрин очиб қутмасми халқ.
Бир қушчага завол бўлмаё сафга қўшинг,
Соянгизга салом бериб ўтмасми халқ.

Шиддат билан узатганда заминга даст,
Ўхшаб кетмасангиз дейман оч, нокасга.
Ҳар хор-ҳасдан чангал солиб олмоқ эмас,
Чангал-чангал бермоқ лозим ҳар хор-ҳасга.

Мен истардим, узатганда заминга даст,
Малхам бўлиб аритсангиз диллар доғин,
Чангалингиз куш бўйнида сиртмоқ эмас,
Қанотингиз бир қалъага айланмоғин.

Ки бу қалъа деворлари метин бўлиб,
Сафдан сурса тортилган ёй-камонларни.
Ўйлаяпман Сиз келсангиз осмон тўлиб,
Ерда байрам бошланажак замонларни.

Бургут олиб кочган кун-ку кўн келарди,
Бургут бериб кетди деган кун келарми?

31 октябрь, 1978.

ШОИР ЯШАЙ БИЛМАС

Шоир яшай билмас тилини тишлаб,
Кўриб, кўрмасликка солиб ўзини.
Номард кетар экан вақтини хушлаб,
Мушфиқ тасалли деб билса тўзимни,
Шоир яшай билмас.

Тинч қарай билмас у тоғу тош қолиб,
Инсоннинг юраги қулар чоғларга.
Осмон ўрнига инсонни олиб,
Кўнглин тўлдирсалар қалдиروقларга,
Шоир яшай билмас.

Яшолмайдир, ермас, дил қолса музлаб,
Кўриб пайхон бўлган ишқ икболини.
Боларига гулмас инсон бўлса даф,
Сўриб тугатсалар шира-болини,
Шоир яшай билмас.

Яшай билмас қай бир фаҳми кўру кар
Тароқни сочгамас фикрга урса,
Четлаб шўх, қийқириқ нафасли кушлар,
Тўти савлат тўкиб боғларда юрса,
Шоир яшай билмас.

У яшай билмайди ўтмас, қай бир он,
Оқ-ойдин туйғулар кетса ўрилиб.
Шиллиққурт мисоли сип-силлиқ ёлғон
Хақиқат ёнида турса керилиб,
Шоир яшай билмас.

Исён кўтарар ул бўлиб бағри қон —
Майли, усиз ҳам мўл беғамлар, гўллар.
Ишқилиб, узунроқ умр кўр, исён,
Исён тугаган кун шоир ҳам ўлар.

16 декабрь, 1979.

БИР ҚИРҒОҚҚА

Менга таниш икки одам сўзлашар холи,
Йўққа ўхшар бир-биридан яширин сири.
Бири жаннат боғларининг хушбўй шамоли,
Хатто дўзах оловига панд берар бири.

Шундоқ сиртдан қараганда аҳилдан-ахил,
Булар икки дарёлигин кўрмайсан ўйлаб.
Нима сабаб ўт билан сув топишадир тил,
Оқу қора ўлтирадир бир-бирин сийлаб.

Чидаш қийин ичга ютиб виждонни, хунни,
Оқ ўлтирса қора билан май кайфин суриб.
Шундоқ букса бу кўпларга тиргак устунни —
Турмуш деган хийлакорнинг икир-чикири...

Тушунмайман бу дунёни, доим ёнма-ён
Оққуш билан қарғани ҳам суйдирганига.
Тушунмайман ўртадаги очиқ дастурхон
Иккаласин баб-баробар тўйдирганига.

Тушунмайман яшамоқ-ку бир марта, нега,
Гоҳ эътиқод кўкрагингда кетар солиб дод.
Ҳамон муқим бир ғояга бўлолмас эга,
Ҳамон муқим бир томонга ўтмас одамзод?

Умрим бўйи сифинганим — тафаккур, ғолиб,
Қаердасан, шундай пайтда бекиниб турмай,
Сен ўт ахир, бир қирғоққа инсонни олиб —
Арсатда тўрт томонга қўлин чўздирмай.

18 февраль, 1980.

ҲИСОБ-КИТОБ ҲАҚИДА

Баъзан мен тунлари ишлаган кезде
Ўй суриб кетаман унутиб шеърим,
Баъзи саволларни сўрайман Сиздан,
Тахминан бўлса ҳам ҳисоблаб беринг:

Дейлик, бир бут дилга сачраб кетди қон,
Бир кўнгил ўтларда қоврилар, тутар,
Айтинг, малҳам қайда, келар у қачон,
Бир кўнгил яраси қанчада битар?
Менга мана шунинг ҳисоби керак,
Тагин, изи қолмай битарми юрак?

Диққат қилинг, кузги ҳазон дилхаста,
Ҳар лаҳза сезилмай сарғайиб борар.
Дарахт тўкилади аста ва аста,
Бирдан тўкилса-чи, юракни ёрар.
Дарахт қанча вақтда сарғайди, ёнди,
Қайғу қанча вақтда тўкар Инсонни?

Ишқли кўнгиллар-ку пардан енгилдай,
Ишқсиз қалбга қанча тош тўлди айтинг?
Лаҳза... ишқ туғилди қанча кўнгилда,
Лаҳза... қанча дилда ишқ ўлди, айтинг?
Ҳисобин чиқариб беринг-чи, қани,
Ўлгани ортикми ё туғилгани?

Номард ғолиб келса, мард дилтангу зор,
Бош эгиб турганда қанча куч сарфлар,
«Айрилик» сўзини қанчада ёзар,
Майишиб, чаплашиб кетмасдан харфлар,
Айтинг, яна неча аср солиб из,
Бу дўзахий сўздан куяр тилимиз?

Сиз, эй бу дунёнинг ҳисобдонлари,
Тахминан бўлса ҳам қилингиз ҳисоб,
Қанчалик умри бор сунъий шонларнинг,
Сунъий кўрк қанчада бўлғуси хароб?
Қанча даволангач паст тушиб ҳар кас,
Ўзин алломаи замон санамас?

Усиз ҳам чўт ташлаб ишчан, гоҳ карахт,
Тинмайсиз миллионни миллионга уриб.
Бир лаҳза шуларга ажратинг Сиз вақт —
Шуларнинг ҳисобин қилинг ўй суриб.
Тополсак шуларга кетар вақтни биз,
Чуқурроқ туярдик балки бахтни биз.

Мен баъзан тунлари ишлаган кезде,
Ўй суриб кетаман, унутиб шеърни...

18 февраль, 1980.

УМИДГА

Бунча бузиб-тузатмоққа ўч бўлмаса бу бола,
Бир лаҳзада соат винтсиз, қуён думсиз қолади.
Тагин баъзан катталардай жиддий қилиб ҳафсала,
Бузганларин холи қудрат тузатиб ҳам олади.

Баъзан ўзи эплай олмай қилиб қолса хархаша,
Машинасин тузатамиз, қуёнга излаймиз дум —
Мени хаёл олиб кетар югурик йиллар оша
Қандай одам бўларкан менинг бу тинмас кўзим.

Қоракўзим, майли, сенда иштиёқ зўр билмоққа,
Бу синчковлик балки бир кун келтиргайдир сенга шон.
Бузиб-тузаб яша, майли, отми, соат ё соққа,
То қалбгача, қалбни эса бузиб бўлмас, болажон.

Суймоқ асли бу дунёда тирикларнинг нияти,
Фидо бўлиб сен суйганда қалбни суясан, кўзим.
Ўликка жон берганда ҳам ақлу салоҳиятинг,
Қалбларга қўл урмоқликдан ўзни тиясан кўзим.

Сўкиб, тикиб ўрганиб биз дунёнинг минг хил чокин,
Ўзни тайёрлаб борамиз қалбга етгунча токи.

21 февраль, 1980.

ОНАМ КЕТИБ БОРАЯПТИ

Онам кетиб бораяпти шол рўмолин дол ташлаб,
Тўрт-беш тенгқурлари билан қўлларида тугуни.
Менда эса юрак нотинч, қолди-ку сурон бошлаб,
Боламга ким айтар бугун энасин эртагини?

Оқ рўмолда оппоқ-оппоқ гуллаган олча бўлиб,
Улар кетиб бораяпти кўклам гулга кирган чок.
Гангир-гунгир онажонлар кетмоқда кўча тўлиб,
Не учундир ич-ичимдан кўзғаладир қалтироқ.

Бир-бир босиб улар кетиб борарлар боқмай қиё,
Мен-чи ҳозир гўдакмисол қичқириб юбораман.
Айтинг, Сизларга йўл бўлсин, қўшни қишлоққаи ё
Мағриб ёки Машрикқаи, ортингиздан бораман.

Ёнгинамда эдингиз-ку, ўзим билан андармон —
Уйим, дедим, ўстирайин дедим тагин ўғил-қиз.
Бугун ногоҳ сезиб қолдим, ногоҳ тортилган камон,
Ва Сиз мендан ўқдай учиб узоқлашиб бораяпсиз.

Кўз олдимга келаётир, сахаргача юмай кўз —
Мен ишладим, кундуз эса мажлис, базм, иш, чорлов.
Мен эмас Сиз қовоғимга қарадингиз шабу рўз,
Мизғиб қолсам уйғотмоққа юрагингиз бермай дов.

Зотан космос асри бугун, илғаймиз юлдуз тусин,
Йўлин топиб ёндирамиз минг йиллик қадим қорни —
Илғамай қолдим-ку бироқ, кексайдингиз қай йўсин,
Сочингизнинг ҳар толаси қай тезликда оқарди?

Дунё шовқин-суронлари бир лаҳзага жим қотсин,
Керак ахир пайт-пайт билан базм тиниши, совуши.
Шип-шип оёқ товушлари юракларни уйғотсин,
Кетаётган оналарнинг қадамларин товуши.

Бошларида улуғ қуёш сочаркан шан нурини —
Бир қувончли, бир армонли ҳисдан дилим поради.
Оналар-чи, дунё унут, «сен»лашиб бир-бирини,
Чақчақлашиб ён қишлоққа тўйга кетиб боради.
Онам кетиб борапти... шол рўмолин дол ташлаб...

6 март, 1980.

* * *

Тақиқласам, айтар сўзинг айтмаганингда,
Кет десам Сен кетиб, ортга қайтмаганингда,
Жиндаккина қўрқар эсанг обрў-шаънингдан,
Итоат сен билан қолиб, мен кетар эдим.

Кўриб қолсам бир ожизга учраганимни,
Лаҳза-лаҳза чўкканингни, кичрайганингни,
Пучлигини кўриб қолсам мағиз, маънингни,
Кўрмайин деб қўзларимни беркитар эдим.

Унда ашким ёмғир янглиғ сероб бўларди,
«Бахт», деб баридан тутганим сароб бўларди.
Кўшкли тахтим нурай-нурай хароб бўларди,
Икки қўлим битга тепа, тоқ ўтар эдим.

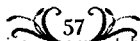
Тақиқласам, айтар сўзинг айтмаганингда...

7 май, 1980.

ҲАЙРАТ

Қайдасан, сен қўйдинг йўқламай,
Менда ҳам бу кўнгил тўқ энди.
Олдинги узун тун ухламай,
Жон чекиб ёзишлар йўқ энди.

Сен йўқсан, кўнглимда ҳаловат,
Илгари у эди душманам.
Йўқ энди олдинги тиловат,
Бахт бору, бордай ҳам пушмоним.

Йўқотиб қўйдим бор дардимни,
Мен энди нимага ярайман.
Ёнимда суянчим, мардимнинг
Кўзига бепарво қарайман.

Бўлди, бас кўп чуқур бу гуноҳ,
Ким менинг кўнглимни совутди.
Ҳайрат, сен қайдасан, бўл паноҳ...
Лоқайдлик ёмғири ивитди.

Ҳайрат, кел, кўксимда кўтар қад,
Мен ёлғиз сеники бўларман.
Кун келиб ўлсам ҳам мен фақат
Ҳайратнинг қўлида ўларман.

2 сентябрь, 1980.

КУЗГИ ДАРАХТ

Бутоқ, япроғида куз тафти,
Шовуллаб турибди бир дарахт.
Хазонлар танасин ўрабди,
Ловуллаб турибди бир дарахт.

Бўронлар буколмай шохларин —
Бағрида сайратди қумрини.
Эшитган йўқ унинг охларин,
Оҳ тортмай ўтказди умрини.

Ҳали ҳам кетган йўқ мадори,
Ҳали соз созларга ўхшайдир.
Бахордан ёш эди бахори —
Кузи ҳам ёзларга ўхшайдир.

Тун бўйи, умр бўйи ўчириб,
Ёзиб топай мен улкан бахтни,
Ўтқазай умримга кўчириб
Ловуллаб турган шу дарахтни.

2 сентябрь, 1980.

ИҚРОРЛИК

Биламан, йўк, сенга шак келтирмам, йўк,
Бу кутмас замонда сен қанча кутдинг?
Неча бор кўксимга отилганда ўк,
Мени четга суриб ўзингни тутдинг.

Биламан, пойимга йиқилди само
Кўзингга сингганим — лаҳзадан бошлаб.
Бугун-чи, қалтираб турибман, аммо
Самовий топ-тоза юракни ғашлаб.

Наҳот сор бургутни шубҳалар енгди,
Нечун қарашингда азоб сурати?
Не учун кўзингда гоҳи гоҳ энди,
Мен укиб етмаган тўфон туради?

Аминман, шу юрак бермаса фириб,
Кўксимга тамғасин босмаса армон,
Ўтарман шу ишққа посбон туриб,
Унга фидо бўлиб ўтарман.

Яшаб ўтарканмиз шу олам аро
Ортимиздан севги отмас тоши нард.
Севгилим, қўнглингни қилмагин қаро,
Мен сенинг ишқингга қўндирмасман гард.

11 сентябрь, 1980.

ЭНГ ТОЗА МЕВА

*Бир келинчак тўрт ойлик хаста
чақалогини қайтиб олмаслик шартини
билан касалхонага ташлаб кетди.*

Гуноҳ маҳсулидир балки жаҳонда,
Дунёга келтирмиш балки хатолар,
Ва лекин ҳамма вақт, ҳар қандай онда
Гўдаклар энг тоза мева аталар.

Мевам, қайси боғда бунёд бўлдинг сен,
Қай ношуд боғбон у — мевасин отган?
Қай бир қондан бино, зурёд бўлдинг сен,
Онам деб ҳар кимга жовдираб ётган?

Балки отанг бордир, туйғуси кўлмак,
Аммо амали бор — бергувчи фармон.
Мушқулмас онангнинг ҳолини билмоқ,
Унинг сени ташлаб топгани — армон.

Ўзи ташлаб, ўзи дараклаб, сўраб,
Юрар танғиб сутли кўкрақларини.
Ажаб, сени оппоқ чойшабга ўраб,
Дазмоллаб кетибди кўйлақларингни.

Муҳаббат, севардим сени жон қадар,
Сен бунда ишқмас, йўқ, кулфатсан, мастсан.
Она, сен ҳам энди кетарсан бадар,
Қайтиб бу кўйлақни дазмолламассан.

Билмайман ким бунда ўтар солиб дод,
Кимдан оз ё кимдан кўпроқ айб ўтди.
Билганим кўрнамак, нопок икки зот
Бир тоза мевани поймоллаб ўтди.

Бировлар қарғайди куйиниб, бўзлаб,
Биров кўз ёшини артар панада.
Ҳар кўкрақдан она исини излаб
Чақалоқ чирқирар касалхонада.

20 октябрь, 1980.

РЎМОЛЧА

Баллада

Онам Шарофат Хонназар қизининг ёрқин хотирасига бағишлайман

Умримиз-ку абадиймас,
Ногоҳ келса ниҳоя,
Бир кун килиб жонимга қасд
Ўлим соларкан соя.

Шунда мени ул уммонга
Қайтаркансан топшириб,
Икков яшаган маконга
Қандоқ келасан кириб?

Қай тарз эшик итарасан,
Қалтирамай бефарёд?
Қадинг қандоқ қўтарасан,
Кўкрагингдан босса дод?

«Энди она деймиз, кимни?»
Ўғлим боши хам келса,
Қизчам ҳидлаб кўйлагимни,
Урён солар дам келса.

Согинишлар қилмасми соб,
Биров қилса таърифим,
Бу дардларга қандоғам тоб
Берадурсан, ғарибим?

* * *

Гарчанд сенинг мен хиёнат,
Аҳдсизлигинг истамам,
Аммо ишон, то қиёмат,
Бахтсизлигинг истамам.

Мен-ку сенга абад толмай,
Бахт бўлмоққа уриндим.

Кечир, сўзим оклай олмай,
Аро йўлда сурундим.

Аро йўлда отинг ёлин
Силамадим, кечиргин.
Аро йўлда қолдинг, толе
Тиламадим, кечиргин.

Энди эрир тоғлар қори,
Бизнинг боғлар гулламас.
Сочинг оппоқ оқарару
Биров севиб, силамас...

* * *

Йўк, йўк, нега энди, ахир...
Яшашинг шарт устувор.
Тирикка ҳам яшаш оғир,
Душмани бор, дўсти бор.

Йўк, бошингни солма қуйи,
Мен бошингни эгмовдим.
Бу дунёдан шундай қуйиб
Ўтарсан, деб тегмовдим.

Бу не холат, мудом ўйда,
Фамни тахлаб юрмоғинг.
Фанимат-қу кўча-қўйда
Бахт етаклаб юрмоғинг.

Мен розиман, дўзахий ҳол,
Токай оғу ютарсан?
Истар эсанг бирор аёл,
Маили, кўнглинг кўтарса...
Мен розиман!!!

Аммо мендек ҳоли тангнинг
Қолмай десанг жабримга,
Шул қора тонг рўмолчангни
Келтириб қўй қабримга.

Рўмолчаки тикиб шоён
Ишқдай совға қилганим,
Шул тонг балки бўлгай аён
Япроқдай тўкилганим.

Ўлганимни шул қора тонг
Илк бор балки сездирар.
Тириклардан, ўликлардан
Илк бор балки бездирар.

Илк бор ёғар бошимда қор,
Қабрим билан чўкарман.
Рўмолчага шул тонг илк бор,
Сўнг бор ёшим тўкарман.

21 сентябрь, 1981.

СУКУНАТ

Уйимизда сукунат, офир...
Тошқин денгиз тошқини тинди.
Бу сукутдан туйғулар офир,
Энди қандай яшаймиз, энди?

Дарахт япроқ тўкаётган кез
Жунжиккан ел кўксимга кирар.
Иягига қўлин тираб куз
Рўпарамда маъюс ўлтирар.

Ёрилгудай юрагим, йўк, йўк,
Денгиз кетди, келгил қайтариб.
Йўкса сўзлар — санчилгувчи ўк,
Кўринишлар ярадор, ғариб.

Денгиз кетди, кетди иноқлик,
Икки кўнгил икки ёнда хун.
Менинг умрим денгизга боғлик,
Сен гирён у кетгани учун.

Тўлқинлари кирғокни ювиб,
Ул чайқалиб топар-ку бизни.

Аmmo қачон сукутни кувиб,
Қайтарамиз уйга денгизни.

Уйимизда сукунат, оғир...

4 ноябрь, 1981.

УРУШ — БУ БИР ҚОРА СЎЗДИР

Уруш, бул қоп-қора сўзни кўчираркан мен окка,
Дейман уруш, бу мажруҳ дил, бу хато йўл, поймол шан,
Шом қуйилар, бобосини гўдак тутар сўроққа,
«Бобо, нега кўлингиз йўқ, оёғингиз ёғочдан?»

Во дариғо. Ўйга толар, умр қайта яшалар,
Баргдай титраб ўтмишини қайта ўтаркан босиб,
Кечагидай кўриб турар: «Вокзал, жигаргўшалар —
Хотинининг «кўришмаймиз» деб, кўтарган уввоси.

Улар қайта кўришмади, тўғри чикди мудхиш фол —
Ўлимлардан ўлмай қайтиб ўз уйида музлади.
«Бандалик бу, метин бўлгин», тўзим тилаб қўшни чол —
Хотинининг туғолмасдан ўлганини сўзлади.

У биларди: қалб остида хотини не яширган —
Ҳайҳот, хаёлида уни бекор аяб юрдими,
Тўрт йил ёшли кўзларини ўзи билан таширкан —
«Ўлмагин», деб ўлган кўзлар уни суяб юрдими?»

Кейин эса... оҳ кейинги хаётида не маъни,
Она сутин тотмаган шу гўдагини ўстирди.
Фақат уни кўтармоққа қўл йўқ эди тутгани —
Сўнг илдиздай чириётган оёқни ҳам кестирди.

Кейин эса, кейинини айтиб ҳам не қилади —
Уруш унинг тик қаддини ўтди-ку босиб-янчиб.
Унинг тўфонлари аро умид тоғи қулади —
У тугаган одам эди бўлмаса шу юпанчи.

Унутмоққа уринади кўзларига тер тушиб,
«Во дариғ», дер, артмоққа бир қўл йўқ, фалак иши-да.

Унутмокқа уринади қонларига қоришиб,
Тунлар танк тагида қолиб, қичқирмаса тушида.

Тушларида хотинининг нозларидан кўп куйди,
Тушларида ул боғларда ўйнар ғамлардан холи —
Чорлаб қочар, қувай деса оёқ ёғоч, оғрийди,
Қучоғига тортай деса қўл йўқ, қурир мажоли...

Уруш — етим чақалоқ у, поймол одам, поймол шан,
Мен бу қаро дардни қандоқ оқ қоғозга қуяман...

5 ноябрь, 1982.

* * *

Бу ўғил меники эмас аслида,
Гарчанд энг сўнги дам кўзимни ёпар.
Мен уни топгандим ишқим фаслида,
Ишқ фаслида у ҳам ўзгани топар.

Бу қиз ҳам бировга кетадиган гул,
Ушлаб қололмагай на зар, на тилло.
Мендан-да меҳрибон кимса бўлар ул —
Мендан-да вафодор чиқар ул илло.

Бу шеърми, шеърни ҳам ўзгалар олди,
Рашку гумондан гоҳ рангларим сомон,
Шеърки бу бошимга минг ғавфо солди,
Келиб-келолмайман ўзимга ҳамон.

Вожаб, бул қадар ёлғизлик нега,
Ғаройиб бу ҳаёт — биз ўтар йўлак.
Ҳеч ким, ҳеч нарсага мен бўлмам эга,
Севгилим, сенга ўз ишқимдан бўлак.

5 декабрь, 1981.

* * *

Саволларга мени ўрама
Бу йўллардан ўтар чоғимда.
Ким учун келдинг деб сўрама,
Ёниб сенга етар чоғимда.

Кўзларимдан кетаркан тумон
Гуллар ўсса кўнгил боғимда,
Ким учун деб қилмагин гумон,
Ишқий шеърлар битар чоғимда.

Ошиқ — ўзин ўтга урган жон,
Ишқ — қувончим, ишқ дил доғим-да.
Ким учун деб бўлмагин хайрон
Ишқ деб куйиб-йитар чоғимда.

Ишқ — кийик-ку, қилиб бўлмас ов,
Сайёд юрмас кўнгил тоғимда.
Ким учун деб боқмагин синчков,
Талх зардоблар ютар чоғимда.

Кўзларимда «алвидо» қалқиб,
Бир тумонат сўлу соғимда,
«Сен учун» деб айтарман балки,
Сўнги йўлга кетар чоғимда.

9 декабрь, 1981.

* * *

Эй сен, бўйин эгмас ғурур боласи,
Ким тўқдирди кўздан ишқнинг жоласин?
Бўйнингга ўрадинг сочим толасин,
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Тоғлардан гап очма, тоғ сенга йирок,
Боғлар ҳам, гарчандки гулга кирган ок,
Улар сенинг кўнглинг гуллатмас биров,
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Умрингга бахт келсин атир уфуриб,
Ё ғам келсин қора кийимда кириб,
Мен борман, сен ғамда қолмассан қуриб,
Сенинг мөндан бўлак бўлмас яқининг.

Ёнингдаман ризқ-рўз ортиқ-камда ҳам,
Танҳо, ё дўст-ёрон жамулжамда ҳам,
Бу дунёга видо айтар дамда ҳам
Сенинг мөндан ўзга бўлмас яқининг.

Олдин кетсам рухим бошинг тутадир,
Ортда қолсам кўнглим сен-ла кетадир,
Ҳар икки дунёга ишқим етадир —
Сенинг мөндан ўзга бўлмас яқининг.

4 март, 1982.

НИҲОЛ

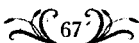
...га

Уруғини бошқа одам экканди асли,
Бошқа бири бўлди унга бахт бағишлаган.
У куртакка айланганда илк баҳор фасли,
Ундан йироқ кетган эди уруғ ташлаган.

Ҳар зарбага тоб беролмас ҳар қандайин тош,
Экмокқа-ку эки орзу-ўйларга чўмиб.
Аммо аччиқ меҳнатига беролмади дош,
Аммо қийин меҳнатидан кетди кўз юмиб.

Бошқа бири қалқон бўлиб селга, яшинга,
Ўстирди сувга қондириб, бўғзини чопиб.
Гоҳ ҳосилга кираркансан қавму хешингга,
Ғоят азиз бўласан сен, келарлар топиб.

Худди шундай, ниҳолнинг ҳам «эгаси» чикди,
«Ўзи айтсин, мен экканман, гувоҳ еру кўк».
Ниҳол ҳарчанд таниш учун кўзларин тикди,
Танимади, танимади, танимади, йўқ...

Танимайди!
Бу бешафқат қонуний қасос,
Асосида «Бемехрлик» деган нақд асос.

11 март, 1982.

САДОҚАТ

Отани маҳзун ғам, хасталик ютди,
Фарзанд юксак-юксак авж учар фасли.
Учмай, ташвишларга кўмилиб ўтди,
Бу отага юксак садоқат асли.

Майли, ишқ ҳақида чекмаса ҳам ох,
Балки бу ҳам сўзсиз ишқ тоқатидир,
Аммо ўзин унга санарми паноҳ,
Бу эрнинг аёлга садоқатидир.

Юраги ҳақида очиб юрманг фол,
Буни текширмасдан хис этган маъқул.
Силаб, кўйлагига урдими дазмол,
Аёлнинг эркакка садоқати шул.

Бошга кўтарингиз тортмасдан ҳадик,
Чидаб танбехларин кўпу озига,
Келин боқмадими кўзларига тик,
Садоқати шулдир қайнонасига.

Шундай, садоқатга ўлчов борми бас,
Инсонни ҳам инсон қилган шу хис, куч.
Инон, бахт қушининг қаноти синмас,
Шу хил белгиларга келиб турсак дуч.

15 март, 1982.

ШАҲИДЛАР

Шаҳидлар қирқ йиллар йироқда юриб,
Унутмайсиз ишқнинг хуш чоқларини.
Тунлар иситасиз тушига кириб,
Бева аёлингиз қучоқларини.

У қайта яшариб, ўртаниб суяр,
Бахт куши ғуссасин аритганида.
Аммо у кушини учириб қўяр
Тонгги нур уйини ёритганида.

Тонглар тушдан чикиб, айтиб алвидо,
Мангулик маконга ётурсиз бориб.
Курашиб ётурсиз ҳануз жон фидо,
Гулдай танингизни тупроққа қориб.

Асли Сизнинг қудрат ёвларни енгди,
Қуладингиз қатор, зич бўлиб туриб.
Душман биз томонга ўтолмас энди,
Йигирма миллион шахид устидан юриб.

21 март, 1982.

УЧИНЧИ ДЎСТ

Шу номли туркумдан

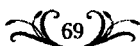
Билмадим, мен сени севган лахзадан,
Бошимга не бахту балолар тушди.
Ҳеч кимга бўй бермай, бермадим мен тан,
Гарчанд шеъримга қон, лолалар тушди.

Билмадинг, Сен мени севганинг ондан,
Хаётингга қай ғам чаманлар тушди.
Тўйганинг йўқ эди ахир ёш жондан,
Жонга қасд таранг ёй, камонлар тушди.

Билмадик, чунки биз ҳеч қолмадик тоқ,
Туриб бердик Сен, Мен, Муҳаббат инок.
Чунки иккимизни қутқарган офтоб —
Ишқ берди биз учун бор жазога тоб.

Шундан, учинчи ДЎСТ — Ишқимизни биз
Севамиз, жондан-да ортиқ севамиз.

18 июнь, 1982.

БИР ХОНАДОНДА

«Хавфли ёш» фильмини кўриб

Эркак маъюс эшикдан кирар,
Аёл чикиб кетади маъюс.
Ташқарида кўклам кулф урар,
Хонадоннинг ичкараси — куз.

Эркак ўзи билан андармон,
Аёл ўз иши билан шошар.
Бунда гўдак бир бегунох жон,
Иккисига талпиниб яшар.

Не иккисин кўкрагида доғ,
Бу ишқдаги не тур сағирлик,
Икки нураб бораётган тоғ
Бир гўдакка қилар оғирлик.

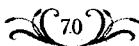
Бунда бойлик, давлат катма-қат,
Жондан бошқа топилар, сўз йўқ.
Иккисини боғлаган фақат
Ишқ, ўртада — УЧИНЧИ ДЎСТ йўқ.

Гўдак бир вақт ўша дўст сабаб,
Бунга келган, севилган жондан.
Кейин билмас ўтди нима гап,
У дўст кетди бу хонадондан.

Эркак, аёл шукуҳсиз кун-тун
Йироқ экан унинг ўтидан.
Гўдак кетар эртами-индин
Шу УЧИНЧИ ДЎСТнинг кетидан.

Йўқ, бир ўзи беролмайди тоб,
Ишқ яшаса қайдадир сағир.
Ахир икки кулаётган тоғ
Бир гўдакка оғир, кўп оғир.

18 июнь, 1982.

ЁЛҒИЗ АЁЛ ХАТИ

Сен севиб бахтимга бўлгандинг зомин,
Сен севиб бахтимни кетгандинг юлиб.
Айтгил, ёлғизликнинг аччиқ аламин
Икков баб-баробар олдикми бўлиб?

Эшигингни балки учиб худди ўқ —
Бахт очар, бағрингда тўлганар сочлар.
Менинг эшигимни гезарган, совуқ —
Бир-бир босиб келиб ёлғизлик очар.

Сен эшикдан кирсанг ёниқ дил билан
Балки бахт отилар қучофинга тик.
Мен эшикдан кирсам муздай қўл билан
Белларимдан маҳкам қучар ёлғизлик.

Бахт Сени жон билан севар бетоқат,
Кўзингда ҳис этиб ишқ зарбларини.
Менинг ҳам кўзимга севиб, ютоқиб,
Ёлғизлик босади муз лабларини.

Тушда висолларга кетдим кўникиб,
Тушдаги тонгларим чарақлаб отар.
Тошдай ёстиғимнинг ярми меники,
Ярмида ёлғизлик — бош қўйиб ётар.

Фақат тонг отлансам, қололмас ушлаб,
Ярим тун қайтсам ҳам, рашк, ғазаб йўқ, шан.
Барин ичга ютиб, кўксимга муштлаб,
Мен ёниб кетяпман, ёниб кетяпман!

Суйиб, балки мендек куйиб худди шам
Яшаяпсан, фарқ йўқ, қандай ўтдинг Сен.
Фақат айт, ўз кўлинг билан қандоғам,
Мени ёлғизликка қўшиб кетдинг Сен?

4 июль, 1982.

БУ ФАСЛ

Тагин қийғир, кумри ўнгир, қиёда,
Тагин бургут юксак ўрлар зиёда.
Тоғларга етдингиз пойи пиёда,
Ота, оппоқ тоғлар фасли бу фасл.

Дерсиз «Кўп гапириб ёқмасман Сизга»,
Ўгитингиз нури — тўтиё бизга.
Саркаш фарзандларни солингиз изга,
Она, кўнғироқлар фасли бу фасл.

Гиркўк ёли бўрон янглиғ, учарак,
Кўзларида ўт, шон янглиғ учарак.
Омадан бир нишон янглиғ учарак,
Ака, учар чоғлар фасли бу фасл.

Сева-сева, севилмоғинг оширдинг,
Бекам, ўзни қай ўғлонга топширдинг?
У не тутди, кўксинг аро яширдинг,
Синглим, юзда доғлар фасли бу фасл.

Ишқ қирғоқдир асли топса жойини,
Кетмоқликка қўймас Сизни ёйилиб.
Ҳар ўтганга кўз солмасиз қайрилиб,
Ука, ишқ-қирғоқлар фасли бу фасл.

Унда-мунда ухлаб қолган гўдаксахт —
Чимга нақш олмалар тўкибди дарахт,
Гўдакларни ердан кўтарадир бахт,
Юртим, тўкин боғлар фасли бу фасл.

Соғмисан, ишқ билан, бахт билан оғри,
Не тонг бу, кўзимга юлдузлар ёғди.
Бу фасл шоирмас, кимики соғдир,
Шоирлар, носоғлар фасли бу фасл.

5 сентябрь, 1982.

ҚИРҚ ЙИЛДАН СЎНГГИ НИДО

*Кимга ўпкам зорим, бу мунг, бу гина
Қонларимда қолди не болагина.*

М и р т е м и р

Не бир гўдакларнинг заволиман мен,
Бедорликдан маҳрум кўзларимда хоб.
Дунёнинг кўндаланг саволиман мен,
Хали-ҳануз ҳеч ким топмаган жавоб.

Сўраманг умримнинг баланд-пастидан,
Умрим алоқ-чалоқ, босиринки туш.
Узун умрим бўйи бешик устида
Бедор, қалқиб ўтсам эмасмиди хуш.

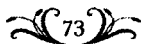
Ахир узун тунлар зил, қўрғошин тан,
«Оҳ» урсам оҳимдан ёстигим куйиб,
Умрим ўтмадими бир бор тутмасдан
Гўдагимга кўкрак сутимни ийиб.

Мен ҳам аёл эдим мевадек суюк,
Жон-жонимда сўнган ўтларим билан,
Қонларимда қолган не гўдакка ризқ —
Кўксимда қуриган сутларим билан.

Дунёга кўндаланг саволдирман мен,
Ҳеч ким жавоб бериб қаролмайди тик.
Ҳам бахтсиз, ҳам хушбахт аёлдирман мен,
Қирқ йилки елкамда «уруш» деган юк.

Бахтсизлигим, тутаб кетдим гоҳ ўчдан,
«Ёлғиз ўтмади-ку қанча ёш-қари».
Бахтим шу, уйимни қулфладим ичдан,
Бу ўй судрамади мени ташқари.

Бахтсизлигим шуки, ўтдим ишққа зор,
Кўрдиму қаддига кўзим тўймади.
Бахтим шу, қўйида сочим бўлди қор,
Ётоғимга ўзга оёқ қўймади...

Бахтсизлигим, умрбод кўз тикканларим —
Қирк йил, қайтмади-ей, сароб бор шукух.
Бахтим шу туйғуга кўникканларим,
Хайратдаман, кандоқ портламади рух.

Бахтим... Бахтсизлигим... санчаверди тиғ,
Гарчанд ҳамон бутман, демакки, ютдим.
Хузур-халоватли ердан, воҳ дариф,
Мен ўз-ўзим билан курашиб ўтдим.

24 ноябрь, 1984.

БУ ВАТАН

Мен Ватан сўзин қандай нафас билан айтаман,
Бу йўлда қайдан бошлаб, қай нуқтадан қайтаман,
У бир гўдак, мен уни қай тарзда улғайтаман?
Билмам, ўзни англай деб кўз юмдимми қай фурсат,
Шу хил турфа ҳолатлар аста ростлай бошлар қад.

Лампачироқ пилиги титраб, куяр кечалар,
Келинчаклар бошини музга қўяр кечалар,
Чақалоқдан отасин ҳидин туяр кечалар,
Куёв қайтиб келмайди, келган ғамни ғарамлаб,
Келинчаклар фиғони: «Вой тўрам-ей, тўрам»лаб.

Қад кўтараверади, йиллар деворин йиқиб,
Бир тикилган маҳсини тўрт бор тўздириб, тикиб,
Кўрпасин бошга тортса, оёғи қолган чиқиб,
Қийин кунлар қорида юпун, ивиган аёл,
Тирноғидан қон сизиб, кўсак чувиган аёл.

Шу келинчак, шу аёл Сенмасмидинг, дилбандим,
Етмиш икки томирим, жигарим банди-бандим,
Сен отамми, боламми, билолмайман, асли ким,
Бир четида қуёшдай, онам ботган Ватаним,
Бир четини қўриқлаб отам ётган Ватаним.

Отам бўлсанг руҳингга садоқатдан айтайин,
Болам бўлсанг ёнар жон, ёнар хатдан айтайин,

Момом, онам айтганни мен бошкатдан айтайин,
Кўйлагим шамолидан бахра олар Ватансан,
Майсасида сочимнинг хиди қолар Ватансан.

Кўраман, хаёл суриб мардлар кетган йўл билан,
Этик изин соғинган чечакли ўнг-сўл билан,
Жанг ханжарлари кесган йигирма миллион қўл билан
Ғалаба байроғини кўтаришган Ватанни,
Ким разолатдан куйса тенг куйишган Ватанни.

Шундай, ғалаба барҳақ, ер билан кўк қўлласа,
Кеча-ю бугунги кун, виждону ўқ қўлласа,
Ҳар улусин энг аввал чап кўкрак — чўғ қўлласа,
Суян, абад нурамас қоя бўлар бу Ватан,
Авлодларни кўтарган ғоя бўлар бу Ватан.

Бугун менинг кўксимда гул унадиган куним,
Дийдорингга термулиб жим, тинадиган куним,
Сутдан ҳалол юрт, Сенга сиғинадиган куним,
Бир четида куёшдай онам ботган Ватан деб,
Бир четини кўриқлаб отам ётган Ватан деб.

12 июнь, 1986.

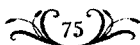
УЧИНЧИ ҚИЗ

Шекспирнинг «Қирол Лир» трагедиясини ўқиб...

Айтолмайман ширин сўз авраб,
Кечиролмам пастлик, гуноҳни.
Тоза қалби барча ўққа даф
Мен учинчи қизиман шохнинг.

Опаларим ўхшаш нусха гул,
Мақтай олар силлик, ширали.
Мен тўғри сўз — юрагимга қул,
Бир юракки чабдаст, киррали.

Опаларим зарга кўмади,
Ширин алдоқ, сийлови баланд.

Мени эрим олиб жўнади
Юрак, шул бир бисотим билан.

Кекса отам учун талашиб,
Ардоклашга топиб минг сўз, ранг,
Аввал мушук янглиғ ялашиб,
Сўнг солдилар кўкрагига чанг.

Мол-дунёсин бўлгунча олиб
Тантик жонни унга тикдилар.
Олгач, юртдан олдига солиб
Шир яланғоч ҳайдаб чиқдилар.

Ҳақ эшитди, балки, оҳимни,
Қайтарди-ю уни қўлимга,
Қутқарар чоғ қиблагоҳимни —
Мен ўзимни бердим ўлимга!

Халқим, Сени ўртамасин дард,
Бошгинангга келмасин-ку тун,
Аммо билиб қўймоқлигинг шарт —
Мен учинчи қизман Сен учун.

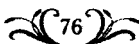
Сен Лир эмас, Корделия — мен,
Фақат абад Сен емагин панд.
Ҳақнинг ўзи сени асрасин
Опаларим янглиғ қизлардан.

28 сентябрь, 1986.

МУАММО

Бугун муаммодир қўлни асрамоқ,
Муаммодир боғни, гулни асрамоқ.
Бошқача курсак деб таклифлар қатор,
Қийин ҳатто тўғри йўлни асрамоқ.

Эсласанг... хотирга қуюнлар кетгай,
Эсласанг, қораяр кўзларинг олди.

Қийғос боғлар кетиб шамолга беткай
Ўрнида яп-яйдоқ далалар қолди...

Ҳар бир сўзни маҳкам, дарахтдай ушлаб
Силкитгин, ҳар бир сўз берсин садо, ун.
Кўкартир, кўкартир тишингда тишлаб,
Тилни асрамоқ ҳам муаммо бугун!

Сўз ташиб, сўз ташиб худди болари,
Биз қайгача борсак, сўз-ла борамиз.
Сийрак тортиб қолса сўз далалари,
Уни болаларга қандоқ берамиз?

Елкада она тил юклари турсин,
Биз кетавермайлик ўзни кўтариб.
Меҳнаткаш ўзбекнинг боласи юрсин
Пахта билан кўшиб Сўзни кўтариб.

18 апрель, 1988.

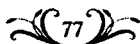
ЖАСОРАТНИНГ СЎНГИ ТУНИ

Майли шодумонлик, ё ғорат туни,
Ўлажакман фақат жасорат туни!

Ўлганлар қолган йўқ жанг майдонида,
Мен билан душманни кирдилар қирқ йил.
Қачонки толиқиб кўзим кетган дам,
Мен билан ҳақкалаб юрдилар қирқ йил.

Дўстим юарди бир қизни эгаллаб,
Кун келди оҳ, дўстим қонига ботган.
Тушларимда «Нега ўлдинг, нега»лаб
Қиз ўзин дўстимга отгани-отган.

Тушимда қийқириб, ўртага олиб
Кимдир хотинимнинг хатин беради...
...Инграйман, йигитлар улгурмай қолиб
Танклар босиб-янчиб ўтиб боради...

Урушнинг даҳшатли қўллари дор,
Қирқ йил юволмади дил доғларимни.
Ёраб, қўз юдимми, ғолиб ҳамда хор,
Осадилар махбус ўртоқларимни.

Қандоғам тўкилмас кул бўлиб кўксим,
Ахир унинг томир-томири куйган.
Касал қўзилардай қўл ушлашиб жим
Чўп гўдаклар борар крематорийга.

Кетаркан бу беҳишт қушлари билан
Бир кун рост-рўёни тамом тарк этсам.
Урушнинг исёнкор тушлари билан
Андармон умримнинг сўнгига етсам.

Ўлганлар қирқ йиллик шаҳидмас, хуним,
Тунда ўлган оғам, иним бўлади.
Улар билан сўнгги ўтказган туни
Энг сўнгги жасорат туни бўлади.

4 октябрь, 1986.

* * *

Йигитлар ўлимга кетган йўллар бу,
Ортига қайтмаган из бор барида,
Шохлар — чўзилганча қолган қўллар бу,
Дод солганча қолган йўл четларида,
Сен бу дарахтларга меҳрибонрок бўл!

Қандоқ унутаман, унутай қандай,
Айниқса кўрганда бу — жанг бошини,
Мажнунтол букилиб садр тушгандай
Саннаб йўқлайверса тўкиб ёшини,
Опам, синглим дегил мажнунтолларни!

Яхши ният билан бу уйни қуриб
Ўлимга кетганлар ўтиб-ўтмай тўй,
Кетганда ортидан кетмаган юриб,
Ўлганда, тўкилиб, йитмаган бу уй,
Эҳтиёт бўлиб кир остонасидан!

Аёл, бу аёллар сокин ўлтирар,
Кўзлари минг бало, қазони кўргач,
Улар бўйдор Ғамни кучиб ўтдилар,
Бўйдор йигитларни ўлимга бергач,
Уларнинг кўзига тик қараб бўлмас.

Йигитлар ўлимга кетган йўллар бу!

4 октябрь, 1986.

ҚИРЧИЛЛАМА ҚИРҚ ЙИГИТ

Бу жанг асли сув билан оловнинг жанги бўлди,
Очилган жароҳатлар янгидан-янги бўлди.
Тунлар бевақт сарғайиб, хижроннинг ранги бўлди,
Белларин кўтаролмай йўллар беланги бўлди,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Энди деганларида «қарчиғай йигит бўпти»,
Аста эгилиб қизни ё ўпмади ё ўпди.
Аммо учиб кетдилар лочини бўлиб кўпди,
Аммо юрт қон қақшади, юртда қиёмат кўпди,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қайтмадилар ва лекин «номаълум» деб ёздилар,
Қайда нихон юрурлар шунча қишу ёз улар.
Оналари гоҳ хушли, гоҳ ақлдан оздилар,
Қондошлар гоҳ кўнглида гўрларин ҳам қаздилар,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Юрагимда аччиқ ўт, на гинаю на зарда,
Ерга сиғмай қоламан фақат баъзан кечларда,
Ленинградда ўлган, балки қамал, ўчларда,
Балки Бухенвальддадир — одам ёқар печларда,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қирқ йигитни қирқ асов той десам от бўлмади,
Қайтган турналар ичра қирқ қўш қанот бўлмади,
Улар қирқта шон бўлди бирор иснод бўлмади,
Қирчиллама бу ҳаёт аммо ҳаёт бўлмади,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қирқ йигитни дўл урган қирқта боққа менгзадим,
Тўфон келиб ўчирган қирқ чирокқа менгзадим,
Юрагимда ўйилган қирқта доққа менгзадим,
Тикланар чоғ кулаган қирқ байроққа менгзадим,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Йигирма миллион байроқ, гўрли-гўрсиз қўзғолса,
Совиб қолган ўчоқлар кўрли, кўрсиз қўзғолса,
Мункайган келинчаклар эрли, эрсиз қўзғолса,
Бугунги урушқоқлар, Сиз не дерсиз қўзғолса,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

28 октябрь, 1984.

ЭСКИ САНДИҚ

Эски сандиқ, эски сандиқ, ёғочмисан, темирми,
Эски уйда макон тутдинг ҳолигина бурчакни.
Нимадир ул сенда туриб келинчакни емирди,
Нимадир ул кўнглин олиб гуллатди келинчакни.

От айланиб қайта-қайта қозигини топгандай,
Сенга қайтиб келаверди келинчакнинг йўллари.
Не узилди кўкрагидан Сени ҳар гал ёпганда,
Кейин нечун қай пайтгача титраб юрди қўллари.

Воҳ, биламан, унинг учун очилсанг — Сен ёрилтош,
Сарғайиб, титилиб кетган эртақ чиқиб келади.
Йўқ, қўз очиб кўрганим деб, бир ёстикқа қўйган бош
Уни қўлда кўтарувчи эртақ чиқиб келади.

Кўтармади, жангга кетди, қайтган сариқ эртагин
Почта кутисидан олди, уруш уни яхлатди.
Дунёларга сиғишмаган Гўрўғлидай эркагин
Парчагина қоғоз қилиб сандиғига тахлатди.

Шу-шу йиллар, сувлар окди, келинчак ҳам қариди,
Қирқ йил босди шу эртақни кўкракнинг чап ерига.
Балки бугун қушдай енгил, бор ғамлари ариди,
Ахир қирқ йил сир айтди у сандиқдаги эрига.

Шу сандикни дарёга бир окизсам деб ўйлар гоҳ,
Ботаётган кунга караб, артмасданам ёшини.
Ажаб эмас Тохирдайин ул тирилиб чикса, ох,
Тохирдайин... йўқ Тохирдай кўтармас ул бошини...
Эски сандиқ, эски сандиқ, ёғочмисан, темирми?!

3 ноябрь, 1984.

ҚАЙТМАЙМАН

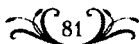
«Қайтмайман, бурчимни ўтаб ўламан» —
Қирқ иккинчи йилдан ёздим кўчириб.
Мен бугун тўламан, жомдай тўламан —
Кечмиш тўфонларни қайта кечириб.

«Қайтмайман, бурчимни ўтаб...», водариф,
Қоғознинг қолгани кетган титилиб.
Қирқ йил-ки бу кўм-кўк олам сап-сарик,
Яшайман, қоғоздай бағрим ситилиб.
Қайси тўзим билан ўтказдим бошдан
Қирқ йил қайталаган кўклам, ёзни мен.
Кўкрагимда ёнғин чиққанда тошдай —
Тошдай босдим унга муз қоғозни мен.

Истасанг кўп нарса амалга ошар,
Истадим, шу қоғоз менга эр бўлди.
Фақат кўмсаган чоғ йигирма яшар
Истагим ер бўлди, кўнглим ер бўлди.
Қайтмайман... ҳа, мен ҳам қайтмадим, фақат
Умр ўтди ҳижроннинг тутунин ютиб.
Кегяпман, кўксимга муҳрланган хат —
Сарғайган шу қоғоз кўлимдан тутиб.

Қайтмадим... мард туриб тугаётир жон,
Қайтиб, Сенга юм-юм ёш қуйсам, қани?
Мўъжиза бўлса-ю тирилсанг бир он,
Қайтиб кўкрагингга бош қуйсам, қани?
Қайтмайман, бурчимни ўтаб ўламан...

24 ноябрь, 1984.

ҚАМАЛ КУНЛАРИДА

Мен ўйлайман, юриб бўлмас Ленинградда,
Сал шарпадан ҳар бир қарич тупроғи додлар.
Ҳар эшикдан чиқаверар кўзлари катта
Эти бориб суягига ёпишган зотлар.

Хаёлимда кимдир бетин кўнғироқ чалар,
Қарға мурда кўзин чўқиб келаверади.
Тобуту гўр етишмаган гўдаклар, чоллар
Тўп-тўп бўлиб гўрдан чиқиб келаверади.

Ким чидаб жон сақлар, озғин мушугини еб
Ким чидамас, ақлдан озиб қаҳ-қаҳ солар ким.
Шоир шеърда: «Биз ғалаба қилажакмиз», деб
Мук тушиб иш столида қилар жон тақсим.

Тушларимда кичкираман, ҳеч ким бермай сас,
Арвоҳдай соб, дардин ичга ютиб туради.
Мевалармас, ўликларни ташиб улгурмас,
Жасад ортган машиналар ўтиб туради ...

Йўк, фашистлар остонада қоларлар туриб,
Билолмай бу адо ернинг куч, сирларини.
Мингдан қолган ўн қасоскор тишин ботириб —
Ленинград узар қамал занжирларини!

Мен ўйлайман, юриб бўлмас Ленинградда...

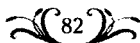
28 октябрь, 1984.

ҚАМАЛ ҚИШИДА

«...Кеча менга бир ҳунар мактабининг директори: «Дурадгорлик ҳақидаги болалар келгани, гулларни еб қўйишди», деди ...»

А. Ч а к о в с к и й. «Қамал» китобидан

Ўсмир укам, қўлларингга буюр, ишласин,
Станокнинг музларини эритсин тафти.

Хис эт, сенда лаҳза қамал қиши қишласин,
Хис эт, елим еб тўймаган бола ўлапти.

У сингисини ётқизиб тонгда чанага,
Шошилганди, боғчагамас, уни кўмгани.
Йўл портлади, ўзин урди бомбапанага,
Сингилчасин мурдасини қайтиб кўрмади.

Уйга келса бемор она тошдай қотибди,
Қўл теккизди... совуқ музлар кирган танига.
Онажони ним табассум қилиб ётибди,
Очлик... азоб... офир дарддан қутулганига.

Шовқин. Ўлик йиғувчилар эшикдан кирар,
Бола чолдай бир амаллаб кўтаради қад.
«Тобут, тобут йўқми Сизда?» бола жовдирар,
«Тобут, тобут отликқа йўқ», — фудранар солдат.

Сўнг, судралиб ишга келди, рангпар, қоқсуяк,
Очлик енгиб йиқиларкан, токчани кўрди.
Унда турган қатор гулдан қолди гултувак,
Жон тер босиб елимни ҳам паққос туширди.

Сўнг қулади. Қулади-ю турмади қайтиб,
Ўлар экан шишиб кетди, сарғайиб тани.
Станокдан сўра, додлаб, беради айтиб,
«Нон, нон» дея сулайиб жон берган болани!

Ўсмир укам, кўлларингга буюр, ишласин,
Станокнинг музларини эритсин тафти.
Хис эт, сенда лаҳза қамал қиши қишласин,
Хис эт, елим еб тўймаган бола ўлапти...

29 октябрь, 1984.

ХАТО ТАКРОРЛАНМАС

*Хиросимадаги атом бомбасининг
қурбонлари шарафига қўйилган
хайкал пойида: «Тинч ухланг, хато
мангу такрорланмайди!» — деган
ёзув бор.*

Хато такрорланмас, такрорланмайди
Одам ўйлаб, кўриб турса хар лаҳза.
Ким алаҳлаб келган жойига қайтди,
Баданин куйдириб ўк лаҳча, лаҳча.

Аёл, болаларни подадай ҳайдаб
Бир саройга қамаб фашист ўт қўйди,
Сен вақт топиб тез-тез бор ўша жойга,
Сен шу култепани юракка ўйгин.

Командирнинг аввал бир кўзин ўйиб,
Қўлларин устунга михлаб қоқдилар.
Кейин бошдан-оёқ керосин қуйиб
Товонидан бошлаб гугурт чақдилар.

Кўз олдида суйгун эри отилди,
Суйгун гўдагига санчилди пичоқ.
Аёлнинг гуноҳи афу этилди,
Аёлга очилди ишқ билан кучоқ.

Шу тун қаро кечди аёлнинг туни,
Болта билан фашист бошини узди
Ва ақли хам учди бошидан унинг,
Шодмон қажқажаси дунёни бузди!

Сўнг бор кийимларин ечиниб отди,
Ёвни излаб кетди, соч ёйиб, дайдиб!
Агар... шу лаҳзалар чикмаса ёддан,
Уруш — машъум хато такрорланмайди...

28 октябрь, 1984.

ХАЙКАЛНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Кўз ёшингни тўкиб дув
Тўкма тоқат жомимни.
Тагин келдингми, ёху,
Титратмоққа жонимни.
Томган қўрғошин ёшдан,
Ўт чиқиб кетса тошдан,
Мен ёниб йўлга тушсам,
Қувониб йўлга тушсам.
Тасаввур қил, бор хайкал
Бир-бир ўрнидан турса,
Дала қолса, қолса зал,
Бари ёниб югурса.
Тасаввур қил, ётоққа
Ёнар ўт, кириб борсам,
Ўт сиғмайдир кучоққа,
Бегонадай боқарсан.
Қўнглим оғриб, ўшал тун
Уйдан бўларман ғойиб
Ва хайкал дўстларимга
Қўшиларман мунғайиб.
Биламан, Сен ортимдан
Югурасан қоқилиб.
Барча туллар уйида
Бирдан чирок ёкилиб,
Яланг бош, яланг оёқ
Отилишар кўчага.
Уйлар ёнар, ёнар боғ
Ўт кетади кечага!!!
Йўк, йўк, мен бу қизикқон
Шеърни қўйдим-да ёзиб,
Эй, мен учун куйган жон
Муносибим, муносиб.
Тун. Уйга қайт-да шерик
Сўзимни сўйлаб ухла,
Бўйимни бўйлаб ухла.
Сени кучолмаган, тик
Эрингни ўйлаб ухла.

29 октябрь, 1984.

ВАТАН БАХТИ

Урушдан қайтганлар, ё қайтолмаган,
Бевакт кўпорилган дарахт — оталар.
Қайтиб дардин айтган, ё айтолмаган,
Гунг оталар, соқов, карахт оталар.

Тутун бўлиб қочиб чиққанлар — Ватан,
Бухенвальднинг қора мўриларида.
Гўдақларин ерга экканлар — Ватан,
Ленинград. Қамал. Очлик зўридан.

Юпун, оч, қамалнинг изфиринида
Ўпкасини совуқ олганлар ҳаққи,
Ҳар ханжарлар ҳали чиқмай кинидан,
Ёв тупроғи аро қолганлар ҳаққи,

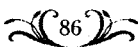
Йигитга кўрпадай ёпилган қорлар
Очик кўзигача тўлгани ҳаққи,
Тунда ўт-ўлан еб шишган беморлар
Тонгда қаторлашиб ўлгани ҳаққи,

Ватан, бул яралар кетмайди битиб,
Ватан, Сенинг номинг қон аралаш ШОН.
Сенга келган ўққа кўксини тутиб,
Фарзандларинг шундай бергандилар жон.

Шундан Ватан десам, десам мен байроқ,
Кўксим оғир, оғир, кўп оғир бу бахт.
Кўксимга ўт тушиб ёнабошлар боғ,
Кўпорила бошлар дарахтлар бевақт...

Менам бир фидойи рух ила бир тан,
Ёз кунларинг ёзлаб, кишингни кишлаб,
Кетяпман, Сен билан қовушиб, Ватан,
Аччик, азиз бахтинг тишимда тишлаб.

3 ноябрь, 1984.

ТИЛАК

Она, ўтган умрда бахтни кўрдинг оз,
Буёғи хотиржам кечсин қунларинг.
Ота, қиёматга қолмаган қасос,
Бор бўлса кўксингдан кетсин хунларинг.

Сенга яхши аёл тилайман, ака,
Биринг икки бўлиб рўзғор гулласин.
Яхши-ёмон қунда келсин кўмакка;
Нон бўл — тўймасин ул, сув бўл — чўлласин.

Синглим, фарзандимдан ортиқроқ синглим,
Қулф урар коп-қора қошларинг қийғоч.
Сенга бир лойиқ жуфт тилайдир кўнглим,
Тонгда кўзинг бахтнинг ўпичидан оч.

Сирда, синоатда тушдик жуда мос,
Жон дўстим, сен десам сўзни улайман,
Ҳеч ким менинг каби Сенга фидомас,
Сенга ўзим каби бир дўст тилайман.

Халқим, — дейман дийдам тўликиб ёшга,
Гуллар, сўлмас гуллар тилайман Сенга.
Тағин бу гулларни омон сақлашга —
Курашчан ўғиллар тилайман Сенга.

2 ноябрь, 1984.

ЧАҚИРИҚ

«Менга ёрдам беринглар», — тўшагига михланган,
Кампир ёрдам сўрайди, ҳеч ким келмайди етиб.
Ҳеч ким овоз бермайди, нахот ҳамма ухлаган,
Қават-қават дераза, эшикларин беркитиб.

Каравотдан дераза, эшикка тортилган ип,
Аммо тортиб очмоққа дармон қани, қўлларда?
Чопқир оёқларини баднафс уруш қўйган еб,
Ленинград. Изғирин. Блокада, йўлларда.

Аввал уруш, очлик, сўнг ёлғизлиги қўшилиб,
Мана, сўнгги йилларда тўшак билан бир бўлди.
Дард бошқа, ажал бошқа, кета олмайди ўлиб,
Гоҳ ёрдам ўтинганда юрак-бағри ер бўлди.

Қўшнилар сон-саноксиз, бир устин ўровчи йўк,
Унин эшитиб кирмай ўтиб юргани қанча.
Билишарки — ул ойдай ёлғиз, бир сўровчи йўк,
Шундан уйнинг бўшагин кутиб юргани қанча.

«Ох-воҳ» қилаверманг деб гоҳ ўтишар ҳам яниб,
Ёраб, кичкиригин ҳам айтмоғи шарт шивирлаб.
Менга ёрдам беринглар, уларни олай таниб,
Одамми шу атрофда тинмаганлар, фимирлаб.

Одамми шу интизор, илтижога қар бўлиб,
Хонасин ичдан қулфлаб илмни қуваётган,
Бир хаёли амал-у, бир хаёли зар бўлиб,
Терлаб, олим эрчасин кийимин юваётган.

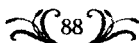
Одамми эшигига қопагон итлар қўйиб,
Мушугин косасин ҳам тилло қилиб юрганлар.
Шул дераза тагидан кўру қар ўтиб, суйиб,
Ялашиб бир-бирини, ялло қилиб юрганлар.

Ҳой одамлар! Бул недир, анқиётган аччиқ дуд,
Ёрдам керак, кечикмай бир-бировга беринг ун.
То имон, эътиқодга тамом кетмасидан ўт,
Блокада кунлари қайтиб келмасдан бурун.

28 октябрь, 1984.

ЧИННИ КОСА

Ўғил-қизи гуллаб, кўкариб
Етилганда, одамлар олди,
Ҳар бирини бошда кўтариб,
Она ўзи букилиб қолди.

Бугун улар яшарлар бекам,
Қўндирмаслар киприкка гардни.
Аммо ҳамон дил ўксиган дам
Бориб унга тўкарлар дардни.

Бор ғурбатни — эскими, янги
Айтиб-айтиб ўйга толдириб,
Қайтиб учиб кетарлар, енгил,
Юқларини унга қолдириб.

Оғир, бедор кечар яна тун,
Қўкрагида ортади оғрик.
Фарзандлари... эсга тушган кун
Хат ёзарлар тилашиб соғлиқ.

Хато, хато, хато бу ҳоллар,
Бу ёзуғни ўзинг ўчиргил.
Турли ёққа эсган шамоллар —
Фарзандларни ўзинг кечиргил.

Ўнта фарзанд ўн бахтга эга,
Ҳар бирин ўз ишқу ғазали.
Ўнта гўдақ талашиб еган
Битта чинни коса асалим!

Тўхтанг, уни тинмасдан ичиб,
Еяпсиз-ку, уни тинмасдан.
Ўн томондан ўнта куш учиб,
Етиб боринг коса синмасдан.

Тўғри, рўзғор нондир, рўзғор — сув,
Аммо ОНА, ОНАдан нари
Тортарми қиз қўғирчоғи-ю
Ўғилчанинг самокатлари...

Тўхтанг, бундай яшамок таҳқир,
Сизни қандай тақдир кутмоқда?
Ўновингиз ярарсиз, ахир,
Бир кампирни бошда тутмоққа.

Яшаяпсиз гўдакка ўхшаб,
Керак пайтда солмай қошиқ, чанг,
Тўхтанг, коса қолмасдан бўшаб,
Тўхтанг, коса синмасдан тўхтанг!

28 сентябрь, 1986.

МУҚАДДАС АЁЛ

Ошиқларинг пойингга гул отиб ҳам бўлди,
Хилватларда лабингдан бол тотиб ҳам бўлди
Ва бу ҳақда кимларгадир сотиб ҳам бўлди,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас Аёл!

Аввал: «Кел-эй, кучоғимга тўл, балқ», дедилар,
Унамадинг, аёл ўзи «терс халқ», дедилар.
Ичолмагач юз ўгириб шўр, талх, дедилар,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Сен дарёсан, ўпганини қирғоқ яширар,
Жуфтим бўл, — деб чопганини ҳар тоқ яширар,
Жаннатим, — деб қувонмасдан қумлоқ яширар,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Асли бу бор эрмакларнинг борар ери — Сен,
Росту ёлғон эртақларнинг борар ери — Сен,
Асов отдай эркакларнинг борар ери — Сен,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Чорлашганда сен келсанг, гоҳ бекор келсанг-да,
Маст даврага бир сарин ел, бир тор, келсанг-да,
Хор келсанг-да, номардларга гоҳ хор, келсанг-да,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Қимтинасан, астагина кўтарасан бош,
Минг йилликдир, кўзингдаги жовдираган ёш,

Гуноҳкорлар мингу битга Сенга тегар тош,
Сен бирибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Харир, хушбўй баданингда тошлар изи бор,
Кўрагингда эгилган не бошлар изи бор,
Қуёш изи, қўйдирган қуёшлар изи бор,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

28 сентябрь, 1986.

ХАВОТИР

Жуфт ҳалолим! Кулгуси сим-сим...
Оҳ уруш-эй, кўкайинг синсин.

Соб бўлмасдан айрилиқ, азоб,
Нахот умрим бўлмоқдадир соб.

Синиқ-синиқ кўкайимга сен,
Дард-хўрсиниқ кўкайимга сен

Тоғ устига тоғлар қулатиб,
Доғ устига доғлар қулатиб,

Бор бахтимни юлиб ўтказдинг,
Кўрмагандай қилиб ўтказдинг.

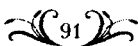
Чимилдикқа кирган дам қани,
Арслонворим, бош эгам қани?

Қирқ йил бағрим қийилиб кутиб,
Бор лаззатдан тийилиб, кутиб

Сирларимни оқ қорга айта,
Суякларим оқарган пайтда

Ким кўтарар тобутимни жим,
Жуфт ҳалолим, кулгуси сим-сим?!

24 ноябрь, 1984.

ТҰМАРИСНИНГ АЙТГАНИ

Аёлнинг оғири, кўрғошини мен
Қасос мени ҳам силкитди, қўймади.
Қонли хумга тикдим ёв бошини мен,
Қонга тўйсин дедим, тўймади!

Мен ҳам нафис эдим, ситора эдим,
Қасосимга бўйинсинмаганимда.
«Замон, замонингга ўт кетсин», — дедим,
Ханжаримнинг дамин синаганимда.

Набирам, Сенга ҳам етади бу хун,
Асли йўқ нарсани сўрамам Сендан.
Рақиб дуч келганда йиғламай маҳзун,
Қон юки ханжаринг суғургин қиндан.

Қасос ҳаволарин очлик билан ют,
Гарчанд ситорасан, нафис аёлсан.
Менинг гумоним йўқ кетмоғига ўт,
Сен агар «ўт кетсин» дея қўзғолсанг...

25 июнь, 1985.

КҰКРАГИ ДОҒЛИЛАРГА

Ривоят қилурлар-ки: бир табиб чархлаб пичок,
Зоғ кўксини тиларкан кўриб қолибди бир доғ.

Воҳ, кўкси доғлик экан, бул зоғни қўйибди ул,
Дархол тутиб келтириб бошқа зоғ сўйибди ул.

Ёраб, бунда ҳам бир доғ, яқосини тутибди,
Хайрат билан учинчи зоғ кўксини титибди.

Доғ устига доғ эмиш, учинчи зоғ кўкраги,
Хайхот, шунча дард чекса, қушлар, ҳатто кўкдаги?!

Ва жунбушга келиб ул кўксин очмиш минг зоғни —
Оҳ уриб ҳар бирида кўрганида бир доғни...

Бехол табиб ёзибди «бу дунё кўп қадим», деб,
«Унда бирорта зоғи бедоғ учратмадим», — деб.

...Одамларда бедоғ дил, эгилмаган қад учрар,
Кўкрагида бир доғ йўқ, бедард, бўйи бад учрар,

Аммо менинг шарафим кўкракнинг доғларига,
Кўкси доғлини олдим кўзим қароқларига.

Йўқ, йўқ, бехудага ҳеч кўкракларга тушмас доғ,
Шифил мевасин ахир кўтаролмай синар шох.

Қатор ўғил-кизини ўстиргунча тик қилиб
Отанинг тик қомаги қолгай ахир букилиб,

Ўриб қирқта кокилни қизига бергунча то
Онанинг ўз сочлари тўкилиб бўлгай адо.

Йўқ, йўқ, бехудага ҳеч кўкракларга доғ тушмас,
Бизнинг лаблар сохта сўз, мақтовларга қовушмас.

Ҳақ сўзимиз рўёни албат ўтажак янчиб,
Шу ҳақ сўзни айтгач гоҳ қолар кўксимиз санчиб.

Бизнинг юрак доғлидир, ким учундир куйдик биз,
Ким учундир кўкракда оғрик, дардни туйдик биз.

Соғлом, бўм-бўш қалб билан яшамадик бекорга,
Яраланиб бўлса ҳам малҳам бўлдик беморга.

Сўнги йўлга кетармиз, шафқатни тишда тишлаб,
Доғли, ярадор, лекин тоза юракни ушлаб...

12 июнь, 1986.

* * *

Онанинг қариёлмас, қариёлмас отанинг,
Имкон ярат, қарисин улар.
Сен йўл қўйган ҳар битта хато
Зардобдай уларнинг кўксига тўлар.
Токи Сен қокилиб йиқилаверасан
Ҳар бир тош, ҳар харсанг, ҳар бир қояга,

Қаримоққа ҳаққи йўқ уларнинг,
Етиб келмоқлари шарт химояга.
Дўл урар... ёмғирлар чўкир, бўлиб тош
Улар билан қатъий қилолмасанг жанг,
Чопқилайверади отанг шўрлик — ёш,
Бўзчининг мокиси бўлади онанг.

14 май, 1987.

ЁЛҒИЗ ЎҒИЛ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Сен чакиргин, чақир вақт топганинг дам,
Ораликда овоз юриши керак.
Йироқ қишлоқдаги мушфиқ онанг ҳам
Уйга кириб-чиқиб туриши керак.
Чақириб бўлса ҳам айбларингни юв,
То уйга бутунлай кетмасин кириб,
Тувакдаги гул ҳам тўкилади дув
Турмасанг сув куйиб, эслаб, чақириб.
Сукутдан суяги симиллаб оғир,
Қийнайди ёлғизлик бўлиб тун келиб.
Сезгир қулоқлари кундан-кун оғир,
Эшитмай қолиши қийин кун келиб.
Имиллаб «шукур, ҳар тирик дамга», — деб
Баъзан кунчувоққа чиқиб ўлтирар,
Эрмак деб, шаҳарлик неварамга, деб
Алвон кўйлакчалар тикиб ўлтирар.
— Тўғри-да, меники ярашмас, қўпол, —
Дейди-ю, барибир кетади куйиб.
Нимага шу ўғли бўлмади чўпон,
Боласи юарди тикканин кийиб.
Келин сахар туриб сув иситарди,
Уқаларди оғриқ оёқларини.
Таяниб, умридан рози ўтарди —
Ўғлининг чўпонлик таёқларини...
Бирдан тикишини йиғади беун
Эслаб бир вақт шундай тикканларини —
Келин кўйлакчасин ёқтирмаган кун
Кўнглининг азият чекканларини.

Йўқлаб келишганди қайсиям бир йил —
Гўдак «бувижон»лаб отилгани чок,
Ният килиб тиккан кўйлакчасин ул
Қизчага кийдириб термулди узок.
Қизча чиқди учиб-кўниб атрофга,
Келин хайрон бўлди, қовоғин уйди.
Кейин деди: «Ўраб қўйгандай қопга,
Ойи, бунингиз не балони кийди?!»
«Ундай деманг, болам, ўзим тикувдим», —
Деди, дийдалари тўлиб ёшларга.
«Менам магазинга кеча чиқувдим,
Буни берақолинг қариндошларга».
Кампир ўғли томон ташлаб кўз қирин
Уйга кирди, артмай кўз ёш, жолани.
Эр деди: «Шу ишинг бир оз ноўрин —
Сира ўрганмадинг муомалани!» —
Шу кунларни эслаб, эснаб, толиқиб,
«Шунга ҳам шукур» деб, тоқатни тишлаб
Онанг яшар, борсанг бугун йўлиқиб,
Бугун қайтажаксан, қолмайди ушлаб,
Сен билмайсан, онанг бежон, бедармон —
Ахир сени бир кун тутиб туролмас,
Билмайсан-ей, онанг дили қондир, қон, —
Бу қон билан балки узок юролмас...
Ўз уйингда ейсан, тўйиб ичасан,
Уни сукут — сиртмоқларга топшириб.
Кун келар, сен талх қон ютиб учасан,
Ул чақириб, кўйгач сени шошириб.
Сен «бу ўлик меники» деб кирган дам,
Биров сенга кимсан демас, сўз қотмас,
«Вой онам»лаб тобут томон юрган дам,
Тўсадилар, яқинига йўлатмас.

Кейин аза очар унга еру кўк
Бул шўрликнинг паймонаси тўлган деб.
Ерда чироқ ёққувчиси қолган йўқ,
Ёлғиз ўғли аллақачон ўлган, деб!
Бугун чақир, чақиравер уялмай,
Ҳеч бўлмаса овоз юриши учун —

Йирокдаги онанг ўтириб қолмай
Уйга кириб-чикиб туриши учун.

2 май, 1988.

БИР АЁЛНИНГ ЎТМИШИ

...га

У бегуноҳ пок аёл бугун,
У эгилган мажнунтол бугун,
Қўзларида меҳр, бол бугун,
Кеча қандайди?

Ой йиғлаган, йиғлаганди ел,
Ўт-қон билан қоришганди эл,
Аммо унинг қўз ёшлари сел
Бўлган эмас бирор бир пайти.

Жанг бошланар, босиб келар ёв,
Эри кетар бўлмоқ учун гов
Ёв йўлига, кечиб сув, олов.
Аёл гулларди.

Уч гўдагин устидан қулфлаб,
Давраларда очиб кўнгил, таъб,
Қора тунлар ичра бўлиб даф,
Танин пулларди.

Каттаси асрай деб жонини,
«Қовурмоч» деб мактаб номини,
Хом-хатала макка донини
Едирарди кичкинтойларга.

«...Қозонда сут ётибди ачиб,
Сиркалабди синглизин сочи,
Кетмоқликнинг йўқми иложи
Онаси кетмас бир жойларга?!

Йўқ, илож йўқ...» қараса бир чок
Сингилчаси докадай оппок,
Шишиб борар... Синглизини, бироқ,
Кетиб қолди, тонгда, жон бериб.

Кулф шикири, вимирлар овул...
Аёл кирар тагин очиб гул.
Уввос солган тўнғичини ул
Оғзин ёпди тишлам нон бериб.
У бегунох, пок аёл бугун...

22 июль, 1983.

ИЛИНЖ

Баллада

Онам Шарофат Хонназар қизи хотирасига

*Фарзандларингни қабринг устида йиғлашлари
учун уларни тириклигингда йиғлатма.*

П и ф а г о р

I

Жанг бошланар, каттол жанг,
Отланар ёшу қари.
Эри-чи, аланг-жаланг,
Билмасди не қиларин.
Кўп тансиқ ҳаёт нури
Чалғитдими гумроҳни.
Дер, йўқ, елкам чуқури —
Кўрсин дўзах, жанггоҳни.
Хар ҳолда ўлмас, дардга,
Оғрикқа қилар тоқат.
Кетганлар кетди, ортга
Қайтмоқда-ку корахат.
Жон ширин кўринди, хун,
Қўрқувга, ўйга ботди.
Бош бармоғини бир тун
Ўз қўли билан отди...

II

Тонгда кетдилар олиб
Итдан баттар этиб хор.

Уч гўдак билан қолиб
Аёл тебратар рўзғор.
Тириклик тошдан қаттиқ,
Нон қаёқда, когурмоч.
У ҳам мўл бўлса кошки,
Ярим тўкин, ярим оч —
Уруш. Қишлоқда бор иш
Бўлинган аёлларга.
Ток бўғзини юмшатиш
Белда мадори борга.
— Бақувватроқ бир сенсан,
Кетмонингни ол, Гулнор,
Иш унумсиз. Аҳвол танг,
Бокқа тезроқ етиб бор. —
Шундай дер бригадир
Тақиллатиб эшикни.
— Жон болам, ирғаб ўтир! —
Чақалоғу бешикни
Қатгароғига бериб,
Гулнор шошади ишга,
Бақувват бўлмоқ керак
Ток бўғзини очишга.

III

Ичи бўш қоп тик турмас,
Шижоат қани тонгги,
Кун чошгоҳга бормасдан
Бўздай оқарар ранги.
Ич-ичи силинади
Қўтаролмай кетмонни.
Овсинлар илинади
Битта зоғора нонни.
Нон четидан бир тўғрам
Зўрға ушатиб ейди.
Ноннинг қолганин ўраб,
«Болаларимга», — дейди.
Зир қақшайди тоқатлар,
Ярим очин, ярим тўқ,

Қамоқдан келар хатлар
Эрнинг ўзидан совук:
«Қишдан бир амаллаб чиқ,
Боқ қўшнилар молини.
Билгин, қўшни қишлоқлик
Гулсуннинг аҳволини.
Ҳамон ҳар тонг, кечада
Кийинарми хил-хиллаб,
Ҳамон бизнинг кўчадан
Ўтадирми қилпиллаб?
Лаванг эри тирикми,
Қора-пора хат йўқми?
Фашист аяпти чоғи
Унга аталган ўқни.
Эрин айтганди бир пайт:
«Эр эмас, бу латта», деб
Менинг холим сўрса, айт,
Гижинглаган отдай деб».

* * *

...Ёраб, келмасидан куз,
Келди сўлмоқ, сарғаймоқ,
Сомон бўлди анор юз
Соғ юракка тўлди доғ.
Руҳ синганида, бешак
Вужуд ҳам синар охир.
Бунча тортмаса тўшак,
Қомат бунчалар оғир.
Шуми ишқ садоқати?!
Ранги заъфар, зард бўлди,
Номард эрнинг ҳар хати
Уни йиққан дард бўлди.
Кўкракка санчилиб тиг
Азоб, армон аралаш,
Бир тун йўталиб қаттиқ,
Тупурди қон аралаш...

IV

Жангдан Гулсуннинг эри
Қайтди бир оёк бўлиб,
Қайтиб қуриди шўри
Хотини саёқ бўлиб.
Элда кўтаролмай бош
Йигит ёшда синди тор.

Йиқилганга отиб тош
Нопок аёл шармисор,
Қўли етса чанг солиб,
Мингни кўрган бу хотин
Қўлтиктаёғин олиб
Эрин урган бу хотин —
Кимга вафо қилар деб,
Эл йиғлади, эл кулди.
Талоқ хатини бериб
Мардон чўлоқ қутулди.

V

Гулнор, менинг Гулнорим,
Гуллар чов сўлганингни,
Қўша гўдақларингни
Кўз ёшини қайтаман?
Хиёнатнинг ўқидан
Бемаврид ўлганингни
Норасидаларингга
Қай тил билан айтаман?

Сўнги кунлар Сен қўшни
Келинчакни чақириб,
Дебсан: — Эшитинг, тез кун
Паймонам ҳам тўлади.
Хушёр бўлинг, жон ўрток,
Опам қолмасин кириб,
Бу ғамларим эшитса
Мендан олдин ўлади.
Эрим шундай, хар хатда

Сўроқлайди Гулсунни.
Мен-чи, о, мен умрининг
Қай лаззатин тотибман?
Опам шўрлик боисин
Билмас бул қора куннинг.
Мана, уч ой... бетиним
Қон тупуриб ётибман.
Кеча Хожарникида
Гулсун меҳмон бўлган чоғ,
Дебди «Уч-тўрт кун қолди...
Бу уйга мен эгаман.
Эрига-ку, бошидан
Ташлаб қўйганман тузоқ,
Қамокдан чиқар эмиш,
Келган куни тегаман...»
Ёраб, пишак тиловлар
Етар муродларига,
Уч гўдагим қолдириб
Кетиб бораётибман.
Йўқ, фалак ҳам етмади
Кўнглимнинг додларига,
Кўзим очиқ, дунёдан
Ўтиб бораётибман.
...Шу чоғ опанг кирибди
Кўзларида ёш билан:
— Нафасинг елга кетсин,
Куз дориган баҳорим,
Мени кимга ташлайсан,
Учта жужук бош билан.
Ўрнингга мен кетайин,
Опанг ўлсин, Гулнорим.
Шу чоғ қайдан олдинг Сен,
Бул қадар донишмандлик,
Шу чоғ қайдан олдинг Сен,
Бул қадар осойишни?!
Дебсан: Менда узилар
Бул ҳаёт билан бандлик,
Жоним опам, қўй энди,
Гулнорингни койишни.

Ўстирсанг, қизим Сенга
Мендек бўлади сингил,
Ўғилларим — суянчинг
Ҳар учови сенгадир.
Энди белингни маҳкам
Боғла, бузмагил кўнгил,
Сенга бало эврилса
Шул учови енгадир.
Норасидаларимни
Фақат сенга инондим,
Учовини улғайтсанг
«Ёлғизман» деб ҳеч куйма.
Гўдакларим хўрланса
Гўрда ўт бўлиб ёнгум,
Жон опажон, гўримда
Мени кўзғатиб қўйма!
Ўтинаман, уларнинг
Кўзига ёш кўндирма.
Мен кетгач, сен айт, улар
Сени Она десинлар.
Энди хўшлашай, мард бўл,
Гўдакдай йиғлаб турмай
Яқин қариндошларга,
Хабар юбор, келсинлар.

VI

Ақли шунчалар тиник,
Шунчалар тинч асаби.
Гулнор кетди дунёдан
Меҳмонга кетган каби,
Опа йиғлар: «Қулф урган,
Тили болим кетди, деб,
Сочи ерни супурган
Мажнунтолим кетди», деб.
— Ёху, «Она» дейди-ю.
Қизинг кўнгли тўлмайди.
Ўғлинг «Она» деганда
Опанг қандоқ ўлмайди?!

Кипригимнинг устида
Гўдакларинг кўтарай.
Сен тирилиб кел, гулим,
Майсадай мен кўкарай!

VII

Уч кун ўтиб эр келди
«Яллама ёрим»ни айтиб.
Кўнглимга ғам сиғмас деб
Важ қилди толганини.
Чошгоҳгача ҳам турмай
Шаҳарга кетди қайтиб.
Етказдилар Гулсунга
Уйланиб олганини.

VIII

Кейин...
Кейин, ёраб, ноҳақлик
Билмайдирми чегара?
Ҳали эскирмай туриб
Хижрон, аза-ю азоб,
Улар бошлашиб келди:
«Биз шу ерда турамиз»,
Болаларни колдириб
Сен ўзингга бир жой топ.
— Шунга уйландингизми,
Куёв, шуни қўйинг сиз —
Гулнор ҳали ўлмасди
Шу ўлдирди илон, ёв.
Рўмолимгача сотиб
Ўтказайин тўйингиз.
Бошқа аёл топайлик,
Шуни қўйинг, жон куёв.
— Нима дединг, Сен бадбахт! —
Эр келаркан хезланиб,
Кўни-кўшни ёғилди,
Деб «Сен иблис қавмидан —
Бадбахтликни бу уйга

Сен опкелдинг ҳамма вақт!»
Ва иккисин кетма-кет
Хайдадилар ховлидан.

IX

...Мана шундан қирқ йиллар
Ўтаётган пайтдир бу,
Бугун эр айрилгандир
Кўзларининг нуридан,
Қарз ҳеч кимда қолмайди
Дунё қайтма-қайтдир бу,
Бугун ота хор қайтар
Ҳар фарзанд ҳузуридан.
Соясидан баҳр олар
Хеш-ақрабо кўкариб,
Ҳар фарзанд-ки юксалган
Гуркираб худди чинор.
Холаларин юрарлар
Нақ қўлларда кўтариб
Ва лекин ҳар бирида
Унут бўлмас қасос бор.
Ҳеч ким унутилмайди,
Улар жазо олсинлар.
Бу қирқ йил-ку, минг йиллик
Қотиллар ҳам топилсин —
Улар арвоҳдай изғиб
Кўча-кўйда қолсинлар.
Меҳр тилаб борганда
Бор эшиклар ёпилсин.
Азал-абад аждоди,
Авлодидан кетсин шон,
Тавқи лаънат тожини
Кийишиб бошларига,
Қанча тирик юрсалар,
Шунча бўлсинлар нишон
Қабоҳат тошларига,
Маломат тошларига!
Қадамидан ўт, куюк
Иси димокқа урсин.

Ўз ўлимин тиласин
Ерда ортиқ юрмай деб,
Шафқат тангриси ундан
Юзин кескин ўгирсин.
Хукм қилсин: «Йўқотинг,
Қаро йўлни кўрмай» деб.
Ўлим ҳам жиркангандай
Аро йўлда ўлса дол,
Тўймас кўзин тупроқ ҳам
Ҳазар қилиб ёпажак.
Кўчасидан ўтаркан,
Ўйлаб кетар тенгқур чол:
«Шундоқ яшаб ўтганлар
Шундоқ ўлим топажак!»

Х

Тағин ўйимга Гулнор
Келади, хорғин, озиб,
Зоғорадан бир тишлам
Зўрға ушатиб ейди.
Қолганини рўмолга
Ўраб, бағрига босиб,
«Емайман, йўк, буёғи
Гўдақларимга», дейди.

24 июль, 1983.

ҚАСОС

Тўхтанг, учмоқ эрки хамиша кўлда,
Эй, пойгада отдай терга ботганлар.
Синчковроқ тикилинг, кўринар йўлда
Маъюс Сиздан кетиб бораётганлар.
Турмуш юқларидан елкаси яғир
Бир-бир босиб хорғин, хансираган чол
Букчайгандир сизни кўтариб, ахир,
Оёқлари толган сизга ташиб бол.
Бугун ичи ғовак, омонат толдай
Ҳар шамол, тўфондан ғичирлар қариб.

Сиз маишат жомин ичасиз залда
Қип-қизил юзингиз баттар қизариб.
Бир бурда, мункайган мана бу кампир
Жилмайиб турса ҳам хокисор, майин,
Яримдир, унинг ҳам кўнгли яримдир,
У ҳам кетиб борар Сиздай он сайин.
Эмраниб «жон кўзим» деганларида
Йўқсиз. Қолаверар тиллари куйиб.
Сиз бу пайт телевизор экранларидан
Боқасиз ғолиблик тожини кийиб.
Ўзларига таскин беришар тўлиб:
«Мен боламни дейман, болам боласин».
Бу таскин гулини ташлайман юлиб,
Сиз ҳам не эксангиз шуни оласиз!
Каромат қиламан, Сизнинг ҳам фарзанд
Донғи олар еру кўкдан нарини.
Фақат, ўзи билан ўзи бўлар банд,
Танимайди, қавми, тукқанларини.

У ҳам ўз бақувват оёғи билан
Сизнинг юзингизни босиб яшайди.
Дунёда қасосдай бир дор бор, баланд,
Ул Сизни шул дорга осиб яшайди!

17 июнь, 1984.

ОНАМГА

Ҳамма нарса кувончга пеша,
Яқинлик йўқ зарра ғам билан.
Аммо нега Сизни ҳамиша
Хотирлайман кўзда нам билан?

Совуққонликни қилмай қанда
Бўлса ҳамки дийдам қаттиқ тош,
Нега Сизга кўнглим тўққанда
Ўз-ўзидан кўзда қалқар ёш!

Шавқ, ҳасратга юрсам ҳам тўлиб,
Берсам ҳам не балоларга дош,

Нега енгилгина пар бўлиб
Кўксингизга жим қўяман бош,
Нега?

22 май, 1976.

ОНАМНИНГ АЙТГАНИ

Мен-ку ерда яшаганим йўк,
Демасманам Арши аълода.
Камчилик йўк, кўзим-кўнглим тўқ,
Аммо болаларим, бола-да.
Ўғлим-қизим, қуёш-ойим бор,
Ҳам сийнамда айрилиқ тиғи.
Сўнг он қадар оғрик жойим бор,
Бу — бош эгам ўрнин бўшлиғи.

2 ноябрь, 1984.

К Ў З

Кўзлар ҳали ҳайқира олур.

Р е н е Ш а р

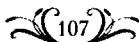
Балли, кўзларимдан дардимни уқдинг,
Аммо, кўзларимга келмагил кириб.
Дардимни қўймоққа бошқа жой йўқдир,
Кўзимга қўяман яшириб.

Бунча синчков бўлма, бунча топонғич,
Кўзим дарёсига шўнғимагил, жим.
Ахир бу дунёда энг бежавф ва тинч
Дард яширар жойим — менинг шу кўзим.

2 ноябрь, 1984.

ШУНДАЙ УЙ БОР

Шундай уй бор, деворлари метиндан метин,
Кўрар фақат муҳаббатнинг ўтли ёзини.
Ётоғида жуда қисқа туюлади тун,
Деворларда бахт пичири колар ёзилиб.

Шундай уй бор, одамдайин бош эгган қуйи,
Устунлари кетгудайин салдан чўрт синиб.
Ётоғида тун ўтмоғи ажалдан қийин,
Деворида хўрсиниқлар қолар хўрсиниб...

2 ноябрь, 1984.

● ИШОНЧ ДАРВОЗАСИДА

Ишонч қўрғонини куриб кетганлар,
Бу қўрғонда яйраб, юриб кетганлар.
Кимга зах қўриниб қўрғон ичи гоҳ,
Чиқиб ўнг ё чапга уриб кетганлар.

Уриб кетолмадим ёлғизгина мен,
Ишончингдан чиқдим. Қўрғон ёпилди.
Дарвозага боқиб ҳолсизгина мен
Ўлтирибман, оёқларим чопилди.

Ҳаёт давом этар кулиб гулгун, шўх,
Бахтлар чорлайверар, имлайверар шон.
Бирок, кетмоқликка менда оёқ йўқ,
Бир кун дарвозада беражакман жон.

16 май, 1985.

СОЧИНГИЗНИНГ ЎРМОНЛАРИДА

Ошкор, пинҳон бор йўлим билан
Кўнгил уйингизга кирдим мен,
Силаб-силаб ўз қўлим билан
Сочингизни оқартирдим мен.

Порлайсиз бу оқлар ярашиб
Бахт онида, ишқ онларида.
Мен яшайман тунлар адашиб
Сочингизнинг ўрмонларида.

23 октябрь, 1983.

СИЗСИЗ

Кўш Кувонч кирмаса яшар ёлғиз Ғам,
Шундан Сиз йўқ маҳал уй уймас, хато.
У ғор, мен тушаман эшик очган дам,
Кейин чиқолмайман Сиз келгунча то.

Хоналарга Сизсиз маъюс кираман,
Сизсиз, тувакдаги гул ҳам қарибди.
Эшик тақиллайди, мен югураман,
Минг йил ғор азобин чеккан ғарибдай.

16 май, 1985.

КИРИБ БОРМОҚ

Чуқур кириб борманг ўйларингизга,
Ундан қайтиб чикмоқ кийиндир ахир.
Ҳар ишда, мана шу маслаҳат Сизга,
Чуқур кириб бормоқ меваси — тахир.

Айниқса юракнинг йўлаклари тор,
Ўйнинг ярмига ҳам бормасдан қайтинг.
Кейин хонагизнинг тўрт ёғи девор,
Уй, юрагингизда сақлангиз тартиб.

Бу йўл-йўриқ Сизга, мен сизни енгдим,
Ўзимга бу сўзни айтолмайман мен.
Шеърга чуқур кирдим, уйқу йўқ энди,
Тонггача бу йўлдан қайтолмайман мен.

16 май, 1985.

МЕНГА АЙТ

Сен ойга қўлингни чўзиб толмагил,
Ой, ой-да, ўрганган, ёлғиз хол, кетар.
Қуёшга дардингни тўкиб солмагил,
Қартайган қуёш ҳам ҳолсиз чол, кетар.

Сен тоққа қилганинг билан арзи дод
Тоғ — тоғ-да, сир бермай тургани турган.
Чўққидан кутмагил бирор-бир имдод,
Эгилган чўққини айтгил, ким кўрган?

Жилғага сир айтсанг токатинг битиб,
Чулдираб, шўх қах-ках отиб кетади.
Тош, харсанг оралаб, паналаб ўтиб
Кимгадир сириггни сотиб кетади.

Менга айт, менинг бир қалъам бор тинч, кенг,
Бу юрак, мен уни чукур ўяман.
Ва Сенинг сириггни ўшал қалъанинг
Энг хавфсиз ерига кўмиб қўяман.

Менга айт...

4 ноябрь, 1981.

* * *

Бу эркак аёлнинг осмони эди,
Ери эди унинг чопкиллаб юрган.
Кўз очиб кўрган илк жаҳони эди,
Таоми эди у илк бор қўл урган.

Уруш ялмоғиздай солиб келиб чанг,
Осмонини ютди, ерини ютди.
Нима олса шу аёлдан олди жанг,
Унинг илк таоми — эрини ютди.

Сўнг аёл таомдан бош тортди, толиб,
Силкиниб, ярқираб тарамеди соч.
Ўша-ўша аёл муаллақ қолиб,
Осмон-ердан айру яшаётир оч.

Бу эркак аёлнинг осмони эди.

16 май, 1985.

У Я Т

Бошингни силаган осмон уятли,
Суймай, куймай яшаш осон, уятли.
Ишқ — шу бир дард билан чиқишолмасанг,
Дунёда дардларинг бесон, уятли.

Қирғоқ бузиб, тошиб, тўлмасанг уят,
Ким учундир адо бўлмасанг уят.
Яшашда яшарсан нени десанг деб,
Ўлганингда ишқ деб ўлмасанг уят!

16 май, 1985.

* * *

Ёнаётган бу ўт бўлмас сира кул,
На қор, на бўронда сўлмайди бу гул.
Йўқдир бу ҳаётда бирор-бир мушкул,
Сен менинг қўлимдан тутганда, жоним.

Юрак дарз кетмайди, девор қуламас,
Бахт жоми лиммо-лим, тўлуғ, силамас.
Кимки кетган бўлса ортга қайтар, бас,
Мен сени нигорон қутганда, жоним.

Ҳаёт абадий деб гуллар тераман,
Кучасан, ўзим ҳам гуллайвераман,
Бу не чанқоқликдир, чўллайвераман,
Сен менга ишқ жомин тутганда, жоним.

Барига, барига тикилиб синчил,
Мен дейман, бир куни қолсак биз тинчиб,
Эҳтимол, бу ҳаёт бўлар ўткинчи,
Иккимиз дунёдан ўтганда, жоним.

8 октябрь, 1987.

СЕВИНЧ, КЎЧГАН УЙ

Кўчиб кетди кўнглингдан севинч,
Сен кузатиб қолдинг шамингни.
Бундан буёқ яшайдирсан тинч
Илинмасдан шавқу ғамингни.

Силамагай сочингни шамол,
Тун шивири тўхтагай таққа.
Ишқ — бошидан сирғалиб рўмол —
Бир-бир босиб кирмас ётоққа.

Кўзларингдан армонлар томур —
Очилмайди гарчанд бу парда.
Фақат, қандоқ ўтаркан умр
Севинч кўчиб кетган уйларда?!

8 октябрь, 1987.

ЎРТАДАГИ ДАРЁ

Тушун ахир, кўзингдаги нур
Айтар сендан кетолмасимни.
Ўртадаги бу дарё — чуқур,
Айтар менинг ўтолмасимни.

Бир кун чалғиб, Сени этсам тарк,
Қолар бўлсанг ёлғиз, ғам чекиб,
Ўртадаги дарё қилар ғарқ —
Жасадим ҳам бўлар сеники.

8 октябрь, 1987.

* * *

Бўлмагандай боғларда бўрон,
Барг тўкилиб, шоҳлар сингани,
Қуёш кулар, қуёш олар жон,
Нурлар келар Сенга сингани.
Гуллар ишқни ўргатар қушга,
Сув тупроққа ёзар бахтларни.

Дарахтлар дуч келмаган кишга,
Кўргани ёз, бу дарахтларнинг.

Кучоғига чорлайди кўча,
Хотири жам, тиниқ асаби.
...Ва сен билан мен ҳам ҳеч қачон —
Сен-менга ҳам бормаган каби.

БИР ХАТО ИЗТИРОБИ

(Бир аёлнинг кундалигидан)

У келар бағрига солиб ишқдан ганж,
У келар бағримда сайрайди қумри.
У билан уйимга келади юпанч,
Ярим соат менинг юпанчим умри.

Ўзимга жой топмай қолиб шошаман,
Унга отиламан севиб, ўкиниб.
Ярим соатгина тўлиб-тошаман,
Ярим соатгина... сўнг қолгум тиниб.

У қўл соатига қарайди маъюс,
Кўксимда нимадир қад кўтарар даст.
У чиқиб кетади, деразадан куз
Мунғайиб кўзимдан кўзини олмас.

Кейин туйғуларим тутаман тунга,
Кўкрагим бир ўтдан ачишади, бас.
«Ўзимники бўлинг» дейман мен унга,
«Меникисиз» демоқ қўлимдан келмас.

Кейин узун тунлар ўйга толаман,
Туш кўраман, кўзим илингани он.
Тушимда оқ каптар бўлиб қоламан,
У ўз қўлларида тутар менга дон.

Уйғониб кетаман, уйғониб «Нега?...»
Ғалаёнли ўйлар келар бостириб.

Нечун ўз уйига бўлолмас эга,
Эшигимдан ошкор келолмас кириб.

Наҳот инсон ўз айб, ўз хатосининг
Бир умр ўйнаса ўйинларига.
Наҳот бир умр, ўғлим, ўз отасининг
Ошкор осилолмас бўйинларига?!

Шу қисматни раво кўрдими ҳаёт,
Қиздирсин деб ғийбат, гап ўчоғини.
Гулдай таним билан бир умр, наҳот,
Иситиб яшайман тун кучоғини...

Ох урсам, оҳимдан ўт кетар тунга,
Қарғамай десам-да ёшлик, мастликни.
Ўша мастлик — Мени тутқазган Унга,
Менга «Меникисиз» деёлмасликни...

1 ноябрь, 1984.

ХАЛҚОНА ОҲАНГЛАРДА

Йиғласангиз йиғланг ҳушёр, сергак учун,
Не бир яхши, ёмон кунда тиргак учун,
Опам, синглим, кўз ёш тўкманг сира-сира,
Аёлга бахт беролмаган эркак учун.

Эркак ўзи кимлигини билармикан,
Бир сирли, тилсимлигини билармикан?
Ишқ гавҳарин аёлига асролмаса
Шўр пешана, шумлигини билармикан?

Йўлга чиқсанг йўлинг берса, бойланмаса,
Хаёлларинг тинийверса, лойланмаса,
Эркак — эркакмидир, аёл жилға бўлиб
Уни айланиб оқмаса, айланмаса.

Дупур-дупур тулпор келар тоғлар билан,
Эркак келар дупурлаб ўнг-соғлар билан.
Аёл қўли ёлларини силамаса,
Тулпор кетар кўкайида доғлар билан.

Тулпорларим, укам-акам, оталарим,
Минг-минг уйли халкқа эхсон, атоларим.
Ҳали мунглиғ аёл кўнглин топмапсизми,
Босган изи хатоларим, хатоларим!

Бекор жангу хунлар учун аза очинг,
Ёлғиз ўтган тунлар учун аза очинг.
Ҳатто тоғнинг айиқлари жуфт ахтарар,
Сиз сўққабаш кунлар учун аза очинг.

Йўқса аввал Сизга қарғиш тегар бир кун,
Ёв ёпирилиб келиб Сизни эгар бир кун.
Ҳали мунглиғ аёл кўнглин топмапсизми,
Кўпаймаган эл камайиб тугар бир кун.

Эл қолмайди фақат бойлик, ерлар билан,
Одам топиб кўр-чи на сим, на зар билан.
Гумоним йўқ, қай эл қолса яшаб қолар,
Аёлини элим деган эрлар билан.

Йиғласангиз йиғланг ҳушёр, сергак учун!

3 ноябрь, 1984.

ҲИЖРОН ЁБОНЛАРИДА

Битиб кетар кўнгил ярамиз,
Ўртагувчи зорлар кетади.
Гулга кира бошлар орамиз,
Орамиздан қорлар кетади.
Мен хижроннинг ёбонларида
Сарсон кездим, қоматларим ёй.
Сен хижроннинг ёбонларида
Гул ёшлиқни тамом бердинг бой.
Мен айрилиқ саҳроларида
Бир савдойи бўпман, қарасам.
Сен айрилиқ саҳроларида
Мункиб, кумга ботиб борасан.
Азобига қандоқ берай тоб,
Азобига кўксим, кўзим лик,

Пичоғини кўксимга қадаб
Турган ғамнинг номи «айрилик».
Айриликнинг қўллари узун,
Кучар, истар исиб, совушим.
Айриликнинг йўллари узун
Илма-тешик бўлар ковушим.
Товонимдан тиркирайди қон,
Қоним қолар ўт, гул барида.
Йўлни қонга бўяш ёзилган
Айрилганлар манглайларида.
Қон-ла тошга, тунга ёзаман,
Яқинлашиб борар орамиз.
Чиқаётган кунга ёзаман:
«Битиб кетар кўнгил ярамиз».

3 ноябрь, 1984.

ҚИРҒОҚ

Дарё янглиғ олдга чопаман
Ёйиб ташлаб қирқ коқилимни.
Ёниқ-ёниқ суюб ўпаман
Соқилимни, сен — соқилимни.

Хаёлимга қайси бир дамда
Қирғоқ бўлиб келдинг, чамамда.

Мен-ку сенга берганман изи,
Икки ёним қирғоқ — маҳкам, банд.
Мен оқмайман қирғокни бузиб,
Асов шиддат бермас сенга панд.

Сен ҳам озод шиддат бер сувга,
Шубҳа билан олмай сиқувга.

Қирғоқ сирдош, қирғоқ -- суянч тоғ,
Дарё оқар унга бош уриб.
Бир кун сочинг оқарар ошпоқ
Шул дарёни қўриқлаб юриб.

Оқар чоғ ҳам мангулик ёққа,
Лаб босғум сен — метин кирғоққа.

1 ноябрь, 1984.

КЕТМА

*Замонлар аёлин доди бу садо:
«Жонгинам, мен сенга не қила қолдим».*

Марина Цветаева

Севмок, севилмоқлик бахтми ё оғу,
Оғу, бахт аралаш сўзимдан кетма!
Аёлнинг минг йиллик нидосидир бу:
«Келавер, келавер изимдан, кетма!»

Кетсанг ўзлар хомуш, базм айлағай ёт,
Қадимий сукутда чинкирғайдир ёд,
Харсанглар тил битиб, дод айлағай, дод.
Мендаги бу тоқат — тўзимдан, кетма!

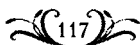
Уни шон кутарми, ё кутарми қон,
Эсламайдир хуркак, титроқдаги — жон,
Кетсанг мандан ўсиб кетмоғи аён
Ҳатто келмаганлар тизимдан, кетма!

Паноҳсизни ҳар ён тортқилар шамол,
Қай биров бахт излаб мени кўрса, лол,
Ўз жаннатин менда қилмасин хаёл,
Менинг сирли, ўйчан кўзимдан, кетма!

Шиддатин йўқотган дарё — тинар куз,
Япроқдай сарғайиб жим хўрсинар куз,
Алвидога кўнар, ғамга кўнар куз,
Менинг рангпар, сўлғин юзимдан, кетма!

Бирок, мен кўнмасман, бахтми бу оғу,
Нахот қуримоққа маҳкум ишқ боғи.
Сенингман, сенингман, не бўлса ҳам у,
Ўзимман, Сен менинг ўзимдан кетма!

21 май, 1985.

* * *

Улар бир-биридан кетаётган вақт
Ҳамма нарса талаш ўрталарида.
Бугунги кунда йўқдир бугун бахт,
Эртанги бахт йўқдир эрталарида.

Ҳамма нарса талаш: уй ҳам, мебель ҳам,
Ҳар бири истар-ки кўпроғин олса.
Тоғдаги қор талаш, боғдаги ел ҳам,
Йўлин топсалару сумкага солса...

Қаттол кураш кетар, жанг-ки шиддаткор,
Ҳар бири денгиздай тортар қаърига.
Ўрталикда битта митти гўдак бор,
Ҳеч илож йўқ шуни бўлмоқларига.

Албатта, курашиб олади бири,
Хурсанд олиб кетар бағрига босиб.
Аммо бўлинди-ку гўдак тақдири,
Ўрталикда Уни қўйдилар осиб.

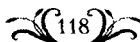
Энди бахти нимдир, толеи нимдир,
Ота-она унинг бошига етди.
Ким билан қолса ҳам кўнгли яримдир,
Чунки ярим кўнгли узоқлаб кетди.

8 февраль, 1984.

* * *

Бир вақтлар кетардик баҳорлар томон,
На баҳор, гуркираб виқорлар томон.
Энди темир бўлгин, энди мунғайма,
Энди йўлларимиз қор, қорлар томон.

Баҳорлар кўрсатдик шавк, мастлик кучин,
Викоримиз тоғдан тикроқ келди чин.
Энди йўлларимиз қор томон экан,
Қўлингни бер, тойиб кетмаслик учун.

Фикр этсам, кўрмаган, кўрган эканман,
Умр ўтса-да йўлу уй тиклайман деб.
Сездим, ҳаётингга кирган эканман,
Сени корли кунда қўлтиқлайман деб.

8 февраль, 1984.

* * *

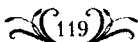
Бу аёлнинг сочлари узун,
Узундир, узундир бармоқлари.
Қуюқ тортар ғира-шира тун
Ул сочини ёйган чоқлари.
Узун-узун бу сочлар билан
Унга пешвоз чиқолмайди у.
Ғамлари-кувончлари билан
Кузатади... қўшни ёш жувон
Ўз эрининг кўйлагин тикмас,
Истамайди пешвоз чиқмоқни...
Эри ишдан келади хориб,
Қўлда папка, ишнинг чаласи...
Тушлар кўриб ухлайди жувон,
Пашшасини кўрир боласи...
Аёл ўйлар... умр-ўқлигин,
Гарчанд тайёр жонин тикмоққа
Ва ўйлайди... ҳаққи йўқлигин
Бу эркакка пешвоз чиқмоққа...

* * *

Билмам, адашдимми ё тўғри қилдим,
Бағрингга япроқдай тўкилдим.

Аслида бу байтни мен ёзганим йўқ,
Менинг умрим — мўлжал сари кетган ўқ.
Вақтида келдим ё бевақт, анча кеч,
Афсус айтганимни эшитмадим ҳеч.

Бўлмасни бўлдиргум деб қиламан қасд,
Мен яшаш сурурин шундай деб билдим.
Аросат, бу сатр меники эмас:
«Билмам, адашдимми ё тўғри қилдим».

Камон эгилдию отди — учяпман,
Йўқ, иккиланиш ё бир сўз айтиш йўқ.
Майли, шароб ёки зардоб ичяпман,
Мен отилган ўқман, ўққа — қайтиш йўқ.

12 май, 1984.

АВТОПОРТРЕТ

1. Ёлғизлик

Бир вақт шошқин ёнимга келган эдинг йўл топиб,
Келганингга қадар ҳам яшаганман Сен билан.
Тунларда уйқу эмас, ёдинг кўзимни ёпиб,
Тонгларда уйғонардим тушда ўпичларингдан.

Келдинг, кўп ўтмай Сендан айрилиб қолдим, бироқ,
Қайдан қалб кўзи билан қолдим мен Сени таниб?
Бизлар бирга яшаркан, кетиб борардим йироқ,
Бизлар бирга яшаркан, борардим яккаланиб.

Гарчанд ҳамон биргамиз, аммо асли йўқсан Сен,
Наҳот бу ҳаёт энди қабул қилмас таҳририм.
Бир гуриллаб тафт бермай ўчиб қолган чўғсан Сен,
Наҳот жунжикиб ўтмоқ — энди менинг тақдирим?!

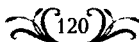
Гарчанд энди кетмоққа — йўл топмоққа шошмассан,
Айт, қачон булут янглиф қопладинг осмонимни?
Биргасану, йўқ, йўқ, жон-жонимга туташмассан,
Қайғусин қиламан шу ёлғизгина жонимни.

7 ноябрь, 1984.

2. Аланга

Гумоним йўқ, алангадай севдинг ютоқиб,
Сўзларингда, кўзларингда аланга тафти.
Мен билмабман, бу оловда умрим бутоғи,
Япроқлари секин-секин қуя бошлапти.

Ҳаётимга алангадай кирдинг бостириб,
Ҳаётим бу алангадан исинди, ёнди.

Мен ўч эдим, ўтлар билан ўт суҳбат қуриб
Ўтсанг шу бахт эканига қаттиқ инондим.

Мен ўт эдим, ўтлик тутди ўтнинг барини,
Бугун ногоҳ ўтмас, сувни эм кўраяпман.
Бугун ногоҳ умримнинг кўк кенгликларини
Қиёқ тилли алангага ем кўраяпман.

Ва бир хаёл ўйларимга ўрнашиб олган
Такрор этиб ишқнинг ўтлиғ, мунглиғ сасини:
— Чирок йўқми бу дунёда сақлаб қололган
Куйдирмасдан ўзин урган парвонасини?

7 ноябрь, 1984.

3. Ҳижрон кунларида

Ҳеч кимсани қақирмайман ўзга кўмакка,
Ҳожат борми, ўтир, дардим эшит демакка,
Чунки мени сен тушунмай қолдинг, мен якка.

Холбуки сен... бир қарашда кўриндинг совуқ,
Бир қарашда... кейин ўзинг бўлдинг чирмовуқ,
Айб йўқ эмас менда ҳам, мен деёлмадим йўқ.

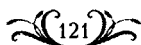
Энди мени ҳар қадамда висол кутарди,
Ҳар қадамда кучли қўлинг аршга кўтарди,
Шодмон эдим, чунки йўлдан Сен-ла ўтардим.

Бу йўл чети дарахтларда қушлар чувуллаб,
Кеча ғужғон ўйнар эди, бугун хувиллаб
Қолган бу йўл, чунки... чунки мен бўлдим гуллаб.

Йўқ, ҳали ҳам якка эмас, сирдошим бордир,
Ул — ёлғизлик, кучоқ очар, кучоғи қордир,
Вох-ки, бугун менга Сенмас, у, муштоқ, зордир.

Толе экан, тушдим бир сўз, қорлик, музликка,
Қўрқдим, тагин алданмай деб айри сўзликка,
Мен тоабат кўнгил бердим шул — Ёлғизликка.
Ҳеч кимсани қақирмайман...

7 ноябрь, 1984.

4. Тегма

Тегма, менинг кўнгил ярамга тегма,
Тегсанг кўкрагимга тош қулаши бор.
Вақт ўтган. Бу ўрам-ўрамга тегма,
Тегсанг, у тик, мағрур бош қулаши бор.

Унинг-чун кар бўлдим, қай бир тонгми, шом
Эшитмай деб жавоб, саволларини.
Тафин... унинг учун кўр бўлдим, тамом
Кўрмайин деб камол, заволларини.

Бу фаровон дарахт — менга ўхшар ул,
Дарди ниҳон, яшнаб, бир кун қулайди.
Менинг ҳам... кўксимда чак-чак қизил гул
Одамлар кўзини алдаб гуллайди...

Тегма, менинг кўнгил ярамга тегсанг,
Бу гулларни янчиб тош йиқилади.
Вақт ўтган. Бу ўрам-ўрамга тегсанг,
Ўралашиб, мағрур бош йиқилади.

5. Кетаман

Сен ишқимга қилганда гумон,
Дил-дилимни босганда туман,
Келганида жаҳлинг — Ёсуман,
Мен кетаман, бадар кетаман.

Боғлар аро бошланар хазон,
Ишқнинг кадри, қиммати арзон.
Ишқ ҳовучлаб яшайдирми жон,
Ўртаб-ўртаб кадар, кетаман.

Ишқ охудир, отиб қўйдинг Сен,
Ишқ Сир эди — сотиб қўйдинг Сен,
Гумон лойдир — ботиб қўйдинг Сен,
Сўнг бор ташлаб назар, кетаман.

Севдим, аввал ўт бўлиб севдим,
Сен ишқники бўларсан девдим,
Сен гумонга кўнгил бердинг жим,
Энди қилиб ҳазар, кетаман.

БИР ҚАДАМ

Баллада

Мен бағрим ёқиб бўлдим, сел каби оқиб бўлдим,
Неча бор қайта ўлдим бу ҳолат тасвиридан.
Нақд бер деб йиғламаган, тахт бер деб йиғламаган —
Бахт бергин деб йиғлаган Бодомгул тақдиридан.
Уй олдида машина, юк ортишар кўшнилар,
«Бу қиёмат қойим» деб, ғам тортишар кўшнилар.
Эри четда хангу манг, эри четда ҳоли танг,
Балки ораларига тағин тушар кўшнилар.
Бодом ҳам бир чеккада яраланган қуш янглиғ,
Гох ҳушига келгандай, гох маъюс, бехуш янглиғ,
Қўш гўдаги пинжига суқилади жовдираб,
Кечаги бахт, гўдаклик бўлди бугун туш янглиғ.
«Балки ораларига... тушмасин йўқ, Бодомжон.
Сен кўксимда ишқ эдинг, энди сен йўқ, Бодомжон.
Ёмон санчдинг кўксима, энди бегинг ўлгандир.
Мен учун ҳам уввос сол, ёшингни тўқ, Бодомжон,
Эртақ эдим мен Сенга, поймол бўлди эртақлик,
Эркақ эдим мен Сенга, поймол бўлди эркақлик.
Дерлар-ку ахир: «Гулни узсин кўша-кўшгани»,
Ҳайҳот, қандоқ кечирай узганини бошқани».
Юрак-бағри тўкилиб Бодом бетус йиғлайди,
Ул шўрликка тикилиб бор эл-улус йиғлайди.
Ҳасан-Ҳусан зорлайди, отасини чорлайди,
Ота боролмас, сим-сим атрофда куз йиғлайди.
Юклар тайёр. Йўл олди Бодом қалдин тутди ғоз:
«Тузингизни кўп ичдим, хизматларим бўлди оз,
Рози бўлинг, бегим», деб бир-бир хайру хўш қилар.
«Бу қай кун», — деб ёқасин ушлар кўни-кўшнилар.
Катта-кичик тикилиб қолган қирда-қиёда,
Қўш гўдаги қўлида, Бодом олдда, пиёда.
Оркада юк машина, бу йўл шундай бошланди,
Қараб туриб кекса-ю ёшнинг кўзи ёшланди...

* * *

Қанча ўтди билмайди эр келганида ўзига,
Битта-яримта юлдуз чиқиб кўкнинг юзига,
Шом коронғуси ўтиб қуюқ тун тушар эди,
Унинг бўм-бўш қалбига ўчми-хун тушар эди.
Чап кўкраги санчиди, Ҳасан-Хусан жойими,
Сувда ой чил-чил синди, унинг кўнгил ойими?!
Кейин кечаги тунни эслаб кетди ҳовликиб...
Ярим тунда қайтарди у шаҳардан толикиб,
Уйга яқин келганда эшитилди қичқирик —
Ланг очик дарвозадан уйга ўзин отди тик, —
Ҳайҳот, колхоз раиси, кўп ардоқли дўст уйда!
Хотинига канадек чиппа ёпишган кўйда,
Қучоғидан чиқармас, ўпарди сўриб-сўриб,
Хотини жон ҳолатда юлқиниб, ўзин уриб,
Жилолмас, уй ичига сочилган бир даста пул,
Ўзи ҳам сезмай қиндан пичоқни суғурди ул!
Мана сенга раиснинг муруввати, бояқиш,
Туғишгандай, ўртоқдай куйиб-қўллаганлари.
Кўнглинг овлабу авраб топиб бирор зарур иш,
Икки куннинг бирида шаҳар йўллаганлари, —
Ҳайҳот, менинг кўнглимга ғоят яқин эди у!
Шу яқинликда туриб юрагимни еди у!
Унга ҳам омонлик йўқ! Пичоқ айтди сўнг сўзни.
«Единг» ушбу сўз билан раис ҳам юмди кўзни.

* * *

Ёлғиз қари онаси кўз ёш қилди қуюниб,
Шўрлик Бодом ҳам олди беваликни кийиниб.
Кўш гўдагим етим, деб етти букилар эди, —
Ич-ичидан кун-бакун тутдай тўкилар эди.
«Раис босқинчи бўлса, менинг айбим нимадир,
Нахот севги оқибат тошга тегар кемадир.
Бегим учун туманли ишонч бўлдим оқибат,
Тухмат балоларига нишон бўлдим оқибат.
Оллоҳим дер эди-ку, мана, оллоҳ хор, она,
Қўш олчадай яшаймиз дегани бекор, она».
Ҳасан-Хусан кўзига жавдирамоқдан толди,
Гулдайгина келинчак силга чалиниб қолди.

* * *

... Сўнг ҳам узок ётмади, бир чошгоҳда рўйн рост,
Муштинар онасидан шундоқ қилди илтимос:
– Она, кўп бўлгувчийди Сизнинг ғазал, байтнингиз
Гўдак чоғимдагидай бугун алла айтингиз.
Ғафат ғазалингизда бўлмасин алам-ангиз,
Кейин... менинг юзимга доқа ёпиб қўйсангиз...
Ғафат узок айтасиз бир эшитай мириқиб.
Кекса онанинг ранги бу гаплардан синиқиб,
Ғаёт бебахт қизидай мотамсаро туюлди.
Алла айтди, жоладай кўз ёнлари қуйилди,
Ўттиз яшар гўдаги қанча истаса айтар.
Унинг маънос алласи найдай инграган пайтлар
Она юраги билан сизди, қизи силкинди,
Ё ух тортди, хар қалай, бир зум нафаси тивди.
У докани тортганда бир титрок сезиб тизди,
Қизи тинчиб қолганди, ўтин бўлиб ўттизда.
Ёраб, гуллаб-гулламай нураганини кўрдим мен,
Ўлим олди «алла» ни сўраганини кўрдим мен...

* * *

Битта қадам, не учун шошиламиз қўймоққа,
Битта қадам ва лекин бўлади-ку тийилсак.
Ғафат биз бировларни ўрганолсак суймоққа,
Ғафат биз бировларга бирозгина қийилсак.
Ғоҳ қаноатда собит, даҳо бўлади инсон,
Ўз нафсин йўлида ғоҳ юҳо бўлади инсон.
Одамзод-ку аслида бу дунёга мард келди,
Бир қадамидан ғоҳ тифи паррон – дард келди!

* * *

... Кўш гўдакни стаклаб кампир кетиб боради –
Қулаган устунини зиёрат қилмоқ учун --
Она бу хил ўйларни унга элтиб боради,
Болам, шундай гаплар, – деб унга эгилмоқ учун.
Ғасан-Ғусанлар бўлса тушунмас бу гапларга.
Ғасан-Ғусанлар бўлса гўдак тили қонаган,
Қачон она сут бермас бу аччиқ алафларга,

Қачон бу хил қотиллар туғилмайди онадан, —
Йигитмисан йигит эр бир ўқдан ўлди маънан,
Бодом гулидай Бодом бўлди шу ўқ қурбони.
Раис шу бир кадамда бу дунёи гулшандан
Олиб кетди ўзию ўзгаларнинг ҳам жонин.
Бодом, гарчанд, тухматнинг тошига бермадинг тоб,
Гарчанд ноҳақликлардан адо кетган бир жонсан,
Аммо ўшал қора кун эл кўзидан ўчди хоб,
Ўшал кундан дилларда учқунланган исёнсан.
Майли, гарчанд сендан бир маъюс овоза қолди,
Аммо ишқни букмадинг, аммо ишқ тоза қолди.
Мен бугун хотирлайман сени оппоқ ўлим деб,
Ишқ, номусга жон нисор шахид, қизил гулим деб.

28 июнь, 1983.

БИР ШЕЪР КЕРАК

Бир шеър керак, шундай шеър битта,
Ёзгач, тагин умр сўрамай,
Ўша шеърдан гурлаган ўтда
Ўла олай ортга қарамай!

7 май, 1986.

ҲОЛАТ

Бу боғнинг гуллари оқ-ки худди қор,
Қўнгил жим. Ахтарсам сабаби бисёр.
Бирдан хушёр тортиб қоламан, хушёр,
Бу туғёнсиз умр меники эмас.

Севаман, севгимда хотиржам бир ўт,
Куйлайман, куйимда сипо шавқ, сукут.
Юрак парчинланмас, юрак доим бут,
Парчин, қонсиз умр меники эмас.

Севгилим, дарёдай кетяпман оқиб,
Қирғоққа бўй бермай, тошиб, тутоқиб,
Оқяпман, ич мени, ичгин ютоқиб,
«Ишққа — жон»сиз умр меники эмас.

Тафаккур, ёлғиз Сен тақдиримда ганж,
Сенсиз умрим ғариб, аянчдир, аянч.
Шеърият, кўксимга ханжарингни санч,
Бу қурбонсиз умр меники эмас.

7 май, 1986.

* * *

Аввал ўқигандим ушбу китобни,
Бу тун тағин унга эгилдим суйиб.
Сатрлар қуварди кўзимдан хобни,
Сатрлар ортидан борардим куйиб.

Ногаҳон, бошимга урилади қон:
Китоб varaқлари олинган йиртиб,
Бўғилиб бўғзимга келаётир жон,
Бахт эди, бу бахтни кетдилар кемтиб.

Ногаҳон кўксимда бир тундлик туйдим,
Кутганим — хушбахт он бўлмади насиб.
Мен ахир хўп тўйиб йиғламоқчийдим —
Ўшал varaқларни кўксимга босиб.

О кўнглим, ўзингдан бер менга хабар,
Асрасам ҳам кўзим қароқларидай,
Қирмадими Сенга фаҳми кўру қар,
Йиртмадими китоб varaқларидай?

Тушмадими бирор жароҳатли из,
Тун бўйи бағримга бўйлаб қолдим мен.
Йўқолган шу китоб varaғи боис,
Кўнглим бутунмикин... ўйлаб қолдим мен.

БЕДИЛОНА

Ёшланмаган бирор кўз учратмадим,
Бемор қалбга малҳам сўз учратмадим.
Ўзимнинг бўл, дедим, ҳар ўзгага, лек,
Ўзга ўзга бўлди, ўз учратмадим.

18 январь, 1986.

СИРДАРЁ БИЛАН СУҲБАТ

Сирдарёнинг соҳилида боғлар туташ,
Гоҳ шодумон, гоҳо маъюс чоғлар туташ,
Бахтлар туташ, юрак дарди, доғлар туташ,
Ер, эл билан бирга оққан оқинимсан,
Яқинимсан, она дарё, яқинимсан.

Мен биламан, сен беҳиштан чикқан дарё,
Инсонни бир инсончалик укқан дарё,
Камолига термулиб кўз тикқан дарё,
Оқа-оқа толмасликка сўз бер менга,
Мангу куриб қолмасликка сўз бер менга.

Оқадурсан эл оралаб, пиёдалаб,
Айт, ҳеч ерда кўрмадингми ноҳақ талаб,
Нопок қўлин ювмадингми, эй чашми об,
Мангулик де, гуллаб ўтган ҳар хуш дамни,
Кўрмадингми жаҳолатдан кўзи намни?

Минг йилликсан, пайтлар бўлган қонлар оққан,
Разолатдан гоҳо шаҳид жонлар оққан,
Жонлар билан эътикод, имонлар оққан,
Жабрдийдам, сувларингда ўт ёқдингми,
Бугунгидай дилга дардкаш ҳеч оқдингми?

Соҳилингда алпзодалар, алплар яшар,
Сукут эмас, жаранглаган зарблар яшар,
Ўртангучи, ўртагучи қалблар яшар,
Бундайларга ҳақ бир байроқ, бир туғ бўлар,
Ҳақ деганнинг мартабаси улуғ бўлар.

Тасаввур қил, сенсиз ғариб юрагимни,
Соҳилисиз, дарёсисиз севдик кимни,
Сен бир бурчи Ўзбекистон — юрагимни,
Кўз киймасим, сен — жон ерим, Она дарё,
Шул юракда қон томирим — Она дарё.

Энди кучга тўлаётган шул юракка,
Ўзбекистон — шул навқирон гулдиракка,

Айланмоқлик учун таянч бир тиракка,
Яшамоқ шарт ўлмасликка қасам ичиб,
Мангу қуриб қолмасликка қасам ичиб.

Сирдарёнинг соҳилида боғлар туташ...

7 май, 1986.

УСМОН НОСИРГА

Шоирнинг юбилей кечасида ўқилган

Мен ўйловдим етмиш ёшда қуйиласиз,
Етмиш йилнинг етмиш ўйи ахир бошда.
Сиз-чи бу кеч ўша Усмон туюласиз,
Йигирма беш, ё йигирма олти ёшда.

Ақлан айтса Сизни бобо демак керак,
Аммо бобо сўзи эриш туюлмасми?
Усмон Носир деганингда ўйнаб юрак,
Унга ишқий шалолалар қуйилмасми?

Усмон Носир деганингда гуллар сўраб,
Ишқ келмасми, қимтиб ҳассос лабларини.
У айтмасми кўзи билан чирмаб, ўраб,
Бир ишқибоз йигитнинг шўх гапларини.

Усмон Носир деганингда шарт кесилган —
Бошдай қуёш «ерга қулаб» кетмайдими
Ва бир юрак, ҳар бурчини туйғу тилган —
Қонлар сирқиб кўз олдиндан ўтмайдими?

То тириксан, дилим, боғлан шул юракка,
Фидоликда топилмагай унга тараф —
Усмон, шараф Сендек оний гулдиракка,
Она халқим, Усмон учун Сенга шараф!

«Олти-етти йил ёзди» деб кўрсатмишлар,
Қай буюк куч бул юракдан олганди жой?

Биз-чи, етти йилни баъзан кўнгил хушлаб,
Етти дона шеър ёзмасдан берурмиз бой.

«Олти-етти йил ёзди» деб этурлар қайд,
Етмиш йиллик меҳнат-ку бу, ақлу хуш дол.
Сезганмикин тун сафосин окшомги пайт,
Сезганмикин, тонг, қай ёндан эсар шамол?

Йўқ, сезмаган, сезганида муқим туриб,
Ўлимларни ҳар лаҳзада ўлдирмасди.
Бешафқат ўз юрагига ханжар уриб,
Соб бўлгунча ҳар лаҳзада тилдирмасди.

Йўқ, сезмаган, сезмаганлар бўлсин омон —
Бу телбалик, телбаларча суйиб ўтмоқ.
Бу етуклик, унга бўлсин то абад шон,
Бу етуклик — сўнг он қадар куйиб ўтмоқ!

Куйиб, суйиб елда ўйнаб тимқора соч,
Бу кеч чақнаб ўлганидан тониб келди.
Она халқим, ичиккансан, бағрингни оч,
Усмон деган ўтинг қайта ёниб келди!

Мен ўйловдим етмиш ёшда қуйиласиз...

14 март, 1984.

ОҚАР ДАРЁ

Ғафур Ғулом хотирасига

Шаҳрим, Сендан бир дарё оққан эди арслонвор,
Билмам, қачон шиддатдан, шижоатдан толди ул.
Шаҳрим, бу кеч мен Сендан сўрайдиган сўзим бор,
Айт, қачон, қай бурчингда мангу ухлаб қолди ул?

Балки ухлагани йўқ, ёдлаётир «Ёдгор»ин,
«Ўғригина бола»си балки шу том устида.
«Қиз қилиқли бўлар» деб тўкиб ишқининг борин,
Балки ҳамон қалами авжи илҳом устида.

Навбахор, атр бўйлар урилмоқда димокқа,
Ё қай чаманда ниҳон, шеър ёзар ими-жими...
Ё кўшни қиз боғидан ўрик ўғирламоққа
Ҳамид Олимжон билан девор ошиб кетдими?

Балки, балки минбарда фашистга ўлим тилаб
Гулдираган шеърлари қайга ўкилаётир.
«Сен етим эмассан», деб ўзгалар бошин силаб,
Ўз Жўрасин гамидан тутдай тўкилаётир.

Қандок фиғон тортмади, лаб босиб туриб чўққа,
Қандок тиколди етти ердан синган жонини?
Ким етти букилмайди ногоҳ учирса ўққа
«Бўйларига гул ўлчаб ўстирган» ўғлонини?

Балки карвон йўлида «етим бўта»дек бўзлаб,
Меросий соғинч сўзга сўзни улаётибди.
Информбюромизнинг башоратидан сўзлаб,
Балки голиб, ялангтўш «Шарқдан келаётибди».

Балки мендан сўнг ҳам Сен болаларга бўл деб бош,
Учирма кушларимни етказгил деб вояга,
Илк кўклам чечагини, кипригида қалқиб ёш
Кўш-қўллаб узатмоқда Мухаррамхон аяга.

Балки «червонец» олиб белидаги чорсидан,
«Қиз юракнинг қони», деб қўйиб ишқу биносин,
Бугун катта тўй, тонг-ла, келтиргандир Чорсудан
Суюк Олмос опанинг қўлидаги хиносин.

Гарчанд бу кеч соғинчдан кўзимизга дунё тор,
Гарчанд бу кеч соғинчдан бўғзимизда шўру талх.
Айтинг, шундай отани қайси фарзанд унутар,
Шундай содиқ ўғлондан кўнглин узар қайси халқ?!

Ўзбекни ўз-ўзига бек деган Ғафур Фулом,
Шеърлар ҳар хонадонга оқар экан тонг билан,
Халқим, бу кеч мен Сени қутлайман айтиб калом,
Ғафурдай мангу оқар, арслонвор дарёнг билан.

15 май, 1985.

СУРУП ҚЎНФИРОҒИ

Халима Носированинг

70 йиллиги муносабати билан

Аввал мен ўзим суйиб кўзимнинг қаросидай,
Арзир сўнгра бу залга, десам «оёққа қалқинг».
Хумо қушдай чарх уриб курашлар орасида
То абад қўли баланд, кўкраги баланд халқнинг
Фурурининг боиси — шан ўти бори келди,
Ўзбекистон санъатин бир байроқдори келди!

Азал тоза инжулар тўрт тарафга сочилган,
Андижонга тушгани балки Сизга теккандир.
Шундан кўксингизда эрк, кураш гули очилган,
Шундан юрак тикланиш азобларин чеккандир,
Сиз майдонга чиққансиз қувонч-доғингиз билан
Бўғзингизда яширин, қўнғироғингиз билан.

Ёраб, қўнғироқларни кўп олдилар нишонга,
Гойиб бўлди майдондан ким севса ўз жонини.
Сиз ўз кўзингиз билан кўриб тўлдингиз қонга
Турсунойнинг муқаддас «эрк» деб тўккан қонини,
Айтинг, қандай куч Сизнинг қаддингизни эгмади,
Кўксингизни кўзлаган ўк неча бор тегмади?

Нурхон, Турсуной тушди кетма-кет тузоқ-тузга,
Ким айтди учинчи кун Сизнинг ўлмасингизни.
Ўн беш-ўн олти ёшда ким шивирлади Сизга
Осонликча бу йўлда қурбон бўлмасингизни?
«Олга» деган сўз хар бир хужайрангизга сингиб,
Кетиб бораётисиз бу йўлда ҳамон енгиб.

Шундай, байроқларимиз гоҳ қонларга ботибди,
Аммо куламагани олдга нигоҳ тикканлар.
Бу кеч кўзим олдидан бир-бир ўтаётибди,
Бу сахнага ўртада Жонни қўйиб чикканлар.
Бу сахна абад Сизнинг, бу шон абад Сизнингдир,
Халқ ишқидан қуйилган нишон абад Сизнингдир.

Мукаррама, Тамара, Лутфихон, қай чоғлари
Сорахоним келадир Сиз билан пичирлашиб.
Ҳассос она халқимнинг сурур қўнғироқлари,
Бул табаррук сахнадан янграгансиз бирлашиб.
Бул қўнғироқлар ҳали уйғотар кўп юракни,
Кўнгилларда чақнатиб орому гулдиракни.

«Шогирдларим кўп», дейсиз гўдакдай қувонч билан,
Бари ўт, аммо Сиздек ўт бори учрамагай.
Баланд, гарчанд шогирдлар парвози бугун баланд,
Аммо халқ Ҳалимасин такрори учрамагай.
Дўстлар, оёққа қалқинг шу ўт борлиги учун —
Ўзбек миллий санъатин байроқдорлиги учун.

8 февраль, 1984.

МОСЛАШУВЧАН ОДАМГА

...га

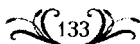
Бир вақтлари чарсу чапани,
Ўз сўзидан қайтмас эдинг Сен.
Капа дердинг турган капани,
Бошқачароқ айтмас эдинг Сен.

Қирраларинг ўткир туюлиб,
Ўргандилар, қотирдилар бош.
Қирраларинг бир-бир ейилиб,
Бўлдинг силлик, юм-юмалоқ тош.

Энди уни айтмоқлик учун
Ном кидириб гоҳ очасан фол.
То ўзгариб кетмасин мазмун,
Капага ҳам келмасин малол.

Энди йўлинг топиб олдинг чин,
Қатнаб чўпу чўпчакларига.
Энди яшайверишинг мумкин
Кириб ҳатто чўнтақларига.

23 октябрь, 1983.

БУ УЙЛАР

Бу уйлар уй эмас, бирдай тўлишиб
Яшайверсанг, бир бор сўлиб чиқмасанг,
Бу майдон майдонмас, ҳар куни тушиб,
Юз тирилиб, юз бор ўлиб чиқмасанг.

Эй шоир, яшаш-ку тинмас кураш, жанг,
Майли, тинма, иқбол берсин, гурилла.
Навоийда минг дард, бирин айтмасанг,
Сен бу шоирлигинг хашакка пулла.

Йигит, мен билмайман, сенда қанча зарб,
Аммо содиқ эрсанг халқдай даҳога,
Илтижо қиламан, бошланаркан ҳарб,
Ҳеч йўқса айлангин Бобур Мирзога!

Гарчанд бугун суймоқ, куймоқ дарди кам,
Ёраб, эртага ҳам тўлиб ўтмаса,
Бу дунёда йўқ денг Ҳалимани ҳам
Камида Нодира бўлиб ўтмаса.

Бу уйлар уй эмас...

17 май, 1985.

БИР ҚАДАМ ОЛДИНГА

Хаёлим ногаҳон кетди-ю порлаб,
Ёлғиз кўтаролмай хаёлларимни,
Яшадим — бир қадам олдинга чорлаб
Дунёнинг қимтинган аёлларини.

Бир қадам бўлса ҳам олдинга ташланг,
Таклифми, қарорми, чама, олдинга,
Қўйнинг терисини укалаб, ошлаб,
Кунгайда ўтирган момо, олдинга!

Эркакнинг дилига йўл олган аёл,
Кўнгил эшигида туриб қолма тик.
Бол эмассан, аммо бўла олгин бол —
Бир қадам олдинга ташла беҳадик.

Гарчанд сахий ердай бўлиқдир танинг,
Доим ҳам сочингни силамас ҳаёт.
Ёраб, хоин чикди Сенинг тукқанинг,
Бир қадам ташла-да, уни ўзинг от.

Қоплаб келаверсин ерларни булут,
Етмас, туташолмас Сенинг барингга,
Индира Гандидай бир қадамга ўт,
Саккизта гул қадаб кўкракларингга.

Илоҳам, ёнаркан кўксингда ўч, кек,
Қасос майдониға келаркан кириб,
Бир қадам олдинга ўт, Тўмарисдек
Ёв бошини қонли хумға ботириб.

Тақдирлари лавҳин қон билан ёзса —
Ёзган, хиёнатда кўнгили ёзмаган.
Бир қадам олдинга ўтганлар озса —
Ақлдан озганлар, йўлдан озмаган.

Бугун ҳам бир қадам олдинда шу гап,
Саратон, қахратон ивиб қор, қонда,
Ерни, гўдакларни ўқдан паналаб
Жасорат ўтирар Гренем-Коммонда.

Улар фидо, улар адо, эрка қул,
Қучоғингда шохдай шод ўсганларинг,
Ҳаёт, Сени асраб қолганлар ҳам шул:
Бир қадам олдинда қон қусганларинг!

Бир кун буюк хайрат этар бизни лол,
Мурод-манзилига етар жами халқ.
Бир қадам олддаги қасоскор аёл —
Ўз онаси билан кетар жами халқ!

25 июнь, 1985

ДАРАХТ ЎЗ ЖОЙИДА

Дарахтлар доим ўз жойида муқим,
Ўйламай бир қадам ташламас хато.
Дарахтлар кўтарар доим ўз юкин,
Бир мевасин ортмас бировга ҳатто.

Яхшиям дарахтга битмаган оёқ,
Тил йўқ, миннат қилмас, сақлайди тўзим.
Воҳ, бу дарахтлар-ку тушунар, бироқ,
Гоҳ бу одамларга ўтмайди сўзим.

Ёраб, дарахтга ҳам оёқ битса, шан
Наҳот инсон қайтган жойдан қайтадир.
Қайда Она қолиб, қайдадир фарзанд,
Ўзи ўйнаб юрар қайдадир!

12 май, 1977.

ҚАРИ ОТНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Чарчадим, қоришиб кетяпти ер-кўк,
Бунчаям узайиб ётмасанг, тош йўл —
Йўл бўйи миямга урилар тақ-туқ,
Бунча туёғимга ботмасанг, тош йўл.
Мен нетай, мениям тинмай юргим йўқ,
Танбал аравани етаклаб, осиб.
Аравага нима, яшар кўнгли тўқ,
Ичига хўп тикиб, бедани босиб.
Устига эгамнинг ўзиям чиқар —
Эгамга ҳам нима, ухлар донг қотиб,
Гоҳо уйқусираб кимнидир сўқар,
Гоҳ йўл бўйи кетар хаёлга ботиб.
Аммо эгамга ҳам баъзан кийиндай,
Билмам, у эгамга бошлиқми ё ёв,
Қора терга тушиб биз етсак тунда,
Ўшқирар «тонггача яна бир қатнов»,
Меңданам бу шўрлик эгамга азоб,
Бежавотир ўйнаб-қулган куни йўқ,
Бошлиқининг қопи — худди ўпқон қоп —

Йил бўйи ташиймиз, тўлган куни йўк.
Эгам йигит эди, оқарди сочи,
Мен ҳам шўх той эдим, бугун қари, пўк.
Кўрганимиз шу йўл — бизни кўз очиб,
Бошликнинг уйидан ўтганимиз йўк.
Йўлда шамол кўзни тўлдирар кумга,
Шундоқ ўйлаб бориб, шундоқ қайтаман —
Эгам бу гапларни айтмас ҳеч кимга,
Мен ҳар қалай Сен тош йўлга айтаман.

12 май, 1977.

ГОҲ КУНЛАР ҒАРОЙИБ

Гоҳ кунлар ғаройиб, шархига йўк сўз,
Таъми талх шаробдай жоминг тўлдирар.
Дуэлга чиқарди аввал юзма-юз,
Энди бир-бирини зимдан ўлдирар.

Аввалги ошиқлар кўзларида қон,
Ишқи учун жонин қўярди гаров.
Эндиги ошиқ гоҳ чамалар имкон,
Қийинрокми, йўлдан қайтади дарров.

Аввалги ошиқлар кўкрагида ох,
Майдонга кирганлар ғурур, шон учун —
Бугунги ошиқлар туюлади гоҳ
От солаётгандай мансаб, нон учун.

Тагин энг қизиғи, фақат пардали,
Пардали суярлар, пардада юрар.
Кўнглидаги қаҳрни ҳеч ким зардали,
Қаҳр билан айтмайди, пардага ўрар.

Парда орасида кетяпмиз ҳориб,
Йўл сола олмасдан ошкор бир ёкка.
Журъат тарк этмоқда бизларни, бориб
Дўстга «Мен соғиндим Сени» демокка.

Журъат тарк этмоқда бизларни гоҳо,
«Пичоқ кесар, ўткир бўлса дами» деб.

Бировга бермаймиз муносиб баҳо,
Бошқаси аразлаб қоладими, деб.

Журъат тарк этмоқда бизларни баъзан,
Гарчанд гоҳ меҳрдан кўнгил ёшланар.
Сор бургут мадад сўз кутмоқда биздан,
Улуғ парвоз балки шундан бошланар.

Мадад сўзсиз бургут учса-ку учди,
Гоҳ бургут кексаяр шу сўзни кутиб.
Ожизмиз, биз кўллай билмадик қушни,
Аянчмиз, «йилт» этган нур кетди ўтиб.

Мен ҳаммага аввал журъат тилайман,
Муқим журъат олган қалбни, қалъани.
Душман душманлигин ошкор олсин тан,
Дўстим ошкор бўлсин кўнглим малҳами.

Журъат нима, журъат ўзи асли ўк,
Нишонни урмасдан қўймас отган дам,
Кўп раҳмим келади ошкор фикри йўк,
«Пардали» шеър ёзган шоирларга ҳам.

Гоҳ кунлар ғаройиб, шарҳига йўк сўз...

12 май, 1977.

* * *

Қуёш жуда эрта ботди, қилади алам,
Номозшом гулидай сўлди тез бугунги кун.
Қасдма-қасди тунга кириб дейман «ассалом» —
Дўстлашаман қуёш эрта кетгани учун.

Мен қуёшга қилмайдирман гарчанд хиёнат —
Аммо усиз яшамоққа стар бардошим,
«Бунча эрта йўқотдим?» — деб ёзар бўлсам хат,
«Қайтарми?» — деб йўлларида тўкилса ёшим.

Кўз ёшимни шамолларда қуритиб олиб,
Ёзганимни йиртиб-йиртиб четга отурман.
Куйим билан ҳатто тунга ғулғула солиб,
Унинг тундай юрагини боғлаётирман.

Туннинг сукутини бузиб, алёрлар айтиб,
Қуйлатаман унинг ҳар бир ҳорғин онини.
Қуёш мени қайта топмас келганда қайтиб,
Кўзёш тўкар эслаб мени йўқотганини.

Мен тик, ўжар ғурур ҳаққи, кўтараман жом,
Ўчлик билан яшаганга тилайман барор.
Энди қуёш қуёш эмас, мен учун тамом,
Уни тунга алмаштирдим — шу бўлди қарор.

22 август, 1975.

ЎРТАЛИК

Хўп юксалмоқ — кетмоқлик тубан,
Хўп юксалмоқ — ерга кирмоқдир.
Омад қанча сийламасин шан —
Тақдиримиз ерда юрмоқдир.

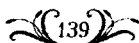
Кўкрагимиз хоҳ ер, хоҳи тоғ,
Узилмагай ердан пойимиз.
Ер қаттиғу осмон кўп йироқ,
Ўрталикдир бизнинг жойимиз.

Мунғаймагин, гап даромади,
Шўрлик, ерга кетмассан кириб.
Ҳаволанма, сен ҳам, омадли,
Кўкка бошинг олмассан уриб.

4 май, 1985.

* * *

Минги келса қошиқ кўтариб,
Битта-битта олганида ҳам,
Таги кўринади қозоннинг.
Еб битиришмадими Сизни
Бугун элга урф бўлган шоир,
Синчков қаранг бисотингизга
Қолган бўлса бирор бутун шеър.
Бу минг олғир қаттиқ ишлади,

Ўзлаштирмак, хазм қилмоқ фасли,
...Бу шеърни ҳам бир чети кемтик,
Қошиқ теккан унга ҳам асли.

4 май, 1985.

* * *

Хаётнинг кўзидан ўпиб, суюниб,
Уни «Ў, хаёт!» деб ёзганлар ўтди.
Илк тун, у келиндай оппоқ кийиниб
Кирганда, бағрига босганлар ўтди.

Шундайлар ўтди-ки... ўтиши енгди,
Ўтгандай боғ томон, ўтлоққа томон.
Шундайлар ўтди-ки... қолганлар энди
Мардрок бўлиб қарар... ўтмоққа томон.

20 август, 1985.

ТЎҒОН

Қўлларинг дарёга ташланган тўғон —
Оқяпман, қўлларинг қолар-ку тутиб.
Қўрқаман, мен қўрқиб ховучлайман жон,
Эхтимол, сирғалиб кетарман ўтиб.

Қўлларинг дарёга ташланган тўғон —
Оқа-оқа бир кун етаман.
Фақат қўлларингдан балиқлар йўсин —
Қўрқаман, сирпаниб чикиб кетаман.

Қийин, билсанг менга бўлар кўп қийин,
Дунёни қорайтар фикрим тўзони.
Айт, қай дарёларда оқаман кейин,
Тутолмай қолса гар қўлинг тўғони?

20 август, 1985.

ҚАЧОН

Кўклам,
Сен унинг номини ёзолмайсан,
Кўклар кетар.
Ёзда журъат қилолмайсан. Ёзғирасан.
Куз куйиниб, ёзмоғингни чеклар кетар.
Қишда қийин —
Қачон ёзиб улгурасан?

22 май, 1985.

МЕН ҲАМ СЕНДАЙ

Мен ҳам сендай япроқ киёсли,
Титраб турган битта жоним бор,
Ўтавермоқ мумкин деб, босиб,
Ўлмайди, деб бўлма умидвор.
Мен ҳам Сендай кезарман ношод
Етмай бахтнинг бахраларига.
Мени ҳам кўп қувади ҳаёт
Омадсизлик саҳроларига.
Порлаб қолсам қувончда, ўтда,
Сенга дунё туюлмасин тор,
Унутмагин, мени ҳам битта,
Титраб турган битта жоним бор.

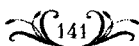
2 ноябрь, 1984.

* * *

... га

Кўп қизғанаверманг, бўлинг серҳиммат,
Шубҳа қилаверманг ҳар ҳол, ҳар кезде.
Мен дидлаган молнинг баҳоси қиммат,
Ундай тоза ишжу на қилсин Сизда.

Титраманг, молингиз қолсин фойдага,
Ҳар қимни ўзимга пир қилмасман мен.
Сиздаги арзимас майда-чуйдага
Теккизиб қўлимни қир қилмасман мен.

Лермонтов айтгандай, оҳангларни мен
Кўкдан ундираман йўлин топиб хўп
Қиска умримдаги бор жангларни мен
Бир шарҳин битсам ҳам бўлгай талотўп.

Кўп қизганиверманг...

2 ноябрь, 1984.

АЁЛГА БОШ УРИШ

Қадим ҳаёт йўлларида
Кўндир зоти — аёл, бас.
Тўмариснинг қўлларидан
Туғ олмаган аёлмас.

Рухим, юлдуз, кўкка боғлан,
Юлдуз — фақат хаёлмас.
Улугбекдай битга ўғлон
Туғолмаган аёлмас.

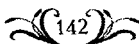
Кўпни кўрган бу ер юзи
Кумга сингган садо, сас.
Жалолиддин туғмай ўзи
Мард кўринган аёлмас.

Навоийсиз-ку жаҳон йўк,
Бор хайрат-ку ўшанга.
Онасидан бир нишон йўк,
Тиз чўкинг йўк нишонга.

Фидоликка кимдир қодир
Кўкдами ё гўрдаги?
Барча тирик, ўлик ботир
Бўлса унинг гўдаги!

«Даҳо»ламай тек туриг, Сиз
Қолманг ранжу уволга.
Йўк аёлга бош уриг Сиз,
Даҳо тукқан аёлга.

12 июль, 1988.

БУ ДУНЁДА

Бу дунёда ёқа ушлар ишлар кўп,
Мен — ёзман, — деб оёқ тирар қишлар кўп.
Одамликни даъво қилар қушлар кўп,
Кўра-кўра кўзи тинар одамнинг.

Салла десанг атайлаб бош келтирса.
Тўғри сўзинг ҳасаду тош келтирса,
Даврон оқил қолиб, пасткаш келтирса,
Кўра-кўра кўнгли синар одамнинг.

Олов ерда, аршда бўлса тутунлар,
Зўрлаш билан ёнмаса у ўтинлар,
Чиданглар-а, ҳа, юраги метинлар,
Кўра-кўра ўти сўнар одамнинг.

Аввал кўнглинг армон бўлар, ер бўлар,
Кейин кўнглинг қасос бўлар, шеър бўлар,
Бора-бора гуллигингни ер булар,
Гул юраги тифга дўнар одамнинг.

Бу дунёда ёқа ушлар ишлар кўп.

12 июль, 1988.

МЕНИНГ КАБИ

Борарга бор, қайтар жойдан қайтавер Сен,
Мендек ёзда йўлингда муз тўнган эмас.

Ҳаммага ёк, шодон қўшиқ айтавер Сен,
Йўлларида ҳали тикан унган эмас.

Бир бошингда минг хаёл йўқ, термоқ учун
Кўнглинг минг бир бўлак бўлиб синган эмас.

Тушингда жон дўстинг билан дийдорлашиб,
Ўнг. Сахарлаб ғаниминг кўринган эмас.

Ҳаёт тўфонлари силаб-сийпар сени,
Менинг каби отларинг сурунган эмас.

Тагин, тагин... Сени обдон отмаганлар
Рухинг зада, минг тошга уринган эмас.

Жароҳатлар битиб кетар, аммо бугун
Қони чак-чак томиб турар, тинган эмас.

Борарга бор,
Қайтар жойдан қайтавер Сен.

28 апрель, 1988.

БИР ЎРИМ СОЧ ТАРИХИ

*Асли қайирмалик Сайрам бахшининг айтувлари кўп.
Аммо уни айттириш — ўлимдан қийин. Бир ўзи кўнгли
кетиб, урчуқ йигириб ўтиргандами, ёки белини сириб
боглаб от устида ўтиргандай ўрмак устида ўтириб,
хаёл суриб, патнинг турини чалаётгандами гингиллаб
бошлаб қолади.*

Бу ана шундай пайтларда эшитганларимдан:

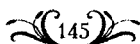
Ё фалак, бошимга солдинг не кунлар,
Кўзимнинг ёшини тиндирмадинг-а.
Урмимга тошлардан тушди тугунлар,
Бирини ечмадинг, синдирмадинг-а!
Энг кетмас деганим дастлаб кетди-ей,
Энг ишонган тоғим пастлаб кетди-ей.
Букри ёвим қаддин ростлаб кетди-ей,
Кўрдим, хароб бўлдим, Сен кўрмадинг-а,
Етимлик кўйлагин кийдирди онам,
Увуз этимдаёқ куйдирди Онам.
Ўз тенгига никоҳ қийдирди* Отам,
Шўрим эй, отамга тенгкурмидим-а?
Ўн бешимда бир тун қоп-қора булут
Мени поймол қилди, мен қолмадим бут.
Никоҳ тўшагимга нечун кўйиб ўт,
Нечун элни бузиб чинқирмадим-а?

* никоҳ қийдирди — никоҳлатди.

Шу тун, тун ярмими, тонгдами қочдим,
Ўчди кўнгил шами, бахт шами, қочдим.
Илк куёв-келинлик оқшоми қочдим,
Эл юрган йўллардан мен юрмадим-а.
Эрим алдаб кўрди, сочиб кўрди зар,
Мен-чи қочавердим кундан-кун баттар,
«Кўркитиб, жонини олинг» дебдилар,
Ёраб, осонликча жон бермадим-а.
Бир кун шундай қочиб чорбоғда ётсам,
Захга кўксим бериб инграганим дам
Эрим сезиб, судраб қелтирди, Эгам, —
Не учун олдинроқ ўлдирмадинг-а!
Эшилган қамчинни қайталаб эшиб,
Эрим ураверди, баданим тешиб.
Итникидан қаттиқ одамнинг тўши
Дейдилар-у, буни мен кўрмадим-а.
Билагига ўраб қирқ ўрим сочим
Урарди! Қочмоққа йўқдир иложим.
Ўляпман, оғзимни каппалаб очиб,
Ўляпман, умримда кун кўрмадим-а.
Йўқ, қайдан куч келди, ўнгланиб олдим,
Бошим бир жаз этди, қочдим, йўқолдим,
Битта ўрим сочим қўлида қолди.
Йўкса бу кун «Сен кўр, мен кўр» мидим-а.
Кетдим, ўрталикда йиллар қариди,
Сарғайди, напармон гуллар қариди —
Аммо деёлмадим ғамим ариди,
Такдир-ай, бир ўйнаб кулдирмадинг-а.
Кеча шом аралаш кимдир чақирди,
Чикдим, бўйдор жувон уйимга кирди.
— Буни отам тунда сизга деб берди.
Кейин... Шўрлик отам!!! Кун кўрмадинг-а.
«Бу қиёмат қарз» деб узатгани он
Гуноҳимдан ўт, — деб берди-қўйди жон!»
Қарасам... бир ўрим сочим, теккан қон —
Эл тинди, ел тинди, мен тинмадим-а!

2 январь, 1989.

ИШОНЧ

Кўкаради босилган не бўлса хаётда
Босилган қир кўкармаса
Сен кўкармасдинг.
Ҳеч нарса кўрмаган каби
Юрибсан отдай
Неча марта оёқ ости қилинган дўстим.
Улар сени енголмайди,
Босиб боравер.
Нари борса тузоқ ташлар
Ҳар муюлишда.
Нари борса кўз ёшингдан
Кўклар кетар ер,
Нари борса
Юрагингни чиқарар ишдан.
Бирор айбинг йўқлигини
Билмайди улар,
Гарчанд қайта босилмоқдан
Чарчаган йўлсан.
Киприкларинг ўқлигини
Билмайди улар,
Киприкларинг хавfli бўлар
Агар йиқилсанг.
Нари борса, нари борса...
Бу тилсиз тупрок
Уларни ҳам ер устида
Кўтармай қўяр.
Киприкларинг ўсаверар
Қуч олиб, бироқ
Киприкларингдан ўзгаси
Кўкармай қўяр.
Тасаввур қил,
Ерга қадам қўйиб бўлмайди,
Ерда эплаб юрмагани
Имламайди кўк.
Бировларни, йўк, эзгилаб
Тўйиб бўлмайди,
Товонингдан юрак сари

Ўрлайверса ўк.
Мана шундай,
Киприкларинг фаним учун
Тиғи дарз экан,
Босилган қир кўкармоғи
Демак фарз экан.
Кўкаради босилган не
Бўлса ҳаётда...

2 май, 1988.

УЛУҒБЕККА АЙТАР СЎЗИМ

Жоним ўғлим, қанотсизга сен қанот бўл,
Ўзга ўз бўл, эгилмагин, ётга ёт бўл.
Ерга қара, босиб кетма, эҳтиёт бўл,
Йўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Майли, болам, қайда гул оч, қайда кўкар,
Боёвутда бир гўша бор чекка, чўкар.
Дарахтлари олмаларин йўлга тўкар,
Йўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Қутлуғ, болам, бугун бахт-ла топишганинг,
Аммо кеча. Сумалакка тош тушгани,
Энажонга «олиб бер» деб ёпишганинг,
Қўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Дерди: «Худо, шу гўдакка толе бергин»,
Сен эркинсан, ул ерларда тагин эркин.
Мен борми-йўқ, бор, жон болам, боравергин,
Дилингдаги хотирани ўлдирмагил.

Сени бердим катта элга, катта юртга,
Меҳринг билан кўнгли илҳақ, кўзи тўртга,
«Энажон», деб бош ур болам, Боёвутга,
Тилингдаги хотирани ўлдирмагил.

2 апрель, 1989.

ТАСАЛЛИ

Хар кимнинг ўз қуёшу ўз уфқи бор, ҳойнаҳой.

М у х а м м а д И к б о л

Қўрқма мандан, бул қадар қўрқишинг бекор, ғаним,
Ўраш, сўрашларимиз, шеъримиз бўлак-бўлак.

Ахир сенинг далангга йўқ-ку назар солганим,
Дон сочиб ундиргучи еримиз бўлак-бўлак.

Барака топ, меҳмонинг қайга ўтказсанг ўтказ,
Пойгакларимиз бошқа, тўримиз бўлак-бўлак.

Ўйлаб юрган ўйингни қоровуллаб чарчама,
Замон фикр сўраса, деримиз бўлак-бўлак.

Минг дардимнинг биридан хабаринг йўқ-ку ахир,
Ювмоққа етар манглай шўримиз бўлак-бўлак.

Гапимнинг индаллоси — бир вақтда ўлмагаймиз,
Хотиржам бўл, бўлгуси гўримиз бўлак-бўлак.

21 май, 1985.

ХОЛИС НИЯТ

...га

Сотқин қадамлардан топталди боғим,
Бўлдинг кўкрагимнинг ҳеч кетмас доғи.
Ёраб, эртақларда бўлар эди-ку,
Қандоқ бир юмалаб Сен бўлдинг ёғий?

Мен десам тишимда тишлаб юрибман,
Бағримда илонни ушлаб юрибман.
Иншооллоҳ,
Кимни ҳимоялаб, суйиб ёпгайсан,
Сен хам мендек ундан илон топгайсан.

Бошқа ниятим йўқ.

17 апрель, 1988.

СИЗНИНГ ЎРНИНГИЗ

Кўп бўлди бўғзимни бир сиртмоқ бўғади,
Татимас чопганим, топганим, шонларим.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Кўнгилга дунёнинг бор дарди сиғади,
Елкадан босади ташвишли тонглари.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Жонингиз фўзага жонини сўғади,
Эркаклар далага чап берган онлари.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Отарлар, ўқлари юракка теғади,
Сизни ҳам четламас ҳаётнинг жанглари.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Сизсиз-ку трактор кимгадир теғади,
Кимгадир комбайн; даланинг донлари.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Оркада сочлармас, манглай тер жилгадир,
Хорғиним, ипакдай кош-кўзи чангларим.
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Кун келар, демаслар: «Сизга гап теғади —
Қазилмай қопти бу дунёнинг қонлари!»
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

Дегайлар: «Ботирсиз элни ёв эғади,
Қаерда бу элнинг қасоскор қонлари?!»
Сизнинг ўрнингизга ким бола туғади,
Ким гўдак ўстирар, дугонажонларим?!

29 апрель, 1987.

УСТОЗ ОЙБЕККА

Заҳмини чекдинг бор қўхна жаҳонни,
Раҳмини еб башар, озурда жонни.
Лек сўнги бўларкан хар бир тугённи,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Айтдинг, Гулнор ўлди, жувонмарг чечак,
Замон босди Йўлчи кўкрагига ях.
«Кутлуф қон»лар оқди кулатиб тож-тахт,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Созингда Навоий не дардлар айтди,
Қайтди у, халқи-ю ижодга қайтди.
Бул кун биз кўряпмиз Сен қайтган пайтни,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Кўп айтдинг, хўп айтдинг, кўксингда бироқ,
Аминмен, қолгандир момақалдироқ.
Яшинлар қолгандир қилгудайин чок,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Не бу, ишқ лол этган сархуш онингми,
Сукут — ҳеч кимда йўқ сир, имконингми,
Ё сўзга сирмаган катта жонингми,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо!

Ё бийрон кўриндинг бировга жуда,
Асабингни ўйнаб худа-беҳуда
Балки шундан тилдан этдилар жудо,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо!

Биров бобосидан бойлик сўрайди,
Биров отилмоққа ёйлик сўрайди.
Мени шу илтижо, ўтинч ўрайди,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Чўғ чангаллагандай туришимга бок,
Сен-ку, юсак тоғсан, чикиб бўлмас тоғ.
Берсанг, сўзинг мени кўярмикан соғ,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо!

Авлодлар келади авлод кетидан,
Шоир-ку усиз ҳам бир фидо рух, тан.
Куйсам куйиб кетай шу Сўз ўтидан,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо!

Дунёни терандан теран Сен туйдинг,
Айт, қай оловларда бул қадар куйдинг?
Кун келди, айтмоқдан тилингни тийдинг,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

Менга алам қилар, аллақачон гунг
Бўлмоқ шарт бўлганлар иши келиб ўнг,
Бериб юрибди-ку тўтидай гурунг,
Айтмаган сўзингни менга бер, бобо.

18 июнь, 1984.

БУ ШАХД

Қадрига етмаймиз, бор, нақд кетадир,
Кўзи ёшга тўлиб чин бахт кетадир.
Ёраб, одамнинг-ку оёқлари бор,
Ранглари сарғайиб дарахт кетадир.

Ўпиб қол, бу япроқ кузга омонат,
Мунглуғ онажони қизга омонат,
Гадо ҳассаси ҳам бизга омонат,
Сулаймон ўтирган тож-тахт кетадир.

«Дунё меники», деб санаб юрганлар,
Ўғрини қарокчи бўлиб қирганлар,
Шароб омонат деб ўзин урганлар,
Бошларин чангаллаб, қарахт кетадир.

Тилимни боғлама, тилим жарангос,
Бугун қўнғироқмен, бир илоҳий соз.
Эрта менга деса шу тилимдан ос,
Эрта балки мандан бу шахд кетадир.

22 август, 1990.

АЗИЯТ

Ўлмоқликнинг йўллари кўп,
Бугун юрак тош олар.
Жаҳолатнинг қўллари кўп,
Салла десанг бош олар.

Бир юракни нишон олиб,
Сўз отаркан дангаллар,
У мажлисда йиқилади
Кўкрагини чангаллаб.

Халким, сенга етмайдирми,
Чор атрофдан теккан санг?
Ўз-ўзингни йиқитмоққа
Мунчаям шай турмасанг?

Сен шунча кўп хато қилдинг
Кўзларингга келмай ним.
Энди Сен деб гўримда ҳам
Тинмас менинг уввосим.

6 май, 1990.

ЭВРИЛИШ БЎЛМАСА

Орол оқмай қўйди оқар йўлидан,
Аёл оқмай қўйди оқар йўлидан,
Суйиб, бир-бирига боқар йўлидан
Инсон боқмай қўйди. Бу не синоат?
Хувиллаб қолгандай юртнинг ўр, кири,
Йигитларда шахд кам, қизларнинг сири,
Одамзот бирининг кўнглига бири
Чироқ ёқмай қўйди. Бу не синоат?
Эркакни гоҳ рашкмас, ҳасад ўлдирар,
Аёлни гоҳ фахшу фасод ўлдирар.
Одамзот бир-бирин кўнглин кулдирар
Бир гул такмай қўйди. Бу не синоат?
Гулоб тутажакмиз, бўри чўлласа,
Ишқилиб қўлласа, бизни қўлласа...

Ўзи йўқлигида хотин гулласа
Эр тутоқмай кўйди. Бу не синоат?
Бугун шундай. Билмам не бор олдинда,
Мисда бугун мис йўқ, олтин олтинда.
Эврилиш бўлмаса Дунёи дунда
Яшаш ёқмай кўйди. Бу не синоат?

12 сентябрь, 1987.

ЎЛИМ ЯХШИ

Жон-жонингда дўстинг ўсса,
Тунларда ой тўлин, яхши.
Унга бало боқса, тўссанг,
Узун бўлса қўлинг, яхши.

Ёлғиз издан ўтлар йиғлар,
Ҳатто бағри бутлар йиғлар,
Қўш из кетса маҳшаргача
Бирга кетсанг, йўлинг яхши.

Эзмас сангу тош, кўтарсанг
Тазйиқ, дорга бош кўтарсанг.
Қисмат юкин қўш кўтарсанг
Осонинг, мушкулинг яхши.

Агар,
Ногоҳ босса ғам, тоғ.
Олдинроқ оқ, олдинроқ оқ.
Лаҳза бўлсин олдин кетмоқ,
Дўстдан олдин ўлим яхши!

Тугамас ишқ, бу сир, бу гап,
Арвоҳинг ҳам ғанимга даф.
Тирик дўстни ҳимоялаб
Гўрдан қўллар қўлинг яхши.

4 сентябрь, 1990.

* * *

Хувиллаган боғнинг боғ сиёғи йўк,
Гох чоғ кўнгилнинг ҳам чоғ сиёғи йўк.
Гуноҳи нелигин билмай турган бу
Бемор янглиғ соғнинг соғ сиёғи йўк.

Давр, дарахтларинг силкитаверма,
Чалаверма сўнгсиз имтиҳон найин.
Давр, одамларни олмадай терма,
Узилгач, уларни сақламоқ қийин.

Баъзан ярим тунлар сачраб, уйғониб,
Ўзимча сен учун қидираман йўл.
Гох-гоҳ хўлу қуруқ баробар ёниб,
Бу боғ аста-аста бўлмаса деб кул
Кўп қайғураман.

10 октябрь, 1987.

ҚАДАҲ

Шом шамоли изғиган кечда
Учта одам ўтириб ичди.
Эр, хотин ва учинчи эркак,
Учинчининг кўзлари сергак.

Хотин силаб-сийпар эрини,
Эр билмайди унинг ерини.
Хотин тилда бергудайин жон,
Кўкрагида ғимирлар илон.

Қани олдик!
Оқ урарлар, оқ,
Эр кўксини чангаллар шу чок.

Ўх, юракка бориб етди ўт
Томирларни қирқиб кетди ўт.

За-ҳар!
Қулаб, эри берди жон,
На қотил бор, на бир томчи қон...

Бўш қадах ҳам кетмади синиб,
Дастурхонга қайтди ювиниб...

4 октябрь, 1986.

* * *

...га

Санчийди кўксимнинг мана бу ери,
Кўрганда «тоғчалар», тўсин тоғларни.
Мос келмай қолади фикриму шеърим
Мосламаларига кўғирчоқларнинг.

Чақиришиб амма, холаларини,
Маслаҳат бошлашар «Не қилмоқ даркор?»
Босишиб ўз кичик молаларини,
Пилдираб, шеъримда бошлашар шудгор.

«Мана тайёр», — катта кўғирчоқ кулиб
Елкамни силайди, бирга ичаман.
Сўнг шеърим оламан, қўлидан юлиб,
Сўнг... бу шудгорланган шеърдан кечаман.

30 ноябрь, 1984.

ҲАҚ СЎЗИНГ УЧУН

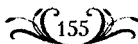
Жон қайғуси бор жойда йўқ виждон қайғуси.

Евгений Евтушенко

Ёзмоқ ўтида ёнсанг
Иккиланиб ўтирмай
Саратоннинг юзига
Ёзавергин қор билан.

Тилинг айланмай қолса
Қуйиб кетган дилингни,
Айтарингни айтавер
Қўлинг билан, тор билан.

Бундан агар эл учун
Келар бўлса қилча наф,

Қилдай тилини топиб
Тиллашавер мор билан.

Ҳақ сўзинг учун даврон
Осмокка ҳукм этса,
Даврондан юз ўгир-да
Сирлашавер дор билан.

Юз ўз жонидан бошқа
Қайғуси йўқ — халқ эмас.
Бирлашавер, Ҳалима,
Бир иймони бор билан.

4 октябрь, 1987.

* * *

Қурукликдан келади чирмаб:
«Чиқиб кўр-чи, чиқсанг бергум тан».
Сен ҳаётда қушдан кўчирма,
Учқур қушдан, чиқиб кетасан.

Зич тўрларини сувга ташлар қарс:
«Чиқиб кўр-чи, чиқсанг бергум тан».
Туткич бермас балиқ берган дарс,
Учар балиқ, чиқиб кетасан.

Яшайвергин шундай кескин, дов,
Ҳар гал мағлублигин танитиб.
Ҳеч қачон тан бермас номард ёв,
Фақат шуни қўйма унутиб.

15 апрель, 1988.

«ЭСКИ ЎЗБЕК ТИЛИ»ГА ЁЗУВ

Менинг тиф тилган тилим,
Менинг кесилган тилим.
Баҳайбат тўғон тушиб,
Йўли тўсилган тилим.

Қушнинг унут патидай,
Тўкилган унут жоним.

Китобларнинг қатида,
Ранги рўйи сомоним.

«Эски ўзбек тили»мас,
Дедилар эскирган тил.
Қўрқиб чиқармоққа сас,
Сандиқларга кирган тил.

Сенда бодом иси бор,
Сенда бобом иси бор.
Болам на рус, на ўзбек,
Аросат белгиси бор.

Беш юз йиллар аввалги
Хатни мен англайман, бас.
Мен бугун айтганимни
Болам баъзан тушунмас.

Қўкрагимда дод қотган,
Яқинлашар катта хавф.
Ўз тилини йўқотган,
Халқ бўлмасми ердан даф?

Олдга, сафарбарликка
Қандай ярайди болам?
Ортидаги жарликка
Қандай карайди болам?

Уни ким килиб қўйдим,
Ким бўлди оға-иним,
Томир-томирим куйди,
Синди бўғин-бўғиним.

Гули унут халқ бўлдик,
Йўли унут халқ бўлдик,
Оммавий гунглик содир,
Тили унут халқ бўлдик.

Умримнинг шом, кечига,
Шу ўй санчилик туриб,
«Луғатит-турк» ичига

Ёшим томчилаб туриб,
Дедим: — Тиф тилган тилим,
Менинг кесилган тилим.

14 февраль, 1989.

ҚИШ КЕЧАЛАРИ УЗУН

Қиш кечалари узун,
Узун хаёл суради.
Паға-паға қор намчил
Деразага уради.

Менинг маъюс дилимга
Ваҳималар қураб ин,
Бу қаҳрли тунда йўлга
Сиз чиқмадингизмикин?

Шамол увлар қутуриб,
Бор бўл дунёда, сезим!
Игна учида юриб
Мен тонг отдирган кезим...
Сиз кирасиз, хорфин, шод,
Кўзларингиз толибди.
Дейсиз «Соғиндим, уйғот,
Обчиқ Мирзо Фолибни».

15 февраль, 1989.

МАЙСА

Орамизда бу майса ўгай,
Уйқусираб турар сиёғи.
Ўзин олиб қочмайди нега,
Не ишончдан порлар қиёғи?

У ўйлайди тозароқмиз биз,
У кўрмайди бизда настликни.
Майли, тонгда ўйлаб кўрамиз
Уйғотиш ё уйғотмасликни...

15 февраль, 1989.

ИККИЛАНИШ

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

Олдин ҳеч нарасада иккиланмасдим,
Ҳаёт томчи-томчи руҳимга сингди.
Энди билмам узунми, қисқа дастим,
Энди гумон менинг доимий синглим.

Дарахт бўлатуриб иккиланаман,
Шошилиб шохимга қўяр экан ин,
Бу қуш умр бўйи яшармикан шан,
Кўзлаган ерига етадимикин?

Гулларга оғринмай елка тутар қир,
Ўзим-ку ҳеч гапмас, йиқилсам, йитсам,
Шу қуш бўлмасмикин мендан домангир,
Мабодо,
Мабодо кесилиб кетсам...

15 февраль, 1989.

ЁЛФИЗЛИК

Бу сўз уфуради бир совук хаво
Ўзи битта, уни ёдлар тўти йўқ.
Ёраб, дафтаримнинг ўшал бенаво
Кирмаган бир шеъри, бирор бети йўқ.

15 февраль, 1989.

* * *

Тиёлсанг нафсингни тий,
Тиёлмасанг еявер.
Бўлса уч-тўртта сокий,
Базм ўлди деявер.

Бир бошлиғи йўқ юртдан
Этак қоқиб қочавер.
Сокий бўлса уч-тўртта,
Ўзинг қуйиб ичавер.

15 февраль, 1989.

* * *

Қушлар ака-укалар,
Гуллар опа-сингиллар.
Шундай яшаш бўлмаса,
Бир кун ҳамма енгилар.

15 февраль, 1989.

* * *

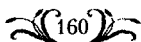
Тахтга чикар йўл бордир,
Чиқавер шошиб бахтдан.
Тахтдан тушар йўл йўқдир.
Йиқилмоқ бордир тахтдан.

15 февраль, 1989.

БАДБАХТ ИШОНЧ

Бу тош,
Менга ортиқ ишонар бу тош,
Ёмғир менга ёғар,
Унга тегмайди.
У деб бор балога мен берурман дош,
Мен тирик эканман,
У бош эгмайди.
Туғилмагандайди
Шу бадбахт ишонч,
Жойлашиб олмаса бунча ичкари,
У тошлай қолмасдан
Бўлармиди ганж
Ёки учармиди қанот чиқариб.
Йўқ,
Устини қоплаб етти қават чанг
Учмокни унутган,
Босилган бу тош.
Ўзим турсам ҳамки оёқда аранг,
Менга осилгани осилган бу тош.

17 февраль, 1989.

ЙЎЛГА ЧИҚҚАН

Йўлга чиққан бир ўрмон дарахт,
Чиқавергин чакиришган он.
Ким айтади, ким эмас карахт,
Олдиндаги йўл элтар қаён?

Биров айтса, берардим жоним,
Олдинда муз, қормаслигини,
Айтса, гаров қўйиб имонин,
Ботқоқликка бормаслигини!

Биров айтса бўлардим фидо,
Кўзи билан ё сўзи билан.
Кетаётган бир ўрмон, худо,
Бари машғул ўз-ўзи билан.

Йўлга чиққан бир ўрмон дарахт...

18 февраль, 1989.

УЧИРМА

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

Шохингдаги қушни қайтиб учирма,
Унутсин, эслатиб, айтиб учирма,
Жойлашиб ўтирса ўтираверсин,
Бошқа қушлар учган пайти, учирма.

Умрини ўтказсанг ўтказиб юбор,
Боғлаб, рангини сарғайтиб, учирма.
Воҳ, тоғдай юракни бой бериб қўйдим,
Шоҳдаги қушчалик пайтим, учирма.

18 февраль, 1989.

АСЛ БАХТ

Келган ишинг барори,
Сен дунёнинг гули чин,
Йиқитолмас ғам дориб,
Сен қувончлар қули чин.
Нураш билмас тахт қилдир.

Эгасан бахт, салмоққа,
Лек барибир хун чокқа,
Ўз бошингни олмоққа
Тайёр турсин қиличинг,
Журъатингга шахд қилдир.

Яшамадинг қунишиб,
Мард бор сўнг он — тик тоққа.
Ўзга қиличи тушиб,
Тушмай ўзга оёққа
Кетсанг, асл бахт шулдир.

18 февраль, 1989.

СОВУҚ ШАМОЛ

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

Совуқ шамол, билмам, не дарди,
Шом аралаш йўл солди бокқа,
Шохимдаги қушча ўзгарди,
Қатнаб қолди тез-тез у ёққа.

Бу катновлар ўзгартди тусин,
Қарашлари қишга айланди.
Қатнаб-қатнаб қушчам, мунисим
Бир қасамхўр қушга айланди...

Совуқ шамол,
Билмам не дарди...

18 февраль, 1989.

ЯРИМ КЕЧА

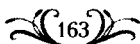
Усмон Носирга

Ярим кеча,
Йўқолган тинчим,
Кўкрагимга қорлар қулайди.
Қайтиб келар ўттиз еттинчи...
Нихоллар, чинорлар қулайди.
Рўмолчада нон, қанд ўроғлик,
Илинарлар: «Шўрлик Усмон ер».
Тик турганча устунга боғлик
Кўкка дўқлаб, Усмон ўқир шеър.
Ўқийверар...осмонлар пастлар,
Лахза қаҳ-қаҳ, лахзада йиғи.
Бу касални кўп ушламаслар,
Тугади, дер лагерь бошлиғи.
Кўли боғлик бу йўловчини
Ёшин шамол сидирдимикин?
Ердан топмай бир қўлловчини,
Кўкдан худо қидирдимикин?!
Она элим, кўкси тўла доғ,
Тушдинг қора рўйхатга, токай,
Сор ўфиллар туғарсан, бироқ
Олдирарсан калхатга токай.
Ҳамон кут йўқ, ўт йўқдай юртда,
Рангинг сарик, мангу силдайсан.
Сен туғмоқни қилурсан удда,
Асрамоқни ҳамон билмайсан!!!
Ярим кеча,
Йўқолган тинчим...

20 февраль, 1989.

ЧАҚИРСАНГ

Чақирсанг, кўнглида ўт
Бор боради мен билан,
Ё ҳақ, деган бир ўтлиғ
Зор боради мен билан.

Қон юкимас қўлимиз
Бермагаймиз жаллодга,
Жаллодларни осгулик
Дор боради мен билан.

Аслимиз ер, гил экан,
Кўкка сапчиб не топдик?
Оёқ ости бўлгану
Хор боради мен билан.

Зикна отган ярадор,
Фитна сотган ярадор,
Ўзимдай оқарган бош —
Қор боради мен билан.

Машраб илдизим, жоним,
Бўғзимдан сачраб коним,
Тўқ, маст-аласт дунёга
Инкор боради мен билан.

Тоғмас, таянолмайсан,
Соғмас, суянолмайсан,
Ўзим каби бемадор
Бемор боради мен билан!

Шунда ҳам қилсанг илож,
Чақир, мен ҳам қулдирман.
Бошингда ярқирок тож,
Оёгингда қулдирман.

13 апрель, 1990.

ИЗЛАЙМАН

Ишонаркан ортдаги-ю ёндошга,
Ишонаркан бегона-ю қондошга,
Бошим билан уриларкан, воҳ, тошга,
Орангиздан Навоийни излайман.

Яшнаб-яшнамасдан, сўлиб-сўлмасдан
Кетиб борарканман, ўлиб-ўлмасдан,
Мен ўзимнинг кимлигимни билмасдан,
Орангиздан Навоийни излайман.

Дунёнинг сир-синоати минг турлик,
Бирда хўрлик ўлдиради, бир кўрлик.
Навоийни туғмай, нечун, мен шўрлик,
Орангиздан Навоийни излайман.

Ўтарканман доғи билан доғланиб,
Хокистарин таниб қолдим, ох, таниб,
Девониға суянаркан покланиб,
Орангиздан Навоийни излайман.

Айтинг, кўп қолдими ё оз ул кунга,
Қачон етгум ул ўфилга, пок УНга,
Юзим билан йиқиларкан олдинга
Орангиздан Навоийни излайман.

Юрсам, юргум шу ният ҳар дам ёкиб,
Кетсам ҳам умрим — шу ёруғ ғам ёқиб,
Қабримда ҳам тунлар туриб, шам ёкиб,
Орангиздан Навоийни излайман.

13 апрель, 1990.

БАЗМИМИЗ ОХИРЛАШДИ

Базмимиз охирлашди,
Куйимиз оғирлашди,
Юклар остида, не тонг,
Рухларимиз бирлашди.

Жангга солиб кўшинни,
Яшаб ўтдик шишиниб,
Ҳеч йўкса ўлим олди
Бир-бировни тушуниб.

Балки берармиз сазо,
Бирга ўйга толармиз,
Балки келгунча қазо
Бир йиғлашиб олармиз.

14 март, 1990.

БЎЛАК НАРСА

Бу дунёнинг кўчалари бўм-бўшдир,
Чиросиздир, кечалари бўм-бўшдир.
Ўдақларнинг қўчалари бўм-бўшдир,
Бу қўлларга тошдан бўлак нарса бер.

Оҳ бу кўзлар, билмам, қачон бир кулган,
Афғон томон термулгани-термулган.
Қорачиғин афғон бўрони юлган,
Бу кўзларга ёшдан бўлак нарса бер.

Тун. Ҳавода тутун. Заҳру заҳарлар,
Мардлар кетар, олмоққа юрт, шаҳарлар.
Сен уларни кузатаркан саҳарлар,
Она, суву ошдан бўлак нарса бер.

Келган борки, дема, нону туз берди,
Келган фақат ваъда берди, сўз берди.
Улуғ ҳокон, сендан сўров шу эрди,
Элга сабр, бардошдан бўлак нарса бер.

14 май, 1987.

ҲУРЛИК ЎТИ

Элим, Сени муте кўрсам
Кўздан қолай, кўзим куйсин.
Дема, унда не деюрсан,
Сўздан қолай, сўзим куйсин.

Тўтимасман, бир бийрон тил,
Дил бўлмаса, ор, имон — дил.

Тил бўлмаса дарду қон тил,
Тилим деган сезим куйсин.

Хар тоъледа бир шоҳлик бор,
Ўлмаё етсам, эл бахтга ёр.
Қолаверса эл зор, ночор,
Маним шоҳлик кезим куйсин.

Қай пайт мотамсаро кўрдим,
Иғво, фитна аро кўрдим.
Гамдан юзин қаро кўрдим,
Маним шоир юзим куйсин.

Ў, кўп сирлар бўлар-ку фош,
Кўраманми, етиб бардош?
Кетсам, қолса эл эгик бош,
Тутаб гўрим, изим куйсин.

Ў, чин хурлик бахти катта,
Етажакмиз биз албатта.
Мен етмай ўтсам, у ўтда
Маним ўғлим-қизим куйсин.

Элим, Сени муте кўрсам
Кўздан қолай, кўзим куйсин...

8 январь, 1988.

САРИОСИЁДА

Баланд дунёларнинг пастида юрар,
Қуриган бодомзор остида юрар,
Дунёга ўт қўймоқ қасдида юрар,
Сариосиёнинг ерли қизлари.

Заҳар ҳаволарга сирин айтади,
Минг дардидан қайси бирин айтади,
Отасиникига қизлай қайтади,
Сариосиёнинг эрли қизлари.

Бу дунё бу қадар пулга ўч, юзсиз,
Тўймас кўзларини завол ёндирар
Бир куни дунёни ёндирса, сўзсиз,
Дунёдан қиз ўтган аёл ёндирар.

8 май, 1988.

ҚИЁМАТНИНГ ҚАТТИҚ ТОШИ, МЕН

Мен азада, йиғланганда қон
Бир яширин кулгу кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Ҳалолу пок одамлар аро
Бир устомон тулки кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Биров қон тупуриб топганин
Бировларнинг мулки кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Портламоғи шарт бўлганида
Асабларни салқи кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Бойи бойиб, фақири гадо,
Ўзгармаса хулқи, кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Шоир куйиб бўлганда адо
Тебранмаса халқи, кўраман,
Қиёматдан белги кўраман.

Қиёматнинг қаттиқ тоши, мен
Буларни, минг йилки, кўраман.

11 май, 1986.

ҲИМОЯ

Ҳимоясиз ўсади-ку майса, ўтлар,
Чаппар уриб куртак ёзар толлар, тутлар.
Бизни ўстирмаслик йўлин кимдир чўтлар,
Нечун одам мухтож яшар ҳимояга?

Бирин бери, бирин нари, бўш кўрмас-ку,
Қурт-кумурсқа бир-бирига ниш урмас-ку,
Бир-бирини тепкиламас, қуш, урмас-ку,
Нечун одам мухтож яшар ҳимояга?

Дардим узун эди, тагин уладилар,
Ўзи яра кўкрагимни тиладилар.
Боғ — умримни кесиб саҳро қиладилар,
Етолмасдан ўлсам керак бир сояга.

Камга қўшиб бергувчи йўк, мўл қирқилар,
Чўллаб, ютдим, — деганимда қўл қирқилар.
Етдим, етдим деганимда қўл қирқилар,
Етолмасдан ўлсам керак мен вояга.

Табиат хур. Одам жохил, хор яшайди,
Қилмишидан бошларида қор яшайди.
Қачонгача одам ўксук, зор яшайди,
Нечун одам мухтож яшар ҳимояга?!

Алёр айтсам, алёрларим додга ўхшар,
Ғолиблигим мағлубликка, мотга ўхшар.
Ахир гўдак — ўсаётган ўтга ўхшар,
Нечун одам мухтож яшар ҳимояга?!

12 февраль, 1986.

БУ ОДАМ

...га

Бу шундайин одам, гапни гуллатар,
Мозийни ёқлайди. Ўткир, лочин кўз.
Аммо... ёнидаги дўстни кулатар,
Юз тубан кулайди ёнидаги дўст.

Чўлпонни, Усмонни «Сиз»лаб, тинмайди,
Мозийга меҳридан гуллайди бодом.

Аммо

Ёнидаги одам...ўсиб-унмайди,

Инфарктдан ўлади ёнидаги одам.

24 май, 1987.

ДАРДИМ БИЛАН ЎСАДИЛАР БИР КУНИ

Сен айтганда фақат бахтдан айтарсан,
Насиямас, фақат нақддан айтарсан.
Таназзулсиз тожу тахтдан айтарсан,
Мен комил бўлмадим, камимдан айтдим.

Балки сенга бедахлдир киш қори,
Ордир менга ўзбекнинг номус, ори.
Чўкиб борар минглаб гўдак мозори,
Мен дод дедим, мен аламимдан айтдим.

Чўпдай озгин оёқлари чалишиб,
Кўтаролмай тупроқ тўла калишин,
Бу «дам қисма» аёл нафас олишин,
Кўриб нафас қисар дамимдан айтдим.

Хамон тонглар умид-ла уйғонар у,
Сабр таги — олтин деб ишонар у,
Шундай десам, ох, нохосда ёнар у,
Тўкила бошлаган жомимдан айтдим.

Ранглари сарғайиб гуллар йиғлади,
Чалкашиб, бош қашиб йўллар йиғлади,
Кўрар кунлари мушкуллар йиғлади,
Қуюқ тортиб келар шомимдан айтдим.

Бошга тегиб бошин эгди шоҳ сўзим,
Тошга тегиб ёшин тўқди, ох сўзим!
Неки айтдим жавобгари бир ўзим,
Ҳалима, деб мискин номимдан айтдим.

14 август, 1988.

ТУШУНМАСМАН

Тушунмасман. Майли, тунни тонгдай қилиб тушунай,
Тенг эмасни тенг кўрайин, тенгдай қилиб тушунай.
Тизимдан ҳам келмас пастлар чиқаверса елкамга,
Кўнглим уқиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Бу болалар қайда ўсди, бундай ўтсиз, боши ҳам,
Ўн бешпада бош бўлмади, йигирмада оши хом.
Тик тикилиб келаверсанг синар тоғнинг тоши ҳам,
Тик кўз тикиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Сабаб йўқдай бу таъзимкор болаларни сўкмоққа,
Оналари яралгандай хасратларин чекмоққа.
Улар қаттиқ ўрганганлар ўз кадрларин букмоққа,
Ёвни букиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Ёвлар зимдан кўкракларга бемалол тиф сайсалар,
Минг йилларки ниш урмайди қасос янглиғ майсалар.
Минг йилларки кўрқув дори бошимизда чайқалар,
Дорни йикиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Халқ гоҳ тўда-тўда экан, гоҳо ҳалқа-ю халқа,
Мардлари ҳам хаминқадар, ўзимизга басалқа.*
Халқ деганда жондан кечиб, бутун бошли бир халққа
Бошин тикиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Ерда тузлар кўчаверса захар-у оғу ташиб
Самолётлар учаверса тулки ташиб, қув ташиб,
Ўғли мамнун яшайверса ёв молига сув ташиб,
Гўрдан чиқиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

19 июль, 1988.

* б а с а л қ а — ўзимиз тенги маъносида.

ТАЪНАЛИ ШЕЪР ЁЗГАНИМДАН КЕЙИНГИ ИЗТИРОБЛАРИМ

Сени ўтсиз дейман-у, ўзим ёна бошлайман,
Қутсиз дейман-у, ўзим ғамга қона бошлайман.
Толесиз эканимга, оҳ, инона бошлайман,
Мунг тўла кўз ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Ининг келиб сен қуйган ғиштингни қирқаётир,
Фитна-фасодлар хели-хиштингни қирқаётир.
Улкан заводлар сели — пуштингни қирқаётир,
Хотини қиз — ўғлоним, нимангга таъна қилай?

Бобонг фақат Темурмас, пахтакор ҳам бўлгандир,
Унга ҳам омад келиб, планлари тўлгандир.
Ўзи жигарин ушлаб пахтазорда ўлгандир,
Сарғимтир тус ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Улуғ янги завод деб имзо чекади тагин,
Ўзбек ерига тўймас кўзин тикади тагин.
Сил, сув очган қичима...оқ қон чиқади тагин,
Жони тўс-тўс ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Ютқазгани-ку аниқ, аммо ютганин билмас,
Мехмон — атойи худо. Кимни қутганин билмас,
Тилло-зарини кимга, қайга кетганин билмас,
Кийгани бўз ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Сингилларинг далада ёзлашару қишлашар
Улар фақат ўлганда бу ер билан хўшлашар.
Хўшлашганлар...гоҳ жиннихоналарда тишлашар,
Чўккан-ча тиз, ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Менинг титраган қўлим хатолар ёқасида,
Илдизингдан емирган катталар ёқасида,
Безабон ўтаверган оталар ёқасида,
Сен ҳам бесўз, ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Сариосиёда-ю Навойда заҳар, ис,
Биз ҳам бўғзгача тўлдик. Йўқ, ортиқ тўлолмасмиз.
Бу қора ёзуғларни бузмасдан ўлолмасмиз,
Ўс, тезроқ ўс, ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

19 июль, 1988.

* * *

Нимадир бу, кетаётган нимадир,
Қолаётган саробдир, жимжимадир.

Кетгунича ҳеч ким ғамин емади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Бу тупроқлар кўз ёшимни шимади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Энди сувлар фарёдимни кўмади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Қанча ялинмайин қайтиб келмади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Бир кун кўзимни шу армон юмади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

15 апрель, 1990.

ҲЕЧ НА ЁНМАС БУ ОЛАМДА

Ҳеч на ёнмас бу оламда,
Ёнса доғли дилим ёнгай.
Туз қоплаган, шўр даламда
Унмаган ҳосилим ёнгай.

Ғамларим — ёш, қаритмайди,
Маним дардим аритмайди.
Маҳкамалар киритмайди,
Эшигида тилим ёнгай.

Отасиз — «бир кўзли етим»,
Онасин ҳам билмайман ким,
Икки кўзсиз етимларни
Кўтаролмай қўлим ёнгай.

Ипак, олтин, ҳеч беармон
Кетган, кетар карвон-карвон,
Бир карвонни тўхтатолмай
Узун ИПАК ЙЎЛИМ ёнгай.

Онги занглаб, онги куриб,
Жаҳолатга ёвук юриб,
Бир кўйлак деб гул келинчак
Ўзин ёқар...ўлим ёнгай!

Эх, аҳли юрт!
Тингланг, етса!
Бу ёнишлар давом этса
Бир кун улкан ёнфин содир,
Ох, кўрқаман, элим ёнгай!
Ҳеч на ёнмас бу оламда...

10 февраль, 1988.

ЙИҒЛАМАЙМИЗ

Йиғламаймиз чор атрофда
Қуриб боғлар, йиғлагай,
Пешонасин тупроқлара
Уриб боғлар йиғлагай.

Одам кетар бир-биридан,
Одам суймас бир-бирин,
Бир-бирининг пинжларига
Кириб боғлар йиғлагай.

Сўзим синар сўзга тегиб,
Кўнглим синар музга тегиб.
Оппоқ тўши тузга тегиб
Оқ чарлоқлар йиғлагай.

Кўкси ерлар биз бўлдигу,
Ўксиб ерлар биз бўлдик —
Ер остида Широқ, Темур
Кўкси тоғлар йиғлагай.

Бизни кўриб эгик бош-у,
Шонсиз, тагин забонсиз,
Ерда ўтган бор илдиз-у,
Бор бутуқлар йиғлагай.

«Бой ҳам бўлдинг бийдай-бийдай,
Фақат...юрт эгасиз уйдай»
Деб тупроқда Яссавийдай
Кўнғироқлар йиғлагай.

Йиғламаймиз!!! Ёш, қон ичра
Кўзларга ним келмасдан,
Хайхот, наҳот биз ўлганмиз
Ҳали ўлим келмасдан.

3 март, 1990.

БУЛ КУН КИМДИР ЎЙНАСА

Бул кун кимдир ўйнаса,
Доғ устида ўйнайди.
Дов-дарахти зардоб ранг
Боғ устида ўйнайди.

Бу тупроққа ишонч-ла
Оёқ босиб бўлмагай,
Қумлари тирқираган
Қумлоқ устида ўйнайди.

Бул кун тухмат — тоғдай тик,
Бул кун иғво — кўп улуғ.
«Бул қаро-ку, қаро» деб,
Оқ устида ўйнайди.

Ҳар қадамда ғор, қопқон,
Қурбон топқони топқон.
Юз тубан тушган мункиб,
Ҳамроҳ устида ўйнайди.

Муқом-ла янги-янги
Тепинганда ер чангиб,
Ўзи тушар, эртанги
Чоҳ устида ўйнайди...

Қандоқ сўлмай қиёғи,
Куйиб кетмай оёғи,
Нақ юракнинг устида
Ох устида ўйнайди...

10 февраль, 1988.

«Ўш-Ўзган фарёди» дафтаридан

УНУТГАННИНГ КУЙСИН ИККИ ДУНЁСИ

*Андижон шаҳар клиникасида ётган Акбарали бундай дейди:
«Оиламиз «Қуришоб» совхозига қарашли далаларда пиёз
экарди. Тўрт хўжаликда 18 киши эдик. Ўша 5 июнь куни биз
тўқайга беркиндик. Ярим кечада яширинган жойимиздан чи-
қиб йўлга тушдик. Соё бўйига чиққаннимизда бизни босқинчи-
лар ушлаб олишди. Онамнинг қўлида икки ярим яшар укам
бор эди. Укамни онамнинг бағридан узишиб соёга отиб юбо-
ришди. Онамни ҳам сувга оқизишди, Уларнинг орқасидан отам,
акам ўзларини сувга отишди. Сувдан чиқиб қочгандик, улар
бизни отишди. Оёғимга ўқ тегиб йиқилдим... Онам билан
синглимнинг ҳалигача дарағи йўқ...*

Газетадан

Бало тоғу қир ошганин унутинг,
Бало бизга ёндошганин унутинг,
Қорачиклар ўйиб олинганию
Қароқлардан қон тошганин унутинг,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Тозаланиб, қизғиш гилам ёзилиб,
Қонли излар кетаверсин босилиб,
Лабларининг четларидан қон сизган,
Болачалар тураверсин осилиб...
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Оёғи узилган мурда, от судрар,
Бир қўл ҳам йўқ, бурда-бурда, от судрар,
Фитна отган паҳлавонни, ё раббий —

Боболар от сурган ерда, от судрар...
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Онанг оқиб балиқ бўлди, Акбаржон,
Уканг оқиб балиқ бўлди, Акбаржон,
Энди қайдан бўлсин улар дараги,
Бу терс ҳукми холиқ бўлди, Акбаржон,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Кетай десанг улар руҳин шод айлаб,
Сойга борма, бора кўрма ёд айлаб,
Жон болам-ов, жонбиз бўлай жонингга,
Чиқаверса қўш балиғинг дод айлаб!..
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Турон жимжит. Сойи, тоғи чинқирар,
Ўш, Ўзганнинг беҳишт боғи чинқирар,
Онасининг курсоғига санчилган,
Тиғдан ўлган чақалоғи чинқирар,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Ўтган ўтди. Бўлмас ортга қайтариб,
Фақат юрак зирқ-зирқ санчган пайтлари,
Бу яшинвор чинқириқли Туронда,
Ота Туркдан тарқалганга айтарим:
«Унутганнинг куйсин икки дунёси!»

27 август, 1990.

ТУРКИСТОН ОНАСИ

Қисматим шу. Текинхўр болаларга онаман,
Ётиб ерлар, ишлари чалаларга онаман.
Қадим Турон боғларин боғ сиёғи қолмаган,
Заҳаролуд ҳаволи далаларга онаман.

Ўта хоксорлиги ҳам ҳукмронлик сўрайди,
Ўта озғинлиги ҳам гумонларга ўрайди.
Ҳар фалокатдан аввал шунинг томи нурайди,
Тенг болалар ичинда «ола»ларга онаман.

Ҳарчандки куйиб ишлаб, етган жойи куйинди,
Офтоблари куйдиргич, кўкда ойи куйинди.
Жонигача қардошга тутган мўминтойларим
«Ўзбек иши» дайин тож, тухмат тожин кийинди.

Болаларим, ў, бало йўлаб ўлдирилганлар,
Оғзидаги ошгача тўлаб ўлдирилганлар.
Оёқ-қўлида кишан, қамоқ итларга талош
Ялаб ўлдирилганлар, талаб ўлдирилганлар!

Минглар кетиб, қайтмоқда ортга юзлар, ўттизлар,
Қайтганларда кетган шон, ранги ўнгиб кўринар!
Қайтганни ҳам гоҳи ўз манқуртларим ўтқизар,
Тик туриб улгурмасдан умр сўнги кўринар.

Етар! Етим-есирдан нидо чиқа бошларкан,
Бор-буди таланган эл гадо чиқа бошларкан,
Зўрлаб, жонимизгача тортиб олар каззоблар,
«Бу қандайин зулм», — деб садо чиқа бошларкан.

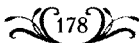
Энди эзилган элга оскинлар келаётир,
Пайт пойлаб, бало, қазо боскинлар келаётир.
Бу боскинлар оралаб, имон келтирдим, ҳар чол,
Ҳар гўдакда бир Турон, тошқинлар келаётир.

Менинг-ку қисматим ҳал, минг бор тўлган бир жомман,
Гўдагим эмизаркан, бир тун, сўнг бор тўлгайман.
Жонига жойлагайман тумор васиятимни
«Ҳоқоним, Турон Сизнинг, олгайсиз», — деб ўлгайман.

27 август, 1990.

ҲАР КУН ХАБАР

Ҳар кун хабар
бир совук,
Дилим, порам,
йиғлайди.

ТАРАФКАШЛИК

Ёруғ кунга қолганда бир он
Ҳақнинг юзи тупроққа ботди.
Чунки иғво келди ноаён,
Чунки фитна бурчакдан отди.

Сергак тортиб тўхтайман таққа,
Мен — кўкрагин ғам тилганники.
Мен — фарзандман тупроқ юз ҳаққа,
Мен — бурчакдан отилганники.

9 май, 1990.

КАРОМАТ

Уйдан ҳарбий хизматга ўйнаб-кулиб чиқиб кетган халқимиз фарзандларининг «ЮК—200» тамгаси остида, тобутларда уйларига қайтган фожиали кунларда ёзилган.

Кўнглимда кўнглимнинг минг синиғи бор,
Кўнглимда ғамларнинг ўтқир тиғи бор.
Йиғи бор, олдинда катта Йиғи бор,
Элнинг болалари ўлмас бекорга!

Обдон ювган билан ювиларми қон,
Қотилидан қочиб йўлга чиққан жон
Тобутларда сарсон...армон-а, армон...
Бу болалар қони ёзилмас корга!

Бу кун тинч денгиздай турсанг-да тек, жим,
Қаърингдан ўкирик келмоқда, халқим,
Эртага бу жонсиз болалар қалқиб
Жонли виждонларни тортажак дорга!

6 май, 1990.

ЎШ-ЎЗГАННИНГ БОЛАЛАРИ

Мен бахтлиман десам бугун бу ёлғондир, ясамадир,
Тўмарисдан туёкман-у, тирноғига ўхшамадим.
Турон юртда турк болалар бир-бирининг қонин ичди,
Мен одамдай яшайвердим, бўри бўлиб қакшамадим.

Турон юртда турк болалар бир-бирига тиш санчдилар,
Бир-бирининг курагига, юрагига ниш санчдилар.
Улар жон тақсим қиларкан, замонга қарғиш санчдилар,
Нечук султон болаларга чўри бўлиб яшамадим?

Энди нолам тинмас сўзлаб, узун нолам найга борар,
Энди нолам тез-тез бўзлаб, Олойга, тўқайга борар.
Энди осмон бўлганимда осмонлигим қайга борар,
Нечук султон болаларнинг ери бўлиб яшамадам.

12 ноябрь, 1990.

АФСУС

Замон дардин чекмоқ бўлдим, чеколмадим,
Сўкилганни тикмоқ бўлдим, тиколмадим.
Минг юракни ишғол қилган бўлиб юриб,
Бировига бирорта сўз эколмадим.

Экканимда бу хил ниҳол унмас эди,
Ўч қиличи ичларида синмас эди.
Экканимда боболарнинг боши эгик,
Болалар йўл тополмай ўксинмас эди.

Эколмадим. Эколмадик. Шундан диллар
Сўнмоқдадир. Сабабнинг минг тури чиқиб,
Шундан беқут ерларимиз унмай гуллар,
Кўпчиб ётар манглайига шўри чиқиб.

4 сентябрь, 1990.

БИЗ ЎТАРМИЗ, ЭСЛАР УЛ*, ҚИЗ

Бу йўллар кўп қағир тошли,
Оёғим қон, кўзим ёшли.
Маним чеккан озоримдан
Чекиб озор, йўлим йиғлар.

Узатгани тошмас, аммо,
Берари ҳам фошмас, аммо.
Бир-бирига ишонолмай
Ўнг қўлим, чап қўлим йиғлар.

О, она Шарқ, она Шарқ — сен
Бугун фитна, қонга ғарқсен.
Меросхўрларим манқурт деб
Мозийдаги билим йиғлар.

Сардорларим бор деб эдим,
Сардорсиз юрт хор деб эдим,
Сардорлар-да бугун йўлсиз...
Оқилим, жоҳилим йиғлар.

Кўзёш — гарчанд қон иси,
Қасос иси, исён иси,
Ҳар дил — бир ярадор арслон,
Кўкси тилим-тилим йиғлар.

Биз ўтармиз. Эслар ул, қиз,
Бул асрдан қолгай шул из.
Шўрлик ўзбек, шўрлик қирғиз
Қоқ ўртада ўлим йиғлар.

28 август, 1990.

* ул — ўғил.

ШУБҲА

*«Туркистонда аксик ўлмас қахрамон,
Ҳар қарич еринда ётар бир арслон».*

Қ а д и м т у р к м а қ о л и.

Шубҳа фарзандига айланиб қолдим,
Бору йўқлигим ҳам баъзан гумондай.
Қўрган-кечирганим дарёга солдим,
Ўлсам айрилмасдан ўлай иймондан.

Ҳа,
Балки арслонлар ётса ётгандир,
Қоронғуни кутиб букир арслонлар...
Қўни-қўшнисига чанг солмоққа шай
Қўзларин ёғ босган сўкир арслонлар.

Турон тупроғига хидлашиб, ўпиб,
Ҳақиқий арслонлар тўшни боссалар,
Одам боласини қиймалаб, чопиб,
Ҳажиб ўйнамасди, қашқирбаччалар.

28 август, 1990.

БИЗЛАР ОЖИЗ

Биз қайда-ю, ҳақиқат — ҳаққа
Бағр очган осмон қаерда?
Шарпа сезсак тўхтаймиз таққа,
Юрагида арслон қаерда?

Ҳали узо-оқ, бизлар чўкиб тиз
Яшагаймиз, ҳоқон қаерда?
Тўниб, музлаб қолган қонимиз
Алмаштирмоққа қон қаерда?

Йў-ўк!
Гарчанд кетмади шўримиз,
Очимиз оч, тўқимиз тўйган.
Бизлар ожиз она бўримиз,
Болаларин одамлар сўйган...

Бугун дунёи дун тескари,
Бўриларни одамлар тишлар.
Сенга одам бўлиб ўсгани
Йўл қўймайди бугунги ишлар.

Кўз ёшимиз кетгандир куриб,
Қон ювмоққа кўзёш етмайди.
...Боласининг қасосин бўри
Ўз гўрига олиб кетмайди...

30 август, 1990.

ТИШИМДАН ҚОН СИЗИБ

Кузак ёмирларин ивиб асрадим,
Сориг япроғларни севиб асрадим,
Фамларим яп-янги, ювиб асрадим,
Мени асрагувчи дил топиларми?

Борар жойим аник, олдинда йўл йўқ,
Кўрга ҳам бор, менга, ойдинда йўл йўқ,
Менга оларда-ю, қайтимда йўл йўқ,
Оёғимга ортиқ ғул топиларми?

Афсус, зору нолон умрим ўтадир,
Бу юрт юз йилларки...олов, ўтдадир,
Ёққувчи қўл битга, гугурт биттадир,
Ўтни ўчирмоққа кул топиларми?

Фитна тиф санчди тик, кўкси тоғларга,
Ит тегди сут хидли қизалоқларга.
Гўдаклар илинди тузоқ, чоҳларга,
Кўз ёшимиздан шўр қўл топиларми?

Ерга кирмоқ бор-у, парвоз эгим йўқ,
Оналар ўлмоқда. Аммо егим йўқ.
Хайрон ўтим бор-у, исён ўтим йўқ,
Мендан бечорароқ кул топиларми?

Турон ухлар. Ўғил-қиздан сўрайман,
Бобо Темур босган издан сўрайман,
Тишимдан қон сизиб Сиздан сўрайман:
— Туронни турғазар ул топиларми?

28 август, 1990.

САДО

Мен оҳ тортсам оҳимга
Кимлар садо қайтарар?
Тарқалиб кетган тошлар,
Қумлар садо қайтарар.

«Овоз беринг, бормисиз?!»
Вахшат қичқирғимга
Бир томири қилт этмай
Жимлар садо қайтарар.

Ўш. Ўзганда ҳовлилар
Ҳар шарпадан сесканар,
Эгасиз қолган от-у,
Кийимлар садо қайтарар.

Босқинчи тунда босди,
Отди. Чаваклар осди.
Ҳўнграб йиғлаган шамол,
Қуюнлар садо қайтарар.

«Сиз тирикми эдингиз,
Ёвга нима деддингиз?»
Қабрлар, қабрчалар,
Уюмлар садо қайтарар...

4 сентябрь, 1990.

БУ ЁЛИМ ҚАНДАЙ ЁЛИМ

Бу ёлим қандай ёлим?
Қорачуққа мил тортар,
Танхо-танхо қурбонмас,
Тўда-тўда эл тортар.
Қимга бўлар инониб,
Инониб тўкилгайсан.
Сувда оқиб ё ёниб
Тўкайзорда ўлгайсан.
Ёлмай йиғлаб ол, тўйиб
Йўқловчинг қолар ё йўқ,
Аканг қўярми сўйиб,
Уканг тортадим тиг,
Бир тиллилар бир-бирин
Тилин қирқиб, тепарлар,
Бир уйлилар уйининг
Ўрнида култепалар.
Бу уйлардан зорланиб
Осмонга ўт ўрлайди.
Бурчакларда қашқирлар
Қизчаларни зўрлайди...
Ал-қасосул минал ҳақ,
Қазойи ҳақ олдинда.
Қонлар сачраб сесканар,
Уйғонар халқ олдинда.
Унгача, Бобо Темур,
Қўрқаман вақт ўтмаса,
Бир-бирин қонин ичиб
Манқурт, қарахт ўтмаса.
Ғажигишга бир тиллини
Ғиж-ғижлаб тахт ўтмаса!
Бу ёлим қандай ёлим —
Қорачуққа мил тортар...

27 август, 1990.

ЯРИМ КЎНГЛИМ

Ярим кўнглим фамлар билан тўлгандай,
Бир бутун йўқ, камлар билан тўлгандай.
Элим ожиз шамлар билан тўлгандай,
Гира-шира ним қоронғи даласи.

Бир сеҳрли дам туғилса элимда,
Бир хоотири жам туғилса элимда,
Битта порлоқ шам туғилса элимда,
Кунгай ерда ўсгаймиди боласи.

Туғилсайди...биз оқ рўмол ўрардик,
Ўз пайтида ўзни таниб, сўрардик.
Олойдан тушган қашқирларни кўрардик,
Онгда қолиб тўкилмасдик чамаси.

Энди бир муз кириб ёзим, кишимга,
Яшагайман тишни босиб тишимга.
Энди ўлгунимча кирар тушимга
Қашқирларнинг қизчаларга хамласи.

Ў, кўнглим-а, у не истар, не излар?
Бу кунлар туш бўлиб, битса бор излар,
Одам бўлиб қолса қотил — тўнғизлар,
Қизалоқлар тирилиб, чой дамласа...

Ярим кўнглим
Фамлар билан тўлгандай...

13 сентябрь, 1990.

ЮКИ ОҒИР БУ ЮРТДА

Мени кимдир таниса каломимдан танийди,
Кўксимга қўйилган кўл, саломимдан танийди.
Юки оғир бу юртда она бўлмоқ кўп оғир,
Хорғин-хорғин изларим, қадамимдан танийди.

Гўдакларим тупроқда изғир экан зах ўтиб,
Қирққа кирмай қаридим, жон-жонимдан ях ўтиб.
Беқадр пиллам, тиллам, тупроқдан заққум ютиб
Мендек эрта қуриган бодомимдан танийди.

Эгилган бошларимга тухмат тожин кияркан,
Ўз манқуртларим гоҳо эл ризқини қияркан,
Кўклам кўрмаган гулим кузни кўриб куяркан,
Ич-ичимдан ўсган ўч, аламимдан танийди.

Мозийига эврилсам ҳар девондан шон томар,
Бугунида Орол йўқ. Ўрнида нишон томар.
Ўш, Ўзган ярасидан ҳали узо-оқ қон томар,
Хўнграб-хўнграб йиғлаган қаламимдан танийди.

Юки офир бу юртда она бўлмоқ кўп офир...

12 сентябрь, 1990.

БУ ШОВҚИНЗОР ОРАЛАБ

Кўнглимда чопаётган
Соатларнинг шовқини,
Кўнглимда тош-тош қотган
Тоқатларнинг шовқини.

Сувга айтиб тушларни
Ўзни сокин ушларман.
Кўнглимда бир қушларнинг,
Бир отларнинг шовқини.

Кеч келди эл азони,
Аёл элнинг арзони,
Ўзи хазон-у жони
Ўлотларнинг шовқини.

Ғам дарёсида ботган,
Заҳар тотгани тотган,
Ҳар куни синаётган
Қанотларнинг шовқини.

Хеч ким сезмай қолади
Бир кун аршга етганим,
Бу шовқинзор оралаб
Додлаб ўтиб кетганим.

5 август, 1992.

БЎЗЛАЁТТАН ЖОНИМ ҚУШИ

Сел, ел тинар, маним нолам тинармукин,
Ва ё нолам фақат ўзни тирнармукин?

Шўр сувлардан шўрроқ кўзим ёшларидан
Ер суғорсам, бирор гиёҳ унармукин?

Бир ёруғ кун кўрарманми бу дунёда
Ё дун хануз иродамни синармукин?

Ё дунёнинг бор олғири хануз яшнаб,
Камбағалнинг йиртиқ тўнин тунармукин?

Хануз етим гўдак «нон» деб йиғлаганда
Кўлчасига қаттиқ тошлар кўнармукин?

Болалари воз кечганлар йиқилмасму,
Даврон аларга ҳам асо йўнармукин?

Оналари воз кечганлар... меҳр кўрмай,
Ох, кўркаман, бўриларга дўнармукин?

Ё одамзоднинг қиёмат куни яқин
Келар чоғда шуур шундай сўнармукин?

Нақ бўғзимда бўзлаётир жоним қуши,
Қақшаб «Бас қил» дейман, қушим кўнармукин?

18 март, 1988.

БОЛАЛАР АНГЛАР

Курагимда тиф изи — азоб,
Товонимда мих изи — азоб,
Йиқилмайман юз тубан, чунки
Юрагимда туғ изи — гулоб.
Чунки менам қасам ичувдим
Ёв ортимдан ханжарин сунгач,
Қўлимни ёв қонида ювдим
Тўмарисга сарбоз тутингач.
Туғ асраган юрагим додлар,
Қўлларимни қасос қонлаган.
Чунки Турон заминда ётлар
Молларини хўп арқонлаган.
Туркнинг қири, киёқларини
Жаннат чечагидай иси бор.
У молларнинг туёқларини
Елкамизда ўйиқ изи бор.
То яшаркан ўйилган бонглар,
То яшаркан сўйилган бонглар,
Қандай яшаш кераклигини
Болалар англа!
Мени эса...
Курагимда тиф изи — азоб,
Юрагимда туғ изи — гулоб...

4 август, 1992.

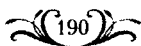
КИЙИКДАЙ БУ ҚИЗ ЖОН ОЗУҒИ

Овози ҳам кўзидан келар.

Г. Л о р к а

Овози ҳам кўзидан келар —
Хуштаъмлиги сўзидан келар.
Кетди деманг кетган онани,
Келаётган қизидан келар.

Келар тиниқ бир сувлар ҳали,
Сирли, ширин ғулувлар ҳали.

Ман-ман деган сулувлар хали
Бу қизчанинг тизидан келар.

Тутқич бермас кийик — ишқ, овда,
Илдизлари улкан, тик товда.
Ёнаверсин ҳар хил оловда,
Сокинлиги музидан келар.

Кийикдай бу қиз жон озуғи,
Бир Мажнуни нолон озуғи.
Манглайи шўр бўлмас. Ёзуғи
Ўзи сепган тузидан келар.

4 август, 1992.

ҲАЁТ МАЙДОНЛАРИДА

Отлар улоқ чопар бу майдонларда,
Ётлар улоқ чопар бу майдонларда.

Ё, Али! Куч, нажот тилаб Алидан
Ёдлар улоқ чопар бу майдонларда.

Учқур суворийни четлатиб, суриб
Додлар улоқ чопар бу майдонларда.

Ўзидан ўзгани жарга кулатиб
Шодлар улоқ чопар бу майдонларда.

Мендек дарди ичда, айтар тили йўқ
Отлар улоқ чопар бу майдонларда.

4 август, 1992.

ИЛТИЖОМ ШУ

Худо бандам десанг осий қулингни,
Ўзимдан пастларга интизор қилма.
Қилдай кўрсат йўлимдаги қилингни,
Қилларингни сиртмоқ қилма, дор қилма.

Йиғлаб айтган баёнларим етарли,
Тошдай кўнгли аёнларим етарли,
Рақибларим, чаёнларим етарли,
Оллох, Оллох, дўстларимни мор қилма.

Бир қўл суйди қизилини юзимни,
Кўзга суртди хорғин-хорғин изимни.
Кетар чоғим шу қўл ёпсин кўзимни,
Бошқа бахтдан энди бахтиёр қилма.

Ишқни гулдай осиб юрсин болалар,
Изимизни босиб юрсин болалар.
Бизларга муносиб юрсин болалар,
Алар ўтар йўлақларни қор қилма.

Дилда ўсиб, нураб юрган бойлигим,
Бор дунёдан сўраб юрган бойлигим,
Иймонимга ўраб юрган бойлигим —
Турк элимни шафқатингга зор қилма.

Бор юмушим битиб, кетар маҳалим,
Нурай-нурай йитиб кетар маҳалим,
Сўрай-сўрай ўтиб кетар маҳалим
Илтижом шу: «Туркистонни хор қилма».

1 июль, 1992.

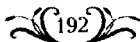
МЕҲМОНДИР

Одам ўғли бу дунёга меҳмондир.

Махтумқули.

Меҳмон эрур — асли дунёда бари,
Ранги сориг кузак бизга меҳмондир.
Юракка меҳмондир ғалаёнлари,
Тизингдаги мадор тизга меҳмондир.

Беш кунликдир бу дунёнинг ёруғи,
Ерга тушгай бул кун кўкдаги туғи.

Кетмок учун кўрар йўл тадоригин,
Қарға, кийгир дала-тузга меҳмондир.

Ғам келса ҳам қуйиб ича берингиз,
Тириксиз-ку, суйиб ича берингиз.
Тўзим тўнин кийиб ича берингиз,
Ахир кўзда жола кўзга меҳмондир.

Тилсиз бўлса ҳамки мунглиғ онангиз,
Санча берманг кўксига тиг, таънангиз.
Унинг бағир, қўрғонида тунангиз,
Ох, бу қўрғон, болам, Сизга меҳмондир.

Ғарчанд бу кун булбулнинг бир туриман,
Эсаётган шамолнинг хур-хуриман,
Кетаётган оналарнинг бириман,
Маним аччиқ нолам Сизга меҳмондир...

Меҳмон эрур асли дунёда бари...

1 август, 1992.

КЎРИБ ЁЗДИМ

Мен йўл кўрмай ёзмам, ҳали
Ёзаримиз кўриб, ёздим.
Авжи қизиб бораётган
Бозоримиз кўриб ёздим.

Ҳали гул бўламиз қанча,
Қуриб, кул бўламиз қанча.
Кўксимизга тегар ўқлар
Озоримиз кўриб ёздим.

Эй, рақибим суриб ётар,
Кун ҳам ботар, ой ҳам ботар,
Бир кун туркни кўриб ётар
Мозоримиз кўриб ёздим.

1 август, 1992.

ҚИЗИЛ ТОШЛАР

Хотирамнинг йўлига чиксам
Қизил тошлар ўтаверади.
Қони чак-чак томиб ерларга
Кесик бошлар ўтаверади.

Бошлар билан ора бир кадам
Бошсиз танлар хунук саланглар.
Суғурилган тиллар орқада
Илонлардай сапчир биланглаб.

Тўрт мучаси бутун ҳам бордай
Фақат бежо, жунунвор кўзи.
Бири Чўлпонгами ўхшардай,
Бири Усмон, Усмоннинг ўзи...

Кир, беқасам тўнин итқитиб
Гоҳ йиғлар у, гоҳ гуллаб кулар.
Бирдан... не бор селдай йикитиб
Бир кўча қон шовуллаб келар.

Қизаради юлғун, шўралар
Қизил тошлар қизиб чинқирар.
Бир фигон бу тошлар оралаб
Бор дунёни бузиб чинқирар.

Умримнинг тун, кечаларидан
Уйку билмай ўтсам қанийди.
Хотирамнинг кўчаларида
Қон исидан кўнглим айнийди...

6 август, 1992.

БИР КУН... ҒОВ ЙЎҚ ЙЎЛИМГА

Айтманг дейман, гап уқмас
Гуллар келиб айтади.
Эгри из босилганин
Йўллар келиб айтади.
Сўзламасдай туюлган,

Сезилмасдай туюлган,
Менга мослаб қуюлган
Ғуллар келиб айтади.
Орқамда тираб наган
«Ҳолин кўрамиз» деган,
Олдимда титрайдиган
Қўллар келиб айтади.
Қай бой менга ғам бичган,
Қутурган итин ечган,
Нону тузимни ичган
Қуллар келиб айтади.
Бир кун... ғов йўқ йўлимга
Кетарканмиз ўлимга
Кул қилмишин кулимга
Куллар келиб айтади.

7 август, 1992.

СЕН ҚОЛАРСАН

Дунё, бўлма кўп дарғазаб,
Сен қоларсан, биз кетармиз.
Боғларингни кўклаб безаб
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Меҳмондирмиз, тўрт-беш кунлик
Кўзи шодон, кўнгли мунглик.
Қилгин тенглик, қилгин кенглик,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Сен бевафо, бизлар ҳориб
Бир кун қаро ерга бориб,
Дард айтамиз, кўнгил ёриб,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Кўнглимиз, кўнглимиз достон,
Кўнглимиз гул, кўнглимиз қон.
Бир сиримиз ололмасдан
Сен қоларсан, биз кетармиз.

4 апрель, 1992.

ТИЛИ СУҒУРИЛГАН БОЛАЛАР БИЛАН

Менга айтадилар, мустақиллик, шон
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?
Бўғзимга келади кўксимдаги жон
Санчилиб оғрийди кўксим, жилмайсам...

Жиззах вокзалида поездлар тақ-тақ,
Тўплар халойиққа ўт сочар тикка.
Тўпга қалқон бўлар гулгун келинчак,
Куёв Сибир кетар, мардикорликка!

Нечун, бу — омад, деб бўғизни йиртмоқ,
Шоша-пиша ювмоқ сачраган қонни?
Тушимда илондай солланар сиртмоқ,
Дорга осадилар Дукчи Эшонни!

Акани сингилга қайрайди тузум,
Чавақланган Нурхон тушимга кирар.
Тушимда жаллод енг шимариб ҳар тун
Тилим деганларнинг тилин суғураб!

Қандоғам ичимга беркитай, ютай,
Бағрим қиймалаган волаларимни?
Кўксимга тош босиб қандок унутаё
Тили суғурилган болаларимни?
Мустақиллик!

Сенга мен келдим шонлар,
Қонлардан кўнчиган далалар билан
Дорларда чайқалган Дукчи Эшонлар,
Тили суғурилган болалар билан.

2 апрель, 1990.

СЕНДАН ОЛДИН

Мен беҳисоб дунёсини
Бошга урай Сен бўлмасанг,
Эгнимнинг шоҳ либосини
Тошга урай Сен бўлмасанг.

Сен кўзим устида юрсанг,
Майса бўлсин кипригим.
Мен ўзимни қайси тоқат,
Бардошга урай Сен бўлмасанг?
Кенг жаҳона сигмаюрман,
Жаҳон менга тангу тор,
Мен ўзимни қай Намангон,
Ўшга урай Сен бўлмасанг?
Гул қўшини, дил қўшини,
Бу оламда қўшин кўп.
Мен ўзимни қай бегона
Кўшга урай сен бўлмасанг?
Қаро ерга кетар бўлсанг
Айт, мен олдинроқ кетай.
Бу юргисиз дунёсида
Қандок юрай Сен бўлмасанг?

2 апрель, 1992.

КУЛИМ КУЛАР ЭХТИМОЛ

Мен йиғладим, кун келиб
Гулим кулар эхтимол.
Зардоб тўла кўкайим —
Қулим кулар эхтимол.

Сирли бўлар байтларим
Йиғлаб ёзган пайтларим.
Филни йўлдан қайтариб
Қилим кулар эхтимол.

Йўқотдим сўз уюмин
Энг биллур, энг суюмин.
Тиксам жулдур кийимин
Тилим кулар, эхтимол.

Қат-қат ярадор тизим
О, эрк, беҳиштий сезим.
Тиз чўкмай ўсса қизим
Улим кулар эхтимол.

Ўзим ўтган кезларим,
Сўзим ўтган кезларим.
Қолдирган қон изларим
Йўлим кулар эҳтимол.

Кўнгил кўрмай йириклик,
Ишим — ғамга шериклик.
Қулмай ўтгач тириклик,
Ўлим кулар эҳтимол.

Онам сочим ўрмади,
Тақдир келди бурмали.
Кўнглим қувонч кўрмади,
Кулим кулар эҳтимол.

6 август, 1992.

ЭНГ ЁМОН КУНДАГИ ЭНГ ЯХШИ ТИЛАК

Эй ўғил, биз Сиза жонни ичирдик,
Қонимиз ичирдик, қонни ичирдик.
Воз кечдик, шухрату шонни ичирдик,
Қониб ичдингизки, чўлламагайсиз.

Умримиз жилғадай пойизда чопди,
Отларизда чопди, тойизда чопди.
Суннат тўйларизда, тўйизда чопди,
Жилғадай чопмасак...гулламагайсиз.

Дилнинг энг тубида етилган байтдек,
Сизни туморим деб, борим деб айтдик.
Биз-ку не ҳасратда Сизни улғайтдик,
Сиз биза ҳасратлар йўлламагайсиз.

Дунёда ишимиз сеҳру тилмочлик,
Сотқин замон келар, наҳс, яланғочлик,
Хар ҳолда сулайтиб қўйса ҳам очлик,
Шўрлик онангизни пулламагайсиз!

12 январь, 1992.

ОШИҚЛИК

Яссавиёна

Кулгу берма, бировлардан кулмай қолай,
Тўлдирмагил, дунёсидай тўлмай қолай,
Парвонадай ўлганимни билмай қолай,
Бир чироққа ошиқликни берсанг бўлди.

Овга чиқмам, чиқсам арслон овим менинг,
Бу — кўнглима худо солган довим менинг,
Шивир-шивир, висир-висир ёвим менинг,
Кўнғироққа ошиқликни берсанг бўлди.

Бу дунёда мен эскиман, кузим янги,
Сиёсатлар янги, макру тузум янги,
Саратонлар тишлайдиган музим янги,
Кетар чокқа ошиқликни берсанг бўлди.

Қўллаганни ҳатто қайғу-дод қўллайди,
Бир ишора билан мағлуб, мот қўллайди,
Баъзан не-не алп қўлламас, от қўллайди,
Арғумоққа ошиқликни берсанг бўлди.

Куйиб севдим, ишқ мевасин олдим қўлга,
Амринг билан жонлар ато этдим кулга,
Энди барча ишқни ол-у, битта гилга,
Бир тупроққа ошиқликни берсанг бўлди.

Бу беҳиштий дунёлардан мушксиз кетмай,
Куламасин, кўксимдаги кўшксиз кетмай,
Қодир худо, чин дунёга ишқсиз кетмай,
Ўшал ёққа ошиқликни берсанг бўлди.

5 июль, 1996.

БЕХАТО СЎЗ

Субҳоноллох, томиримга туташмоқда ўт,
Жанглар аро жангари садо қилжакман.

Синиқ кўнглим минг бўлакдир, бўлмагайман бут,
Ҳақ йўлинда ўзимни гадо қилажакман.

Умрининг интиҳосида учган руҳларни,
Қайтараман, қайта ибтидо қилажакман.

Омонатин олғунича Туркий қавмга,
«Бирлаш» деб турк тилинда нидо қилажакман.

Эрк истаги уммонларда кўпни қилган фарқ,
Менам унга жонимни фидо қилажакман.

Ҳар сўзимдан хато излаб рақибим сарсон,
Мен қўрқаман, умримни хато қилажакман.

Хато қилмай айта олгум: қачон ўлсаман,
Шеър устида ўзимни адо қилажакман.

4 апрель, 1992.

УМИД

Тўзган кунларингни кўп кўрдим, халқим,
Бузган кунларингни кўп кўрдим, халқим.
Узган кунларингни кўп кўрдим, халқим,
Ўстирган кунингни кўрармикинман?

Сочим супургидир ўринг-қирингга
Фаҳмим етгаймукин бирор сирингга.
Қиёматга қолмай биринг-бирингга
Дўст турган кунингни кўрармикинман?

Дил тўлиб борса ҳам доғ узра доққа
Йиғлаб кўчирдим шу шеъримни оққа.

Бир-биринг оёқдан чалмай, оёққа
Бостирган кунингни кўрармикинман?

Оҳ уриб яшаркан қавмим гумроҳ деб
Мени ўкинч-армон тугатмасдан еб,
Бир-биринг чапламай, бир-биринг «ок» деб
Ёздирган кунингни кўрармикинман?

Қандоқ адо бўлмай, ўтмайин куйиб,
Юрсанг ўзни қийиб, ёғийга ийиб,
Ўзинг топганингни Сен ўзинг кийиб
Тўздирган кунингни кўрармикинман?

Бобонг-ку, қиличин сермади, енгди,
Бобонг-ку орини бермади, енгди.
Бобонгдан болангни бир қадам, энди
Ўздирган кунингни кўрармикинман?

6 август, 1992.

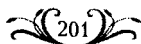
ИНШООЛЛОҲ

Иншооллоҳ, бўлса умр вафоси
Мен халқимнинг суянч тоғи бўлурман.
Нодиранинг қайта келган садоси
Турк — Туроннинг қўнғироғи бўлурман.

Қўнғироқлар тинди тили кесилиб
Баланд тоғлар синди бели кесилиб,
Турк дарахти синди эли кесилиб
Қайта унган дов бутоғи бўлурман.

Шундайин сас, сазо келар олдиндан,
Қасрларим қуйилажак олтиндан.
Туркнинг тупроғига дўниб мен чиндан
Ер юзининг кунгай ёғи бўлурман.

Қўнғлим бўлур давронлардан ошувчи,
Шеърим бўлур ўлим билмас, яшовчан.

Яссавийни замонларга ташувчи
Хизматкори, елка тоғи бўлурман.

Турк — Туроннинг қўнғироғи бўлурман.

6 август, 1992.

ТУРКИСТОННИНГ ОНАЛАРИНИ

Ўн икки ой бирдай ишлайди,
Фақат ишлаб қўнгил хушлайди,
Иморатнинг лойин муштлайди,
Болаларин тишда тишлайди,
Гўдаклари, токмас, қўшлайди
Туркистоннинг оналарини...

Ўғли Бобур ҳинд сори босди,
Қайтармоққа етмади дасти,
Нодирасин жаҳолат осди,
Жаҳолатга бор эрур қасди,
Юрагини армон нишлайди
Туркистоннинг оналарини...

Машраб Балхда, дорда саланглар,
Усмон қаҳ-қаҳ уриб, аланглар,
Ҳамзасини тилкалар санглар,
Тушлари ҳам аҳволин танглар,
Тушлари ҳам тошлаб, фиштлайди
Туркистоннинг оналарини...

Амир Темур ёди ўстирар,
Кенагаснинг доди ўстирар,
Сиртмоқ, кунда, жоди ўстирар,
Яссавийнинг оти ўстирар,
Худо суяр, руҳлар ушлайди
Туркистоннинг оналарини...

Афғон мулки бўлди минглаб эр,
Ҳарбий кетган юзлаб йигит — ер,
Бир боланинг доғи қилар шер,

Қодир оллох, ўзинг тоқат бер,
Юрагида арслон қишлайди
Туркистоннинг оналарини...

Олгани шу элидан дуо,
Тиловати, селидан дуо,
Хар қўлловчи елидан дуо,
Қўлидан иш, тилидан дуо,
Бошидан оқ рўмол тушмайди
Туркистоннинг оналарини!

1 апрель, 1992.

КЎПНИ КЎРДИМ

Кўнгли тиниқ кўрганимда кўнглим тинди,
Кўнгли синиқ кўрганимда кўнглим синди,
Дағдағая дўқларидан бир ўксиндим,
Қодир оллох, дўқлатгани юбордингму?

Кўпни кўрдим боши осмон, дили фосиқ,
Хар айтгани малхам эмас, хар сўзи тиф.
Бу ноқислар қадар зада кўнглимга мих,
Кўкрагимни михлатгани юбордингму?

Кўпни кўрдим, излаб топар кир, хасларни,
Юқорига балчиқ отар кир пастрларни.
Ҳалол луқма ушламаган кир дастларни,
Иғво ўтин чўғлатгани юбордингму?

Арбоблари бир-бирига отурлар тош,
Авомининг йили ҳамон қўйдир, ювош.
Зиёлиси бошқоронғи, кўтармас бош,
Бу дунёга ухлатгани юбордингму?

Гўдақ — манқурт. Ерга тушмас, тоғ устида,
Носоғ илдам йўрғалайди соғ устида.
Мени эса бу дардлар-у доғ устида,
Махшаргача йиғлатгани юбордингму?

1 апрель, 1992.

* * *

Ошиқлиғда ҳеч ким Сизу биза етолмас,
Бир нигоҳдан бари аён сўза етолмас.

Кўклам ғўр қушчалар билан чулдирайверсин,
Дил топмоқда ҳеч ким маъюс куза етолмас.

Сунбуланинг тиниқлиги кўкламда нетсин,
Ҳеч ким бундай шифо, дала-туза етолмас.

Бош устида шийдам шохлар сирли мунгганиб,
Пойингизга сориг гилам ёза етолмас.

Ҳеч ким мендек Сиза ҳар зум жон суви тутиб,
Умр бўйи елкасида кўза, етолмас.

8 январь, 1992.

* * *

Худоданми, бандадан
Одамдан, даррандадан
Дўст топаман, бериб тан
Сўзлайди илон манга.

Белим боғласам сириб,
Селни олурман буриб,
Қашкирлар тумшуқ суриб
Йиғлайди нолон манга.

Суйдим, жон билан суйдим,
Ўт-ла қовушдим, куйдим.
Тўзмас либосин кийдим
Келаверар шон манга.

Қон — ёруғлик, ман ҳориб,
Рухни қон билан қориб,
Куйласам, бўғзим ёриб
Отиладир қон манга.

Ман сафарга чиқар дам
Ошиқ Юнус берур шам:

«Ман қуш тилин билурам,
Сўйлар Сулаймон манга».

7 январь, 1992.

ЙИҒЛАДИМ, ХУДОЖОН

Йиғладим, художон, караминг кенгдир,
Бир интиқ сўзимни бер деб йиғладим.
Бағрим қоқ, қақраган заминга тенгдир,
Бир кўкат бер, битта шеър деб йиғладим.

Захардан сув ичган тупроқ ўлгандир,
Одам қуриб, чўккан, хўпроқ ўлгандир.
Ўлмагани мендан кўпроқ ўлгандир,
Мен бир қарич тоза ер деб йиғладим.

Туркий қавм бир-бирин қириб-у қийиб
Яшаркан юрмайми хазонлиғ қийиб.
Бу дардлардан гўрда ётаркан қуйиб
Бобо Темур нима дер деб йиғладим.

Ёнимда, қонимда у келмақдадир,
Балки оғироёқ келинчакдадир.
Ҳар қалай турк кони қачон тўхтади —
Келиб ғамимизни ер деб йиғладим.

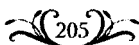
Мен бир турк онаси, бир мунглиғ хаёл,
Турк учун йиғладим қаддим бўлиб дол,
Туркка Тўмарисдай бир ёвқур аёл,
Туркка Темурдай бир эр деб йиғладим.

Йиғладим, художон, караминг кенгдир...

7 январь, 1992.

ҲАММАДАН КУЙИНГАНИМ

Ох, кўрқаман жон-жонимдан меҳнат ўтиб кетмаса,
Кутавериб соб бўлиб, заҳмат ўтиб кетмаса.
Томчисига зор бўлиб ўтиб бормоқдаман, ох,
Кўрмай ёнимдан оби раҳмат ўтиб кетмаса.

Мажнунтолдай эгилиб, қолавериб мен ортда,
Олдга тушиб пилдираб тухмат ўтиб кетмаса.
Ҳаммадан куйинганим, бир муҳлатга келганман,
Бош кўтаргунимча шу муҳлат ўтиб кетмаса...

9 январь, 1992.

* * *

Гарчанд ўтган умр ўтди, кўриб кенглиғу танглиғ,
Ҳамон ҳар қултум сувни умид билан ичамиз.

Ҳар кундузимиз келғай толе манзили янглиғ,
Қадр кечаси бўлғай кечувчи ҳар кечамиз.

Кеча қўлимиз олғон дўстлар кўпроқ эдилар,
Бу ёлғон дунёсидан ўтиб кетди нечамиз.

Олдинроқ бирлашмоққа фикратимиз етмади,
Оз қолдик. Тугунларни энди қандоқ ечамиз?

Бори дўстлар бирма-бир созлаётир кемасин,
Биров тун, биров тонгда бу даргоҳдан кўчамиз.

Ҳар биримиздан бир эл қолаётир чамаси,
Биздан кейин бундан-да гавжум бўлар кўчамиз.

9 январь, 1992.

ҒАМИМ СИЗДАН МЕРОС

Ғамим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Шамим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Камим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Менам тўлдиролмай ўтаётиман.

Кўнглимга қадимий зорлар ёғадир,
Солланиб сиртмоқлар, дорлар ёғадир,
Ўгимга дамодам қорлар ёғадир,
Менам ёнолмасдан тутаётиман.

Инсофни энг аввал ўзимга тилаб,
Тўзимни тўймаган кўзимга тилаб,

Келмаган шоҳона кезимга тилаб,
Менам ўз-ўзимни бутаётибман.

Сиз-ла ғамдош тушсак, дўст тушсак керак,
Оқ сочларимизни ўришсак керак,
Мохларойим, тезда кўришсак керак,
Менам йўл сўнгига етаётибман.

Менда ҳам сиздаги илоҳий ор бор,
Менда ҳам сиздаги ғаним бор, мор бор,
Демакки олдинда тахтми ё дор бор,
Менам олдингизга кетаётибман.

10 январь, 1992.

МЕН КИМНИНГ УРВОҒИ

Бокдим, бош устида саланглади дор,
Бокдим, ичи куйиб йиғлаверди ор,
Бокдим, ич-ичимга урди қуюн, қор,
Худойим, дилимга подшоҳлик бер!

Томир-томирлари чирт-чирт узилиб,
Майиб-мажруҳлиги тамом сезилиб,
Қолганда дод, дедим, кўнглим бузилиб,
Худойим, тилимга подшоҳлик бер!

Силкиндим, қадим Турк лошин кўтардим,
Ғанимнинг бостирган тошин кўтардим.
Улимнинг эгилган бошин кўтардим,
Худойим, улимга подшоҳлик бер.

Ўйларман, мен кимнинг урвоғи, мен ким,
Тилимни ўлим ҳам қилолмагай жим.
Сўйларман гўримни босганда ҳам чим,
Худойим, элимга подшоҳлик бер.

7 январь, 1992.

ЧИМИЛДИҚҚА КИРМАГАНЛАР ЁР-ЁРИ

*Истиқлол йўлида озмунча ўн гулидан бир гули очилмаган
ёш йигитлар ўққа учдими... Қўқонда уйланмаган йигит ўлса,
мурдани ювишаётганда унинг тенгқур ўртоқлари наст овоз-
да ёр-ёр айтиб туришаркан.*

Ўз уйини қурмай йигит, ўлмасин,
Қиз билан ўлтирмай йигит, ўлмасин,
Чимилдиққа кирмай йигит, ўлмасин,
Ўлса, ёр-ёр айтиларкан Қўқонда.

Сувалмаган уйи қолса бош эгиб,
Қавилмаган қўрпасига тош тегиб,
Ошноқ куёв қўйлагига ёш тегиб,
Ўлса, ёр-ёр айтиларкан Қўқонда.

Ёр-ёр айтар экан тўрт-беш ўртоғи,
Болалиги, ёшлиги эш ўртоғи.
Алпомишсахт, Алпомиштўш ўртоғи
Ўлса, ёр-ёр айтиларкан Қўқонда.

Қадим Турон даштларида бир ёр
Уввос солар, дала ёр-ёр, кир ёр-ёр,
Ох, дунёни бузар, бир ўткир ёр
Ўлса, ёр-ёр айтиларкан Қўқонда.

Увлаб, маҳшаргача етса... эхтимол,
Увлаб, тирикларни тутса эхтимол.
Бизларни ҳам олиб кетса... эхтимол,
Чимилдиққа кирмаганлар ёр-ёри...

9 май, 1990.

СУВ УЗАТАР ТОМИРИМ

(Амир Темур юбилейи кунларида ёзилган)

Тоғлар энгашиб келар,
Боғлар эргашиб келар,
Қушлар кенгашиб келар,
Рост бўлдими, бобожон,

Юртга қайтаётганинг!
Бизни кўзга илмаслар
Илиб қайтаётирлар,
Қадримизни билмаслар
Билиб қайтаётирлар,
Бизга ковок уйганлар
Кулиб қайтаётирлар,
Бўйларини бизга тенг
Қилиб қайтаётирлар.
Инсонни ҳам, элни ҳам
Тоғлари бўлсин экан.
Ҳар қандай кунда умид
Боғлари бўлсин экан.
Сен кетиб тоғсиз қолиб,
Изғиринда изғидик.
Япроқлардек бенажот
Поймол бўлдик, тўзғидик.
Ҳай дегани ҳажи йўқ,
Болаларинг қирдилар.
Боши бирикмас, оғзи
Олаларинг қирдилар.
Териб-териб қирдилар,
Эриб-эриб қирдилар,
Сени кетказиб, туркни
Жон-жойига урдилар.
Шундай урдилар хануз
Ўзига келолмайди.
Тортилиб қолган тили
Сўзига келолмайди.
Кўз ёши кўкрагидан
Кўзига келолмайди.
Турк туёғи шу тахлит
Ботқоқларга ботибди.
Шундай кунда шоҳ Амир
Юртга қайтаётибди!..

Қайтар турк дарахтимга
Сув узатар томирим.
Энди кўкаражакмиз,
Гуллагаймиз, Амирим.

23 март, 1991.

УЛГИ

Тўмариснинг тароқлари йўқолган,
Учқур оти, яроқлари йўқолган,
Йўл кўрсатар чироқлари йўқолган,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Бир улгусин Нодирами олганди,
Ул ҳам тушмиш, жаҳолатга бир банди.
Хўқанди латифнинг армон фарзанди...
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Бир улгусин босди энам Кенагас,
Даштларда хур ўсди энам Кенагас,
Кун келиб... қон қусди энам Кенагас,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Собира*га бири теккани чоқда
Бир қиз эди, эл суянгулик тоғдай.
Қамадилар. Ақлдан озди қамоқда,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Қадим Турон даштлари ним қоронғи,
Қай бурчида пинхон Тўмарис донғи.
Аммо улгуси теккан бор, инонгин!
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

У сен бўлсанг, тангрим, ўткир кўз бергин,
У мен бўлсам, ўзлигим бер, ўз бергин.
Сўз бер, осон ўлмасликка сўз бергин,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

8 март, 1988.

* Қатоғон йилларида қамалган журналист, муҳаррир Собира Хол-дорова кўзда тутилган.

ДАЪВАТ

Кундуз юриб ёздим, тун туриб ёздим,
Ёзганда кўксимга тиф уриб ёздим.
Дардларимга сиёҳ қор қилмай қолгач,
Қаламни қонимга ботириб ёздим.

Қон асли ёруғлик. Ёруғлан, тиз чўк,
Асл мард Ватанга тиз чўкиб ўтар.
Қанча қонинг бўлса — Ватан учун тўк,
Қанча шонинг бўлса — Ватанни кўтар!

12 декабрь, 1995.

ҚАДИМ ҚЎНҒИРОҚ

Мен Туроннинг қадим қўнғироғимен,
Жаранг берсам қир-даласи уйғонар.
Аросатда бироз тиндим чоғи мен,
Саҳар кўнглим шалоласи уйғонар.

— Болам, кимсан, ким бобонгнинг қотили,
Билармисан туркнинг тўқсон зотини?
Томиримдан чиққудайин отилиб
Найман онанинг ноласи уйғонар.

Қўймам тўнган кўл, ғамларга чўмгани
Ерпарчин ҳам кўтаради ўмгагин.
Тобутда ҳар мангуга кўз юмгани,
Бешикдаги ҳар боласи уйғонар!

Мен Туроннинг қадим қўнғироғимен.

28 ноябрь, 1995.

ҚЎШ ТОҒМИЗ, ҚОРАҚАЛПОҚ

*(Қорақалпоғистонда ўтган «Тошкент кунлари»
тантанасида ўқилган)*

Сени менгзасам тоққа,
Қўш тоғмиз, қорақалпоқ.
Кўкка — кўк-у тупроққа,
Тупроқмиз, қорақалпоқ.

Сен билан илдизи бир
Бутоқлардай кун кўрдик.
Ҳам кўнгли, ҳам сўзи бир
Ўртоқлардай кун кўрдик.

Империя қамчисин
Елкамизда изи бир.
Сувимизнинг томчисин —
Тахирлиги, тузи бир.

Шўрпешоналигимиз,
Дарду нидомиз битта.
Бугун... бошда туғимиз,
Дилда худомиз битта.

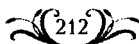
Дунё ичра порлоқ из,
Кўрк бўлиб қолажакмиз.
Бузилмагай конимиз,
Турк бўлиб қолажакмиз.

20 декабрь, 1993.

БУ УЛУҒ ҚАРВОННИ КИМЛАР ТАЛАДИ?

Бу улуғ қарвонни кимлар талади,
Йўл устинда ўғри, шумлар талади.
Сахро аро чулдираган булоқни
Чор тарафдан сиқиб қумлар талади.

Туя қилиб юқларини ортқилаб,
Қўймадилар қулагунча тортқилаб,

Бир кафт яшил майсазорни турткилаб,
Такир тепа, гунг уюмлар талади.

Шилиб олиб териси-ю тўнини,
Юлдузларин юлиб олиб тунини,
Чертсанг жаранг берар тоза чиннини
Сопол идиш, лой буюмлар талади.

Биз кузатдик якинроғига бориб,
Бир ёмғирлар, қора балчикқа қориб,
Бир харсанглар тушди бошларин ёриб,
Оёқларин чирмаб чимлар талади.

Яшаяпмиз, шундай сипо, сур бўлиб,
Дил сал нотинч, кўзлар тинчу, кўр бўлиб.
Дўстлар хайрон, такрорлаймиз жўр бўлиб:
«Бу улуғ карвонни кимлар талади?»

13 сентябрь, 1991.

МОҲЛАРОЙИМ, ЧИН ОЙИМ, АЙТИНГ

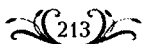
Моҳларойим, чин ойим, айтинг,
Ҳамон дардимиз чекасизми?
Бизлар ғамдан тўкилган пайти
Гўрингизда сиз чўкасизми?

Номард юрса қад кериб, суйгун,
Мард тупроққа берса тўшини,
Тун сизданам қочарми уйқу,
Йиғлайсизми бизга қўшилиб?

Қўзғолонни, фитна, тўс-тўсни
Қуйиб ичга ютасизми Сиз?
Қўзғоларми қабрингиз Сизни,
Туриб, юриб кетасизми Сиз?!

Мендан сўрманг, менам сиздай хор,
Қўксим уммон, кўзимда нам йўқ.
Ҳамма тирик, ҳаммада тил бор,
Аммо холинг сўрар одам йўқ.

27 ноябрь, 1995.

ЎЛМАЙ ЮРСАМ

Кўп ном олдим, энди бир ном олурман,
Сайлаб-сайлаб сархил бодом олурман.
Мен қаламни қачон олгум фарқи йўқ,
Сахарми ё кеч кирар шом олурман.

Етмагандай кўнглим мулкин титгани,
Кўймадилар иморатим битгани,
Мен-чи юксакларга сафар этгани,
Энди рухга либос, анжом олурман.

Юрарканман, деб «Иймоним, баландим»,
Бошда сочим қолмагунча таландим.
Қолди фақат қонимдаги талантим,
Ўлмай юрсам ундан инъом олурман.

Ох, йўллардан шундай номард борилди,
Муҳаббатим қора лойга қорилди,
Садоқатли бошим сангдан ёрилди,
Ўз қонимдан лиммо-лим жом олурман.

Борим кетди. Кетса ундан нарига.
Осилганман Яссавийнинг барига,
Садо келар, Тангрим, кўнглим қаъридан,
Энди синмас Туркий калом олурман.

15 ноябрь, 1995.

ҲАҚ ДЕГАННИ

Гарчанд, босилган майсаман, кўқаргайман,
Бир экан-ку, минг дардни ҳам кўтаргайман —
То у соҳилдаги одам тирик экан
Дарё мени фарқ қилолмас, ўтолгайман.

Узмаганман, боғлаб, улаб ўсганман мен,
Сўлдирганлар, қасддан гуллаб-ўсганман мен.
Менинг бошим билмас кўмсаш нелигини,
Ўз бошимни ўзим силаб ўсганман мен.

Гарчанд ганим терлаб чоҳлар қазаётир,
Мен биламан, у ақлдан озаётир.
«Тегирмондан мангу бутун чиқар тош» деб,
Мен ҳақимда ичи куйиб ёзаётир.

Қайга борсам ер боради, кўк боради,
Айтганман мен «босилган ўт кўкаради».
Кўқарганлар, кўқарамиз, кўқаргайлар,
Ҳақ деганни ҳақнинг ўзи кўтаради!

Гарчанд, босилган майсаман, кўқаргайман...

15 ноябрь, 1995.

ҚИЗҒАНИШ

Сен бир тоғсен.
Арслонлари, қулонлари меники,
Бировларга на қулон, бир
килингни ҳам бермасман.
Тушунарсан сендан ўзга бойлиги йўқ фақирни,
Боғ эмас бир қовжираган
гулингни ҳам бермасман.
Чор тарафдан чирмашганман худди ток
новдасидай,
Бир лаҳзага на ўнгинг,
на сўлингни ҳам бермасман.

Соғинч ёшимдан сув сепиб,
сочим билан супирдим,
Қоровуллаб,
Сенинг келар йўлингни ҳам бермасман.

Ялинаман... мен ўчгунча сен ўчмай тур,
ўчмагин!

Агар ўчсанг...
совуб қолган кулингни ҳам
бермасман...

18 ноябрь, 1995.

ҚОЗОҚ ДЎСТЛАРГА

*(Ўзбекистонда ўтказилган
«Қозоғистон кунлари»нинг
ёпилиш кечасида ўқилган)*

Бизлар асли бир онанинг
Эгиз болаларимиз.
Жоҳилликка, қонхўрликка
Бигиз болаларимиз.

Тарихимиз бирдир бизнинг,
Кўз ёшларда чўмилган.
Турор Рисқул Чўлпон билан
Бир ўрага кўмилган.

Не кунларга биз гувоҳмиз,
Бутландик, чил-чил бўлсак.
Шоҳ бўлсак, биз икки шоҳмиз,
Икки қулмиз, қул бўлсак.

Ўлжас, Роза қозоқ даштин
Саратони, ёзидир.
Алибекнинг асли улкан,
Асли Қурмонғозидир.

Турк тўзиши тўхтади денг,
Асли тоза қон енгди.
Абай, Навоийзодалар
Фақат юксалгай энди!

Иншооллоҳ, шундай бўлгай,
Мудом ҳалол томон бўл!
Пешонангдан ўпдим, азиз —
Қозоқ оғам, омон бўл!

16 ноябрь, 1995.

ВАТАН БАЙРОҒИ

Юрт байроғин ҳар жойгамас,
Кўнглинга эк. Кўксингни ўй.
Ишлов бергин, юмшатиб тур,
Илдиз отсин, кўрсатсин бўй.

То бу байроқ, Ватан, нурлар
Ич-ичингга кетсин кириб,
Токи фаним-ватанхўрлар
Ололмасинлар суғуриб.

Шундай ўргат қулни, хонни,
Учмас қуш ҳам учар бўлсин.
То байроқдан олдин жонни
Бермак осон кечар бўлсин.

12 сентябрь, 1995.

МЕҲМОНДОРЧИЛИКДА

Ажаб меҳмондорчилик...
Рақс тушади меҳмонлар.
Бири чироқ,
Бири пилик,
Мос тушади меҳмонлар.
Кейин бир оз қизишиб
Ойни талашадилар.
Бир-бирини сузишиб,
Жойни талашадилар.
Талотўпда оху ўлар,
Қўзи билан қўй талаш.
Дала ҳовли торт-торт бўлар,
Қўш айвонли уй талаш.
Кейин... кетган пирлар талаш,
Келганини кўрмаслар.
Сулувлар, суқсурлар талаш,
Ёқавайрон, кўр, мастлар.
Ёпишарлар бойлик тўнга,
Енгга кирадигандай.

Булар сира ўлмайдиган
Мингга кирадигандай...
Ҳолбуки, дунё беш кунлик...

26 март, 1994.

СИЗНИ СЕВГАЧ

Сизни севгач, мен чаманлар, лолаларга учрагум,
Омад келгай, аълолардан аълоларга учрагум.
Билмадим, бу ишқ олами бахтмидур ё мусибат,
Қўрқаменким, тагин қанча балоларга учрагум.

Тосдай қора сочларимни қилиб тол-тол, ўрдим мен,
Занжир-занжир тўлкинидан ўзим ҳам лол, ўрдим мен.
Болалигу балоғатим тўқиган бу занжирни
Боғлаб қолса ногоҳ узиб қилманг увол, ўрдим мен.

Сиз ногоҳда дуч келсангиз дод айлагай минг санам,
Бир боксангиз ўз кўнглини шод айлагай минг санам.
Сиз кетурсиз, қаршингизда ўзга кўча, сулувлар,
Бул кўчада бир умрга ёд айлагай минг санам.

Минг санамнинг додин тинглаб бағрим менинг ўт бўлур,
Кўз ёшларим тошар дарё, оҳларим булут бўлур.
Минг санамнинг ҳар нигоҳи бир ўқ отса бағрима,
Ким айтади минг ўқ еган бағрим менинг бут бўлур.

Ох, қўрқаман, ишқим менинг рашку орга айланур,
Тўлқин урган занжир-занжир сочим дорга айланур
Ва қалбим ҳам, лолаларга учраган шу бахтли қалб,
Ўз конига бўялару лозазорга айланур...

Сизни севгач, мен чаманлар, лолаларга учрагум.

19 август, 1974.

ҲАР ГАП ЎТСА МЕНДАН ЎТДИ

Ҳар гап ўтса мендан ўтди, сизда гуноҳ йўқ, бегим,
Ўзим сизни отдим, ёраб, сўздан ясаб ўқ бегим.
Ўйладимки, сизнинг бу ишқ кулдай сўниб тўзгандир,
Бугун нечун юрагимда лаҳча-лаҳча чўғ, бегим.

Синадимми, тирнадимми, кўнглингизни билмадим,
Чорладингиз, тошдай қотиб бирор қадам жилмадим,
Бунча сочдай илашмаса... гашлик, саркашлик билан
Ўйладим, бурилиб аммо Сизга назар қилмадим.

Гарчанд қахрабо япроқдай авжи кўклам куйдингиз,
Аста-аста сиз ҳам менга бурилмасдан кўйдингиз.
Ўйладимки, бул қадахни кўймагайсиз табакай,
Шунча талхми ҳажр шароби, мунча эрта тўйдингиз.

Шунда ногоҳ англадим мен, сайроқ қушдан айрилдим,
Қанотларин шитирлатиб учиб кетгач, қайрилдим.
Ўйладимки, Сизни севсам, хато бўлиб чикмасми,
Хато қилмоқликдан қўркиб хато қилдим, тайрилдим.

Қўлларимдан учган қушим қайта кўнгайми боққа?
Кимга айтай сирларимни, кимни тутай сўроққа?!
Донини қуш, қузғунга ем қилган ношуд дехқонман,
Буғдойини йиғиб олмай келганда авж ўроққа.

Энди Сизнинг хотир билан инок суҳбат қуриб мен,
Аччик, аммо умидли бир дoston айтиб юрибман.
Узун-узун бу бармоқлар қуш кўнмаса на хожат,
Қўлларимни узатганча Сизни кутиб турибман.

Ҳар гап ўтса мендан ўтди, Сизда гуноҳ йўқ бегим...

19 август, 1974.

ЎРТОҚЛАРИМ

Кетсам олдин мен кетай.
Владимир Соколов

Ўртоқларим, менинг азиз жигарбандларим,
Бугун ногоҳ юрак уриб, «қанисиз», дейман.
Ўтган ҳар кунимга туташ банду бандларим,
Сиз қайдасиз, бу кун сизнинг гамингизни ейман.

Ўртоқларим, бир даврага йиғилайлик, бас,
Бир нафасга йиғилайлик ҳеч бўлмаганда.
Бугун ҳатто юлдузларга етганида даст —
Шу юлдузлар суҳбатини биз қилиб қанда.

Бир нафас бир-биримизга ажратайлик вақт —
Бир нафасга тўйиб-тўйиб тикилишайлик.
Йиллар қилиб қўймадими бизни кўр, қарахт —
Чиқиб олган чўқкилардан бир дам тушайлик.

Пастни қузатар экансан, чўққидан туриб,
Чумолидай кўринади дуп-дуруст одам.
Бир нафасга сирлашайлик ёнма-ён юриб,
Тамом-тамом унутилсин серғавғо олам.

Айтгил, Усмон, бахтинг сени силаётирми,
Муқаррама, сен дўстларни янги уйда қут,
Ўғил билан қутлаймизми бугун Ботирни?
Одил қани, Одил қани? Жавоб йўқ. Сукут.

Қани Одил, бошлар эгик, тортажакмиз «ух»,
Жингалак соч, қора кўзли шўх йигит қани?
Дўстлар, чорланг, даврамызга қўшилсин у рух,
Бизлар билан қуйлагани, қаҳ-қаҳ отгани.

Давра нурай бошладими, йўқ-йўқ, нурамас,
Қани, қуйланг, билинмасин Одилнинг ўрни.
Сочимизга қор ёғса гар курак курамас,
Шўр ёшимиз ўчиролмас изтироб, қўрни.

Бир дарахти қуласа ҳам аламзада боғ,
Бир дўстни йўқотиб биз ҳам «ох»лар урамиз.

Даврамизни тўлдира қол, кеч қолган ўртоқ —
Бир майизни қирққа бўлиб бахам қўрамиз.

Ўртоқларим, шодмон қўшиқ бошлайлик энди,
Шодмон қўшиқ сели ювсин диллар зангини.
Азал-абад ғам-андухни шод қўшиқ енгди —
Мен чизайин чизиб бўлмас қувонч рангини.

Ўртоқларим, бошингизда сўнмасин қуёш,
Барчангизни толе суйсин, бахт қолмасин кеч.
Бирингизнинг ғамингизда қўзга олиб ёш —
Қуяр дамга дуч келмайин, дуч келмайин ҳеч.

Ўртоқларим, ҳар бирингиз мен суянган тоғ,
Дўст деганда жон бермоққа фикрим мутлақдир.
Кетар бўлсам мен олдинроқ кетайин, бироқ,
Дўстларимнинг қора кунин кўрсатма, тақдир.
Ўртоқларим, менинг ёшлиқ жигарбандларим.

12 июнь, 1976.

БОБО ҚУЁШ

Яшарканмиз, биз бировга жон бермоққа шай,
Бировларга ҳайф қўрамиз ҳатто сомонни.
Биргина сен, бобогинам, қуёшим, бирдай
Меҳринг билан иситасан яхши, ёмонни.

Хоҳ кўклам сувидай тошқин, хоҳи бўлсин без,
Ҳеч кимсани четламасдан узатиб ёруғ.
Ҳатто қотил сўнг нафасда қўзин юмган кез
Чехрасидан нурларингни тутмайсан дариг.

Ҳақу ноҳақ сендан бирдай кетарлар рози,
Балки шундан сендаги бу умрбоқийлик.
Бунча меҳр қўтаролмас менинг тарозим,
Кечир, қўлимдан келмайди бу хил сахийлик.

Нураш, кураш, ғавғолардан кетмасдан тўйиб,
Айланасан, ер қутулар зулмат, балодан.

Балки шундан сенга ўчмас ўт бериб қўйиб,
Маконингни яратмишлар арши аълода.

Сен аршингда куйлармишсан, яркираб, тўлиб,
«Нурим бирдай тақсимлайман тупроққа, тошга.
Сен бировга бирни берсанг, қайтар ўн бўлиб»,
Йўқ, қуёшим, бунда сенинг йўриғинг бошқа.

Бобо, агар сен тахтингдан тушсанг эди бир,
Марду номард орасида яшаб кўрсайдинг,
Сен уларга баб-баробар улашмасдинг нур,
Балки ғазаб билан нуринг олардинг қайтиб.

Уларга шавқ, орзу эмиш қазимоқлик чох
Ва дунёни бир қоғоздайғижимлаб йиртмоқ.
Хатто сендай олтин бошга, бобожон, гоҳ-гоҳ
«Зора илинса», деб ташлаб туришар сиртмоқ.

Илож топса ердан тутун, қутқуни ўйлаб,
Сақлардилар тўлин ойни бир умр доғлик.
Йўлин топса ўз атомин ўзига қўллаб,
Эйнштейнни қилардилар улар бир ёқлик.

Хиросима шу қўлларда кул бўлди ахир,
Болалари кулда ўсди мажруҳ ва ўксик.
Важ топилса хатто сени олишиб «асир»,
Бобо қуёш, соқолингдан қолмасди бир тук.

Ўқи етса сени отиб биринчи галда,
Изғирдилар қаро тунда бўридай улиб.
Яхшиямки, ўқ етмас сен-донишманд чолга,
Йўқса меҳринг қўшиғини кўярди бўлиб.

Бундайларга бирни берсанг қилмай қаноат,
Ўйлай бошлар: «Иккисини ўзи олди-ёв».
Шундан, бобо, ўртачароқ бизларда тоқат,
Шундан, бобо, ердагилар сув билан олов.

Булар заминдаги баъзи ҳангома гаплар,
Батафсилроқ ёзсанг улар сиғмайди шеърга.

Сен юксаксан, юксакда йўқ аччиқ алафлар,
Сен, бобожон, фақат меҳринг сочавер ерга.

Бизлар эса ким учундир бергаймиз жонни,
Ким учундир хайф кўрамиз хатто сомонни.

8 март, 1970.

* * *

Бир мактуб сингари хотирамни мен —
Ўчириб-ўчириб яшаётибман.
Дилимни ўртаган армон, ғамни мен,
Қоғозга кўчириб яшаётибман

...Сиримни яширмай тўқдим мен тунга,
Тун бўйи йиғлаган бўлса ҳам байтим.
Кундуз ёниб-излаб келганда унга
«Вақтида айрилдик, яхши», деб айтдим.

Тун бўйи кўзимдан аччиқ ёш сизиб,
Безабон армондан ўқисам ҳам дарс,
Тонгда у келганда «Уйкумни бузиб...
Тагин Сиз!..» юзига эшик ёпдим қарс.

«Барибир эшикни очолмас биров,
Келаман», — жимлик... сўнг йилларки мушкул.
Энди у келгунча сочимга қиров —
Қор ёғар, сўнг таний олармикан ул...

Қоплагани учун бир зум кўзни хоб —
Балки умрим бўйи берурман жавоб.

10 октябрь, 1975.

* * *

Ким яшаган бўлса бўрон билан қасдма-қасд,
Қишининг қаҳри, қуюнига ўрганса тани,
Кўклам, боғлар жимжитлиги унга татимас,
Сезмайди ҳам совуқ вужуд иссиқ ўтганин.

Жажжи қушим сен ҳам бекор ўртайсан бағир,
Куйинг ширин, аммо менга чучмалдир тоти.
Куйинг англаш менга унча ўнғаймас ахир,
Бу сохада кўпдан ўчган хату саводим.

Жажжи қушим, сен куйингни қушларга куйла,
Боғдан чиқмасларга куйла, йил-ўн икки ой.
Менга чопмоқ — тақдир, ҳаёт — айлана бўйлаб
Гох ўқдай тик, гох эгилиб бамисоли ёй.

Йўлга чиқма, сен мен билан чопа олмассан,
Қола қолгин, бўлма энди гирдикапалак.
Мендай бетинчликдан тинчлик топа олмассан,
Менга ўртоқ куюн сени қилгуси ҳалок.

Бу ҳаётда, қушгинам, биз қўшилмас зарра,
Менга абад чопмоқ, сенга — боғ аро сайр.
Куйларингни қайта-қайта тинглаб минг карра,
Бир сириингни англамадим, қушим, энди хайр.

Менинг куйим ғоят аччик, тахирдир, ичма,
Сенинг куйинг ортиқ ширин, чучмалдир, чучмал.

17 декабрь, 1975.

* * *

Ўз эгик бошимни кўтармай туриб,
Яшаркан эгилган бошларни силаб.
Бугун Сизга келдим ўзим бош уриб,
Бугун мен турибман меҳрингиз тилаб.

Минг дардимдан бирин солосам хатга,
Бор шодон умримга торгади чизик.
Қачонлардир менга зор бўлган бахтга
Бугун ўзим зормен, қўлларим чўзик.

5 май, 1975.

* * *

Мен кетиб бораман қорамтир само,
Қувлашиб ўйноқи шамоллар билан.
Тақдиримда мингги аралаш, аммо
Бири ечилмаган саволлар билан.

Мен кетиб бораман ёришади кўк,
Ногаҳонда овоз...нега бўшашдим.
Чақирманг, ортимга қайтолмайман, йўқ,
Чақирманг, йўқ эса қайтгудай шаштим.

Мен сиз чорлаган пайт ожизман, айтдим,
Кетсам ҳам қулогим, кўзим беркитиб,
Қайтмасам юрганим йўлим унмайди,
Қайтсам келолмайман Сизга ҳам етиб.

Гарчанд, Сиз сиғинган шоҳман, пирман мен,
Аро йўлда қолиб адодирман мен.

2 март, 1976.

* * *

Мен Сизни алдашни кўрмайман раво,
Тушунинг, шу ўзи мен учун басдир.
Сезаман мендаги бу дард — бедаво,
Истаганим билан бу ишқ сўнмасдир.

Мен сизни алдашни кўрмайман раво,
Эҳтиёж сезмайман ортиқ тиракка.
Мен учун қачондир қуйланган наво,
Эндиги наволар сиғмас юракка.

Сиздай содиқ дўстни алдамайман, йўқ,
Ишонинг, бу йўллар тушмас бир изга.
Кўксимга қачондир текканди бир ўқ,
Ярадор қалб билан бормайман Сизга.

11 апрель, 1976.

СУРАТ

Тан оламан, дил, қўлимдан кўп нарса кетди,
Мен ишонган тоғлар ҳам гоҳ кетдилар нураб.
Қиш қорлари кўп изларни кўмди, беркитди,
Кўзларимдан кетмай қолди ёлғиз шу сурат.

Мана бу — Сиз, папиросни асабий эзиб,
Туриб қолган, кўзларида тўзғиган тўзим.
Буниси шўртак бир таъмни лабида сезиб —
Маъюс, Сиздан кетаётган менман, мен — ўзим.

13 май, 1976.

* * *

Ажралишдик, кўтар бошинг,
Кўзларингда нега ғам?
Мардим, тўкма кўзинг ёшин,
Томчисига арзимам.

Не кун солдинг сен бошимга,
Бу қандай ишқ, қай фироқ?
Арзимаيسان кўз ёшимга,
Мен ҳам йиғлайман бироқ.

14 май, 1976.

* * *

Алвидо денг, алвидолар айтинг сўнги бор,
Кўзингизни юмиб, кейин мендан бурунг юз.
Тоқатим тоқ, боғингиздан учаяпман, ёр,
Қарғамангиз, боғингизга келар бўлди куз.

Мен билмайман тушган йўлим хатоми, хайрли,
Ростин ёзай тун зулмати ўраб олган чоқ.
Гарчанд тушмаган бўлсам ҳам бир лаҳза айру,
Бир лаҳза ҳам яшамадим сиз билан бироқ.

Сабаб бўлдим бағрингизга қўнган доғларга,
Бекор бўлди менга кўнгил қўйганларингиз.

Боғингизда мени кўриб, ўзга боғларга
Битта-битта учиб кетди суйганларингиз.

Ўша пайтлар бу хол менга туюлганди шон,
Сароб экан, тугар-тутмай излаб қолдим мен.
Бу сатрлар қуйиларкан бошга урар қон,
Сиздан совий-совий бугун музлаб қолдим мен!

Алвидо, ёр, тўкилмоқда тоқат деган жом,
Кетмоқ ишқи куйдирмоқда ўт бўлиб мани.
Алвидо, ёр, кўксингиздан ўчириг тамом,
Боғингизга янглиш кўниб учган қушчани.

16 май, 1976.

* * *

— Тугатинг, бас, — дедим, — Сиз қилдингиз бас,
Ортиқ ишқ ҳақида очмадингиз гап.
Ишонинг, у сўзлар меники эмас,
Мен, ахир юрибман ишқимни чорлаб.

«Кетган тўлқин албат ортга қайтади»,
Ўзимга берурман таскину тўзим.
«Ўзи келиб тагин ишқин айтади»,
Ўзи келиб, аммо, келмайди ўзи...

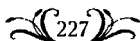
Ишқ мени топганда бўлолмасман эл,
Сўнг ўзим топмасман, кўз ёшларим сел...

24 май, 1976.

* * *

Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг,
Қаерларга... кейин узоқ ўзим қидирдим.
Кўп тингладим жилғаларнинг шўх кулгусини,
Энди куртак очаётган боғларга кирдим.

«Сор бургут-ей, шиддатингга шиддат улансин —
Сенга ёзганмидим», десам дилимни доғлаб.

У дер: «Йўқ-йўқ, эслолмайман унинг номин сен
Қанотимга ёзганинг йўқ», — кетар узоқлаб.

Толмабўйин оққушларни тутаман сўзга:
«Балки сизга ёзганман мен», — ахволим кўриб,
Оққушлар дер: «Эслаб кўргин, ёзмадинг бизга —
Қайга ёзсанг ёзгансан сен паришон туриб».

Дарёларга савол ташлаб худдики қармоқ,
Ойлаб кутиб жавоб олмай, топмадим изин.
Ерга айтсам ер айтдики: «Тишлама бармоқ —
Ўчмас қилиб ёзганмидинг номини ўзи?!»

Шунда-шунда сергак тортиб мен бўлдим тамом —
Ёғаётган суст қорларга ёзгандим сени.
Тўкилгудай чайқалганда кўнглимдаги жом,
Кўнглимдаги озорларга ёзгандим сени.

Ёзиб кетдим йўл-йўлакай нигоҳим тушиб,
Ёт дилларнинг тасодифий ёр-ёрларига.
Бир бепарво шўхлик билан ёздим қизишиб,
Бу дунёнинг ур-сур, гавжум бозорларига.

Энди, энди бари абас, берсам ҳамки тан —
Баъзан кўнгил тагин сени йўқласа бўзлаб,
Қори эриб кетган ердан излаб қоламан —
Тарқаб кетган бозорлардан қоламан излаб...

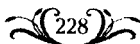
Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг.

7 апрель, 1976.

ЎҚ ҲАҚИДА ОЛТИ ШЕЪР

1

Йўқ, мен соғ қалб билан куйлаганим йўқ,
Дарди йўқ кўнгилнинг куйлаши қийин.
Кўксимга санчилди бир кун қизил ўқ,
Мен алвон қўшиқлар куйладим кейин.

Юролмадим доим кимнидир суйиб —
Бу кўнгил гоҳи бут, гоҳ чил-чил синди.
Сарик ўқдан кўксим кетганди куйиб,
Ҳижрон кўшиқлари майсадай унди.

Кўзларимда ўтдай ёнмоқда башар,
Гарчанд мен — бир ўтдай сўнар ўткинчи.
Бу ўқлардан қолган кўшиқлар яшар —
Кўксим қаро ўқдан қолганда тинчиб.

2

Онам эгилиб нақ камон,
Отди, айланиб ўққа —
Учяпман, билмам қай томон —
Тунгами ё ёруққа.

Билганим «тегади шу ўқ»,
Онам ичгандир қасам,
Унда ортиқ бошқа ўқ йўқ,
Мен мўлжалга тегмасам.

3

Ошкор айтганларнинг кўкси бўлсин тоғ,
Ошкор айтганларга менинг хурматим.
Чорак аср яшаб номарднинг бироқ,
Бир ошкор қилмишин кўрмадим.

Мен шоҳона базмга бораман кириб,
Чарх уриб, шоҳона кўшиқлар тўкиб.
Йўлда отмаса гар яшриниб бири,
Йўлда ўлдирмаса номарднинг ўки.

4

Ўзгаларга омад тилайман бу чок,
Ўзгалар синчиклаб отсин ўкини.
Овлаган қушидан кўнгли бўлиб тоғ,
Бошларида кўрай толе туғини.

Ўзим тан оламан, юзга қон уриб,
Букилмас дилимни букиб, этиб ёй,

Арзимас қушларга ўқ отиб юриб,
Умримнинг ярмини бериб қўйдим бой.

5

Алданган ишончдир сенга теккан ўқ,
Ўқ — бу ўз қадрини топмаган кадр.
Аччиқ ўқ азобин бермасми тўлик —
Ёзганда юрагинг куймаган сатр.

Мен ҳам ҳорғин, қолиб анча йўл юрдим,
Доим ҳам куйиниб куйламади тор.
Уч марта кўксимни синчиклаб кўрдим —
Ярадор, ярадор, тагин ярадор...

6

Яна у кўксимга учар худди ўқ,
Яна у мен учун далли-девона.
Унинг санчилмоғи учун бўш жой йўқ,
Буни унга Сен айт, ҳаёт, эй Она!

Мен шеърга айтаман кўксимдаги сир,
Сонсиз яралардан сачраганда қон.
Кўксимга қанча ўқ сингиб кетгандир,
Кўксимда қанча ўқ бўлгандир қурбон.

3 май, 1976.

* * *

Аллақачон унутганман бари-барини,
«Аллақачон...», алдайман мен ўзимни ўзим.
Ортда қолган муҳаббатнинг қўшиқларини
Эслама, деб ўз-ўзимга тилайман тўзим.

Эслаб қолсам тоқатларим тўзиган бир пат,
Эгилган ёйга айланар бўй-бўй қоматим.
Эсласам, бу ёруғ дунё — бўм-бўш бир хилкат,
Бир пул бўлар эътиқодим, бахтим, омадим.

Кулгуларим кинояси зарра сезилмас,
«Аллақачон унутганман...», қаҳ-қаҳ ураман.
Хижроннинг талх шаробидан ортиқ сархуш, маст.
Бахтлилардан бахтиёрроқ яшаб юраман.
Аллақачон унутганман, унутган маъқул.

11 апрель, 1976.

* * *

«Албат етажакман порлоқ кунга мен,
Етарман манглайи ярқирок бахтга».
Шу сўзларни ёздим қаро тунга мен,
Шу сўзни ёздим ҳар ўткинчи вақтга.

Палагимга қўшиб тикаётгандим —
Тасодифми, ҳа-ҳа, бахтсиз тасодиф,
Бузилди тикканим — нусха гул банди,
Ҳамда етмай қолди ўша рангли ип.

Қайсики мавжланган тўлқинга ёздим,
Бул тўлқинни сурди ортидагиси.
Қай майсага мухрдай бу сўзни босдим,
У сўлиб, бошқаси чайқалди ўсиб.

Ёзсам сафо билан бир зум олмай тин
Боғнинг қўм-қўк, бўй-бўй ниҳолларига,
Фасл айланмай улар тўқдилар баргин —
Дош беролмай кузак шамолларига.

Асов от ёлига ёзмок қўп қийин —
Минг бир азоб билан ёзсам бехато,
Отимнинг оёғи оқсади кейин,
Кейин кўрмай қолди кўзлари ҳатто.

Бу ҳам тасодифми, ўртанса-да тан —
Аччиқ-аччиқ кулдим. «Тасодиф бари!
Бекорга дилимни қон қилмаяпман —
Қизғиш рангда учар ҳали куйларим».

Мен темир бўлсам ҳам бу йўқотишлар —
Бўғин-бўғинимда қолдирмасди жон.

Аmmo кўклам, тагин қайтмоқда қушлар —
Менинг қўлимга ҳам инмоқда дармон.

Темирдан-да қаттиқ бўлиб яшайман,
Ўт, журъатим ёлиб келяпти яна.
Мана тагин, тагин ёзмоққа шайман,
Бу қалам бир куни қилар тантана.

Ёзарман, ёзарман келгунча сўнг он,
Хоинлик қилмасдан ўз қасам-аҳдга,
Ўжар журъат бир кун келтиргайдир шон,
Етарман манглайи ялтироқ бахтга.

16 февраль, 1975.

ИССИҚ ҚОР

Чиллада иссиқ қор қаердан пайдо,
Бул қадар илиқлик, топ-тоза ҳусн.
Мен тиниқ хаёллар чарх урган жойда
Йўқотиб қўяман дунёнинг тусин.

Кўқарар кўксимда баргин тўккан боғ,
Ўтолмас дарёда кўраман кечик.
Ўзини йўқотиб тошмоқ, чарх урмоқ,
Кўклам жилғасининг иши ҳар нечук.

Ишқ, армон гул очиб, сўлса жонимда —
Йиллар олиб кетса беркитиб, ўраб
Жилға дардин берманг қахратонимда,
Урмимнинг сўнгида келмангиз сўраб.

3 январь, 1975.

АЁЛГА БОШ УРИШ

Қадим ҳаёт йўлларида
Кўпдир зоти аёл, бас.
Тўмариснинг қўлларидан
Туғ олмаган аёлмас.

Рухим, юлдуз, кўкка боғлан,
Юлдуз — фақат хаёлмас.
Улуғбекдай битта ўғлон
Туғолмаган аёлмас.

Кўпни кўрган бу ер юзи
Кумга сингган садо, сас.
Жалолиддин туғмай ўзи
Мард кўринган аёлмас.

Навойсиз-ку жаҳон йўк
Бор хайрат-ку ўшанга.
Онасидан бир нишон йўк,
Тиз чўкинг йўк нишонга.

Фидоликка кимдир кодир
Кўкдами ё гўрдаги?
Барча тирик, ўлик ботир
Бўлса унинг гўдаги!

«Даҳо»ламай тек туринг, Сиз
Қолманг ранжу уволга.
Йўк аёлга бош уринг Сиз
Даҳо тукқан аёлга.

12 июль, 1988.

ШУДГОРЛАНИБ ТЕКИСЛАНГАН ЭЛ

Ўтказмадик умрни ётиб,
Ё ўтириб, ўйларга ботиб.
Юрдик, ботиқ изларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Хаммада-ку ҳар хил кўз аён,
Бир хил қилмоқ шарт бўлди баён.
Хиёл ўткир кўзларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Минг дард чеккан ўзимиз силлик,
Минг тош теккан сўзимиз силлик.

Қирқ киррали сўзларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Бир хил бўлди бўй-у энимиз,
Бир хил иймон, бир хил динимиз.
Хиёл тикрок бошларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Ортга боқиб сесканасан-ов,
Қани дов бош, қани иймон — дов.
Яйдоқ дала... бокмас ҳатто ёв,
Шудгор қилиб текисладилар.

Мен мозийга қўрқиб қарайман,
Тошлар туриб кетадими деб,
Бошлар юриб кетадими деб,
Текисланиб кесилган бошлар.

Бари ўтди, ўтди қирғин, дор,
Буқун кўзим ёшин қилар сел.
Фикри ўзғир бир фарзандга зор
Шудгор қилиб текисланган эл.

22 май, 1990.

ХАВОТИР

Олашақшақ, шақиллама, оларингни олдингми,
Ёки сенам биз сиёқли ғафлат босиб қолдингми?
Бу боскинни хабарини ҳеч йўкса сен бермадинг,
Ё бу қўпган қиёматда ўзни четга олдингми?

Мен ҳаммага ишонардим, ҳеч кимга тош отмасдим,
Бехосдан чавақлаш не кун, бехосдан уйғотмасдим,
Бош устимда ёнғоқ чақиб шақилладинг туну кун
Ҳатто сенга ишонардим, ҳатто сенга ёт эмасдим.

Энди у ишонч қайдадир, ишонган кўз ўйилди,
Қари-қартанг, хотин-халаж тўплаб қўйдаи сўйилди.
Рустам келбат ботирларнинг кули бўлди бир сиқим
Осилганлар товонидан қайтадан ўт қўйилди!

Энди кимга ишонайин, олашақшақ, сенгами,
Енгган шундай каззоблар-ча, номардлар-ча енгами?
Энг камида Темур бўлар энди бу юрт эркаги,
Энди Тўмарис бўлади хотинларнинг энг ками.

Зохиран дўст, ботин — ёғий, сузиб юрмаяпсанми,
Хуфиёна минг хил шумлик тузиб юрмаяпсанми?
Кимлигинг айт, унингсиз хам ўт кетган бу дунёни
Бировларнинг қўли билан бузиб юрмаяпсанми?

Энди янги маломатлар тўқиб кетмасмикан деб,
Тузим ичиб, тузлигимни тўқиб кетмасмикан деб,
Бугун кўкимдаги хар бир қуш, кузғундан хавфдаман,
Гўдакларим кўзларини чўқиб кетмасмикан деб.

Олашақшақ, шақиллама, кимлигингни аён эт...

14 сентябрь, 1990.

ТЎМАРИСГА ИЛТИЖО

Тўмарис рақибни, қўшни қабила бошлиғи Кирнинг бошини қонли хумга солади: «Тириклигингда қонга тўймагандинг, энди тўй» деб.

Жоним онам, сенсиз куёш кулмас энди,
Уйғонмасанг, сен турмасанг бўлмас энди,
Бу кўру кар болаларинг силкитмасанг,
Авлодларга гапирмасанг бўлмас энди.

Мендан сўрма, менинг қўлим ожиз қолди,
Боғда ранги сориг гулим ожиз қолди.
Қафасини синдиrolмай қушим ожиз
Кишанбандим — руҳим, қулим ожиз қолди.

Кечир, она! Гўдакларинг бериб қўйдик,
Чечаклардек, гулдекларинг бериб қўйдик.
Қулда ўз жонидан бошка не бойлик бор,
Биздекларинг, қулдекларинг бериб қўйдик.

Она! Бугун бари фитна, ошкор ов йўқ,
Пистирмадан отадилар, ошкор ғов йўқ.

Ўз оғандан, ўз инингдан топган кун бу,
Қонли хумга тикай десанг ошкор ёв йўк.

Малхам керак кўп йиқилган эл доғига,
Турсанг...

Малхам сел доғига, ел доғига.
Худо шохид бўлғусидир, иншооллох,
Тўмариснинг ўлиги ҳам енгмоғига!

27 август, 1990.

СЎНГИ ОХ

Кўзи тиниб яшаб юрган бир одам,
Сўзи синиб яшаб юрган бир одам,
Чин ҳурликнинг кўкларидида учмаган,
Ерда униб, яшаб юрган бир одам,
Бирдан, бирдан кўксим ёниб урдим ох,
Қўлларимнинг кишани йўк, ё оллох!

Қайинзорда қолғон бобом эсладим,
«Душманлиғи» ёлғон бобом эсладим,
Бир пой махси кийиб, бири қўлтиқда
Сибирга йўл олғон бобом эсладим.
Кейин ўксиб йиғлайвердим, чекиб ох,
Қўлларимнинг кишани йўк, ё оллох!

Қирк Фироти, қирк бияси таланди,
Қалъа, қўрғон, қир, қияси таланди.
Шўрлик энам — Урқияси таланди,
Сўнг бир сотқин қўрғонида ёйди шох,
Қўлларимнинг кишани йўк, ё оллох!

Кейин отам ғолибмиди, мотмиди,
Кейин онам аёлмиди, отмиди,
Дод деб кетди. Менинг додим додмиди?
Наҳот, наҳот, ғойиб бўлди зиндон, чоҳ,
Қўлларимнинг кишани йўк, ё оллох!

Ўртоқларим жони пўлат, жони қил,
Бири сарик, бири камқон, бири сил,
Хали уз-о-оқ даволанар, уз-о-оқ йил
Ўлмай қолса бўлди. Қайта бўлмас мох,
Қўлларимнинг кишани йўқ, ё оллоҳ!

Она элим, ер бағирлаб, чўккан эл,
Ҳосилини кўрмай фақат эккан эл,
Худо назар қилган, назар теккан эл,
Тиллариндан учгаймикан сўнгги ох,
Қўлларимнинг кишани йўқ, ё оллоҳ.

31 март, 1992.

БИТТА МУШТГА АЙЛАНМАЙ

Олтовлон ола бўлиб олдирган халқ меники,
Гоҳ ичда заҳар, тилда бол турган халқ меники,
Тиг тортиб ўз отасин ўлдирган халқ меники,
Ёраб, қай аждодимнинг қўли кир, деб йиғладим.

Ўзи ўз ўзагини узган лаҳзаларида,
Қиблагохин гўрини бузган лаҳзаларида,
Фарғонада тўзондай тўзган лаҳзаларида,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Бирлашмадинг, Қўкон-у, Ўзган бўлдинг, Ўш бўлдинг,
Фитна пичоқларида талош лахта тўш бўлдинг,
Қуёв-келин бўлмасдан қўш мозор-а қўш бўлдинг,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Бирлашмадинг, кетма-кет бало келди, ўт келди,
Тоғдай йигитни солиб, лопиллаб тобут келди,
Сув бўлиб оқдик, кўздан жола келди, хут келди,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Шукур, бугун озод сен, аммо тарқоқ сен, ёт сен,
Тарқоқми сен, инонки азат-абал барбодсен,
Жўр овоз бўлолмасанг, якка-якка мунг, додсен,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Қарвон жилсин, бир сарбон сари эниб кел, элим,
Бир боғ сари чуғурлаб, қушга дўниб кел, элим,
Оллоҳ дилда. Оллоҳга, ҳаққа қўниб кел, элим,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Битта муштга айланмай, биз дастмиз ёлғиз-ёлғиз,
Тўзим косаси янглиғ, тўлмасмиз ёлғиз-ёлғиз,
Турк-у Турон тиклангай, ўлмасмиз ёлғиз-ёлғиз,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

7 сентябрь, 1991.

ҲАР ЭЛГА БИР БАЙРОҚ КЕРАК

Ҳар элга бир байроқ керак ҳилпираган,
Қўллар керак, кўтармоққа, чидасалар.
Гарчанд мен бир девордирман, зах, нураган,
Яраб бергум агар байроқ қадасалар.

Елкамгами, юрагимга, курагимга
Маҳкам қаданг, кўтараман жоним билан.
Шамол бўлгум, хоин шамол тиниб қолса,
Губор инса юважакман қоним билан.

Она элим, Сенга жоним, умрим ато
Кетарқанман, айланарқан чархи даввор,
Битта девор кетди, дегин, кетгунча то
Байроғимни елкасида тутган девор.

22 февраль, 1994.

АЗИЗИМ

Ногоҳ қаршимдан чиқиб кутиб олган
пайтларинг,
Учиб юрган қуш эдим, тутиб олган
пайтларинг.
Тақдиримга отингни битиб олган
пайтларинг,
У менинг бу дунёга келар чоғим, азизим.

Кейин иноқ, донлашиб қўкка учди
икки қуш,
Юксакни нишонлашиб, тикка учди
икки қуш.

Бахтни-ю барбодликни бирга кечди
 икки куш,
 Бугун сориг тортмоқда кўм-кўк боғим, азизим.

Умр — нима? Ўтар йўл.
 Ўтаримда бирга бўл,
 Ҳали умидларим мўл,
 етаримда бирга бўл.

Қазо келса дунёдан
 кетаримда бирга бўл,
 Бошимда бўл, ботинга ботар чоғим, азизим.

Ёнимда бўл, сенингсиз менинг
 шавкат-шоним йўқ,
 Сен йўқ эрсанг қавмим йўқ, турким йўқ,
 Туроним йўқ.

Бу дунёю у дунё Сенсиз
 бирор оним йўқ,
 Ёдимда бўл, тупроқда ётар чоғим, азизим.

26 ноябрь, 1995.

ОТЛАРИМИЗ

«Миннат қилиб бермагин дон,
 Аравага қўшма, нодон.
 Бизга лозим гуррос, майдон,
 Биз курашнинг отларимиз.

Бизлар унут. Қуш овлама,
 Икковлама, учовлама.
 Оёғимиз тушовлама,
 Биз кўнгилнинг додларимиз.

Мухтож бўлмасмиз заррага,
 Қулоқ сол бизнинг наърага.
 Улоқ ташлармиз маррага,
 Ўзмиз. Йўқдир ётларимиз».

Оғир, намчил куз буғдойи...
 Юк остида мункиб, тойиб,
 Бир-бир босиб, бизни койиб
 Кетиб борар отларимиз.

16 ноябрь, 1995.

АВВАЛ ИЧИНГГА КИР

Аввал ичингда қил ибодатингни,
Аввал ичингда ёй шахд, қанотингни.
Аввал ичда тикла иморатингни
Шу муҳим. Муҳиммас ташқи ёмғирлар.
Ичингни тозалаб, қириб олдингни,
Ўзингни жам қилиб, қириб олдингни,
Ҳар бир кунжингни текшириб олдингни,
Муҳиммас ташдаги илашган кирлар.
Ич хазон. Ташқари гуллашдан қўрқин,
Кўзни тий. Кўзёшдан, қул ёшдан
қўрқин.

Муҳими ичингдан кулашдан қўрқин —
Ичингдан кетмасин илохий нурлар.
Ғам ема. Бир камдир, тўлдириб бўлмас.
Аввал ўз ичингга кир, қириб бўлмас.
Ички бургут кўклар, ўзни урарми,
Ташқарида Сени ўлдириб бўлмас.

16 ноябрь, 1995.

УЛУҒЛАР, БОҒЛОВЧИЛАР

Улуғлар, боғловчилар,
Рухни тик, соғловчилар,
Авлодин тоғловчилар,
Юксалар роҳга бошланг.

Шафқат тарк этди бизни,
Итардик мунглимизни.
Юмшатинг кўнглимизни.
Бир ёруғ оҳга бошланг.

Ўнг кўзни ўяр чап кўз,
Гоҳ туғишган ҳам тўс-тўс.
Биттагина содиқ дўст,
Бир чин хамроҳга бошланг.

Афсус йўқ чўксак агар,
Жонни ҳам чексак агар.

Покланиб чиқсак агар,
Майли, ғор, чоҳга бошланг.

Адашган мусулмонмиз,
Гоҳ суст кетган иймонмиз.
Лек айнимагаган қонмиз,
Бизни Оллоҳга бошланг.

16 ноябрь, 1995.

КЕЧИБ

Дема «келдинг бир чаман ошён кечиб»,
Келдим куюқ чангалзор, ўрмон кечиб.
Қандай даҳшат гирдобларда айландим,
Ёмғирларда йиқилдим гирён кечиб.

Менинг сахтим гулга ўхшаб кетарми,
Гул кечганлар шундай қақшаб кетарми?
Ортидан шунча фитна, гап кетарми,
Оёғимга қара, келдим, қон кечиб.

Тўғри, бош устимда юлдуз, кўк эди,
Аммо товонимда лахта чўғ эди,
Ерда юрмоқликка ҳаққим йўқ эди,
Келдим булут, қор кечиб, осмон кечиб.

Оралиқ йўл, гарчанд, қора қуюн, чин,
Ўтиб сенга келмоқлигим шарт учун,
Ё шу ерда ўлмоқлигим шарт учун,
Келдим... Сен-ла кетмоқ учун шон кечиб.

15 ноябрь, 1995.

КУНБОТАРДА

Хурмат жоиз, кетаётган қуёш бу,
Ортиқ-ками битаётган қуёш бу.
Авжи тушда бозиллаган, чатнаган,
Энди тунга йитаётган қуёш бу.

Қоқ теппада, ў, куйдирган қанчасин,
Унга бахт деб ёпишганнинг панжасин!
Ишғол қилмоқчиларнинг исқанжасин —
Энди... совуб, тутаётган қуёш бу.

Ҳеч гап йўқдай, силлиқ ўтгандай бари,
Қичқирмаган каби босган гуллари.
Қўзларига санчилмасдай куллари
Дардин ичга ютаётган қуёш бу.

Балки, балки... кунботарда келар ишқ,
Видо айтмай ширин-сирли кулар ишқ.
Гўдак қилар, суйиб тентак қилар ишқ,
Интиғини кутаётган қуёш бу.

...Не бўлса ҳам қанча қолди ким билар,
Қачон тўлар, паймонадай хум билар.
Кейин у гапларни тупроқ, чим билар,
Худди биздай... ўтаётган қуёш бу!

15 ноябрь, 1995.

ТУН КИРАР ЧОҒЛАРДА

Келаётган тундан сергак тортаман,
Тун кирар чоғларда вақт ўтар гур-гур.
Шошиб аравага сомон ортаман,
Тўкилаверади сомони қурғур.

Умр бўлса ҳамки поёнсиз дoston,
Мен барибир чаққон силкиб баримни,
Умр тун келганда шошиб қолмасдан —
Жой-жойига қўяй ёзганларимни.

Сомони йиғилмай қолган ер йиғлаб,
Бурчак-бурчаклардан чиққан шеър, йиғлаб
Безовта қилмасин болаларимни...

16 сентябрь, 1995.

ҚУТЛОВ

Назирқул акага

Бугун эллик боғу роғни оралаб ўтиб
Эллик тоғдан ошганларга йўллаймиз салом.
Иншооллох, ортингиздан боргаймиз етиб,
Шундай холис ният билан бошлаймиз калом.

Эллик ёшдан ошгунча то, шунча йиқилиб,
Шунча туриб келгандирсиз, чарчаманг, энди.
Бугун қиров сочингизга синчков тикилиб,
Дейман
«Сизнинг отдай юрак ғовларни енгди!»

Енгиб ўтдингиз сиз Усмон Носир ёшидан,
Қодирийнинг ёшиданам енгиб ўтдингиз.
Мирзо Бобур, Улуғ Бобур етмаган ёшга
Оллох қўллаб Сиз етдингиз, шукур, етдингиз.

Букун бомдод намозида юқиндим Сўзга,
Оллоҳимни илтижога, Сўзга ўрадим.
Эрта кетган оғаларим умрини Сизга,
Кўрмай кетган шон-шуҳратин
Сизга сўрадим.

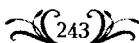
Қодир тангрим, чиқармагай ҳақни ноҳаққа,
Турналарим хали кўкрак керса ажабмас.
Минг сўзимдан бири етса Оллоҳга, Ҳаққа,
Парвардигор сўраганим берса ажабмас.

1 июнь, 1995.

СЎЗОН ДИЛИМ

Дилимни дилсизлар уриб олдилар,
Сипо туриб, томоқ қириб олдилар.
Кўнгил қалъам эшиклари берк эди,
Билмам, улар қандай қириб олдилар?

Фикрим сароб, сароб бўлди ёзганим,
Тушдай ўтди. Ўзганлардан ўзганим.
Булбулларга мўлжаллаган масканим
Хароб. Зоғлар инлар қуриб олдилар.

Билмам, қашшоқлашдимми ё бойидим,
Билганим шу. Қолдим пастда, пойида.
Улар менинг сўзон кўнглим жойида
Бир қошона уй битириб олдилар.

Сўзон дилим етаклайман, юрмайди,
Истамайди, қошонага кирмайди.
Сўзон дилим, етим қолган бир найдир,
Дилимни дилсизлар уриб олдилар.

26 февраль, 1994.

ЁНАР КУНЛАР

Уч куним бор, олддаги шу уч куним
Бўлгай шавку шарорларим зич куним.

Бўш ўтган ой-йилларимни тўлдиргич,
Ўз-ўзимга қасос куним, ўч куним.

Сўнаётган рухга олов пуркалиб,
Қонларимни қилгучи «кўч-кўч» куним.

Жим-жим ўтдим, бермади савту садо,
Дилимдаги қушларим ғуж-ғуж куним.

Умрим бодом дарахтига менгзардим,
Ўтган кунлар, мағзсиз куним, пуч куним.

Келаримда, еларимда қор, қиров,
Кетаримда ўт бўлдим дуч, куним.

Кутганимда келмадинг-эй, ҳеч куним,
Кеч қолдинг-а, кеч қолдинг-а, кеч куним.

25 февраль, 1994.

ОЗОД ЭТ

Худо сенга қўлни бермас юлмокка,
Чангал солмоқликдан қўлни озод эт.

Қўлнинг сориглиги кўнгил чўкдирар,
Қўлмак, ўлмақликдан, қўлни озод эт.

Офат келса кулон ўзи бергай чап,
Озод этсанг, ожиз, кулни озод эт.

Гурлаган ўт, олов барчани тортар,
Сен ўтликдан ўтган кулни озод эт.

Ёлгон деган юк ортган тил осилган,
Қўп оғир юк. Ундан тилни озод эт.

Бизлар нафс зиндонидаги қуллармиз,
Қўлдан келса бирор кулни озод эт.

19 февраль, 1995.

СИҒАРМУКИН

Унут дунё. Хуш кунларнинг шукри унут,
Даҳоларнинг унут бўлмас фикри унут,
«Ё олло дўст» каландарлар зикри унут,
Бу дунёга нидоларим сиғармукин?

Боссанг оёқ куяр, олов бу дунёга,
Учарларга суянчик, тов* бу дунёга,
Ҳар қадами тафтиш, тергов бу дунёга,
Мажнун, хушдан жудоларим сиғармукин?

Ох, дилимни куйиб кетган жойлари кўп,
Тўлмай хазон бўлган тўлин ойлари кўп.
Бу дунёнинг қоши керик бойлари кўп,
Унга мискин гадоларим сиғармукин?

* тов — тоғ.

Хамма кийгир, ўзин урган бойлик, молга.
Миртемир йўк,
 йиғлаш ҳам йўк мажнунтолга.
Хамма бирдай пойга қўйган Истиқлолга
Бехол жони адоларим сифармукин?

Тирикликдан кетмасманму қўнглим ярим,
Бу дунёга ўзинг айт-чи, Оллоҳ Карим,
Минг-минг йиллик йўлни босиб
 келганларим,
Қайтиб келган худоларим сифармукин?!

16 август, 1993.

* * *

Момом отда суворий
Ўтганини биларкан.
Кўкда тутиб шаън, орин
Кетганини биларкан.

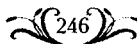
Кўксимга армон, ўчнинг
Кескир тиғи ботади.
Ярим тунлар қиличнинг
Жаранги уйғотади...

Ерга нидо қиламан,
Кўкка нидо қиламан.
Темурдай бир фарзанд деб
Тутдайин тўкиламан.

Борим кўчар нидога:
«Умрим етмай Видога,
Бобурдай бир ўғлон бер»,
Ялинаман худога.

Турк туғини мангу тик
Боғлаб кетар шу ўғлон.
Мендек бир ожизани
Оқлаб кетар шу ўғлон.

21 декабрь, 1993.

БИР ВАҚТЛАР

Келаётган карвон-ла келган эдим бир вақтлар,
Қўшилиб кетсам керак кетаётган карвонга.
Тунлари нималарни шивирлайди дарахтлар,
Гурунгларин оҳанги ўхшаб кетар армонга.
Ҳарҳолда бу дарахтлар йиғламас ўзи учун,
Сезарми ё қўнглимда унут шахдлар йиғлайди.
Қўнглимнинг хар тақирини, жизғанак,

бўзи учун,

Сўзи учун, эҳтимол бу дарахтлар йиғлайди.
Кўз юмиб пичирлайман:

«Бир вақт мен ҳам ютгандим»,

Эҳтимол дарахтларга аён бугун барча сир.

Келганимда улар шод,

чапак чалиб кутганди,

Энди балки кетарим сезиб қолиб

ғамгиндир.

24 декабрь, 1994.

БИЗ ЖАННАТНИНГ ГУЛИМИЗ

Гоҳ само ҳам кетар торайиб,

Ёруғланиб кунлар қайтади.

Эскирган япроқлар қорайиб,

Сориғланиб видо айтади.

Кексайган қуш қўнгли осмонда,

Йиғлар эски инини суваб.

Биз узамиз, истаган онда

Эски ғамлар келмайди чуваб.

Бу дунё шу. Эски ва янги

Мангу ўйга толар кунгача.

Биз жаннатнинг гулимиз, мангу

Қор остида қолар кунгача.

Гул очамиз, ҳали қизғиш, оқ,

Ҳали бахтдан маст бўламиз, ёр.

Бизсиз келар қиш ҳали узок,
Ҳали ёғмас бизни кўмар қор.

5 декабрь, 1995.

* * *

Сибирларда ўлган болалар тирик...
Тирик эмас гарчанд ҳамон тирик, бор
Кўкрагида унвонлари шашқатор,
Билмай ўтган надир сиртмоқ, надир дор,
Сибирларда ўлган болалар тирик!

Нихон, юракларга тишин ботирган —
Ўзи қолиб, ўзгаларни отдирган,
Анови унвондор ишин битирган,
Оёқ ости бўлган болалар тирик!

Ўтган ўтдимас. Бу — ўтмайдиган дард,
Ҳеч ким поёнига етмайдиган дард.
Олиб кетмай, ўзи кетмайдиган дард,
Қонлардаги қасос, долалар тирик!

Авлодларин тик кўзлари нам нега,
Тик бошлари гоҳ-гоҳ маъюс, ҳам нега?
«Биз ёшимиз бекор тўкмаймиз», — деган
Қарашларда кек, шалолалар тирик!

Азал шундай. Қондан-қонга хун ўтган.
Билган борми ким ютқазган. Ким ютган.
Не бўлса ҳам анов сотқин йиқитган —
Сибирларда ўлган болалар тирик!

5 декабрь, 1995.

ЭНДИ СЕН КЕЛГУНИНГЧА

Энди сен келгунигча хижрон
яшар мен билан,
Юлдузлари фаромуш осмон
яшар мен билан,

Беҳиштиг чечаклари бошини маъюс эгган.
Булбуллари йиғлаган ошён
яшар мен билан,
Кўклам эккану тиккан,
пишиқчилик фасли йўк
Эгасига кўзи тўрт,
хирмон яшар мен билан.
Ўрмон эдим, тик йўлбарс қарқара
солар ўрмон,
Бул кун йўлбарсдан айру ўрмон
яшар мен билан.
Жисмимда жонлигингни билиб ҳам кетдинг,
нетай
Жоним сен билан кетган.
Армон яшар мен билан.

23 февраль, 1993.

КЎКСИМИЗДАН ЎСИБ ЧИҚҚАН

Байрам бу кун қўлимизнинг ечилгани...
Юпун юртнинг шир яланғоч ечинганин,
Тақир даштдай тўс-тўс, пайхон кечилганин
Кўрганмиз биз,
энди ул ғам битди денглар.

Оллоҳ суйди, осмонидан абр берди,
Лим тўлсак-да тошдирмасдан сабр берди.
Бизга эркни Темур ётган қабр берди,
Оҳимизни эранларга етди денглар.

Турк туғроси қўлга тегди, тутмоқ қарзидир,
Кўксимизда ўсиб чиққан, у жон тарзидир.
Ўз жонини сақлолмаган ўлик барсдир,
Тутолмасак, бизларни туз тутди денглар.

Бу табаррук юкдир, елкамга олмасам,
Бошимга олмасам, кўксимга солмасам,
Турк туғидан кичраймасам, юксалмасам,
Майдалашди, куюқ туман ютди денглар.

Худо олса йўқотгайсан зору зор,
Худо берса топадиган еринг — бу!

Аслида шу ердан бошқа нима накл,
Омонат-ку қолган барча тожу тахт.
Тик чоғларинг бериб дармон, бериб шахд,
Йиқилганда ёпадиган еринг — бу!

9 август, 1997

ҲАЙФ

Эссиз, зилол дарёлар,
Биз қониб ичмасак ҳайф.
Эссиз, мовий хаволар,
Қуш бўлиб учмасак, ҳайф.

Ирмоқ пастлаб, қиялаб
Кетса баланд тоғ, эссиз!
Қўрмай ўтса биялар
Учқур аргумоқ эссиз!

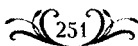
Аёл — олов, аёл — гул,
Сочлар — арслоний ёллар,
Ишқда ёнмай бўлса кул
Ҳайф-ей, олов аёллар!

Дунёсига ўт кетсин,
Дунёсига эртак ҳайф.
Унда кўнгли аёлсиз
Кетаётган эркак ҳайф!

6 октябрь, 1998.

ЎЗИН ТОПМОҚ ИСТАГАН

Мусулмонмиз.
Ҳар инсон
Инсон тарафга юрсин.
Бири-бирига пешвоз
Имкон тарафга юрсин.

Аросат сахросида
Саросар қолмасинлар,
Ё таназзул, ё эса
Шавқ, шон тарафга юрсин!

Дунёни ҳалол ёққа
Бир қадам жилмоғига
Инонсанг, юз қурбон бер,
Юз малҳам бер, доғига.
Инонса, бир ҳамлада
Қайта тирилмоғига
Сира иккиланмасдан,
Қурбон тарафга юрсин!

Талотўп дунё ичра
Тўзим топмоқ истаган,
Минг ёлғонни оралаб
Бир чин топмоқ истаган,
Томирларида юрган
Сўзин топмоқ истаган,
Ўзин топмоқ истаган,
ҚУРЪОН тарафга юрсин!
Мусулмонмиз,
Ҳар инсон
Инсон тарафга юрсин.

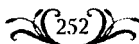
7 ноябрь, 1998.

ИНОНИШ

*Шоирлари ҳайқирмаган миллат қондошлари
тупроқ бўлган ўксик бола кабидир.*

Мехмед Эмин Юрдакул

Энди ҳайқир,
Энди ҳайқир, ун зўридан
Дарёларинг тошиб келсин,
Маййитлар чиқиб гўридан
Озод, қучоқлашиб келсин.

Энди хайқир, азон олсин,
Туркий дунё қамровини,
Эгик, бағри сўзон олсин
Ердан узиб ўмровини.

Хайқир, ўзбек ўздек ўлсин,
Ётлик унут. Чўкмайлик тиз.
Ғолиб наррашерлик келсин,
Мотлик кетсин, қолдирмай из.

Хайқир, хайқириғинг ўзгай
Бу — наъра ширин, бол ахир.
Пайғамбарни ҳам эмизган
Мушфик, мунис аёл ахир!

Хайқир, олдинг эркни, тахтни,
Келар бахту барор яна.
Мусулмонга Мухаммадни
Берган Оллоҳ берар яна!

Энди хайқир. Ун зўридан
Дарёларинг тошиб келсин.

6 июль, 1998.

МУЛҒИБ, МУЛҒИБ УЗУН КЕЧАЛАР

Дунёнинг бор захру заққумин
Битта қўймай тогғоним — онам.
Озғин елка, ёнбошларига
Кўрпачалар ботгоним — онам.

Халимажоним келади деб
Кўзи йўлда кўқарган қушим.
Муштдеккина жуссаси билан
Ғусса тоғин кўтарган қушим.

Оқ сочларин ювиб тарасам
Сочларидай узайганим-а,
Туриб, юриб кетмоқ бўласиз,
Чарх ургани, безанганими?

Босмай қўйган оёқларини
Қаттик ерни қайириб бостир.
Ёзмай қўйган қанотларини
Қодир Худо, бир марта ёздир!

Усиз хувиллайди кўчалар,
Кўзларимда мангу қолар жим.
Мулгиб-мулгиб узун кечалар
Оёқларин уқалашларим...

2 ноябрь, 1998.

КЎЛ

(Назокатнинг дафтаридан)

Кўнглингиз бир уйдир, ланг очик,
Ўтган-кетган кираверади.
Менинг кўнглим кўзи ёшли жиқ,
Бу холатни кўраверади.

Кўнглингиз бир ойна, очик, ланг,
Ўтган-кетган ороланади.
Бу холатдан менга тегар санг,
Менинг кўнглим яраланади.

Кўнглингиз — кўл. Тозармоқ учун
Оромини бузгиси келмас.
Менинг кўнглим эса балиқ — жим —
Лойқа кўлда сузгиси келмас.

Ишқ деганнинг кўприклари қил,
У етгайдир охи етганга.
Балиқлари ташлаб кетган кўл
Бир кун қолар ўтган-кетганга.

8 июль, 2002.

ЕРДА ҚОЛГАН СЎЗЛАРИМ

Ўзни урдим ўтгаю чўкка.
Кимга ботдим,
Ким менга ботди.
Гоҳ байроқдай юксалдим кўкка,
Гоҳо поймол, ерларда ётдим.

Давом этгай ҳали бу жангим,
Бас келгайман зару зўрларга,
Қанотимдан айирма, тангрим,
Киргунимча қаро гўрларга.

Кирганда ҳам тинмас бўзларим,
Бўлгай улар шараф ё шарар.
Менинг ерда қолган сўзларим
Болаларни кўкка кўтарар!

11 июль, 2002.

ЙЎЛДАДИРМАН

Йигирма йил ўтди интизорликда.

Андрей Вознесенский

Сиз кутасиз. Менам бораман.
Учиб бородурман худди ўк.
Фақат... олдин хат юбораман,
Ўша хатни ёзганимча йўк.

Кўнгил ичга тўкиб борини,
Бир йил, ўн йил ўтди, бу кўпми?
Айрилиқнинг алафзорини,
Биргалашиб ўрамиз, хўпми?

Йигирма йил, ўттиз йил ўтди,
Кўзингизга малол инмасми?
Ўттиз йиллаб ғовлаган ўтни,
Ўрар чоғи чалғи синмасми?!

Қирк йил ўтди. Мен тез бораман,
Ранжимангиз, гувоҳ еру кўк!
Фақат... олдин хат юбораман,
Хатни... ҳали ёзолганим йўқ.

Учиб бородурман худди ўқ,
Бу холатни қандай шарҳлайман.
Борган сари ўрмонзор қуюқ,
Мен куйиниб чалғи чарҳлайман.
Сиз кутасиз. Менам бораман.

13 июль, 2002.

ДАРАХТЛАРГА АЙЛАНТИРИБ ҚЎЙ

Ҳаққос рост,
Мен дарахтман чоғи,
Ҳар кун йўлга отланадиган,
Йиғлайдиган, шодланадиган.
Йўлга тушган барги, бутоғи.

Бошим олиб кетмоқ бўламан,
Ҳар кун... аммо аёндир бир сир.
Манглайимда ёзуғлик тақдир,
...Шу турган жойимда ўламан.

Ватан!
Хомуш юзинг ўғирма,
Болаларинг бузса шайтон ўй.
Сен уларни аяб ўтирмай
Дарахтларга айлантириб қўй!

24 февраль, 1994.

* * *

Токқа кетди, чўлга кетди карвоним, аммо
Гўдаклигим ўтган дала-тузни топмадим.

Сурув-сурув бўлиб ўтди даҳшатлар, бахтлар,
Қўй суруви ортидаги изни топмадим.

Кейин хушрўй бўлгандирман ва лекин ўша
Оқи — оқ, қизили — қизил юзни топмадим.

Атрофда ёр-жўраларим гужғон бўлди-ю,
Мен деб юкни олар белни, тизни топмадим.

Онажоним, излаб ёшим бир жойга етди,
Аммо Сиздан келадиған исни топмадим.

13 июль, 2002.

ОНА ЭЛИМ

Она элим, дўстингга дўсту
Душманингга хавфу хатарман,
Жилғалардай чулдираб ўсдим,
Илдизингдан келган хабарман.

Ёнган они ё сўнган они
Кетган борми мехрингга қониб,
Тонготарда сен деб уйғониб,
Кунботарда сен деб ботарман.

Болам дединг ҳар коримда ҳам
Қувончиму озоримда ҳам.
Бир кун... бир кун мозоримда ҳам
Сени суйиб, ўйлаб ётарман.

Сув сўрасам Сен узатдинг бол,
Бир гунчанг ҳам кетмасин увол.
Билмагин деб тоабад завол
Боғларингга бўйлаб ётарман.

Камон, ўқли бўлгин, бўлма кам,
Гўдакларинг кўрмасин деб ғам,
Ёнимдаги шерикларга ҳам
Пичир-пичир сўйлаб ётарман.

13 июль, 2002.

ЎЛДИРАР КУЧ

Тирикмисан, шохлар ташлаб уч,
Қуёш янглиф ўрлайвер тикка.
Тирикмисан, ўзинг қудрат, куч,
Қўрқинч нарса борми тирикка.

Қўркма, баланд юришни ўрган,
Бир шеригинг бўлса, дофинг йўқ.
Бок, сенинг атрофингда юрган
Одамларнинг сон-санови йўқ.

Ўлимданам қўркмоқлигинг пуч,
Умр тугар бир нола, чўзик.
Ернинг остида одамлар зич,
Ўлимданам қўркишинг қизик.

Мен ёлғизлик сирини очдим,
Ундан қўркмай бўлмайди, ёху.
Ундан қочгин, бир умр қочгин
Қувиб етса, ўлдираб куч — шу.

4 август, 2002.

ИЗЛАНГ МЕНИ

Агар тўлсам, бир жом янглиф,
Агар тўлсам
Кўнгилларни титроғидан
Изланг мени.
Чечак янглиф қовжираса
Сатрларим
Кузнинг қуйиб ўтмоғидан
Изланг мени.

Ўйласангиз бу дунё тор,
Бу дунё кенг.
Япроқман, ўз дарахтимдан
Узманг мени.

«Сен» тилингиз «Сиз»га кетса
Бир мурид денг.
Яссавийнинг муриди деб
«Сиз»ланг мени.
Қуёш билан юрсам,
Юрсам баланд, бойиб,
Худо қўлим тутмоғидан изланг мени.
Бир кун, бир кун топмасангиз,
Бўлсам ғойиб,
Туркистоннинг тупроғидан
Изланг мени.

7 июль, 2002.

ДАРАХТЛАР СЕЗАДИ

Дарахтларам сезади кузни
Киради бир-бирин пинжига.
Бизлар кира олмаймиз дўстнинг
Сунбуладай ишқ, соғинчига.

Титроқ тушар ҳатто теракка,
Кундузу тун титрайди толмай.
Бизлар кетаверамиз якка,
Сочимизнинг кораси қолмай.

Дарахтларам қийналар оғир,
Улар бир-бирини суяйди.
Одам бир-бирига бермас сир,
Фақат одам... ёлғиз қуяди.

Ёрижон-а, тушдим бир издан,
Кетмоқдаман ёмғир, уриб қор.
Мен айрилиб қолмайин Сиздан
Қабримизни кўммай туриб қор.

11 июль, 2002.

МИЛЛИЙ ВИЖДОН КЎТАРСИН

Ер тортса гар бағрни
Томирда қон кўтарсин.
Ер шохлаган сағирни
Суяб, осмон кўтарсин.

Тиклаб яна тикларни,
Уйғотсин сулукларни
Қабрдан-да ўликларни
Миллий виждон кўтарсин.

Ҳар халқни ҳар банд-бандда
Турмоғи-чун баландда,
Яссавий, Нақшбанддай
Миллий туздон кўтарсин.

Шу туздонлар бериб туз
Учсак-да бўш қанотмиз.
Оллохга чўқармиз тиз,
Бизни биздан кўтарсин.

Ер тортса гар бағрни
Томирда қон кўтарсин.

24 февраль, 2002.

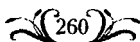
ЎНГ ҚЎЛГА ҚАСИДА

«У чўнтагидан бир гижимланган қогоз олиб узат-
ди. Узатган қогозни тиззамга қўйиб гижимини
ёздим. Унда ёзувни энди ўрганаётган болалар-
нинг машқига ўхшаш қингир-қийшиқ ёзувлар бор
эди. Ёзувни бир амаллаб ўқидим:

«Меҳнатни ўнг қўл қилади,
Тилло соатни чап қўл тақади».

*Бу икки сатр Шухратнинг таржимаи ҳоли эди...
Бу икки сатр Шухратнинг орзу-армонлари эди...
Бу икки сатр ўксук қалбнинг аламли нидоси эди...*

Саид Ахмад

Шухрат бобо, дунёнинг кир,
Ўр иши хайратлидир,
Кўзи очик, баъзан қилган
Кўр иши хайратлидир.
Сизни ҳар ким ҳар хил кўзда
Қўриши хайратлидир,
Гарчи дунёдан ўнг тараф,
Ўнг қўл бўлиб ўтдингиз,
Бошингизга ёққан қорлар,
Мўл-мўл бўлиб ўтдингиз.

Аввал уруш, сўнг қатағон,
Бир-бирдан оғир кун.
Сўнгра тинчлик, тинчу совук,
Бири-бирдан кир кун.
Ирода ҳам темир эмас,
Тилдан қолдингиз бир кун...
Тинч кунлар ҳам қай нокаслар
Юрагингиз емади.
Ёна-ёна кул бўлдингиз...
Биров «кимсан» демади.

Агар назар ўнгдан тушса
Ҳар иш мумкин экан-ку.
Ўз ўрнига тушар экан
Ҳар ғишт, мумкин экан-ку.
Қабрданам бош кўтариб
Енгиш мумкин экан-ку!
Ғолиб бобом, қабул этинг
Шоннинг тўзмас патини.
Ўнг қўлларнинг Сизга ёзган
Табрик, тиловатини.

Қадру шуҳрат юлдузларин
Сийрак кўрган кўзга шон,
Авжи гуллар чоғларинда
Сориғ тортган кузга шон.
Ўксик бобом, Сизга шон-а,
Ғолиб бобом, Сизга шон!

Иншоолох, энди мангу
Гуллагайсиз, бобожон.
Ер остидан туриб бизни
Қўллагайсиз, бобожон!

4 август, 2003.

УНУТМАНГ

Елкам халқим елкасига тегиб турмоғи учун,
Бошим халқим кўлкасига эгиб турмоғим учун,
Унга қарши нима келса енгиб турмоғим учун
Мендан қай иш лозим бўлса
Барчасига тайёрман.

Сарғайма гўдакларини соғаймоқлари учун,
Оқибат султортаётган эл-аймоқлари учун,
Ҳали кетиб улгурмаган кўнгил доғлари учун
Мендан қай иш лозим бўлса
Барчасига тайёрман.

Дардига малхам бўлайин, хотирин кучлантирай,
Ҳар фарзандини ичга тортайин, ичлантирай,
Ҳар фарзандини юртга боғлайин, бурчлантирай,
Мендан қай иш лозим бўлса
Барчасига тайёрман.

Жужуқларга айтгим келар, қаёнларни кўзлайсиз,
Оҳ, зоҳирга ўч болам, сиз аёнларни кўзлайсиз,
Аммо бу юрт, сирли юртдир, сизам сирли бир найсиз,
Мендан қай иш лозим бўлса
Барчасига тайёрман.

Сиз қуёшсиз, баландланг-у, ботар ерни унутманг,
Илдиздансиз. Тағин илдиз отар ерни унутманг,
Туркистондай қайтиб келиб ётар ерни унутманг,
Мендан қай иш лозим бўлса
Барчасига тайёрман.

7 июль, 2003.

ОЗОДЛИКНИ БЕРИБ КЕТИНГ

Келдингизми...
Дунё оку қора ранглар,
Шул рангларга кириб кетинг.
Тўймай қолсин кузатганлар —
Босиб-босмай юриб кетинг.

Юк бўлса гар, бахт юк бўлсин,
Баргларингиз кўм-кўк бўлсин,
Кўзларингиз қурук бўлсин —
Сархушлиқдан эриб кетинг.

Томирларни ўчлантириб
Бурчлантириб, кучлантириб,
Қайғуларни кичрайтириб —
Кўкракларни кериб кетинг.

Ёрик, дарз топмасин ёғий,
Болангизнинг боллашмоғин,
Элингизнинг эллашмоғин —
Тайинланг. Буюриб кетинг!

Фақат ерни мола қилиб,
Умр ўтмасин вола қилиб,
Болангизга бола қилиб —
Озодликни бериб кетинг!

6 апрель, 1997.

МЕН БИРГИНА СЎЗ ЎСТИРДИМ

Билмам қачон, қандай чуқур кўлларда чўкдим,
Қандай узун, қандай хазин дардларни чекдим.
Билганим шу, умрим бўйи экдим, мен экдим,
Туркистоннинг даштларини ёриб чиқар Сўз!

Балки у сўз унаётир ернинг қаърида,
Балки қасамдай тик терак куртакларида,
Улуғ Темур болаларин кўкракларида,
Ота туркнинг юкини кўтариб чиқар Сўз.

Ёв келмасин, келса агар жуфту тоқ бўлиб
Сўзлар ердан чиқиб келгай, тўсин тоғ бўлиб.
Элимнинг жон жигарига кўзмунчоқ бўлиб,
Дигарига* чалғи бўлиб, ўриб чиқар Сўз.

Эрк йўли — кураш йўлидир.
Эрк рохларига
Чиқар экан гард тегмасин элнинг барига,
Кураш куйин куйиб элнинг кулоқларига
Тун бўйи оёқ учида юриб чиқар Сўз.

Оққан бўлсам ҳамки унинг пойида тинмай,
Элга нафим кам менинг деб нечун ўксинмай.
Мен биргина сўз ўстирдим,
Мангу кўз юммай.
Туркий элни балолардан қўриб чиқар Сўз!

6 апрель, 1997.

БИЛМАСМИЗ —

Биз нечун осмонни кўра билмасмиз,
Чунки ер остига қира билмасмиз.

Тескари бурамиз, дўстлар кетади,
Дарёни тескари бура билмасмиз.

Тўфон битта-битта синдиранар бизни,
Хатто дарахтдай зич тура билмасмиз.

Балки илонлар ҳам қилолмасди даф,
Сувга балиқдай ғуж қира билмасмиз.

Шайтон кириб олган ич-ичимизга,
Уни рух, танадан қира билмасмиз.

Қай вайронани-ки тузатдик, туздик,
Баттар вайрон бўлди, кура билмасмиз.

* Дигар — бошқа.

Кўз ўткир вақтларда кўрдай яшадик,
Бугун кўзимиз ҳам хира, билмасмиз.

Дунёни билгичдай димоклар осмон,
Билганимиз шулки, сира билмасмиз.

16 март, 1997.

ЎЛМАСЛИК

Қилич ишга тушар...
Қатл рўй беради!
Аmmo олинган бош
Кетади юриб.
Бошлар иссиқ қонин
Ерларга суриб
«Ўлмайман» сўзини ёзаверади!

Оёқ остдан тўнгат
Олинди, мана
Рух дорулбакога
Қайтаверади.
Дорларда шалвираб
Рух ила тана
«Ўлмайман» сўзини айтаверади!

Дунё кетганда ҳам
Қонига ботиб,
Бир кун тирик қолар
Бу тирик қасдлик!
Бор бўлсин жодида
Қирқилаётиб
«Ўлмайман» сўзини айтган Ўлмаслик!

3 июль, 1996.

ҲАҚҚИМ ЙЎҚ —

Биламан, на сийму, на зар кетса ҳам,
Ёнимдан дўстиму дигар кетса ҳам,
Ғамлардан қон бўлиб жигар кетса ҳам,
Кўзга ёш олмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Тунги даштлари-ю дарасидан-да,
Кир-чир ёмғирлари орасидан-да
Мен овоз бераман кутилмаган дам,
Кўздан йўқолмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Ватан, кулсин доим бошингда омад,
Хуш кунинг бўлсам ҳам унутилган хат.
Кўпмасин, бошингда кўпса қиёмат
Чеккада қолмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Босмасин, ёв босса эркнинг роҳини,
Қон билан ёзгайман элнинг оҳини.
Бошим кетганда ҳам жанг кулоҳини
Бошимдан олмоққа менинг ҳаққим йўқ.

6 март, 1997.

* * *

Бошимдан фалокат тоши тўкилди,
Менга кўп нарсани уқтирди бу ғам.
Мени-ку билмайман, мени не қилди,
Онамни тамоман чўқтирди бу ғам.

Билмам қай куч билан бу ғамни чекдим,
Қандоғам чидадим ўтмас тифига,
Сочим, тиш, кўрқларим кетди, кўникдим
Кўнмасман онамнинг кетмоғлигига.

Оҳ десам оҳларим, оққай, эшилгай,
Оллоҳим, сен қодир, мен камни қутқар!
Мен деб ғам ўқидан кўкси тешилган
Чўкиб бораётган кемамни қутқар!

4 февраль, 1997.

ЎЗ ТОПГИН

Ағәри кўп дунёда
Битта содиқ дўст топгин,
Дардинг зиёд-зиёда
Айтмоққа шарх, сўз топгин.

Қонлаб қирни, киёни
Лолалансин товонинг,
Излаб, бу кўр дунёни
Кўрадиган кўз топгин.

Умр оқиб кетар об,
Кўзинг ёпар, бўлсанг соб.
Ёлғиз ўтма, ўғил топ
Ё биргина қиз топгин.

Тўк тўймайди, ёпма тўн,
Оч олдида ошга дўн.
Очга бир кафтгина ун
Ё бир сиқим туз топгин.

Ерга йиғла холингни,
Кўкка йиғла холингни,
Отингни сот, молингни,
Ёт кўп, Сен бир ўз топгин!

Ўтар-кетар дунёда,
Тўзғиб ётар дунёда,
Олиб-сотар дунёда
Битта сотмас дўст топгин.

6 август, 1992.

ОНАНГ КЕТМОҚДА

Майса қайта кўклар,
Йўллар қайта ўрлар.
Дарахт қайта гуллар
Кўклам, кўк пайти.

Биргина одамлар,
Пешонаси шўрлар
Кетганча кетади,
Келмайди қайтиб.
Атрофда осойиш,
Сокиндир тўрт ёнинг,
Сен шошил, онангнинг
Оёқларин ўп.
Сочлари оқариб
Жим ўтирган онанг
Қайтмас йўлда кетиб
Бормоқда шип-шип.
Сени ўпаётиб
Устинг ёпаётиб
Ширин таъмлар тотиб
Онанг кетмоқда.
Тунда тошдан қаттиқ
Боши ёстигига,
Болишига ботиб
Онанг кетмоқда.
Огоҳ бўл! Қачон-ки
Биз ундан толамиз
У қушдай беозор
Учиб кетар жон.
Учарки, учганин
сезмай ҳам қоламиз.
Қувиб етолмаймиз
Кейин ҳеч қачон.

26 июль, 1996.

ОШИҚЛИК СИЗДАН ЎТАРДИ —

Ошиқлик Сиздан ўтарди, маъшуқалик бизданам,
Бугун йирокдасиз, дил муз, эрув билмас муз танам.

Бугун ҳижрон довуллари кучоғида қалтираб,
Исинмоққа ўт излайман Сизнинг мактуб, сўзданам.

Биласиз-ку қуш қуюни билан ғужғон ўйнардим,
Бугун кўклардан совудим, кўнглим қолди кузданам.

Сендан айру тушган кундан бор дунёдан айру Мен
Кетаётган душманданам, келаётган дўстданам.

Хижрон сели белдан ўтди, кўксим, бўғзимга етди,
Келинг, мен фарқ бўлмай келинг, айрилмайин ўзданам.

Ошиқлик сиздан ўтарди.
Маъшуқалик бизданам.

2 июль, 1996.

ҚАСАМКИ

Гарчанд тақдирим каж, лойли, сирпанчик,
Бўронли йўллардан келаркан юриб,
Тик сўзимни ерга қасамдай санчдим,
Мадори етганлар олгай суғуриб.

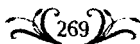
Қасам-ки мозийнинг чироқларини
Шуъласи, ҳадиги, титроқларини...
Сезмасам, қўр қўрсам, қўнглим қаърини
Тутаб, тентиб юрмай ўчмоққа қасам!

Қасам-ки шеър ёзсам маржондай тизиб,
Тўрт қавмим бир томон кетмаса сузиб,
Жаннат Давронлардан қўнглимни узиб,
Дўзах оловида кечмоққа қасам!

Қасам-ки қонимда Машраб бор, махзун,
Мени кўкка тортар у илохий УН,
Зикр, ишқ, жунундан айро тушган кун —
Қаландар хиркасин ечмоққа қасам!

Эрк келди,
Эрк келди, қўнглим найдадир,
Дариф, хар улкан тоғ бир кун майдадир.
Бир куни, кетсамам, Рухим қайтадир,
Рухим эркни қўриб учмоққа қасам!

3 апрель, 1997.

«УЙҒОН» СЎЗИН АЙТГАЧ

Тарих даштларини гоҳо қуюқ қор ёпган —
Бўлса ҳам-ки, аён бўлган кимлар не чекди!
Беш қиличдай терагини бир болта чопган
Менинг маҳзун онагинам, холинг нечукдир?

Сирлар сандиғи очилар, кимлар не деган,
Кимни сотиб, ўзи яйраб ўсган қайси жон?
Бешта ёвқур боласини бир қашқир еган
Менинг маъюс онагинам, бормисан омон?

Балки ҳамон тугамаган бошланган дoston,
Танларига тушроқ эмас соғинчлар ботар.
Ҳамон Сибир совуғига кўниколмасдан
Улар бир-бирин кучоқлаб, исиниб ётар.

Улар Абдулла Қодирий, Файзуллоларим,
Акмал Икром, Усмон Носир, тик Чўлпоним-эй.
Кўмир казиб, кўмир бўлган чин тиллоларим,
Улар бешмас, беш юз, беш минг увол жоним-эй.

Авахталар, шахталардан улар берар ун,
Ўйламанг-ки кукун бўлган, кул бўлган тинчиб.
Ер устида эрк туғини биз кўтарган кун,
Улар гўрда бир-биридан олган суюнчи!

Чўлпон бирдан Чўлпонлигин туйиб чопгандир,
Сочдан то тирноғи қадар куйиб чопгандир.
Қамоқ. Зах ертўлаларда яғири чиққан,
Кир беқасам чопонини кийиб чопгандир.

Эрк исини эрта сезган болаларини,
Зулм «оқимга» қарши сузган болаларини,
Ота арслон елкасида ошиқ ўйнаган,
Она арслон сут эмизган болаларини —

Олдирган эл, улар оддий болами эди,
Курашларда улар осон бердиларми жон?
Усмон «уйғон» сўзин айтгач, ҳушдан айрилди,
Чўлпон айтгач, кўкрагидан келди лахта қон.

Асли кўз ёш, қон оралаб тойиб ўсдик биз,
Қон — ёруғлик. Ёруғландик. Бойиб ўсдик биз.
Қирққанлари, кесганлари сари кучландик,
Қанотларни тагин кенгроқ ёйиб ўсдик биз.

Она элим,
Минг шукур-ки қолмадик тунда,
Тилак шул-ки қодир оллоҳ ёнингни олсин,
Хар бир боланг Чўлпон бўлиб бош кўтарсин-да,
Хурлик туғи азал-абад ўзингда қолсин!

16 март, 1997.

ҲУРРИЯТ ТОЖИ

Не фидолар ўтди бу йўлда унут,
Менам йўллардаги битта фидоман.
Хайқираман, жонмас, эрк тожингни тут,
Бугун хайқириққа дўнган нидоман.

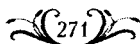
Ҳамон қон томади яраларимдан,
Ҳамон кизартирар изларим қорни.
Менинг бу хайқирик, наъраларимдан —
Сергак тортаётган бир бола борми?

Бу бола биларми бошидаги тож
Ўзига келгунча кимлардан ўтган?!
Бу тожни Қодирий юпун, яланғоч,
Яланғбош, қонига бўялиб кутган.

Қиличлар ўйнаган хор бошларида,
Гарчанд, бугун сен тахт, шонни кўрасан.
Синчиклаб қарасанг тож тошларида
Силқиб оқаётган қонни кўрасан.

Унутма, бу юрт қон — шонларнинг юрти,
Бу бахтга қон билан тўлангандир бож.
Не олтин бошларнинг ҳоқини кўрди
То Сенинг бошингга кўнгунча бу тож!
Унутма!

19 январь, 1997.

ИШОНМА

Кетар йўл бор,
Теграсида ўт, гуллар.
Кетмасайдим, минг йил ўй сураб эдим.
Мен сабрнинг тошидирман. Минг йиллар
Остонадан кетмай ўтирар эдим.

Бир ой кутдим. Сочларимга кўнди оқ,
Бир йил кутдим. Дармон кетди тизимдан.
Бесабрдир, гулдирайди қалдирик,
Бесабрлар сўрар ўғил-қизимдан.

Мен сабрли. Мендан оғир тош йўқдир.
Кетмасайдим. Кечиксанг ҳам майлийди.
Мана артдим. Кўзларимда ёш йўқдир.
Мана яна сабр отлиғ тўн кийдим.

Йў-ў-қ!
Сабр отлиғ тўнлигимга ишонма,
Сабрда тошга тенглигимга ишонма.
Ишонмагил яшнаб турган гул, чимга.
Тағин,
Тағин менинг мангулигимга!
Тезроқ кел!
Кетар йўл бор, теграсида ўт, гуллар...

30 июнь, 1996.

КУНИНГ КУЛСИН

Байрам қутлуғ, кунинг кулсин турким — Туроним,
Чин синдиму кўкрагингдан босган чўян тош?!
Жаллод дунё, не ичирдинг, Соҳибқироним
Юз-юз йиллар ерда ётди, кўтаролмай бош.
Кейин туркнинг эркагини армон тифлади,
Аёллари қайта Темур туғмай йиғлади.

Не ичирдинг, Турон тахти — ярқираган ганж
Бўлинди-ю урвоқларга, қумга айланди.

Бўлинди-ю меросхўрлар тақдири аянч,
Шахзодалар майдалашди, шумга айланди.
Аввал даҳо бошида тож, бобом деб суйдим,
Кейин моли талон-тарож бобом деб куйдим!

Бир одамда бўлар эмиш ризку барокот,
Турон туғи Сизнинг билан ерга кетдими?
Кетдингиз-у, қуйилдими бу тупроққа дод,
Туркнинг шони Сизнинг билан бирга кетдими?
Хатто Сиздай сарбаланд туғ оёқости, хор,
Мен дунёга нечун кўнгул қўяй, ҳукмдор?!

Кетдингизу етим ерга қўпди балолар,
Қавмингизни ҳар ўткинчи, ирkit ит қопди.
Сиздан сўнг ҳам келди олтин бошли болалар,
Лек уларни қилич еди, жодилар чопди.
Минглаб кесик бошлар кетди юмалаб. Тўзгин,
Сўнг юз йиллаб қон ҳидидан изғиди қузғун!

Бирини Машраб — Балхда қолди дорда осилиб,
Бирини Сибирь, қайинзорда бағрин тешиди тиф.
Бу излар-ку азал-абад кетмас босилиб,
Бугун шодмиз, кўтарилди поймол ётган туғ.
Туғ остида тирик, ўлик — қурбон кўраман,
Ҳар бирининг кўксига бир Қуръон кўраман.

Иншооллох, ишларимиз энди келгай ўнг,
Ўғлонлари ювар туркнинг кўнгул доғини.
Ким ўйлабди, улуғ Темур шунча йилдан сўнг
Гўрдан чиқиб, болаларин жамламоғини?!
Жаҳонгирга элга қайтмоқ — бахт қутлуғ бўлсин,
Авлодларга қайтган тожу тахт қутлуғ бўлсин!

16 август, 1993.

ИЖОД СИРИ, ИШҚ СИРИ

Устоз Ойбек бир гал «Ёлғизмен, ёлғизмен, шундай ёлғизмен», деб изтироб чекадилар. Бир гал «Мен шеърят министрима» деб ҳаволанадилар. Яна бир гал ўзларининг суюкли аёли «Ойбегим менинг» китоби билан Ойбекнинг яна бир ҳайкалини тиклаб кетган Зарифабегимга ёзган ширин, ошиқона хатларининг охирида, «тентак руҳдан салом» деб қўядилар... Шундай одамни севмай бўладими, шундай отани, шундай ўғилни севмай бўладими?!

*Ойбекни севмиш абадиян давом этади,
Ойбекни ўқмиш абадиян давом этади.*

Устоз Ойбекка

Бу катта-катта кўзлар кўзми ё катта исён,
Дунёнинг гоҳи майда ишларидан хайратда.
У минглаб харсангларга урилиб синмаган жон,
У уриб турган юрак ўзи қолдирган хатда.
Айтилмаган сўзларнинг колмоғига офарин,
Тилсиз сўзлаб...дунёни олмоғига офарин!

Кўзлар чакнар...кўнглимга ёмғир кирар, дўл кирар,
У ўтган даҳаларга бошлайди менинг йўлим.
...Йўлчи жасади узра Шокир ота гулдирар:
«Унсин болам, қайғурма, бу жуда катта ўлим».
Катта қувонч ва катта йиғи бўлиб ўтдингиз,
Халқимнинг бошда тутган туғи бўлиб ўтдингиз.

«Кумуш ўлиб қолди», деб қон йиғлаган Қодирий,
Гулнор ичган заҳардан сизам ичиб қўйгансиз.
Мен-ку хануз тушунмам ижод сирин, ишқ сирин,
Сиз тушуниб суйгансиз, сиз тушуниб куйгансиз.
Куйиб кул бўлмай ўзни қай ўтларда ёқдингиз,
Ўлган Йўлчига қандок ишқ узугин тақдингиз.

Йўлчилар, Навоийлар порлаб яшади Сизда,
Ҳақ деб чопган элчига тўлди олди-ортингиз.

Дардига дарддош юрак асраб кўкрагингизда,
Ватаним деганларнинг энг олдида бордингиз.
Юрт юкин кўтардингиз катта жонингиз билан,
Эътиқоди тик, Ўқтам, Анорхонингиз билан.

Бордингиз шу саф учун иккиланмай ўртаб жон,
Бор бисот, «наъматак»дай гулингизни бердингиз.
Кейин...билмадик, бизни не бир гафлат босган он
Қай қабохатга бийрон тилингизни бердингиз.
Мунис халқимга ҳам бу бўлгай мангу сабоқ, ун,
Бошқа бийрон тилларин эҳтиёт қилмоқ учун...

Бугун ҳам раиятда муддао ўша-ўша
Ки ҳар оддий инсонга эссин нажот шамоли.
Биз ҳам худди Сиз каби у билан жигаргўша
Бугун ҳам буюк орзу — кўрмоқ инсон камолин.
Шу бирликка ўргатган Сиздек ҳар шон ўлмагай,
Сиздек Даҳо ўстирган Ўзбекистон ўлмагай.

ОНАЛАРИМИЗ

Ой нимадир, бизлар ой эдик,
Соҳиб ақл, ҳур чирой эдик.
Ҳаммадан тик, қайтмас бой эдик,
Токи тирик, токи хиромон
Чўлпон экан оналаримиз.

Ўқ ўтмасди кўкрагимиздан,
Ёвларимиз келмасди тиздан,
Исинардик ёт ёқиб муздан,
Токи тирик, ўлим билмас жон,
Қалқон экан оналаримиз.

Чанг солмасди ёвуз қашкир, барс,
Рақибларам чиябўри тарз,
Юрак синмас, кетмас эди дарз,
Токи тирик, ёвга беомон
Қўрғон экан оналаримиз.

Вох, бошланди кўрғонсиз кунлар,
Ичга урди ўт, изғиринлар,
Кимда қасос, кимдадир кинлар,
Билмай қолдик, қай сабаб, қачон
Ҳар ён тарқаб кетдик баримиз.

Ой нимадир, бизлар ой эдик.
Чўлпон экан оналаримиз,
Қалқон экан оналаримиз,
Кўрғон экан оналаримиз...

11 ноябрь, 2000.

ЭНДИ КЕТ

Энди кет!
Кутдирдинг, ёмон кутдирдинг,
Хижрон азобини шавқ-ла ютдирдинг.
Йиқилдим. Бошимда устувор турдинг.
Энди кет!

Хижрон йўлларида сочилди зарим,
Кутдим ишқим ярим, умидим ярим,
Бир-бир синиб битди қобирғаларим,
Энди кет!

Энди кет, шавкату шон ортиқчадир,
Чанқаб кулагач уммон ортиқчадир,
Тиланиб, тўкилгач нон ортиқчадир,
Энди кет!

Энди кет, бошқага дилингни ёргин,
Алвидо, кўнглимда на гина, на кин,
Энди кимга борсанг вақтида боргин,
Энди...
Кет!

7 июль, 1996.

АЙТОЛМАДИМ

Сизга ишқим юз ишқ эрди, мен бирин айтолмадим,
Юз ишқим-ла юзлашолмай бир сирим айтолмадим.

Балки сизам кўнглингизга чорлагандирсиз мени,
Чиқдим, бори четга чиқдим, бир кирим айтолмадим.

Ё кўзу ё сўз бирла ишорат қилмоқ не тонг,
Ё ошкор ёинки бир ёшурин айтолмадим.

Кўкламим кўклаб кетиб, ёз бўйи ёзғирдим-у,
Тонг, узун кундуз ўтди, келди тун, айтолмадим.

Тонгда айтмай, кундуз айтмай, эссиз-а, эссиз умр,
Энди тунда айтмагил, деб келди ун, айтолмадим.

2 июль, 1996.

БУ — БИЗ ЎЗБЕКЛАР!

Боболар фаромуш, кўриб сиртмоқ, дор,
Асрдан асрга ўтди юпун, эгик, хор.
Сарсон шамоллар-да увлади зор-зор:
Биз киммиз?

Бу — биз, шамол янглиғ изиллаб чопган,
Сибир, қаҳратонда бир-бирин ёпган,
Минг аср ўтса ҳам аждодин топган,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Тахкирлаб факиру хоқонларини,
Жаҳолат ёндирган Хўқандларини,
Ёғийлар тунаган олтин, зарини,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бобурлари кетган «Анда жоним»лаб,
Нодираси куйган «Хону-моним»лаб,
Ҳар бало-қазога митти жони даф,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Чиқишмай ўр бола, зўр болалари,
Осмонларни тутган оҳ, ноалари,
Фамлардан кўпчиган тупрофин қаъри,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Тарихдан қолган мисоллар етарли,
Қирпичокда қадди доллар етарли,
Пушаймонлар етар, уволлар етарли,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Шукур, бугун бошда хурликнинг тожи,
Аммо Сурхонда ёв қолса ўт очиб.
Мендек Шошда юриб оқарар сочи,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Шукур, бугун хурмиз, барчамиз озод,
Кўнгил ўйларимиз, дарчамиз озод,
Бугун Темурларин килаётган ёд,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бобомерос бизга дунёга чиқмоқ,
Фақат орамизда бўлмагай сой, тоғ,
Бизни бирлаштиргай ОЗОДЛИК — БАЙРОҚ,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бир-бирин кувватлаб, бир-бири томон
Талпиниб яшаркан ҳар муслим, ҳар жон,
Хумо қушдай ўтдан чиққувчи омон,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Аёлларин ишқ-ла ҳоритадиган,
Эркакларин сочин қор этадиган,
Навоийдек — доно қаритадиган,
Бу — биз, Ўзбеклар!

Кесилган тилимиз, динимиз топдик,
Сергак тортдик, оға-инимиз топдик,
Ёлғон ранглар кўчди, чинимиз топдик,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бугун Оллоҳга юз тутаётган халк,
Тикланиш тарихин битаётган халк,
Асрдан асрга Ҳақ деб ўтаётган халк,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Қонлар кўп тўкилди, энди келгай шон,
Бугун, асрдан асрга ёвқур, беармон,
Кўздай Сарбон билан ўтгувчи карвон,
Бу — биз, Ўзбеклар!

МУҲАММАДНИНГ ЙЎҚЛОВИ

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад,
Чумолидай одам босар,
Тўйларингми, Муҳаммад?

Тўйинг бўлса менам борай,
Нечун дилим ёрасан,
Нечун ортга қарай-қарай
Ўзинг кетиб борасан?

Сен кетдинг-у бор дунёси
Бўшаб қолди, укажон.
Онанг сени туғмаганга
Ўхшаб қолди, укажон.

Онаизор, дўсти жондан
Кетмаганинг чин чиқар,
Аммо қачон Андижондан
Энди сендай кун чиқар?

Андижонда кўтариб қад,
Шошга келиб ботдингми?
Элкезарим, энди абад
Турмас бўлиб ётдингми?

Шундай эрта бошлаб, эрта
Сен тиндингми, жигарим,
Ҳеч ким ета олмас ёғоч
От миндингми, жигарим?

Олддаликка қасдма-қасдлик
Бу тақдири ростми, ё?
Ҳеч кимсага етказмаслик
Даҳоликка хосми, ё?

Даҳо бўлмай кетгин, укам
Қани даҳо бўлмасанг,
«Опажон», деб юрсанг қани,
Қани энди ўлмасанг?!

Кўзи ёшли, кўксин чоклаб
Жайрон ўзин тиглайди.
Қабринг узра қизгалдоқлар
Қизларингдай йиғлайди.

Юракларда юрагини
Оҳ, олдиндан билган қуш.
Ҳар ўзбекнинг юрагини
Ўзиники қилган қуш.

Йўқлаганда бағрим тилик,
Тилик-тилиқдир жоним.
Мустақиллик байроғини
Кўтарганим, полвоним.

Кетар чоғинг айтмадинг-а
Бирор сўз ё бир нидо.
Ҳавзи кавсар бўйларинда
Учрашгунча, алвидо!

Гарчанд полвон эдинг бийдай,
Қуш бўл, чим бўл, энди Сен.
Ер остидан Яссавийдай
Қўлловчим бўл, энди Сен!

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад?!

ЎЗИНГ ТИК КЕТ

Билолмасман — бу дунёси ҳикматму ё сийму-зар?
Тилсимларин очмоқ бўлиб қанча чопмай хайронман.
Кошонамни, хос хонамни синчиклаб кўрадилар,
Кўнглим кўрар, кўнглим сўрар бир дўст топмай
хайронман.

Бир ўй сингди юрагимга худди наштар, худди ўк
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

Зоғлар сендан чекингайдир, ҳатто боғлар кетгайдир,
Ўстирганинг учун қуллук, сен деб озор чексинми?
Ўзинг ердан кўтарганинг — тоғлар сендан кетгайдир,
Яқинлаб бор, бирор тоши танимаса, ўксинма!

Хориб суянмоқчи бўлсанг, боғ қуриган, бодом йўқ,
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ.

Фақатгина олар дўстмас, берар дўстинг бўлса ҳам,
Ўзинг тик кет, омонатдир, бир устунин ушлама.
Қабргача, Ўлимгача борар дўстинг бўлса ҳам,
Ўлимгача ўзинг тик кет, йўлларда ер тишлама.

Адл яша!

Билган ҳолда, кўзларингда мотам йўқ,
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

20 июнь, 1997.

ЗЕҲН СОЛСАМ, Ў, ДУНЁ

Зеҳн солсам, ў, дунё
Орлик мухлатинг яқин,
Хоинга, мунофиққа
Дорлик мухлатинг яқин.
Қанча макр билан оғдир,
Имон ўлмаган, соғдир,
Эзгу дард билан оғрир,
Беморлик мухлатинг яқин.
Бу — орзудир. Бугун тош

Тутмоқдасен, ол, деб, ош,
Найрангларинг бўлур фош,
Зорлик мухлатинг яқин.
Етим ёши шеър бугун,
Есир боши ер бугун,
Ғаламислар эр бугун,
Хорлик мухлатинг яқин.
Одам итни дўст топар,
Итлар эгасин қопар,
Етдим деган ер қўпар,
Ағёрлик мухлатинг яқин.
Базм қизиган бир тўйда
Ака инисин сўйди.
Ох, ким келтириб қўйди,
Хундорлик мухлатинг яқин.
Расо кўрсам деб элни...
Сириб боғловдим белни,
Афсус, сочимга келди
Қорлик мухлатинг яқин...
Зехн солсам, ў, дунё,
Орлик мухлатинг яқин...

14 май, 1987.

ҚИРҚАР КҰНГИЛ СИНИҒИ

Бу учқур от олдида
Отлар ўтаверсинлар,
Мағлуб-мағлуб бош эгиб
Мотлар ўтаверсинлар.

Томирда қон уютган,
Кўнгли ерни уй этган,
Кўк зарбларин унутган
Қанотлар ўтаверсинлар.

Бўйинсунсанг ўлмакка,
Сабаб кўпдир сўлмакка,
Тиниб, дўнган кўлмакка
Хаётлар ўтаверсинлар.

Ўз-ўзини зўрлаган,
Қалам бериб хўрлаган,
Номига минғирлаган
Баётлар ўтаверсинлар.

Кўрсангиз кўкайин Сиз,
Қайнотасиз, қайинсиз,
Етти пушти тайинсиз
Беёдлар ўтаверсинлар.

Кўнгил тўлганда яхга,
Кўкрагингни бер захга,
Ялтоқланиб тож-тахтга
Шодлар ўтаверсинлар.

Бордир бир катта йиғи,
Қирқар кўнгил синиғи,
Унгача ғам сўниғи
Додлар ўтаверсинлар...

13 апрель, 1990.

ЭЛДОШЛАРИМ ИЧРА ЮРИБ

Элдошларим ичра юриб
Қайғуларим қуюқлашди.
Хар хил майда имконлар бор,
Биз истаган имконлар йўқ.

Ўзимизча неларнидир
Бугун инкор этмоқдамиз,
Эрта бу инкорлар инкор,
Қайта синмас инкорлар йўқ.

Савлат тўккан бу шунқорлар
Ўрлаб борса тоғда хокон.
Чўққига бир чиқмоқ учун
Ўлмоққа шай шунқорлар йўқ.

Сағирмас фақат сағирлар,
Елкалар ҳамон яғирлар,

Нечук қолдик ер бағирлаб,
Кўкраклари осмонлар йўқ.

Минг-минг етим гўдақ деманг,
Минг-минг боши эгик одам.
Шу ғамлардан кўзим ёши,
Селим деган инсонлар йўқ.

Эрим деган, ё хотиним,
Майда-чуйда исёнлар кўп.
Ох, минг оҳким, ерим деган,
Элим деган исёнлар йўқ.

Элдошларим ичра юриб
Қайғуларим қуюклашди...

8 январь, 1988.

МЕН КЕТСАМ

Эрта-индин, мен кетсам
Ёд қолади ортимда.

Шеърлар либосин кийиб
Дод қолади ортимда.

«Бир куйган кўнгил» деган
От қолади ортимда.

Амримга кўнгил, деган
Хилқат қолади ортимда.

Бобомни тушунмасдан
Дунёдан гирён ўтдим.

Армон, болам тушунмас —
Хат қолади ортимда.

15 апрель, 1990.

БУ ДУНЁНИНГ КЎЗЛАРИ

Бу дунёнинг кўзлари
Кўр, эканин билмадим.

Озиғи пешонамдай
Шўр эканин билмадим.

Меваси мангу пишмас
Ғўр эканин билмадим.

Билмасам-да нечундир
Бир очилиб кулмадим.

Мунглиғ, кўзи ёшлининг
Теграсидан жилмадим.

Кўзим шунча ёш тўкди,
Кўнглим — кўза, тўлмадим.

Ўлсам... кутилармидим,
На илож-ки... ўлмадим.

14 май, 1987.

ДУНЁЛАРГА СИҒМАГАН ҒАВҒО

Биз кетганда ўзимиз еру,
Кўнгил — осмон, кўкка кетгаймиз,
Кекирганнинг ёнига эмас,
Чўғни босиб, чўкқа кетгаймиз.

Сотқин ўзғир, ўтмаганида,
Хоин ором кутмаганида,
Номус биздан кетмаганида
Кўкрак тутиб ўкқа кетгаймиз.

Боғ кўрмадим кирганда боққа,
Доғ қўшилди доғ узра доққа,
Кўнгил лим-лим тўлган. Тўкмоққа
Ёшли қорачуққа кетгаймиз.

Киш ортидан ўтар кўклам, ёз,
Тополмасмиз. Кўнгли мослар оз,
Ўзимиздай ғарибга пешвоз
Биз тушмасмиз чўкка, кетгаймиз.

Умрнинг тонг, шомларида ҳам
Бутлансак деб чекдик озор, ғам,
Боламининг томларидан ҳам
Ўтаверар чакка, кетгаймиз.

Зарб ермиз, зарб тушириб ёвга,
Тирикликнинг ғами ҳам совға.
Дунёларга сизмаган ғавғо
Бир кун жим-жим, йўкка кетгаймиз.

Ялта. 13 март, 1990.

ҲУРЛИК ЎТИ

Элим, Сени муте кўрсам
Кўздан қолай, кўзим куйсин.
Дема, унда не деюрсан,
Сўздан қолай, сўзим куйсин.

Тўтимасман, бир бийрон тил,
Дил бўлмаса ор, имон — дил.
Тил бўлмаса дард-у қон — тил,
Тилим деган сезим куйсин.

Хар толеда бир шоҳлик бор,
Ўлмай етсам, эл бахтга ёр.
Қолаверса эл зор, ночор,
Маним шоҳлик кезим куйсин.

Қай пайт мотамсаро кўрдим,
Ифво, фитна аро кўрдим,
Ғамдан юзин қаро кўрдим,
Маним шоир юзим куйсин.

Ў, кўп сирлар бўлар-ку фош,
Кўрарманми, етиб бардош?..

Кетсам, қолса эл эгик бош,
Ту таб гўрим, изим куйсин.

Ў, чин хурлик бахти катта,
Етажакмиз биз албатта.
Мен етмай ўтсам, у ўтда
Маним ўғил-қизим куйсин.

Элим, сени муте кўрсам,
Кўздан қолай, кўзим куйсин...

8 январь, 1988.

ОЗОДЛИКНИНГ ҚЎЛЛАРИ

Онанг каби ўзинг билан
Уни олиб юр,
Боланг каби бир қадам ҳам
Кетказма нари,
Бу дунёни фақат
Унинг билан бахам кўр,
Мангу, қўлларингга туташ
Турсин, қўллари.

Дунё бир кам, ҳар хил келар
Аллоҳнинг қуни.
Бош устингда бир кун қайғу,
Бир кун гуллар шон.
Онасииз ҳам, боласииз ҳам
Яшаш мумкин-у,
Озодликсиз яшаш
Мумкин эмас ҳеч қачон!

21 июль, 2000.

ВАТАН

Бошпанамми, бош паноҳим,
Қуёш, моҳим, манимсан.
Кўнглим куйиб айтар оҳим,
Қайтар оҳим, манимсан.

Намозшомгул, хонгулларим
Ўпади ўнгиримни.
Ялпизларим — сингилларим
Сотмайди бир сиримни.

Тўнсам офтобинг иситиб,
Тинсам сувинг жилдирар.
Қўними йўқ қушчаларинг
Айвонимда чулдирар.

Шу қушчалар орасинда
Мен беш гўдак ўстирдим.
Ҳар бирида Ватан отлиғ
Озод юрак ўстирдим.

Бир кун тугаб ўлан, айтим,
Олсам қаро ерга йўл,
Туғилганда бошимдайдинг,
Ўларда ҳам бошда бўл!

Ватан, шунда оналигинг
Ногоҳ чуқур туйгайсан.
Беш боламнинг кўз ёшларин
Ўзинг артиб қўйгайсан.

6 июль, 1996.

БУЛАР — ВАТАН ҚОРОВУЛЛАРИ

Бу дарахтлар дарахт эмасдир
Лаҳза сайин ўсиб турмаса,
Юртга ўтар совуқ шамолни
Қалкон бўлиб тўсиб турмаса.

Ўтиргандай чордона қуриб,
Тасбеҳ тизиб бобокалоним.
Бу ўтирган тоғ ҳам тоғ эмас
Қай бурчидан бўйласа ғаним.

Менинг айтар сўзим сўз эмас
Ёвинг билан қилса муроса.

Бу дала ҳам дала-туз эмас
Рақиб қадам босиб юролса...

Бехавфман бу дарё ёнида,
Гарчанд бизга тинмай гув-гувлар.
Ёвга асл аскар қонидай
Бирор сирни айтмас бу сувлар.

Тўнкарилган каскадай бу тош
Не бошларни ўлимдан сақлар.
Сарҳадларда қораймоқда кош,
Сергак тортар гулу гиёхлар.

Бургути ҳам ёвга чов урар,
Кўр қилади учиб куллари.
Булар оддий мавжудот эмас,
Булар — Ватан қоровуллари.

Бу туйғулар руҳга ботибди,
Ватан, камлик қилса бир жоним,
Соқчи бўлиб ўсаётибди
Уч жангари, ёвқур ўғлоним.
Бу дарахтлар дарахт эмасдир...

17 апрель, 1995.

ЎСТИР ХУДО ДЕГАН ШУ МАМЛАКАТНИ! —

Силкингин,
Ўзингда бир наъра уйғот,
Силкинсин ҳар томир, ҳар зарра, уйғот!
Ўзингни ҳар куни беш карра уйғот,
Жисму жонни уйғот,
Уйғот ниятни!

Бирман деб чекинма. Оллоҳ минг қилгай,
Тор нажот йўлидан қўркма, кенг қилгай.
Ерсан. У кўтаргай, кўкка тенг қилгай,
Тик тизларга ўзи бергай қувватни!

Мозийдан тилсим шарх, хомалар келар,
Тўфонда адашган кемалар келар,
Эзилган, тўзғиган номалар келар,
Ўзинг тиклагайсан бу сирли хатни!

Жазм эт, сарбадорлик қулоҳини кий,
Билмайсан, қонингда қанча сир, ваҳий.
Қонингда қичқирар қанчалаб дохий
Уйғотмоқлик учун одамиятни!

Сен эй, мизғиб, мудраб бораётган дўст,
У қонлар жисмингни қилгайлар тўс-тўс,
Ҳар лаҳзада уйғон!
Ҳар лаҳзада ўс!

Ўстир худо деган шу мамлакатни!

2 апрель, 1997.

ВАТАН ЖИМ ТУРАДИ

Ватан жим туради, аммо у ҳақда
Тоғдан тушиб келган тош Сўз айтади.
Бир садолар келар жим-жим куртақдан,
Осмондан келган қуёш Сўз айтади.

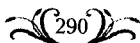
Ватан жим туради. Байроғи — ёниб,
Бошидаги туғи айтади Сўзни.
Мозийлардан келиб, чир-чир айланиб
Момоннинг урчуғи айтади Сўзни.

Ватан жим туради. Саболарининг
Найларга қўшилиб бўзлари кўпдир.
Саратон. Даштдаги боболаримнинг
Пастак чайлаларин сўзлари кўпдир.

Ерда бундай гўзал ер йўк, ой йўк, деб
Кўнглим бир ойдинлик юктириб турар.
Ётмоққа бундан-да иссиқ жой йўк, деб
Онамнинг мозори укдириб турар...

Ватан жим туради...

29 июнь, 2002.

ОТАМ МЕНИНГ

Кузакларим, баҳорларим эрта келган,
Баҳорларда олқорларим эрта келган,
Кутмаганда бол, қорларим эрта келган,
Умнаткулбой — эрта кетган отам менинг.

Қўш қавикли тўнларини тўздирмай ҳам,
Довруғ солиб, келганини сездирмай ҳам,
Сувларида ўрдак, фозин суздирмай ҳам,
Тўхтаган сой — эрта кетган отам менинг.

Кўксин яралаб турса ҳам не нокас, кир,
Юкка елка тутаверган мисоли кир,
Мингта ўқдан чайқалиб ҳам умрида бир
Тутмаган ёй — эрта кетган отам менинг.

Ў, дўстлар-а, отам-ку ҳеч ёзғирмаган,
Айтмаган ҳам кўнглидаги бор сирлардан,
Фақат... бошга ёққан дўлу, ёмғирлардан
Чўккан сарой — эрта кетган отам менинг.

Ота десам кўксим сим-сим қирқилади,
Бу сўз икки дунёимни бир қилади.
Шу сўз мени ер қилади, шеър қилади,
Умнаткулбой — эрта кетган отам менинг.

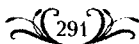
21 июнь, 2002.

СЕНСИЗ

Ў, ҳали кўп кўнглинг ёритиб
Унинг кўнгли сенга келар мос.
У бомдодлар йиғлаб, ув тортиб,
Рўмолингни қилар жойнамоз.

Фақат, фақат рози бўл, рози,
Сенсиз бўлар унинг намози.

Ў, ҳали кўп эртақларингга
Кириб борар, Сени йўқлар у.

Бош кўяди этакларингга,
Этагингни ўпиб йиғлар у.

Фақат... тинглаб бу қиссаларни,
Кўрмагайсан бу ғуссаларни.

Ў, ғамлари ортади етиб,
Армонини энди қучоқлар.
Бир лаҳзада Сени рад этиб,
Бир умрга ўзин шичоқлар.

Фақат...Сенсиз ох урар у най,
Ит ўлигин кўрсатмагандай.

8 июль, 2002.

ЎЗБЕКНИНГ

Узун тунлар ойларданам уёлган
Аёллари толса севилиб толган,
Қора кўзи бор юракка ишқ солган,
Тоғлардаги жайронидир Ўзбекнинг.

Ойбарчини — бор Барчиндир,
Эртакмас,
Алпомишдан туғ олмаган эркакмас,
Дўст юкига елка тутиб, тоғи — паст,
Ҳама олам ҳайронидир Ўзбекнинг.

Уйларида гичирлайди ҳамон синч,
Нодираси мозорида ётсин тинч,
Ҳар боласи то сўнгги дам юкингич,
У бир Қаъба — вайронидир Ўзбекнинг.

Билмам. Оллоҳ гул берганми, хас берган,
Не бўлса ҳам дилин сархуш, маст берган,
Нодирага каниз бўлиб сас берган,
Халимаси, бийронидир Ўзбекнинг.

5 июль, 2002.

БУ БЕШ КУНЛИК ДУНЁДА

Сочларим шода-шода,
Соқий, узатгин бода.
Бу беш кунлик дунёда,
Айт, неча кун шўхдирмиз?

Ай, дунё, сендан дод-а,
Нелар келмайди ёда.
Айт, қайси қир-қиёда
Сайдмизми, ё ўқдирмиз?

Симларимиз таранглар,
Холис айтгич эранлар,
Баҳойимиз сўранглар,
Ермизми, ё кўқдирмиз?

Келди, кетди, тонгу кеч,
Мурод ёр ўлмади ҳеч.
Кўнглимиз тўлмади ҳеч,
Гарчанд кўзи тўқдирмиз.

Дунё, шод, ё тушкунмиз,
Учар-кетар қуш-ку биз.
Боғларингда беш кунмиз,
Олтинчи кун йўқдирмиз...

Сочларим шода-шода,
Соқий, узатгин бода.
Бу беш кунлик дунёда
Айт, неча кун шўхдирмиз?

29 июнь, 2002.

ЎПАМАН БАЙРОҒИМНИ

Ўпаман байроғимни. Юксалган иймонимни,
Арзигайдир мен уни йўлларида бош қўйсам.
Арзигайдир бахш этсам Худо берган жонимни,
Арзигайдир мен уни ичим, сиртимга кийсам.

У оддий байроқ эмас. У деб эллар куйинган,
Кўтарилса «миллий шон», тушса «миллий ох»дир у.
Душманига бермасдан ўлганидан кейин ҳам
Нажмиддини Кубролар ёпишган байроқдир у.

Байроқ бугун ҳам иймон — иймон сотилмагайдир,
Қон кечган урушлар ё омон-омонларда ҳам.
Иймон йўли битта, у қайта ўтилмагайдир,
У деб жондан кечарлар бизнинг замонларда ҳам.

24 февраль, 2002.

ЭРКДАЙ КЎТАРИЛАМАН

Менга ерда тур дейдилар,
Мен жойимдан жиламан.
Мен жойимдан кўзголаман,
Эркдай кўтариламан.

Улар мени ерга урар,
Мен осмондан келаман.
Мен жойимдан кўзголаман,
Эркдай кўтариламан.

Юрагимда қанот ўсди,
Учмасам тўкиламан.
Мен жойимдан кўзголаман,
Эркдай кўтариламан.

Тор қафасни синдирганман,
Кўкда кўксим тиламан.
Мен жойимдан кўзголаман,
Эркдай кўтариламан.

Кўйлагим қон. Худди қизғиш —
Байроқдай туюламан.
Мен жойимдан кўзголаман,
Эркдай кўтариламан.

Эрк қушлари тўккан қонлар
Бекор кетмас, биламан.
Мен жойимдан қўзғоламан,
Эркдай кўтариламан.

11 июль, 2002.

ИНСОН АСЛАН БУЮК

Инсон аслан буюк, аслан бечора...
Охим дилингизга йўл топса зора,
Қўлингиздан келса қилманг овора,
Шул ёлғиз инсонни тухматга берманг!

Бир-бирини селу тошқин қўллайди,
Қайда бўлса етиб, шошқин қўллайди.
Бир-бирини бўри, қашқир қўллайди,
Сиз уни синовга, мухлатга берманг!

Кўпдир замонларнинг кимор ўйини,
Қирқадир одамнинг эни, бўйини —
Қўлингиздан келса кўринг тўйини,
Уни ҳар қандай дор, хилкатга берманг!

Ўчмас деб ишонинг босган изига,
Паноҳ деб ишонинг ўғил-қизига.
Ўзига ишонинг, фақат ўзига,
Тушунтириш хати, тилхатга берманг!

Нопок дунёсидан кетмасин тўйиб,
Десангиз, юрагинғимлаб ўйиб,
Йиллар бўйи ўтмас пичоқда сўйиб,
Қадрсизлик деган калхатга берманг!

Инсон аслан буюк, аслан бечора...

27 апрель, 1999.

СУЛТОН, ҚАҲРИНГНИ БЕР!

«Бу фожиалардан ортиқ таъсирланган султоннинг онаси, аҳли аёли унга юкинди:

«Аллоҳни ўртага қўйиб илтижо қиламиз.

Бизни Ўзинг ўлдириб асирликдан қутқар!»

У ноилож барчасини сувга чўктиришни амр этди».

Шаҳобиддин Муҳаммад ан-Насавийнинг «Султон Жалолиддин Мангуберди ҳаёти» китобидан.

Султон, қаҳрингни бер,
Қаҳрланайлик,
Сўкилсин осойиш кўнгилнинг чоки.
Султон, заҳрингни бер, заҳарланайлик,
Бемормиз, бу заҳар софайтсин токи.

Ёронлар!
Биз ҳам би-ир султонланайлик
Унинг йўлбарс руҳин ўзга ўтқариб,
Бўлайлик султонга суюкли қайлик,
Султоннинг онаси бўлайлик, ғариб...

Ҳатто
Хаёлидан боряпман ўрлаб,
Бизда-да би-ир яшаб, кўкарсин султон.
Дунёга ларзалар соларак гурлаб
Туркий қавмларни кўтарсин султон!

Қодир Аллоҳ,
Бир бор кечсин шундай ҳол,
Кейин,
Кейин майли, не ғам чекдирсин.
Ёғий оёғида қилмасдан поймол
Бизни онасидай...
Хотинидай бизни...
Дарё сувларида ўзи чўкдирсин.

29 сентябрь, 1998.

ЎЗИ КЕТДИ

*Сурхондарё. Давлат чегараларимизни
ҳимоя қилишда қурбон бўлган йигитларимизга.*

Қулунларим, беташвиш, бедард болалар,
Кипригига кўндирмаган гард болалар,
Ота-ерга қалқон бўлган мард болалар
Оталар сорлочин, асраб, ўзи кетди.

Фирот бўлмоқ орзусида чопганларим,
Киндик қони томган ерни ўпганларим.
Оналари тилаб-тилаб топганларим,
Оналар оқ сочин асраб, ўзи кетди.

Синглим деса юраклари куйганларим,
Сингилларни кўз устига қўйганларим,
Куёв тўнмас; тупроқдан тўн кийганларим,
Сингиллар гул тожин асраб, ўзи кетди.

Сиз ҳаммани асрадингиз, шунқорларим,
Сизни асролмадик, шундан кўнгил ярим,
Жаннати ҳур-ғилмонларга қовуштириб,
Унда сизни асрагайдир Оллоҳ Карим.

Бунда қолган барча сиздан куч олади,
Қасос қанот бўлса ер ҳам учолади.
Ҳар бир ота Мангуберди бўлар энди,
Ҳар бир сингил Тўмарисдай ўч олади!

Қулунларим, ёв инига ўт кетди денг,
Эркнинг қашқирлари мажруҳ, мот кетди денг,
Ҳар бирингиз учун мингин ер ютмаса,
Кўнглимизда Маҳшаргача дод кетди денг!

Қулунларим, беташвиш, бедард болалар!

ШОИР НОМИ

Абдулла ОРИПОВга

Бу дунё — шу, биров номус, иймоним деб йиғларкан,
Биров ёшлар тўкиб мансаб, унвоним деб йиғларкан,
Биров халким, ў, ранглари сомоним, деб йиғларкан,
Мен сарғайма гўдакларни «полвоним» деб йиғларкан,
Ғамларини яширолмай тўккан ёшлар, оғажон!

Эсимда бор сенинг ошкор хужумларга ўтганинг,
Очиқ майдон. Маломатнинг тошларини отганинг,
Ҳар туйнук, ҳар бурчақдан тош келаверди изма-из,
Бўғзингача фиску фасод тошларига ботганинг,
Ҳали ҳамон оғритар-а, теккан тошлар, оғажон!

Ўша пайтлар билмаганлар балки энди билгандир,
Нодираи Даврон дормас, кўкрагингда ўлгандир,
Бу сирлардан балки Машраб Сени огоҳ қилгандир,
Ки, чин шоир хоҳ тахтада, хоҳ ғорда яшар, оғажон,
Боши дорга тикилгандир, дорда яшар, оғажон!

Қодирийнинг қонларини обдон ичиб тўйдилар,
Ҳануз билмам мен Усмонни отдиларми, сўйдилар,
Насимийнинг терисини шилиб, кўзин ўйдилар,
Энди билдим, нечун сенинг кўзинг кулмас, оғажон,
Кўзингдаги «халким» деган сезим кулмас, оғажон!

Ўйлагандим, довул ўтди, довул тамом ўтмапти,
Ота турк ўғлонларига бу шўришлар етмапти,
Ҳануз «оломон» бу халқда халқ сезими битмапти,
Ўзган, Сойда оқиб кетган гўдак Бобур, Моҳимиз,
Энди ўлгунимча сўрар: «Не эди гуноҳимиз?»

Шундай. Турли ларзалардан тирилмоқда томирлар,
Мозийга-ю руҳ ичига кирмоқдадир пок нурлар.
Қадим Турон даштларида бош кўтарар ғурурлар,
Битта синмас ғурур — Сенсан. Тилло оғам, сен менинг.
Қодирийнинг ўрнин босган Абдулло оғам сен менинг.

Энди шундай. Курашларга белни махкам боғлармиз,
Дил топамиз. Айру-айру элни махкам боғлармиз,
Тўғон бўлиб элга келар селни махкам боғлармиз,
Тиклагаймиз халқни!

Кураш — ором бўлсин, оғажон,
Тиклолмасак, шоир номи харом бўлсин, оғажон!

5 апрель, 1991.

ТАЛАБ

Сездим... кўнглимда бир қайсар алаф ўсди,
Тирноқлари кўксимни тимдалаб ўсди.
Алафнинг ҳар япроғидан учқун сачраб,
Қиёқ тилли ўт кўксимни ялаб ўсди.
Ғам менгамас, мен ғамларга дорман дебман,
Қувонч бор жойда мен доим борман дебман,
Воҳ, бир армон туғилганда армон дебман,
Сўнг кўксимда у юзта, мингталаб ўсди.
Бўлмаса ҳам ҳеч кимсага гина, гардим,
Кимларгадир оғирлигим сезиларди.
Уринмаган бир гул бўлсам узилардим,
Атрофимга ғанимларим йўлаб ўсди.
Кейин... минг бор синган чиқар кўнглим шашти,
Кейин қонлар билан тўлди кўнглим дашти,
Бир жонимни мингта бўлиб турткилашди,
Билмам, умрим кимга тўлов тўлаб ўсди.
«Минг оёқ босгач ҳам, қайта турган гулсан,
Одамзоднинг борин айтадирган гулсан.
Ҳар ғанимга ҳали қайтадирган гулсан», —
Деб бир даҳшат ўт рухим эркалаб ўсди.
Гарчанд ҳаёт худди ўйин, худди қарта,
Яшашман ишқ кўкарта, бахт кўкарта,
Мени йўқотмоқ бўлсалар минглаб марта,
Яшамокқа кўнглимда минг талаб ўсди.

13 сентябрь, 1990.

ТАНГРИМ, АЙТГИН

Дунё сирли. Мен ўзимга аёнларни кўраман,
Лолу хайрон турфа-турфа баёнларни кўраман.
Тангрим, айтгин, яна қанча мен дўстман, деб эгилиб,
Кўкрагимга нишин санчган чаёнларни кўраман.
Йўлларимда кунпаякун бўлажакман неча бор,
Неча қайта ўтиб бўлмас довлонларни кўраман.
Қуръонга юз тубан тушиб, дод айладим, юз дод,
Яна қанча ўкиб бўлмас девонларни кўраман.
Кўра-кўра кўзим куйди сарғайган чечакларни,
Ёраб, яна қанча рўйи сомонларни кўраман.
Онги беҳишт-жовидонларга яшараманми ёвуқ,
Яна қанча онги сахро, ёбонларни кўраман.
Оби ёвғон тинкасини қуритган бу халқимнинг
Косасида тагин қанча ёвғонларни кўраман.
Мен узокроқ яшармидим, гуллаб ўсмаса ёлғон,
Ҳар қадамда отар ёйдаёй ёлғонларни кўраман.
Ўз елкамни ўзим силаб, овутаман бундай деб:
Ўлмай юрсам ҳали қанча давронларни кўраман.
Юрагимга разм солсам, зарб тегмаган ери йўқ,
Ҳайҳот, боз зарб урмоққа шай гавронларни кўраман...

13 ноябрь, 1990.

ДУНЁ КЕТАР СУРИНИБ

Қораяркан босилиб
Қор йиғлайди, менимча.
Мард ўларкан осилиб,
Дор йиғлайди, менимча.
Аёл йиғлаган элда
Ор йиғлайди, менимча.
Умиди оқиб селда,
Бемор йиғлайди, менимча.
Ўнглайман, деб шеър ёзиб
Қуйдим, кулга айландим.
Ўт кетсин бу дунёси
Пулга кулга айланди.

Алдов, ишрат, очилиб
Бораётган киз, дунё.
Йўк, шу кетишда тошга
Урилгучи — биз, дунё.
Дунё кетар суриниб,
Бедор йиғлайди, менимча.
Қайтаргум, деб уриниб
Бекор йиғлайди, менимча...

8 январь, 1992.

ИМОН КЕЛГУНИЧА ЁЗГИН

Тунда ёзсанг, бўш келма, Сен
Тонг келгунича ёзгин.
Рақибингнинг забонига
«Аттанг» келгунича ёзгин.
Суяги ҳам хоки туроб
Отанг келгунича ёзгин.
Ўтга тушгин, бор ютугинг,
Хатонг келгунича ёзгин.
Имконсизлик ер одамни,
Ерга кетгач, ухлармиз.
То тириклик — имконимиз,
Имкон келгунича ёзгин.
Юрагингнинг туб-тубидан
Бонг келгунича ёзгин.
Жилдир-жилдир қуриётган
Онг келгунича ёзгин.
Мен демасман, давру даврон,
Шон келгунича ёзгин.
Мен дегайман, ёз, оғзингдин
Қон келгунича ёзгин.
То иймони қочган элга
Иймон келгунича ёзгин.

8 январь, 1992.

ЭЪТИРОФ

Ношуд фарзанд бўлдим унутган,
Йўқ ерлардан топиб юрган ғам.
Ахир она, Сиз билан ўтган
Ҳар бир куним эмасми байрам.

Ношуд она бўлдим, мен шеърга
Банди бўлдим, танҳо, ёввойи.
Ахир, болам, Сен билан бирга
Ўтган ҳар кун бахт-ку, ғаройиб...

Ношуд аёл бўлдим мен Сизга,
Бир мунглиғ чехрага ўхшадим.
Бош паноҳим, паноҳингизда
Энг шоҳ кунларимни яшадим.

5 май, 1990.

БИР КУНИ

Сен айтганда ортиқ бахтдан айтарсан,
Насиямас фақат нақддан айтарсан,
Таназулсиз тожу тахтдан айтарсан,
Мен комил бўлмадим, камимдан айтдим.

Балки сенга бедахлдор киш қори,
Ордир менга ўзбекнинг номус-ори,
Чўкиб борар минглаб гўдак мозори,
Мен дод дедим, мен аламимдан айтдим.

Чўпдай озгин оёқлари чалишиб,
Кўтаролмай тупрок тўла калишин,
Бу «дамқисма» аёл нафас олишин,
Кўриб нафас қисар дамимдан айтдим.

Ҳамон тонглар умид-ла уйғонар у,
Сабр таги — олтин деб инонар у,
Шундай десам, ох, ноҳосда ёнар у,
Тўкила бошлаган жомимдан айтдим.

Ранглари сарғайиб гуллар йиғлади,
Чалкашиб, бош қашиб йўллар йиғлади,
Кўрар кунлари мушкуллар йиғлади,
Қуюқ тортиб келар шомимдан айтдим.

Бошга тегиб бошин эгди шоҳ сўзим,
Тошга тегиб ёшин тўқди, оҳ сўзим!
Неки айтдим жавобгари бир ўзим,
Халима, деб мискин номимдан айтдим.

Осса, мени осадилар бир куни,
Дардим билан ўсадилар бир куни,
Элин комил кўрмай ўтган ғариб деб
Маним номим ёзадилар бир куни.
Сен айтганда фақат бахтдан айтарсан.

14 август, 1988.

ТЕЛЕФОН

Ногоҳ Сизни кўргим келди, энгашдим,
Номерингиз шошиб тердим, тезладим.
Бирдан...бағрим тупрок, билан тенглашди,
...Сизнинг ўлиб кетганингиз эсладим.

Телефонлар... биз ўтгач ҳам кўнгли хит,
Анчагача етим бўлиб юради.
Бир кун менинг номерим ҳам шу тахлит
Битта дўстнинг фикрин адаштиради.

6 декабрь, 1986.

ТУРКИСТОН ТУПРОФИДА

...Баъзан Машраб саланглаб, осилиб турар Балхда...
Хотиротдан жунжикиб, бўғзим бўғилиб талхда:
— Иншооллоҳ, — дегайман, Машрабин сўрар халққа, —
Тикилмагай энди дор Туркистон тупрофида.

Бугун кўнгилга тушган барқ бизни кўтаради,
Фисқу фужур кирмас дил — берк, бизни кўтаради.

Оллохдан умид шулки, эрк бизни кўтаради,
Қизармагай энди қор Туркистон тупроғида.

Энди бойи бир-бирин кўзин чўкиб кетмагай,
Шоирлари бир-бирин сўзин чўкиб кетмагай,
Бирин чоҳ дарёсида бири чўкиб кетмагай,
Йўқ денг поймол, йўқ денг хор Туркистон тупроғида.

Бошига келган шонни энди шон денг чинданам,
Гўдагин пучаги йўқ, бўлик дон денг чинданам.
Энди шайху муриди мусулмон денг чинданам,
Шоҳдир номус, шоҳдир ор Туркистон тупроғида.

Энди боғ булбул қолиб зогини сайламагай,
Кўнгилни ёйламагай, кўз ёшни сойламагай.
Эндиғижжак инграмас, най нола айламагай,
Энди йиғламагай тор Туркистон тупроғида.

Деманг бири Чин-Мочин, бири Дашт-Қипчоқ бўлгай,
Бир-бирининг юкига елка тутар тоғ бўлгай.
Хар бири бўлмаганда Муқанна, Широқ бўлгай,
Хар муслим тик сарбадор Туркистон тупроғида.

Энди турмоқ онидир, эй энди тикланмоқ они,
Энди дунё кўражак туркий эл қалққанини.
Энди болаларига бало келса, қалқони —
Сохибқирон туғи бор Туркистон тупроғида.

Энди эркнинг ҳавоси дала-тузни ўстирар,
Иншооллоҳ, кўнгилда энди эркдай дўст турар.
Энди ерпарчинмасмиз, энди бизни ўстирар
Амир Темур руҳи бор Туркистон тупроғида.

18 февраль, 2000.

КЕЧАГИ ШАМОЛ

...га

Бу — кечаги шамол, ҳали тинмади,
Бугунги шамоллар атрофида лол.
Ў, унинг дастидан ким ўксинмади,
Кимни куйдирмади бу арслоний ёл.

Тиркираб келаркан тегса барига,
Йўлидан адашиб қумлар қайрилар.
Тегиб-тегмай ўтса япроқларига
Жонона дарахтлар хушдан айрилар.

У бир қараганда — кўнгил тўяди,
Тўйдирар дилнинг қир, қияларини.
У бир кишнаб жинни қилиб қўяди,
Дунёнинг жамики бияларини.

Айланиб бир келиб қолсами қўлга
Борлиқ-да, балиқ-да жонин беради.
Бир айланса...
Ўзин ололмай қўлга
Тик тоғлар эргашиб кетаверади!

Бу кечаги шамол...
Бугун ҳам борми,
Шундай бир шамоллар, орзу қиларга?
Балки бордир...
Балки биз сезмаганмиз,
Бу энди аёндир бугунгиларга.

6 ноябрь, 1998.

МЕНИНГ ҚАЙДИМ

Байроққа юрагингизни
Қўшиб илинг.
Байроқда тоабод ўчмас
Ўт бор, хат бор.

Ерга эмас, кўкка караб
Сиз интилинг.
Байроқда кўтариб кетар
Бир кудрат бор.

Дил — байроққа айлансин,
Бу менинг қайдим.
Кўтарилса Дуннинг йиртгич
Дўли етмас.
Айланса у қушдай
Ердан баландлайди.
Ҳар пасткашнинг,
Ҳар майданинг
Қўли етмас.

Байроққа айлансак, Тошкан,
Урганчда ҳам
Элига омонлик тилар
Байроқларга.
Қутлуғ боши кўкка
Етиб турганда ҳам
Оёғида эл йиғилар
Байроқларга.

8 июль, 2002.

МАРТАБА

Ботирлар ўтган Ватандан
Ботирлар чиқсин, Худо.
Англасинлар, бор синоат
Бор сирлар чиқсин, Худо.
Улуғ оналардан мерос
Мартабамиз оналик.
Биз тебратган бешиклардан
Бобурлар чиқсин, Худо!

ТУШ

Мен тушимда қонли қўлни кўраман,
Қиш. Қон томчилаган йўлни кўраман.
Бобомнинг ўлолмай қийналганларин —
Жасади ўрнида қулни кўраман.

Алаҳсирайманми...иситмам чиқиб,
Отам — тағин битта қулни кўраман.
Магаданми, Тюмень шахталарида
Оёғида кишан, ғулни кўраман.

Кейин... онам келар қуш янглиғ учиб
Саратонда жами жонзод сўлади.
Дала. Дориланган сувлардан ичиб
Ўқарик бошида онам ўлади.

Ўйлагандим онам отин бўлади,
Тўлишиб ой бўлар, олтин бўлади.
Ё раб... У ўттизда ўтин бўлади —
Илма-тешиқ ўпка, силни кўраман.

Бобом — поймол қулим, топиб келаркан,
Отам кишан, ғулин ўпиб келаркан,
Онам кўзларини ёпиб келаркан —

Ўзимни, кўнгли чил-чилни кўраман,
Ингичка жони қил, қилни кўраман.
Ўзимнинг ўрнимда — сумбати одам,
Кўнгли ғамга ҳаммол, филни кўраман.

20 июнь, 1991.

ДЕРАЗАДА ЧИРОҚ ЁҚАМАН

Қайда бўлмай қунлабу ойлаб,
Қайда тўхтаб қайда оқаман,
Тун кирдими йўлингиз пойлаб
Деразада чироқ ёқаман.

Йигирма йил, ўттиз йил, қирқ йил,
Қўприқларим бўлса ҳам-ки қил,
Ўтиб келиб ёришган-ча дил,
Деразада чироқ ёқаман.

Кўнгил тўлуғ ишқ, имдодларга,
Хуш кунимиз кўпдир ёдларга.
Сизни бермам зулумотларга,
Деразада чироқ ёқаман.

Ёрижон-а, турманг эгик, ҳам,
Бизни абад тарк этмагай шам.
Сўнг нафасим чиқатуриб ҳам
Деразада чироқ ёқаман.

БИР АЁЛ ҚАЙҒУСИ

*Мен ёниб тугагунимча
Сиз кимлигимни билмадингиз.*

Имант Зиёдонис

Қоронғида эдингиз,
Мен чорламоқчи бўлдим.
Тун ютиб кетмасин деб
Кўзи тўрт соқчи бўлдим.
Бор дунёни унутиб
Сизга пойлоқчи бўлдим.
Эй вох, Сиз мен тарафга
Бир қадам жилмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Жилғадай гирдингизда
Чопганим чопган бўлди.
Сиздан мўъжизаларни
Топганим топган бўлди.
Қадахдай қирғоғингиз
Ўпганим-ўпган бўлди.
Бўшаган жом экансиз,

Қайтиб ҳеч тўлмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Мен оҳ урдим, оҳ кекса,
Ёшларни тирилтирди.
На кекса-ёш, бори
Диндошларни тирилтирди.
Тоғларда ётган харсанг
Тошларни тирилтирди.
Сиз тирилмадингиз, йўқ,
Ё...ёки ўлмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Билмадим, мисмидим ё
Тилла танга, кетдим ҳайф.
Умрим бўйи бесамар
Кирдим жангга, кетдим ҳайф.
Қоронғида ботқоққа
Михланганга кетдим ҳайф.
Қай оловларда куйиб
Ўтди жон, билмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз!

11 июль, 2002.

* * *

Художон, эшитгин, қайтарма раъйим,
Унинг хаёлисиз ҳар зумни қур қил.
Мен тўрт ёнга қараб Уни кўрайин,
Ундан бошқасига кўзимни кўр қил.

Ногоҳ учраганда ўт ёллар ўзга,
Кўнглимга тушмасин хаёллар ўзга.
Сирғам титратмасин шамоллар ўзга,
Ундан ўзгасига сезимни кўр қил.

Сўз берма. Майлига кўнглим оч қолсин,
Хоҳишларим қолсин. Тараб соч, қолсин.
Ноилож қолсин, ҳа, ноилож қолсин,
Ундан ўзгасига сўзимни кўр қил.

Ҳавосизман? Ишқдай ҳаво истасам,
Энг эски, энг янги наво истасам,
Ундан ўзгасидан даво истасам,
Ўзинг аямасдан ўзимни кўр қил.

Художон, эшитгин, қайтарма раъйим,
Унинг хаёлисиз ҳар зумни кўр қил.
Мен тўрт ёнга қараб Уни кўрайин,
Ундан бошқасига кўзимни кўр қил.

5 июль, 2002.

ЮКСАЛИШГА МАҲКУМЛИК

Масъулмиз ё
Ё мажбурмиз дебмас
Маҳкуммиз деб бу ҳолга ёндош,
Энди ерда судралмоқ эпмас,
Энди ердан кўтарилди бош!

Боз эгилса
Бош учар тошдай,
Боз эгилса, биз ўзи киммиз?!
Айрилмаслик учун ҳам бошдан
Энди юксалмоққа маҳкуммиз!

Эй чирмашган!
Кудратлан, куч топ,
Юксак дарахт — чақир тикан хўл.
Маҳкумлик бу — муқаррар азоб,
Озодликка олиб чиқар йўл!

29 сентябрь, 1998.

ЮБОРМАЙМАН

Майсаландим, оёгингни бос,
Лахзани йиллайман, ушлайман.
Ёйиламан бўлиб поёндоз
Сени севиб, сени кушлайман.

Ёришиб борадир осмоним
Лахзаларни тишда тишлайман.
Оёгингда поёндозман-у
Нечун учаётган кушдайман.

Гарчанд-ки йўл ўлим, жар томон
Ўзни қўйсам-да хатарларга
Хали сени кў-ў-ўп тўхтагаман.
Юбормайман Сени жарларга.

29 сентябрь, 1999.

УНИ МЕНГА БЕР

Мен унга қолганда бўлдим қизганчик,
Ундан йироқ куним кўксимда санчик.
Мен эмас, у менга бўлди суянчик,
Онамни четроққа берма, Оллоҳим!

Қайғу, кир-ўрини сезиб хидидан,
Ғам чиқар мўрини сезиб дудидан.
Уни опқочдим, ўп, рух, вужудидан,
Онамни титроққа берма, Оллоҳим!

Кунига би-ир ярай,
Уни менга бер,
Йўлида кўкарай, уни менга бер.
Гўдакдай кўтарай, уни менга бер,
Онамни тупроққа, берма, Оллоҳим!

6 февраль, 1998.

МЕНГА ДУЧ КЕЛИБ ҚОЛСА

Менга дуч келиб қолса
Йўлбарс чиқар инидан —
Шахд, сурони йўқолиб
Сирларидан айтади.

Менга
Дуч келиб қолса
Пичоқ чиқар қинидан —
Пичоқ ҳовридан тушар,
Пичоқ дами қайтади.

Дуч келди...
Куйди ойим...
Ойдаи юзин бурмади.
(Сени саклаш учунми)
Менга қодир худойим
Сени йўлиқтирмади...

29 сентябрь, 1998.

* * *

Ким ёгадур,
Ким тинди, Ватан,
Ким хору ким севинди, Ватан?
Биз ёмғирдай
Ёққандик кеча,
Ерларингда не унди, Ватан?!

30 сентябрь, 1998.

ДЕМАККИ, СЕН ШОИРСАН

Нафақат...
Ўтсанг ёзиб,
Қуз янглиғ сўлиб, озиб,
Бозиллаган чўғ босиб
Кўрдаям хайқиролсанг
Демакки, сен шоирсан.

Олтинми
Ё олмосда,
Тифда юролсанг, рост-да,
Иткитса, оёқ ост-да,
Тўрдаям хайкиролсанг
Демакки, сен шоирсан.

Нафақат
Кўтарса халк,
Кўксингдан итарса халк,
Пешонанг номақоб, талх,
Шўрдаям хайкиролсанг
Демакки, сен шоирсан.

Нафақат
Зар, зўрларни,
Узсанг, тўсин, тўрларни,
Чайқалтирсанг гўрларни,
Гўрдаям хайкиролсанг
Демакки, сен шоирсан.

2 ноябрь, 1998.

ОТЛАР БЎЛСА ЭГАРЛАНГАН

Шундай. Яна йўлдадирмиз,
Отларимиз эгарланган.
Юракми,
Юракдан айтма,
Юрагимиз чегаланган.

Шу дарз кетган юрак билан
Хаёт дарзин чегалаймиз.
Иншооллох, гуркираган
Соғ дилларни эгаллаймиз.
Хаёт дарзин чегалаймиз.

Ажабо, бу тўқлик қайдан,
Нега,
Гарчанд махзун наймиз,

Нега Темур қайтгандайин,
Турон юртга эгадаймиз?
Ажабо, бу тўқлик кайдан?!

Нега ҳамон ачишар тиз,
Зиркирайди ёдларимиз?
Мухими шу — Тўмарисмиз,
Эгарланган отларимиз,
Нега ҳамон ачишар тиз?

Айру тушмасмиз ҳеч қачон
Гарчанд юрак чегаланган.
Юракдаги дод бўлса — эрк,
Отлар бўлса эгарланган.
Эгарланган от бўлса — Эрк,
Айру тушмасмиз ҳеч қачон!

4 июль, 1996.

ҚЎҚОНГА БОРСАМ

Ёдга Мохларойим тушмоқда такрор,
Эшитгим келади товушларини.
Қўқонга борсам ва ақалли бир бор
Кийиб кўрсам дейман ковушларини.

Қаландарлар кезар «Ё Оллох, дўст»лаб
Майхўрлар ҳисоблар чақаларини.
Бегим Умархонга ишқини сўзлаб
«Ғазал билан тикар яқоларини»*,

Ойим ёди билан кўзим олди банд,
Ерни босиб-босмай фархунда келар,
Аввал пойин ўпган кўшқларки баланд,
Кейин бошин қўйган хор кунда келар.

Сўнгги кунимгача тирик қасдим бор
Элимнинг кўр, қотил одамларига.

* Аскар Маҳкам сатри.

Ҳар икки дунёда улар бўлсин зор
Моҳларойимларнинг қадамларига...

Ёдга Моҳларойим тушмоқда такрор,
Эшитгим келади товушларини.
Қўқонга борсам ва ақалли бир бор
Кийиб кўрсам дейман ковушларини...

20 август, 2001.

КЕЛАЖАКНИНГ ЙЎЛЛАРИНИ СУПУРАМИЗ

Одам Ато зурёдлари йўлга чиқар,
Момо Ҳаво зурёдлари йўлга чиқар,
Бор-йўғимиз сув юзига, қўлга чиқар,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Супурамыз йўлда қор, кум қолмасин деб,
Ҳар қадамда чалгувчи шум қолмасин деб,
Оёқлардан тойдирар чим қолмасин деб,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Биз ютсак-да болаларга тегмасин чанг,
Бизга тегсин, тегар бўлса ҳар қандай санг,
Эгилсак-да, тўкилсак-да ҳолимиз танг,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Бошларимиз омон, қаттиқ тошга дўниб,
Бор кирдикор ниҳон эмас, фошга дўниб,
Фаррошга дўниб, барчамиз фаррошга дўниб,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

10 август, 2001.

ПАРДА ОРТИДАГИ СУХАНДОНЛАР ЁДИ

«Парданишинони Сухангўй» тазкирасига ёзув

Парданинг ортида сўз айтганларим,
Барин парда орти тортди комига.
Сизни яратди-ю Оллоҳи карим,
Рўбарў этдими синов домига.

Гарчанд қалин парда ортида толган,
Бири Хирот, бири Балхдан чиққандир.
Ишқи ишқ элига ғавғолар солган,
Робияи Балхий халқдан чиққандир.

Бир-бирин Меҳри-ю Гавҳаршод бегим,
Ҳамон ёмон кўздан кўриб ўлтирар.
Эгачи онадай Увайсий ҳам жим,
Моҳларойим сочин ўриб ўлтирар.

Кўз ўнгимда шу хол, навбахор фасли,
Бугундан минг йиллар кетганман нари.
Гўёки дунёга келмаган асли,
Элимнинг кўли кир Насруллолари.

Улуғ оналарим, сўзларим қайтди,
Улуғмиз ҳар улуғ жойдан-да энди.
Мангу кўрадиган кўзларим қайтди,
Халким суринмагай майдонда энди.

Сўзингиз хокисор, сўзингиз тилло,
Замонлар пардасин қоқ ёриб ўтгай.
Халқнинг оналарин сўзлари, илло,
Маҳшар қунигача халқ билан кетгай!

20 март, 2001.

МАНГУ ПОРЛАР ЎТ — ИККИ ШОНИМ

Саида Зуннунованинг 75 йиллигида ўқилган шеър

Саидахон, Саидахоним,
Сизни десам титрайди жоним.
Гарчанд ниҳон, кўздан нарисиз,
Қандоқ малак, қандоқ парисиз.

Узун ҳаёт бўлди кўприк, қил,
Бир жононга беролмади дил.
Тушларида севиб, ийдириб,
Ўнгларида ўтда куйдириб.

Бир эркакни этдингиз сарсон!
Юз йил куйди сиз учун бир жон.
Яна кимни —
Эркакларнинг шўх, жононини,
Ўзбекистон қахрамонини!

Булар хазил, чиндан келайлик,
Уй кўрмади бошқа бир қайлик.
Қувонч-ғами қўшу қўш бўлди,
Ёстигининг ярми бўш бўлди.

Тўлдиргувчи, ўлдиргувчи ишк,
Узун умр унга туш бўлди.
Саидахон тунда у билан,
Тонгда учиб кетар қуш бўлди!

Омон бўлсин, жуфти-халоли,
Ундан ёдгор Нодира — боли,
Деб бор умрин тиколган Инсон,
Шул қадарли юксалган Инсон!

Ёдга тушар қалтис йилларни
Тиғда юриб ўтказганлари.
Ёлғизликнинг тунларин тошда,
Михда юриб ўтказганлари.

Ўтди, қувиб ғам-шон ўтдилар
Хар довондан полвон ўтдилар!
Ўтди, аммо бир ох ўтмади,
Юрагидан бир доғ ўтмади.

Шеър саҳнидан бошқа бир сокин,
Саидадай булоқ ўтмади!
Гарчанд хижрон, гарчанд фироқсиз,
Эл онгида ёнган чироқсиз.

Мангу порлар ўт — икки шоним,
Саид Аҳмад, Саидахоним!

МЕН ЙЎҚЛАСАМ

Кампирларнинг камайди сафи,
Яна бирин қора ер ютди.
Енг-ёқаси ёпик, арабий
Кўйлак кийган бир кампир ўтди.

Фимир, фимир онам Боёвут,
Аввалгидан ғамгинроқ энди,
Ховлимизга соя солган тут,
Балки онам билан у тенгдир.

У ўлганда зор кишнаган от,
Чақноқ кўзи тўниб бормоқда,
Балки у ҳам мен каби, хайхот,
Айрилиққа кўниб бормоқда.

Аmmo... онам ёқиб кетган шам,
Ёниқ турар кўнглим тўрида.
Мен йўқласам, йиғласам у ҳам
Ағдарилса керак гўрида...
Кампирларнинг камайди сафи...

13 июль, 2003.

АСРА ОНАЖОНИМНИ

Унут, минг ғам, дард чекдим,
Унутдим тик шонимни.
Фақат Оллох, тиз чўкдим,
Асра онажонимни!

Бошқа сўрамайман ҳеч,
Касод қилма бозорим.
Бир бор гуноҳимдан кеч,
Асра онаизорим!

Бир қадам кўймоққа ҳам,
Етмай қолса мадори.

Оёгин ерга бостир,
Асра, парвардигорим!

Дуо, манимни асра,
Титроқ танимни асра.
Барчани кўтаргунча,
Эгилганимни асра!

Даргоҳингга боргани,
Оқ бўлсин юзим, ойим.
Бошимда кўтаргани
Асра уни, Худойим!

17 январь, 1999.

ЙЎЛДАН ТОЗА БОЛАЛАР КЕЛАР

Бўлди, етар!
Хаволаниб, мук тушиб юрган
Ғийбат, кинни шунда тўхтатинг.
Ёлғон билан ўпишиб юрган
Ёлғон-чинни шунда тўхтатинг.

Шундан нари ўтмасин сароб,
Йиқитинг, бўй, бўёқларини.
Бошларида қуёш берсин тоб,
Тошлар ўпсин оёқларини.

Пайғамбарнинг пирларидай тик —
Дарахтлар йўл четида турсин.
Биби Фотмам беўй, беҳадик,
Қушларини мунга кетурсин!

Шундан нари ўтмасин фириб,
Булғамасин хавони гард, чанг.
Тўсинг, кадам-бақадам юриб,
Ҳар кадамни кирдан тозаланг!
...Йўлдан тоза болалар келар!

17 январь, 1999.

ШУ ЙЎЛГИНА ЧИН

Бари ёлгон,
Шу йўлгина чин.
Бу йўлда юрмайсан, учасан.
Фақат унда кетмоқлик учун
Ўзинг бор-йўғингдан кечасан.

Отланаркан тонг ёки кечда,
Ичга тўлдир ОЗОДЛИК куйин.
Бор лаш-лушинг бирма-бир еч-да,
Бошдан-оёқ ХУРЛИКни кийин.

Бахтга тўйин,
Керак тамоми
Муҳтожликдан ўзни қутқармоқ.
Худойимнинг тоза йўлида
Қандай байрам кишансиз бормоқ!

Қайиролмас ҳеч ким шохингни,
Қирқилади ғилофу қинлар.
Бошингдаги бахт кулохингни,
Бошинг олмай олол-

ма-

син-

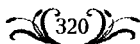
лар!

2 ноябрь, 1998.

ДЎСТ КЕЛАР

Ҳалол келсанг, кетар ғам,
Хор кулбанг ҳам муҳташам.
Қанча дўстинг кетса ҳам,
Қолур қанча, дўст келар...

Бунёд бўлади йўқдан,
Қўркмайди камон, ўқдан.
Шундай кун келар, кўқдан —
Тушар ганжлар, дўст келар...

Билмай ойни-ю кунни,
Майдонга солиб хунни,
Сен деб танҳо кўшинни —
Йикар, янчар, дўст келар...

Келсанг харом, афсунгар,
Гарчанд куйгай, ўксингай,
Иккиланмай кўксинга —
Пичок санчар дўст келар...
Шундай дўст келар, шундай...

4 август, 2003.

ФИҶОН

Онам Қаршигул Хонназар қизи хотирасига

Гул кетди. Ўрнига бошқа гул келди,
Наинки дил, тоғу тошга гул келди,
Хушбўйи, ранглари хилу хил келди,
Онамнинг ўрнига она келмас, оҳ.

Йўқотгандим гавҳар, инжу, заримни,
Бошқа инжу, зарлар ўпди баримни,
Нажоткорим, — десам Оллоҳ Каримни,
Деди: «У бир, бошқа дона келмас, оҳ».

Дунёни сув босса тўпикқа чикмай,
Гуркирдим озор, азиат чекмай.
Энди бир тош ўтмас ярамга тегмай,
Энди ундай қўрғон, хона келмас, оҳ.

Гул кетди. Ўрнига бошқа гул келди,
Наинки дил, тоғу тошга гул келди,
Хушбўйи, ранглари хилу хил келди,
Онамнинг ўрнига она келмас, оҳ.

13 апрель, 2001.

ЁШ БУРГУТЛАР, ЭСЛАБ ҚОЛИНГ

Ёш бургутлар,
Ёш сингиллар, ёш иниларим,
Парвоз олди тагин шиддатлироқ силкининг.
Ёш бургутлар, эркин шамол оғайнилари,
Қанотларни ёзинг, ўтди жаҳолат туни.

Жаҳолатнинг туни ёвқур бобомни ютди,
Сулув момом, қабоқлари бодомни ютди,
Хурлик деган, эрк деган ҳар одамни ютди,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Шукур, бугун қайга деса қўлингиз етди,
Аммо узун-узун қўли чопилган ўтди,
Ўткир кўзи қум сепилиб ёпилган ўтди,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Шукур, бугун хурлик берган толе сизга ёр,
Аммо не-не хурлик деган бошни еган дор,
«Хурлик» сўзин айтгач тили кесилганлар бор,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Чидамасмиз Ватанфуруш, ватанхўрликка,
Кўтараркан байроғини бош узра тикка,
Биз суғуриб юрагимиз бердик Хурликка,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим!

Тўккан увол қонларимиз Сизни кўтарар,
Ўлик, тирик жонларимиз Сизни кўтарар,
Қасосу, армонларимиз Сизни кўтарар,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим!

Қўлни қўлга беринг, занжирланинг, қалқингиз,
Хурлик қанот бўлсин, ҳаволанинг, қўкланинг.
Умид билан кўз тикаркан сизга халқингиз,
Қулайдиган жон йўқ,
Жой йўқ,
Фақат тикланинг!
Эслаб қолинг, ёш сингиллар,
Ёш иниларим!

22 декабрь, 2001.

БОЛАЛАРНИНГ ОНАЛАРИ

Бошларидан гул сочилсин, сочилсин зар,
Сиқилмасин худди анор доналари.
Болаларин бахтин кўриб яйрасинлар
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Жаннат қушчалари хизматида турсин,
Соврилмасин бирор гул нишоналари.
Ўдагига алла айтиб тонг оттирсин
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Оллох йўлларига яшил бахмал ёпсин,
Бемаҳал хувилламасин хоналари.
Пайғамбарнинг қизларидай иззат топсин
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Кўнглингизга етса маним зорим зора,
Бошимизга тождир койиш, таъналари.
Фариштага айланади бора-бора
Бу дунёда болаларнинг оналари.

6 май, 2004.

ЭСКИ ДЎСТЛАРИМГА

Эски йил ҳам ўтди, тикандир, гулдир,
Янги йил жомини ишқ билан тўлдир.
Гарчанд ҳар йилнинг бахт, қайғуси мўлдир,
Аларга қайғусин учратма, Худо!

Янги йил янгими, қадрдонларсиз,
Эски дўстларим-а, чўкай сизга тиз.
Йўлларига Ҳазрат Али солган из —
Хиркаларига лой сачратма, Худо!

Шавқ бер-у, ғам берма, ўқинмасинлар,
Қиличдай қадлари буқилмасинлар,
Боғлардай етилган, тўқилмасинлар,
Қора кунларини кўрсатма, Худо!

Қодирсан, рўёни ростга айлантир,
Мос келмас дунёни мосга айлантир.
Ашаддий ёвин ҳам дўстга айлантир,
Аларнинг кўнглига сен ботма, Худо!

Мадад бер, сал хорғин учмоқларида,
Ёй турма, тойдирма кечмоқларида,
Янги йилнинг янги кучоқларида
Эски дўстларимдан ажратма, Худо!

То ўлим келгунча юрсинлар гур-гур,
Қадамидан шамол ўтиб турсин хур.
Ёлғиз кетар кунни орқарокқа сур,
Аларни тарикдай сачратма, Худо!

19 декабрь, 1998.

ОНАМ ХОТИРАСИГА

Онам Қаршигул Хонназар қизи хотирасига

Қандоқ экан Боёвутнинг шамоллари
Соғинчимни қабрингизга етказарму?
Боёвутнинг янги терагу толлари
Бу соғинчни танийдирму, ўтказарму?

Отам қурган ўша ховли, ўша уйлар
Сиз кетгач, сўнг ўх-хў-у...ёмон хувиллади.
Ўйчан шотут. Мўлтираган кўзи-қўйлар
Хомуш Сизни излагандай туюлади.

Ўчоқ-тандир бари Сизни эсга солар,
Эслатади хазонрезги, барг уюми.
Ерга қараб «ух» тортади қўшни чоллар
«Қаршигулдай кампир қайтиб келадими?»

Келмайсизми, кетмайдирми кўзимдан нам,
Энди дийдор киёматга қолдими лол?
Энди ётган жойингизни мен силасам,
Қабрингизни силаб-силаб келар шамол.
Қандоқ экан Боёвутнинг шамоллари...

12 ноябрь, 1999.

СИЗГА ИШОНАРДИМ

Сизга ишонардим болаларимни,
Дилимдаги ниҳон нолаларимни.
Кўзимдан оққувчи жолаларимни
Сизга ишонардим.
Энди қайтаман?*

Менам онаман-ку, ойларим чўкса,
Болалар гоҳ келиб ғамларин тўкса,
Бу ғамлар қиличдай қаддимни букса
Кимга тўкиламан,
Кимга айтаман?

Йўқ экан-ку Сиздай сир сақлагич тоғ,
Сиз ўзи мени ким қилиб кетдингиз?
Ёлғиз-ёлғиз қилиб, дунёи дунда
Сирини тўкмас хум қилиб кетдингиз.
Онам-онам-а?!
Сизга ишонардим болаларимни...

12 ноябрь, 1999.

ТАДБИРКОР АЁЛЛАРГА

Тадбиркор аёллар тадбирли доим...
Ўннга бошқарилсин тадбирларингиз.
Бирингизни икки қилсин худойим,
Гулларга буркансин тақдирларингиз.

Тонг, сиз деб шу шеърни тўқаркан оққа,
Ҳазрати Хизрга дуч келсин дедим.
Ватан юқларини кўтаришмоққа,
Нозик елкангизга куч келсин дедим.

Эру ўфилларга қудрат, қанотсиз,
Сизсиз шон бўлурми кўнгил шонлари?
Пайғамбарни туққан мухтарам зотсиз,
Бугуннинг Тўмарис, Қурбонжонлари.

* *Қайтаман* — қандай қиламан маъносига.

Биз бирга ювгаймиз кўнгил доғини,
Бирлашса юртнинг куш, гули жам бўлар,
Кўтарганлар ичра эрк байроғини,
Тадбиркор аёлнинг қўли ҳам бўлар...

Тадбиркор аёллар, тадбирли доим...
Ижобатга ўтсин тадбирларингиз.
Бирингизни икки қилсин худойим,
Гулларга буркансин тақдирларингиз.

14 май, 2002.

СЕНТЯБРДАН КЕЛАР ЧИНҚИРИҚ

*2001 йил Америкада амалга оширилган
даҳшатли террор қунларида ёзилган...*

...Одамлар тириклай ёниб кетяпти!
Худо ҳаққи ёрдам беринглар!
Одамлар ўзларини ерга ота бошлашди!
Ҳозиргина зиналар тўкилиб тушди.
Энди нима қилдик?
Одамлар тутундан бўғилиб ўляпти!
Эй одамлар! Биз ернинг қаърига кириб
кетяпмиз!!!

...Шу лаҳзада ҳақиқатан ҳам 110 қаватли биринчи
бино тутдай тўкилиб, ерга кирди.

Ноябрь ҳам келди, бардам, тик
Йўлни бахтга буриб кетяпмиз.
Сентябрдан келар чинқирик —
...Ер қаърига кириб кетяпмиз!!!

Олов, қуюн олмоқда ўраб,
Тепада оқ рўмоллар, зув-зув.
Мен кўрдим дунё билан, ёраб,
Дунёда энг қисқа хайрлашув!..

Ўт олган қиз гўшакни тутди
Видо сўзин айтмоқчийди ул.

Ёниб кетди!
Ўзинг айт, Оллох,
Шунчалар тез кул бўларми гул?!

Дунё халқи хангу манг, лоллар,
Имконсиз гўдакдай турдилар,
Чиндан суқсур эркак, аёллар
Қўл ушлашиб ерга кирдилар.

Террор... Унинг юзи, кўзи йўқ,
Унга фарқсиз бу Фарбми, бу Шарк.
Унинг элга айтар сўзи йўқ,
Қилмиши бор, қўли қонга ғарк!

Ҳар тирик жон борини берсин,
Қора кучдан қолмаса ҳам из,
Шу чинқирик уйғотаверсин:
...«Ер қаърига кириб кетяпмиз!»

4 ноябрь, 2001.

КЎНГЛИ ЯРИМ ОДАМ ҲАҚИДА ШЕЪР

У ҳам маҳмон. Дунёга беш кунгинага келган,
Аро йўлларда уни хор қилмаган, худойим.
Ўтиб борар. Йўлига хору хаслар тўкилган,
Бир боғлам чечагингга зор қилмагин, худойим.

Боксам боғин оралаб зоғлар учиб юрибди,
Маҳзун кўнглин поралаб доғлар кўчиб юрибди.
Ўзи ғамни чоғирдай куйиб ичиб юрибди,
Уни бандам демокдин ор қилмагин, худойим.

Кўриб-кўриб тўйди у қор тўкар одамларни,
Эрмак учун шаън тўкар, ор тўкар одамларни,
Эрмак учун бировга дор тикар одамларни,
Унинг изидан қувар мор қилмагин, худойим.

У ҳам меҳмон, хайитда чиқсин гуллаб, хайитлаб,
Кўнглин яма, либосин ўзи ямагай бутлаб.

Лайлатул кадр келсин кўнгли яримни кутлаб,
Даргоҳингни дардгоҳдай тор қилмагин, худойим.

У хам беш кунлик меҳмон. Чимдим бахтинг аяма,
Худо, мудом очга тош, тўққа тўни сояма?!
У синган дўконларда мен қандай мол ёяман,
Ерни ярим дил касод,
Бозор қилмагин, худойим.

26 февраль, 1994.

ҚИЧҚИРИҚ

Сулув қиз телбавор қичқирди бу тун,
Менинг юрагимга хун кирди бу тун,
Айбдор кимдир?
Чуввос солиб кўзёш тўқди қушчалар,
Митти эди, тағин чўқди қушчалар.
Айбдор кимдир?
Бўрон кўпди. Бутоқлари шарақлар,
Туриб, юриб кетмоқ бўлар дарахтлар.
Айбдор кимдир?
Осмонда ой юзин ёпиб йиғлайди,
Телба қиз ортидан чопиб йиғлайди.
Айбдор кимдир?
Маймун чидаб-чидамасдан отар тош,
Қари қоплон кўзларида милт-милт ёш.
Айбдор кимдир?
Одам... бир зум сергакланди, гангиди...
Сўнг суйкалаб, хотинига сингиди,
Ёлғиз у жимдир...

26 февраль, 1994.

ЎЗИНГДАН УЗИБ БЕРГИН

Жонни иситар танча,
Шифил мева берар боғ.
Ўзни сарфласак қанча
Яшаймиз шунча узок.

Бўлосак суянч тоғи,
Борни этолсак тортик,
Тоғдай баландмиз тагин —
Ризкимиз тагин ортик.

Ўзингдан узиб бергин
Майли ош, майли ёвфон.
Қарамай кетавергин
Ортингдан келар совғанг.

Эккан-тиккани сайин
Гуллайдиган жой, одам.
Нурин тўккани сайин
Тўладиган ой, одам.

Жон тикар, ўт, жон тикиб,
Бу дунё шундай, қизиқ.
Берганинг ўзингники,
Яширганинг — юткизиқ.

27 февраль, 1993.

ТУРОН

Туркликнинг муқаддас ўчоғи Турон.

А б д у р а у ф Ф и т р а т

Ўнгимда руҳимга ўқ отган фикр,
Кўнглимга бир ёниқ чўғ отган фикр,
Уйқумда қонимни уйғотган фикр —
«Туркликнинг муқаддас ўчоғи Турон!»

Мозийи ҳар отар тонгни эмизган,
Ҳар тигли ақлни, онгни эмизган,
Бўри, тулкимас, арслонни эмизган —
Туркликнинг кўкраги, булоғи Турон.

Кўкига турналар «қур-қур»лаб ботган,
Отганда камони беҳато отган,
Темурдай хоқонлар қикирлаб ётган —
Туркликнинг бешиги, қучоғи Турон.

Кейин... орқадан ёв тошлари етгач,
Сара кексалари, ёшлари кетгач,
Тарқоқ арслонларин бошлари кетгач —
Ернинг тутаб ётган қир, тоғи Турон.

Бой-бой боболарим бойиб, йиқилди,
Ўз конига ўзи тойиб йиқилди,
Бир-бировига бош қўйиб йиқилди —
Кўнглимнинг куйиғи, дард, доғи Турон.

Шукур, хун уйғотди қайтадан конни,
Арслон болалари қайтадан ёнди,
Ёвлар ололмагай энди Туронни,
Бугун, тик арслонларнинг тоғи Турон.

20 декабрь, 1993.

ДИЛИМНИ ОЧ

Умидим, танграмдан инъом чиқажак,
Куйиб куйлашимга имкон чиқажак.

Ҳали қарқарали овим олдинда,
Жисмим аёл, рухим арслон чиқажак.

Келиб қолганимда куз эшигига,
Ё раб, кўнглимда не исён чиқажак.

Бобо Темур, нечун унга дил бердим,
Дилимни оч, соҳибкирон чиқажак.

Бу дунёни янгими деб эврилсам,
Темур очган эски дўкон чиқажак.

Ҳали улкан чақин тушар кўнглимга,
Ғофиллигим, ғамим талкон чиқажак.

Ҳали менга даф қилолмас балолар,
Иншооллоҳ, аллоҳ қалқон чиқажак.

Дилимни оч, унинг қат-қатларидан
Қаддин ростлаётган Турон чиқажак.

КЎНГЛИМДАГИ АРСЛОН

Юрагимга она арслон қўйган ин,
Қодир оллох, рухим ўзинг кўтаргин.
Даргоҳингда тошширгунча мен жонни
Ўлдирмагил кўксимдаги арслонни.

Ўрмалабми келаётир сокин хоб,
Оллох, уни қайтармоқнинг йўлин топ.
Ўрмалабми келаётган тулки, қуш
Балки менга раҳми келар... «бояқиш».

Ўрмалабми келаётган олчоқлар,
Бир кун қаддин кўтармоққа дил боғлар.
Ўрмалабми ифво, ҳасад кўринар,
Изларимни излаган дард кўринар.

Инимга йўл излашар-у қилиб қасд,
Хунимга йўл излашганин пайқашмас.
Булар шундай, шахдимга қил текизар,
Кўнглимдаги арслонга тил текизар.

Йў-ўқ! Мен таслим бўлмай туриб, сўрмалаб
Қонимизни ичадиган маст йўқдир.
Она арслон ўлмай туриб, ўрмалаб
Бу ўрмонга кирадиган кас йўқдир.

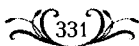
23 февраль, 1994.

БУ ЎТ

Қайда дард эли бўлса мубтало Увайсийман.

Ким билар бу ҳаётда қай тақдир аъло бўлғай,
Шоирга ўз юраги бир умр бало бўлғай,
Қайда дард эли бўлса шоир мубтало бўлғай,
Менам билмам, дунёга ғамми, нурман, моможон,
Мубталолик дардига меросхўрман, моможон.

Гарчанд зикр этганлари булбул бўлган, гул бўлган,
Гарчанд ҳар ашъориға минглаб юрак қул бўлган,

Бедилни билардингиз, дили ёниб кул бўлган,
Нечук сизам шу ўтга кўп шошдингиз, моможон,
Кўра-била ўт билан ўйнашдингиз, моможон.

Хазрати Навоий-ку назм бобида шох ўтди,
Мангу такрор ўлмагай энди бу янгроқ, ўтди.
Аммо кўнгил уйида ёқмасдан чирок ўтди,
Аммо бу сохир кўнгил доғ ўтди-ку, моможон,
Ёраб, шох йигит умри тоқ ўтди-ку, моможон.

Нодираи даврон-ку сурардилар давронни,
Шеър ила куйлатарди халқи-ю, Умархонни.
Нечун кун келиб у ҳам жаллодга берди жонни,
Ҳатто Мохларойимдай ойим бебахт, моможон,
Айтинг, кимга бахт берган бу шеърий тахт, моможон.

Йўқ-йўқ, гарчанд то абад дилга оғриқ хамрохдир,
Шеър ўзи энг буюк бахт, бунга тарих гувоҳдир,
Шеър нурын пайқамаган қай қалб бор-ки, гумрохдир,
Бахт ё бир эътиқодда маҳкамликми, моможон,
Бир дардиманд юракка малҳамликми, моможон.

Пушкин шеърда озошлик каъбаларин тиклади,
Сўнг он қадар хор-зорни суяди, қўлтиқлади.
Собит туриб бешафқат ўз ўт кўксин тиглади,
Аввал-охир шоирни ўтда кўрдим, моможон,
Азал шоир дардини катта кўрдим, моможон.

Бу ўт менга ҳам сачраб ҳар хуш дами ёндирди,
На ҳар хуш дам, ҳар битта хужайрамни ёндирди.
Ҳақ, шеър қолди, қолган бор ортиқ-камни ёндирди,
Қўлланг, менам шу ўтни жонда туяй, моможон,
Қўлланг, то рўзи маҳшар унда куяй, моможон.

7 январь, 1984.

МЕН СИЗГА КЕТАМАН

Етмишдан ўтдингиз, онажоним, Сиз,
Бу гапларни ўйлаб, тўқиганим йўқ.
Мен эса вақт топиб, сизга чўкиб тиз
Етгита шеъримни ўқиганим йўқ.

Боримни чулдирок боламга тутдим,
Ўғил-қиз кўзимга кўринар қантдай.
Аммо мен... Онажон... сизни унутдим,
Унутдим қандай?!

Катта давраларга ҳозирлик кўрдим,
Гуркирадим. Суйди душман-да, дўст-да,
Ул давраларда... қирқ олтига кирдим
Сиздан олисда...

Катта давраларда оқарди сочим,
Гоҳ кетди, гоҳ келди қўлларимга туғ.
Катта давраларга... топдим иложин,
Сизга эса... йўқ!

Бас! Армон кўнгилни, кўзни тинитар,
Гарчанд кўз, кўнглимдан узоқ бир найсиз,
Мен ўлсам... шу куни давра унутар —
Сиз ўлгунингизча йиғлайсиз!
Онажон!

Бугун сизга кетгум армонни тахлаб,
Қолганлар-ла олди-бердим этади.
Мен Сизга кетаман, қизим чарақлаб —
Катта давраларга кетади...

26 февраль, 1994.

БУГУН СЕНИНГ КУНИНГ

Бугун сенинг кунинг, онажон, она,
Чечакларга тўлдир кўнгил юртини.
Ўзинг қай беҳиштга бўлдинг равона,
Бизга мангу бериб Мангубердини.
Мангу кўринмайсан, мангу ёнасан,
Жалолиддинларни туққан онасан!

Темур шони колди дунё тургунча,
Томошага ерга тушди хатто кўк.
Факат сен кўриниш бермадинг унча,
Сен шўх ороланиб кўринганинг йўқ!
Ўзинг билганмидинг шон тукқанингни,
Туркий тупроқлара туғ тикканингни!

Навоий навоси жонларга инди,
Юз-юз йиллар оша шоирлар олди.
Алишернинг номин ўпдик, юкиндик,
Сенинг номинг эса ниҳонда қолди.
У келди. Ишқ бўлди. Бир илоҳий байт,
Кейин Ўзинг нега кўринмадинг, айт?

Сунбул сочларини қиркталиб, ўриб
Гўдагин пойига тўшаган она.
Дунёга қуёшлар, даҳолар бериб
Ўзи ердай жим-жим яшаган Она.
Муҳаммад жойламиш хикмат, шиорга,
Шараф аввал она, онаизорга!

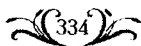
Она, энг аввал сен шарафга лойиқ,
Тоабад Пайғамбар севгисида балқ.
То она этагин ўпсин халойиқ,
То бошда кўтарсин Онасини халқ.
Озғин елкаларин қучиб кўтарсин,
Жаннат жилғаларин кечиб кўтарсин!

13 ноябрь, 1999.

ВАТАНДИР БУ

Оллох, Оллох Эранларнинг
Сўзи қолган Ватандир бу.
Бўзлаб ўтган тўрғайларнинг
Бўзи қолган Ватандир бу.

Юрт деб отга қамчи урган,
Ўққа учган не руху тан,
Кўзимга тик қараб турган,
Кўзи қолган Ватандир бу.

Кечиб сархад, уммонларни,
Қўрсам-да тик иймонларни,
Кишан узган арслонларни,
Изи қолган Ватандир бу.

Гарчанд жаранг, гарчанд сукут...
Қон, шон билан олинган юрт,
Тишларида курашнинг ўт,
Музи қолган Ватандир бу.

Бу ер кимнинг, бу кўк кимнинг,
Эгаси бор ҳар ўт, чимнинг,
Ўз ерида Ўзбегимнинг
Ўзи қолган Ватандир бу.

20 август, 2001.

БИР ҲИКМАТ БОР

Жим оғочлар жим тоғ билан сирлашади,
Қалдирғочлар япроқ билан сирлашади.
Қалдирғочлар тупроқ билан сирлашади,
Бир ҳикмат бор, бу онларда, бир ҳикмат бор.

Кексалари кенглик қилар, кенгаштирар,
Тўқу очни яқинлатар, тенглаштирар.
Сочин ҳиди шамолларни эргаштирар,
Бу сўлим қиз, жувонларда бир ҳикмат бор.

Музлари ҳам кўнгилга ўт солиб кетар,
Қаён кетса — шоён кетар, ғолиб кетар.
Бизни қай музофотларга олиб кетар,
Бу дарёи уммонларда бир ҳикмат бор.

Отда учса, ҳатто кўкда қуш ўксинган,
Қурбонжони булут янглиғ тоғдан инган.
Кенагаси Насруллодай касни енган,
Шу Туркистон томонларда бир ҳикмат бор.

Мусичалар палопонин «учир»лади,
На оғоч, дил, суяккача ғичирлади.

Эшитдим, тошни ёрган Ўт пичирлади:
«Бу эрк, омон-омонларда бир хикмат бор».

9 февраль, 2002.

УЛУҒ КУН КЕЛМОҚДА

Бугун еллар куйчи Туронзаминда,
Улар осмон, ернинг кучидан куйлар.
Шаҳид қурбонларни ва болаларни
Ўсиб бораётган ўчидан куйлар.

Қиличдай тераклар, навжувон толлар
Сирлашиб биз томон юраётгандир.
Гўрларга-да етиб эркин шамоллар,
Маййитлар ўрнидан тураётгандир.

Озод қуёш ўпар тошларимизни,
Қабримиз, сабримиз, Сўзимиз озод.
Эрк деб шарт кесилган бошларимизу
Эрк деб оқиб тушган кўзимиз озод.

Улар келиб орамизга киради
Ҳеч гап бўлмагандай ювиб қонларни.
У жонлар қўзғолиб сафга туради,
Ўлдириб бўлмас у қўзғолонларни.

Ерим, Сенга фақат хур нафас ургай,
Синмас устунларни яширган қаъринг.
Ҳар бирида шаҳид қонлар гупиргай,
Майдонга тушганда тик болаларинг.

Улуғ кун келмоқда, Толеъинг кулган,
Элим, танбур, рубоб, бор созингни чал.
Фақат шу кунлар деб йўлда йиқилган
Гўрдагиларни-да қутлайлик аввал.

Бугун еллар куйчи Туронзаминда...

29 июль, 2001.

Д У О

Оллоҳимдан тилаганим —
Майли бахт ё алам берсин,
Бир зирҳ фикр берсин менга,
Битта соқчи қалам берсин.

Бу зирҳни мен жоним ийиб,
Ватанимга кийдирайин.
Ўқ ўтмас, тик андомини,
Жаҳон аро суйдирайин.

Кийдирайин, омон чиққин
Тегирмоннинг дўлидан деб,
Бу зирҳ менмас, улуғ Биби
Фотимамнинг қўлидан, деб.

Қўп кўрдик, — деб завоқларни,
Куйинманг, эй жони қиллар.
Али қўллар ҳалолларни,
Муҳаммаднинг ўзи қўллар!

Бир зирҳ, тағин, бир қалам бер,
Соқчи қалам-ки, куч келгай.
Келмас, ёв келса аввал шеър,
Аввал қаламга дуч келгай!

Олмаса эл ғовларини,
Шоир зоти оқмай тинсин.
Зарби элнинг ёвларини
Синдирмаса, қалам синсин.

Ватан,
Энди заволинг йўқ,
Гарчанд ўтда кўп куйдинг сен.
Тўзмассан, Биби Фотмамнинг,
Дуосидан зирҳ кийдинг сен.
Ватан,
Отам, болам, шаъним,

Туркий насим муборак!
Дуо билан зирхланганим,
Ўқ ўтмасим муборак!

9 август, 1998.

МЕНГА АЙТАДИЛАР

(«Туркистон онаси» туркумидан)

Менга айтадилар, мустақиллик, шон —
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?
Бўғзимга келади кўксимдаги жон —
Санчилик оғрийди кўксим, жилмайсам...

Жиззах вокзалида поездлар тақ-тақ,
Тўплар ҳалойиққа ўт очар тикка.
Тўпга қалқон бўлар гулгун келинчак,
Куёв Сибир кетар, мардикорликка!

Нечун, бу — омад, — деб бўғизни йиртмоқ,
Шоша-пиша ювмоқ сачраган қонни.
Тушимда илондай солланар сиртмоқ,
Дорга осадилар Дукчи Эшонни!

Акани сингилга қайрайди тузум,
Чавақланган Нурхон тушимга кирар.
Тушимда жаллод енг шимариб ҳар тун
Тилим деганларнинг тилин суғураар!

Қандоғам ичимга беркитай, ютай
Бағрим қиймалаган нолаларимни?
Кўксимга тош босиб қандоқ унутаё
Тили суғурилган болаларимни?

Мустақиллик!
Сенга мен келдим шонлар,
Қонлардан кўпчиган далалар билан.
Дорларда чайқалган Дукчи Эшонлар
Тили суғурилган болалар билан...

Менга айтадилар мустақиллик шон,
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?...

31 март, 1991.

БОЛАЛАРИМ, ҚАДНИ КЎТАРИНГ

Ўтган қора кунлардан ҳали-хануз қарахтман,
Ҳар япроғи юракдай титраб турган дарахтман,
Шу ҳолда ҳам олдинга ташлангувчи тик шахдман,
Болаларим, қадни кўтаринг!

Текинхўр аталдингиз, бу хўрлик мени еди,
Муштумзўр аталдингиз, бу зўрлик мени еди,
Бу карлик мени еди, бу кўрлик мени еди,
Бошимдан тухматни кўтаринг!

Тушларимда Тўмарис юраклари узилиб,
«Туёқларим тўзди» деб йиғлайверар эзилиб,
Сўнг тонггача уйқу йўқ. Чап юракни тиф тилиб,
Кўксимдан бу додни кўтаринг!

Бобо Темур уйқуда, Темурларим, Сиз туриб,
Қўзғолган етмиш икки томирларим, Сиз туриб,
Ишонган хоқонларим, амирларим, Сиз туриб —
Хокисор миллатни кўтаринг!

Қалбга экинг. Қадим турк чинорлари тиклансин,
Қон-қардошнинг чин дўсту чил ёрлари тиклансин,
Ҳар юракда бир Турон минорлари тиклансин,
Улуғ мамлакатни кўтаринг!

12 сентябрь, 1990.

ТИРИК ҚЎНФИРОҚЛАР

Хаво истаб тишга чиқмиш бор жонзод,
Бор хавою бор наво Наврўздадир.

Хайрон бўлма, жаннат иси қайдан деб,
Жаннат иси онанг кийган бўздадир.

Тузук излаб, тўрт тарафга улоқма,
Асл тузук бобонг тузган туздадир.

Кетган онанг, отанг қайтиб келибди,
Синчков қара, улар ўғил-қиздадир.

Фасли Наврўз хар дил қайта кўкласин,
Хар дил айтсин, «маним кўнглим сиздадир».

Умр нима — ёниб битар аланга,
Маним умрим — ёниб борар СЎЗдадир.

Комил дўст, бахойинг баланд, адл бўл,
Не истасанг ўзингдадир, ўздадир.

Бизни химоя этганлар — ўтдилар,
Бугун химоя этмоқлик биздадир.

Биз ўлмасдан Дунё ўлмайди, демак,
Тирик қўнфироқлар Ўзимиздадир.

12 март, 1996.

КЕЧИККАНЛАР

Чинкириғи еру кўкни тўлдириб
Ховликқан поездлар вақтдан кечиккан.
Одамзод борини қўйғач олдириб,
Кечикиб оёққа қалққан, куч йикқан.

Мозий эшиклари бир-бир ёпилди,
Бир шуъла кўринмас тим, ғовларидан.
Чўлпондай тик, улкан дарахт чопилди,
Кечиккан дўстларин қуршовларида.

Мохларойим янглиф ой бормиди ҳеч,
Дунё шундай хур, филмонларни кўрди.
Кўрмади бошига тушаркан килич...
Оломон кечикди...қонларни кўрди!

Кўрди-ю кўрмагандек ўзларини
Тутиб ўтди улар, ох, тўзмадилар.
Ўйиб олмадилар ўз кўзларини
Ўз қонларин шар-шар оқизмадилар!

Оллоҳ,
Гумроҳ руҳимизга панжа ургайсан,
Ўзинг эшитгайсан бу асрий додни.
Қонларини ўзинг юриштиргайсан,
Кечикканлар сутин эмган авлодни!

7 апрель, 1997.

КЕЛДИМ

«Қора қунлар» китобидан

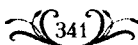
Ақлимнинг измидан чиқаман ўзим,
Сизсиз дунёсида, айтинг, нетаман?
Уйга етиб-етмай қайтади изим,
Сиздан келмай туриб Сизга кетаман.

Майли бўрон қўпсин, қор уриб тиздан,
Сизни жоним билан ёпганим-ёпган.
То тирик эканман, атрофингизда
Жилғадай айланиб чопганим-чопган.

Бугун менинг борим тортиб олинган,
Бугун барин Сиздан топгани келдим.
Асир қушим, бугун Сизга солинган
Кишанингизнида ўпгани келдим.

Келдим...

21 ноябрь, 1995.

ТУРК ДУНЁСИН ЎНГЛОВЧИЛАР

Ҳижолатман, баъзан шундай хижолатли он келар,
Бўлиқ дон деб топганларим хас-хашак, сомон келар.
Бургутларни султон куш деб самолардан кидирсам,
Улар ерда гўнг титкилаб, тумшуклари қон келар.

Арслонларга кўзим тушди, ҳар арслонлар, хавасдан,
Ҳайратлардан қотиб қолдим, асрасин деб, қафасдан.
Ёраб, улкан бу жонзодлар мен кўрган шу нафасда
Бешовлашиб бир кийикни ғажиб беомон келар.

Мерганларим турналарни қийратибди осмондан,
Зумда тўп-тўп тошчалардай турна кўпди осмондан.
«Ер бизники, не туширсак тушсин, — дебди — осмондан»,
Ўткир кўзли бу мерганлар... келиши, ёмон келар.

Кимни чорлай, қутқаринг, — деб, келай кимни чақириб,
Кимлар келса кўкаради кўнгилларнинг тақирини,
Кимлар келса битиб кетар елкаларнинг яғирини,
Изтиробсиз яшамоқнинг замони қачон келар?

Гарчанд шу хил хаёлларда қовжирайман, гуллайман,
Турк дунёсин ўнгловчилар келмоғини тилайман.
Оҳим етар...Яссавий пир, Нақшбандий, Сулаймон,
Хокисор Улуғлар бари гуррос биз томон келар.

Кўр кўзларимизни очгай қадамларин чанги, денг.
Энди туркнинг далалари гулга киргай мангу, денг.

21 ноябрь, 1995.

ТИРИЛИШ КУНЛАРИ

Ҳар келмоқни мангу Висол денг,
Ҳар кетмоқни мангу Айрилиқ.
«Кетма, бирпас ёнимда қол», -- денг,
Бошланмоқда янги айрилиқ.

Ёз-у, ёғар бошимга қорлар,
Термуламан Сиз ёққа ўксиб.

Тўп-тўп... менинг кўксим қоқарлар,
Ғичир-ғичир... босарлар кўксим.

Ўз кўз ёшим ичиб тўламан,
Ёзда ивиб қорда, шамолда.
Сиздан йироқларда ўламан —
Тириламан тағин Висолда.

Ёниб лахча-лахча ўтда ман,
Тирилиш кунларин кутаман.

16 ноябрь, 1995.

АВЛИЁЛАР

Мен агар, кўрмасам, кўра олмасам
Кўзимни қуёшлар тўсаётгандир.
Балки бу болалар орасида ҳам
Буюк авлиёлар ўсаётгандир.

Аларнинг тушига балки киришиб
«Қаён кетмоқдасиз?» деб чекиб охлар,
Асоларин ерга ниқтаб, уришиб
Келаётгандирлар Валиюллоҳлар.

Сувлар бузилганда сардобаларда
Бизмас, улар заҳар ютаётгандир.
Тераклар саф тортиб сахобалардай
Аларнинг келишин кутаётгандир.

Халоскор бўрондай улар туради
Алғов-далғов қилиб ернинг устини.
Улар ёмон урар, қаттиқ уради
Дўсти киприк қоқмай сотса дўстини.

Боболар дарёга солганлар юган,
Бугун борлар юган ташлар борларга.
Алдов болалаган, ёлғон урчиган,
Улар кирармикин бу бозорларга?!

Келсинлар, кирсинлар,
Боримиз кўрсин,
Кирдан фориф этсин ер йўлларини.
Бир оз ранги кетган оримиз кўрсин
Ва... қоксинлар имон довулларини!

Шунда балки барча
Уйғониб сачраб
Фарқлай билармидик зиёни, зарни.
Ва жаннат кушлари — болалар ичра
Кўриб қолармидик авлиёларни.

11 декабрь, 2004.

АЁЛНИ ҚУТҚАР! —

*Ўзбекистонда 270 аёл ўзини-ўзи ёқибди.
Бу аҳволда сочларнинг оқариб
кетиши кам, ақлдан озиш мумкин.*

М и х а и л Д у д и н

Бу саройда аёл йўқми, меҳр-шафқат йўқ.

П а р в и н а, Эрон шоираси

Ўтга сигинардим, ногоҳ хушёр тортдим мен,
Ўз-ўзимга маломатдай юкни ортдим мен,
Кўзимдаги ўт-ку, ёнмай қандоқ артдим мен,
Ох, жаҳолат қора юзин кимга бурмоқда,
Меҳру шафқат худолари ўтга кирмоқда.

Халки учун Бедил бериб, Навоий бериб,
Ҳар ақл-ки ерлик эмас, самовий бериб,
Тирикликка тирикликнинг давомин бериб,
Нечун ўзин парвонадай ўтга урмоқда?!
Меҳру шафқат худолари ўтга кирмоқда.

Меҳру шафқат бор эди-ю итлар қопди, ху!
Охудайин қочди, билмай қайга чопди, ху!
Ярасига малҳам қилиб олов ёпди, ху!

Гофил дунё, алам тусин, алам сасин кўр,
Меҳру шафқат худоларин алангасин кўр.

Дунё, қора кунинг келса итлар зўр бўлар,
Аmmo бугун гўдаклар бор, улар ўр бўлар,
Эрта улар кўзин ўяр, итлар кўр бўлар,
Чирқирайман, бу кўрлардан қолма, деб, доғда,
Меҳру шафқат худолари ўтга кирмоқда.

Шўринг кўпдир, шундоқ кун ҳам яйрайсан омон,
Гофил Одам, холинг бу кун ёмондан ёмон,
Қиёқ тилли ўт келмоқда илдизинг томон,
То ўзингга ўт етмасдан аёлни қутқар,
То дунёга ўт кетмасдан аёлни қутқар!

17 апрель, 1988.

ЭНАМНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Онаизорим Шарофат Хонназар қизи 35 ёшларида пахта даласида, ўқариқдаги дориланган сувдан ичиб қўйиб вафот этганлар.*

Хаёт кийин хаёт эди, ў, болама,
Онанг тили новвот эди, ў, болама.
Тирикликнинг бор юклари елкасида
Онанг аёл, ҳам от эди, ў, болама.

Сизлар унинг боласига ўхшамайсиз,
Сочининг бир толасига ўхшамайсиз.
Азаларда ҳиқиллашдан нари ўтмай
Унинг йўқлов, ноласига ўхшамайсиз.

Ўриш-арқов йигирмоққа кўлингиз йўқ,
Ғамни бахтга ўгирмоққа тилингиз йўқ,
Базмларда бало борми сиполикка,
Наҳот бахтдан тарс ёрилгич дилингиз йўқ?!

Онанг юрса қувонтириб юрган ерни,
Ҳамроҳ эмас, паноҳим деб ўтган эрни,
Бир куз қув-қув... кўп йўталди, рентгенчилар
Гуллаб кетган ўпкасининг расмин берди.

Қушмиди-ей яширди-я учганини,
Кўчиб кетди кўрсатмасдан кўчганини.

* Ижодкор холалари Қаршигул Хонназар қизи қўлида тарбия топганлар.

Куйиб кетдим, эшитганда, терлаб туриб
Ўқарикдан дорили сув ичганини...

Дил овлашда мерган болам, ў, болама,
Дориларга берган болам, ў, болама,
Ул гўшани супурибми турмоқ учун
Мендан олдин борган болам, ў, болама.

Сизлар унинг боласига ўхшамайсиз,
Сочининг бир толасига ўхшамайсиз.

10 октябрь, 1987.

МАРҲУМНИНГ ЎЗ ДЎСТИ ҲАҚИДА АЙТГАНЛАРИ

Сиз кўнглимни кўтарсангиз сал
Бўлар эди, холим эди танг...
Келмадингиз сиз, келди ажал,
Тобутимни энди кўтарманг.
Тирик бўлмоқ тирикликка зеб,
Ўлим билан қилганимда жанг
Сизни кутдим келармикан деб...
Тобутимни энди кўтарманг.
Келмадингиз... ўралишди у,
Қоқ суяк бўлгунча олишдим.
Ох, қасдимга ёмон тушди у,
Қоқ ияк бўлгунча олишдим.
Ва жон бердим Сиз йўғингизда
Қизил қонларимга ботиб ман.
Дўст, душманга Сиз тўғрингизда
Мана энди айтаётибман.
Манов дўстнинг дўстдир сиёғи,
Тирик дўстга келмагай беткай.
Сизга унинг чўян оёғи
Фақат қазо кунингиз еткай.
Кўнгли юмшаб, эриб келгунча,
Меваларин териб келгунча,
Эрдан чиққан қизларин мақтаб,

Қайта эрга бериб келгунча
Сувим тиниб колди жомимда,
Ўтим сўниб колди жонимда.
Қачон йўлга чиққанин билмам,
Етиб келди қатли-комимда.
Энди мени ёдлар кўтарар,
Илхақ оху додлар кўтарар,
Кўтаргандан кўра бундай дўст,
Ётлар, етти ётлар кўтарар.
Сиз кўнглимни кўтарсангиз сал
Бўлар эди, холим эди танг...

2 май, 1988.

БОР АРМОНИМ

Ў, дунё-я, ўзбекнинг не сор боласи,
Кўкрагида ёнар ўти бор боласи,
Шу ўт сабаб аввал-охир хор боласи,
Магаданнинг тупроғида ухлаб ётар.

Одамизод бир-бирини ўнглисинлар
Ўнгламаса, ўзлари ҳам ўнгмасинлар.
Ўзга ерда ризқ тергани майлику-я,
Ўзгаларнинг тупроғида кўммасинлар.

Ўз элига сифмаган қувфин болалар,
Қасоси бўғзида кетган хун болалар,
Ёлғонларга емиш бўлган чин болалар
Магаданнинг тупроғида илдиз отар.

Мушкул кўриб кетмоғин бу эл доғини,
Санчиқ олар кўкрагимнинг чапроғини,
Боз ўйлайман, отилажак бу вулконлар
Кўпормасми Магаданнинг тупроғини?

Йўқлов келар, томоқларим кириб кетар,
Юракларим отилгудай уриб кетар.
Йўқламайман... гар йўқласам, йигит ўлган
Бу болалар жой-жойидан туриб кетар.

Уйланмаган, шўх болалар туриб кетар,
Кўкрагида ўқ, болалар туриб кетар,
Ишонган дўст, акалари тутиб берган
Бир паноҳи йўқ болалар туриб кетар.

Қути қочган, ўри, кири ёлғиз элим,
Ожизи-ю, баҳодирини ёлғиз элим,
Ҳар бирида ўзининг жон талвасаси,
Ўзича бек, лек ҳар бири ёлғиз элим.

Куймайманми, ўнгмаганинг кўриб ўлсам,
Бир-бирингни бир-бирингдан кўриб ўлсам?
Ўтарканман бу дунёдан, бор армоним —
Бир-бирингни ўнглаганинг кўриб ўлсам.

27 май, 1987.

ТАВБА-ТАЗАРРУ ВАҚТИ

Бузилган адрда лола бир аҳвол,
Бузилган тақдирда бола бир аҳвол,
Икковни боғлолмай тола бир аҳвол,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Орол, тўлқинларинг қочдилар қайга,
Оҳулар қочди қай ёнган тўқайга?
Одам, болаларинг учди мўмайга,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

«Икковмиз», — дейсан, у ягона чиқар,
Дўст деб эгиласан, бегона чиқар,
Маъно, деб ушлайсан, бемаъно чиқар,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

«Қариялар уйи» — уйдир, хонадир,
Уймас, маҳзун ота, мунглиғ онадир,
Фарзандин эслатсанг, ночор, тонадир,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Ўз уйида зардоб ичгувчи қушлар,
«Болалар уйи»га учгувчи қушлар,

Ва гоҳ бу дунёдан кечгувчи қушлар,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Сўзимни ҳар томон бурмагин тағин,
Ўзимга қаратдим, дарднинг бор тифин,
Оҳ, кимга сиғинсанг, дўст, шунга сиғин,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Тавба қил, ёвлашган эллар оралаб,
Бевақт тўкилган қон, селлар оралаб,
Мақсадин йўқотган диллар оралаб,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Бугун отанг бу хол, давлатманд одам,
Эрта балки боланг берар панд, одам,
Кўз оч, ўзи билан ғоят банд одам,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Тик туриб, армонни ичиб қайтадан,
Ўт олиб ҳар томир, ичинг қайтадан,
Ҳаммасин бошламоқ учун қайтадан
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

2 декабрь, 1987.

КЕТИШ ҲАҚИДА

Айни вақтимиди мен келганим чоғ,
Ким қўйиб кетган бу менинг тошимни?
Бугун сочларимга оралаган оқ
Эртага эгаллаб олар бошимни.

Эртага бу эски лошим билан мен
Омочни қийналиб сургандан кўра
Ва қор босган оппоқ бошим билан мен
Йўлларда тойиниб юргандан кўра, —

Эртага бир тенгдош топмай, аланглаб,
Инжик, у ён-бу ён «кўчир» ламасдан,
Бугун олқишлаган ёшу яланглар
Эртага ортимдан пичирламасдан, —

Зангламасдан туриб кумушим, зарим,
Уни зарда билан отмасдан туриб,
Содиқ шогирдларим, бугунгиларим
Эрта бирортаси сотмасдан туриб, —

Кўриб кексаликнинг гурзиларини,
Тонггача уйқусиз, тўлғониб чикмай,
Бўшатиб ҳар қандай курсиларини —
Ўз вақтида кетмоқ, кетмоқ — кечикмай!

Вақтинг келгунича, майли, донинг тер,
Гуллар билан тўлдир умринг қатини.
Худойим, бор бўлсанг, ҳар кимсага бер
Ўз вақтида кетмоқ фаросатини.

26 март, 1990.

ЙИҒИ

Ўзига тўқ, кўркам, хушбичим, оқ дўст,
Йиғлайман, Сизгамас, кўкси бедоғ дўст,
Пок, нопокни бирдай суёвчи, тоғ дўст,
Йиғим сўлаётган болалар учун.

Олма сабоғидай ингичка бўйин,
Гоҳ етиб, гоҳ етмай, кўрмадик тўйин.
Ўлмасайди... буюк бўларди тайин,
Йиғим ўлаётган болалар учун.

Ичиб, учиб ётган боболари деб,
Тўзғиб, кўчиб ётган боболари деб,
Бир-бирини сотган боболари деб —
Тўлов тўлаётган болалар учун.

Ёраб, тиш ботирмай бўлмасми юриб,
Одамлар-ку, эмас кашқир уюри,
Бирининг зулмидан бириси қуриб —
Қақшаб кетаётган болалар учун.

Ишонч йўқ иймону, хаж, додларига,
Жаҳолат муҳр урган каж ёдларига,
Бир-бирин қирганда, аждодларига —
Ўхшаб кетаётган болалар учун.

27 март, 1988.

ЁМОН БИР ЎЙ

Уни бугун тепкилашди,
Обдон тепишди.
Бир, икки, уч... бешов бўлиб,
Олтовлон бўлиб.

Хушдан кетди, сув сепишди,
Тагин тепишди.
Навбат билан, гоҳ бенавбат
Оломон бўлиб.

У яшин урган ниҳолдай
Гоҳ қад тиклар тик.
Гоҳ йиқилар, маст қийқирик,
Минги кулади.

Маъшум жарнинг қирғоғига
Тирмашган шўрлик
Сўнги тепки зарби билан
Жарга кулади.

Кузатаман, лабларимда
Аччиқ шўру, талх.
Ёмон бир ўй ўта бошлар
Кўнглимдан сизиб...

Бир ожизин мингта зўри
Тепкилаган халқ
Халқ бўлмагай,
Ер юзида қолмагай изи...

26 март, 1990.

ЁЛҒИЗ ҚОЛДИРМА —

Кўқда ёлғиз ой йиғлаб кетар,
Ёлғиз қуёш, дил тиеглаб кетар,
Ваҳималар уруғлаб кетар,
Болам, мени ёлғиз қолдирма.

Мушфиққина қушим, маъюсим,
Бор туриши тўзгимас тўзим,
Ҳамон сента фармойиш, сўзим,
Онам, мени ёлғиз қолдирма.

Жим-жим эдим, жайрон бўлдим мен,
Сим-сим эдим, сайрон бўлдим мен,
Сенинг билан комрон бўлдим мен,
Ёрим, мени ёлғиз қолдирма.

Гавжум кўча, ёлғиз қолдирма,
Равшан кеча, ёлғиз қолдирма.
Одам тоқ келади, тоқ кетар,
Ўшангача ёлғиз қолдирма.

8 ноябрь, 1988.

ОМОН БЎЛИНГ

Бу дунёнинг бори йўлдир,
Бу йўлларда тузок мўлдир.
Йўл бошида сўзим шулдир —
Омон бўлинг, омон бўлинг.

Кўзингизга тортса ҳам мил,
Кипригингиз бўлса ҳам қил,
Номард билан топишманг тил —
Сарсон бўлинг, сарсон, бўлинг.

Нопок кетса ердаги жанг,
Майли бўлсин ҳолингиз танг,
Ҳеч бозоргир бўла кўрманг —
Арзон бўлинг, арзон бўлинг.

Хар дарзни тез ёпмоқ учун,
Тўрт ён илдам чопмоқ учун,
Хар шоҳга йўл топмоқ учун
Беюз бўлинг, бежон бўлинг.

Хар бир овга қош-кўз бўлиб,
Ғолиб ёвга Сиз ўз бўлиб,
Тана бўлса Сиз пўст бўлиб —
Фақат энгган томон бўлинг.

Менам одам, эмас Хизр,
Хар ким ўз билганин тузур.
Шеърим тегиб кетса узр,
Омон бўлинг, омон бўлинг.

26 май, 1988.

АҲЛИ АНЖОН, ЙЎЛ БОШИГА ЧИҚАВЕРГИН

Кетганларни Сиз баҳорга чиқиб кутинг,
Йўлларига термулиб кўз тикиб кутинг,
Йўлларига жамбил, райҳон экиб кутинг,
Баҳор келар, баҳор билан абр келар.

Ўтган билан ўтиб бўлмас бу дунёда,
Кетган билан кетиб бўлмас бу дунёда,
Ютқазасиз, ютиб бўлмас бу дунёда,
Ютасиз ҳам, кўнглингизга сабр келар.

Бор кетганлар масканини қайтиб топар,
Туркистони, Тошканини қайтиб топар,
Худо танлаб қўшганини қайтиб топар —
Токи жаммиз. Сўзларимиз то бир келар.

Бу баҳор кўп нозли келар, келар эркин,
Ўлик-тирик бир-бирининг ғамин ерким,
Аҳли Анжон, йўл бошига чиқавергин,
Ҳирот ёқдан сурон солиб Бобур келар.
Кетганларни Сиз баҳорга чиқиб кутинг...

19 февраль, 1994.

СОТИБ ОЛИНГАН ТАҲЛИКА

Не учун хижолат тортар бу аёл,
Куч-қудратин сўрган ери олдида?
Ўзи семиртирган эри олдида
Нечун эгилади, ориқ қадди дол?

Гулдай умри ўтди сув билан ўтда,
Чин мор элаклаган чимзор эди ер,
Сарғайган чимзордай бемор эди эр,
Улар соғайгунча ишлади итдай.

Ишин қилди сўнгсиз меҳнату азоб,
Гарчанд аста-аста ерга ранг кирди,
Минг йил хаста ётган эрга ранг кирди,
Булар соғайди-ю, у ташлади тоб.

Энди у ҳар тонгни, тўкиб кўз ёшлар,
Ерга қараб кўм-кўк ердан хижолат,
Эрга қараб бардам эрдан хижолат,
«Умрингиз мени деб ўтди»дан бошлар.

Сариқ тўзгин гулин яшириб сўзлар,
Ерининг кип-қизил гули таҳлика,
Эрининг бақувват кўли таҳлика,
Чўпдай озгин кўлин яшириб сўзлар.
Не учун хижолат тортар бу аёл?..

29 апрель, 1988.

ОНАМ ЁДИ

Болалигим. Авжи саратон.
Дала. Тоғу тошлар куймакда.
Онам ишга отланади тонг
Ранги ўнгиб кетган кўйлақда.

Нақ тақимда сочини сочиб,
Боёвутнинг шамоли санғир.
Вафо қилди биргина сочи,
Эплайолмай рўмолда танғир.

Борар баланд бўйли, кулча юз,
Бўй-бўй жувон, сирли сиёқда.
Суёлмадик уни қилча биз,
Худо суйсин энди у ёқда.

Эшитаман товушларини,
Борар жаннат малакларидай,
Тупроқ тўла ковушлари-ю
Ранги ўнган кўйлақларида...

27 июль, 2001.

ФАҚАТ ИШҚИНГ

Неки олдим, бахтми, тахтми, қарз бари,
Барибир қун кўлларимдан кетгайдир.
Бу боғнинг ҳам чаппар урган гуллари
Ранги ўнгиб, йўлларимдан кетгайдир.

Гарчанд ҳали мушки муаттар, қара,
Куз кириб келмоқда уриб бар, қара,
Икки ўрим сочим — дарё, қарқара,
Қаён кетса, белларимдан кетгайдир.

Дунёларим шамол қилар қаҳратон,
Не қилса бир амал қилар қаҳратон,
Саҳроларим камал қилар қаҳратон,
Қарға, қийғир чўлларимдан кетгайдир.

Таназулда, ярқираган он ичра,
Қонга, шонга менинг билан бир учраб,
Фақат ишқинг, жоним ичра, жон ичра,
Кетсам, тушроқ, гилларимда кетгайдир.

18 январ, 1996.

ТОМЧИ ЁШ

Қаршиман. Бир томчи ёш тўкилмасин,
Ерни кўзи ёшли эл босмасин ҳеч.
Шамол кўнглимиздан ишқни юлмасин,
Юз — сўлим водийни сел босмасин ҳеч.

Жонингни титратиб чақади улар,
Бехос ўт олдириб ичинг, қаърингни,
Кўзинг кўрғонидан чиқади улар
Қулатиб киприклар, соқчиларингни.

Қаршиман... Томчи ёш этсин кўзни тарк,
Томчилар кўшилса уммон пайдодир.
Бу уммон ер юзин этгусидир фарк,
Эй инсон, уммондан омон қайдадир?
Қаршиман...

23 июнь, 2002.

ТИРИКЛИК

Бошингга қанчалар иш келиб кетди,
Ўнг келди, не азоб туш келиб кетди.
Чангали куйдиргич ишқ келиб кетди,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Танингни оллади тоғларнинг санги,
Кўксинг поймоллади филларнинг жанги.
Сен эса қайтадан ёшсан-у, янги,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Тизладингми, тур, амаллаб туриб ол,
Чилвир билан белларингни сириб ол.
Алпомишнинг пўстинига кириб ол,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Энди нени нишон олсанг, тегар, ур,
Худо кўллар, лашкарларинг енгар, ур,
Алпомишнинг Фиротига эгар ур,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Майли гоҳо эгик, гоҳо тик қадсан,
Аммо мағлуб эмасдирсан минбаъд сан,
То тириксан, енгилмассан, қудратсан,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

7 июль, 2002.

ХАЁЛ СУРСАМ

Мен хаёллар сурсам Лайливаш,
Терак қўллар, тол ҳам қўллайди,
Бир сатрлар келади жонбахш,
Тик-у, қадди дол ҳам қўллайди.

Фақат бахтга юзин бурганмас,
Дил ярим, кашал* ҳам қўллайди.
Фақат кўкда учиб юрганмас,
Тўшак тортган шол ҳам қўллайди.

Умматимнинг райҳон иси деб,
Пайғамбари ҳалол қўллайди.
Биби Фотимамнинг қизи деб,
Азончи қул Билол қўллайди...

Мен хаёллар сурсам Лайливаш,
Терак қўллар, тол ҳам қўллайди...

5 июль, 2002.

ТУРКИЙ СЎЗЛАР ЖОЙЛАРИДАН ҚЎЗҒОЛАР

Мен оҳ урсам пайдо бўлар бир жанггоҳ,
Учқур ўқлар ёйларидан қўзғолар.
Дала, тузда ўзин уриб, излаб роҳ,
Қушлар қиру сойларидан қўзғолар.

Мен оҳ урсам фарёд солар кўкда моҳ,
Ғам ғам чекиб тойларида қўзғолар,

* кашал — интиқ.

Фитна чоҳига тушганлар узар чоҳ,
Оёқдаги лойларидан қўзғолар.

Мен оҳ урсам hozир бўлар бир арвоҳ,
У — онам. Тинч ўйларидан қўзғолар.
Мен оҳ урсам онам билан уриб оҳ, —
Туркий сўзлар жойларидан қўзғолар...

14 февраль, 1996.

САЛОМ, ГУРИЛЛАГАН ЎТ

Салом дедим ёнмоққа,
Салом, гуриллаган ўт!
Мени қўймагин доққа
Келгил, ёнгинамдан ўт.

Шундай ўт, туташайин
Сезиб-сезмай ўзим ҳам.
Қирғоғимдан тошайин
Тошсин сабру тўзим ҳам.

Қайтадан олов олиб
Ёнайин бир чирсиллаб.
Рухим олча ниҳоли
Қайта келаркан гуллаб.

Ишонайин метин рух,
Вужуду сўнгагимга.
Ҳали узок, узокдир
Тўкилиш, сўнмагимга!

Салом, гуриллаган ўт,
Йўқлаб тур, шундай, тез-тез.
Кетаётган дўстларнинг
Йўли хира тортган кез.
Салом, гуриллаган ўт...

27 июль, 2001.

БОР ХУДОЁ, БИР ХУДО

Ё Худоё, бор худо,
Бошга ёғди қор, худо.
Келдимми деганимда
Қилмагин инкор, худо!

Юрсин худо деганлар,
Халол луқма еганлар,
Дилимни чин эгалла,
Қонимга чин кир, худо!

Кўнгил бедард, шаън куни,
Ишрат сўраган куни,
Ғафлат ўраган куни
Қонимда чинқир, худо!

Сув оқизгани кетди,
Умр кузгами кетди,
Ким чикса чиксин дилдан,
Фақат сен кир, кир, Худо!

Майли ўт, майли қорсан,
Кўнглим ичинда борсан,
Жондан кейин чиқарсан,
Бор худоё, бир худо!

27 июль, 2001.

КУТИШ

Баллада

Билмам, тўғримиди ва ёки хато,
Ўғилчасин уч кун кутдирди ота.

Уч кун унга умид боғлади етим,
Уч кун кир енгига йиғлади етим.

Кейин... ота кутди. Уч йиллаб кутди,
Кўзи ёшдан хира. Филтиллаб кутди.

Чиқиб кунчувоққа, том орқасига,
Софинчларин экди томорқасига.

Кейин... ўтгиз йиллаб кўзи йўл ўйди,
Кейин кўрмай қолди. Кўзиям тўйди.

Сўнг тимириланиб чиқди сўрига,
Ўлди. Шу юк билан кетди гўрига.

Сўнг...
У ҳам умр бўйи бўлганмиди хит,
Улар-чун ув тортди ҳовлидаги ит.

16 декабрь, 2002.

ТУРКНИНГ КЎЗИ

Ғамсиз тупроқ йўқдир, бироқ
Турк тупроғи ғамлироқ.
Кўзлар ичра...синчиклаб бок,
Туркнинг кўзи намлироқ.

Нигоҳлари гарчанд тонгги,
Устувор бахт, ободи.
Туб-губида янграп мангу
Яссавийнинг фарёди.

Ҳалол дўстга дўст турамиз,
Шаймиз каму кўстига.
Қизил гуллар ўстирамиз
Қайғумизнинг устида.

Ўзимизнинг бўлар албат,
Ғамангиз бахт, шонимиз,
Қонимиз-ла қайта-қайта
Ювган Туркистонимиз.

4 май, 1991.

ХАТО КЕТДИМ

Оқлайман деб дунёни қирланиб битдим ўзим.

А б д у л л а Т ў к а й

Кулган мен эмасман. Менмас йиғлаган
Сим-сим сирқираган сато, кетдим мен.
Мозий қаърларидан инжу йиғмаган
Бугунга сиғмаган садо, кетдим мен.

Гоҳ тикан кўкларкан гулзорларида,
Кўнглим ерга кирди озорларидан.
Кир-чир кўллар тегиб бозорларида
Оҳори тўкилган мато, кетдим мен.

Пайдо. Шайдо эдим. Нопойт айладилар*,
Барги хазонимдан байт айладилар.
Жайрондай жонимни сайд айладилар,
Жоним сайёдларга ато, кетдим мен.

Дунёга нурли йўл солмоқчи эдим,
Банди бўлдим, гарчанд-ки соқчи эдим.
Дунё доғини кетказмоқчи эдим,
Ўзимга доғ тегди. Хато кетдим мен.

Кулган мен эмасман. Менмас йиғлаган...

5 июль, 1998.

НАҚШБАНДГА БОРИБ КЕЛГАНИМДАН СЎНГ

Ёлғизнинг ёри худо.

Х а л қ м а қ о л и

Рухим бошдан-оёқ оҳорли кийди,
Қай ишга уринсам ишим келар ўнг,
Юлдузлар тун бўйи оят ўқийди
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

**Нопойт айладилар* — ҳалок айладилар.

Билмам қайга кетди кўнглимдаги дод,
Ўмровин кўтарар сурунган дил — от.
Япроқлар тонггача айтар тилово
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Буржларим бир боғдай ҳамалга кирди,
Кўнглим капалакка бўйинса, бирдир.
Бомдод намозига қушлар ўтирди
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Қилдай кўрмай қўйдим филдай ғанимни,
Унутдим минг тилик руҳим, танимни.
Унутдим юзтубан йиқилганимни
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Ҳар хужайрам сим-сим уйғонаркан жим,
Келдим, мен дунёга қайтадан келдим.
Ҳар ёлғизга худо ёр экан, билдим
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

14 октябрь, 1995.

ОМОН МУХТОРГА

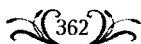
(Ҳазил аралаш)

*Омон Мухторнинг 60 йиллик
юбилейида ўқилган*

Омон ака, бухоролик Омон ака,
Қирчиллама қирқдасиз-у ҳамон, ака.
Шош қизлари, асал қизлар айлантлар,
Кўз ташламайсиз-а, улар томон, ака.

Учрашувлар, там-там қизлар қолаверар,
Ҳамон янгамулло Сизга жонон, ака.
Адабиёт, ишққа бир жон етишмайдир,
Худо Сизга ато этмиш минг жон, ака.

Оллоҳ яна бу минг жонни шундай асрар,
Йўқ, олтмиш йўқ, бу ёшингиз гумон, ака.

Мана шундай, кўз куйдириб юраверинг,
Бошингизга тушмасин гам, тумон, ака.

Янгамулло, хали бошга ёғмайди қор,
Ишқ боғида ака билан гуллар теринг.
Фақат юзга кирганида Омон Мухтор,
Унга қизлар чой дамласа, рухсат беринг.

Бу юзгача... юзда яна гаплашамиз,
Бу чолларни осонликча бермаймиз биз.
Ўтмай қолсин сизсиз унинг бирор куни,
То юзгача ўлимга ҳам берманг уни!

Омон ака, бухоролик Омон ака,
Шош қизлари етолмаган олтин, олмос.
Бухоро санамлари ҳам об қололмас —
Не тилсимсиз, янгамизга сабр, ака.
Аёлларга жабр ака, жабр ака,
Омон ака, бухоролик Омон ака.

22 декабрь, 2001.

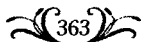
ТУҒЛАРИМНИ ОЛОЛМАЙДИ ЁВ

Сева-сева баланд туғларни
Ҳар тун дафтаримга кираркан,
Яшираркан унга тигларни,
Ханжарларни жойлаштираркан —

Сева-сева байроқларимни
Тунга туйғумни зич экаман.
Экмайдирман унга заримни
Унга қахру-қилич экаман.

Эркисизлик жон-жонимдан ўтди,
Энди шеърим, ерим, гўрим — ғов.
Зич экаман... боролмас ўтиб,
Туғларимни ололмайди ёв...

11 апрель, 2000.

ДЕМАК

Эй боскинчи, Сен огоҳ бўл,
Дема ким кимдан ўтар,
Болаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Майдасидан йириги мўл,
Олучаси, ўриги мўл.
Далаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Умидвор бўлма, бағритош,
Кўзлардан дув тўкилар ёш.
Жолаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Шундай!
Мен тирикман ҳали!
Тушмаган бир тугмам ҳали,
Йўлингда ғов, тикман ҳали,
Камонимда шай турар ўк,
Демак, босқинчига йўл йўқ!

18 май, 1999.

ОЛЛОҲ КЕЧИКТИРСИН

Бу — кунботар, кизғиш алвон кўринган
(Ботиши олдидан куёш қизарар).
Келдик. Қайтажакмиз дунёи дундан,
Кетиши олдидан одам тозарар —
Оллоҳ калом берсин айтар вақтингиз,
Ўзи кечиртирсин қайтар вақтингиз!

Ҳали Сизга не сир шивирлайди шом,
Бургутдай хезланар шиддат, кучингиз.
Жимирлаб турибди қўлингизда жом,
Илоҳо, сўнгига қадар ичингиз!

Оллох булбул қилсин сайрар вақтингиз,
Ўзи кечиктирсин қайтар вақтингиз!

Тўлишиб борасиз тўлин ойлардай,
Тақдир ёқангизга зар гул битади.
Елиб бораётган суксур тойлардай
Кунларингиз гуррос солиб ўтади.
Илохо, чўзилсин ой, зар вақтингиз,
Ўзи кечиктирсин қайтар вақтингиз!

Сўнг онингиз қадар яшангиз гуллаб,
Сўнг...эл айтиб юрсин айтганингизни.
Кун келса, болангиз кўрсину, илло
Отангиз кўрмасин қайтганингизни!
Мўралаб турса-да талх, тар вақтингиз,
Оллох кечиктирсин қайтар вақтингиз!

6 июль, 1996.

ЎХШАЙДИ

Мен Онамга разм солсам
Эгик дарахтга ўхшайди.
Рўёси кўп дунёсида —
Ёлғиз у нақдга ўхшайди.

Озғин-озғин бармоқлари,
Хорғин-хорғин бормоқлари.
У кўрпача солган сўри —
Тенги йўқ тахтга ўхшайди.

У кетганда кўклам кетар,
Келса дилим кўклаб кетар.
Мен эмас у йўқлаб кетар,
Тўкилмас шахдга ўхшайди.

Боғи кетган девор ошиб,
Ариси тинмас бол ташиб,
Айвонида қуш ухлаши
Тушга, фарахга ўхшайди.

Йўқ тама, озори унинг,
Койишлари дори унинг,
Бу дунёда бори унинг —
Байрамга, бахтга ўхшайди.

11 ноябрь, 2000.

БАЙРОҚ ТУТҚИЧИГА БИР ОЯТ ЁЗДИМ 69

Байроқ тутқичига бир оят ёздим,
Кўтаргувчи қўлга химоят ёздим.
Бергувчи-ку Оллох, мен шояд ёздим,
Ўқиб кўтарсин деб байроқдорларим.

...Байроққа етмаган қўл келди, кўрдим,
Кўмир конларида кул келди, кўрдим.
Оёғида кишан, гул келди, кўрдим,
Бирма-бир тўкилди ўтмиш зорларим.

Чўлпон шу байроқ деб зор-зор юради,
Усмон ақлдан озган, қаҳ-қаҳ уради.
Тунлар келиб шеърларимга киради,
Улар менинг рухий маладкорларим.

Мен йиглаб байроққа лабимни босдим,
Хотирам ўлмайди, ўлмайди қасдим.
Байроқ тутқичига бир оят ёздим,
Ўқиб кўтарсин деб байроқдорларим.

21 июль, 2001.

ХАЙРЛАШМАЙМАН 70

Ороландим. Яна кўп яраландим,
Бўзладим. Бўз билан хайрлашмайман.

Хазон боғларини кўп ораладим,
Сарғайдим. Куз билан хайрлашмайман.

Кўп сендим. Ачишди дил яраларим,
Барибир, туз билан хайрлашмайман.

Дунё тошларига кўп сурундим мен,
Мункидим. Тиз билан хайрлашмайман.

Қоришиб кетган қиш, ёзим ичида
Тетикман. Муз билан хайрлашмайман.

Рўзи маҳшаргача мен билан кетар,
Сиёҳу сўз билан хайрлашмайман.

Бу жаннат, дўзахда мени ушлаган
Сиз борсиз. Сиз билан хайрлашмайман.

10 февраль, 2002.

МАЖНУНТОЛ

Мажнунтол, эй, эгиб шох
Сен кимларга сир айтдинг?
Баридан бўлдим огоҳ,
Ўн айтдингми, бир айтдинг?

Сирингни сувга солма,
Баргингдан ғам арисин.
Бир сирингни ололмай
Ёш дунёлар қарисин.

Сен ҳам кўзин ёшини
Ҳеч ким кўрмас бир найсан —
Фақат, ишқинг яшириб
Мендай йиғлай олмайсан.

9 февраль, 2002.

АЪЗАМ ЎКТАМ ХОТИРАСИГА

Бўйдор бир дўст кетди. Келди бўйдор ғам,
Куюндим. Бўтадай бўзлаб йиғладим.

Айрилиқ — юк. Босди. Гичирлаб синдим,
Куюн ичга урди. Музлаб йиғладим.

Фақат олдга оқар дарё эканмиз,
Қайтмас дарёларни излаб йиғладим.

Рўзи маҳшардами энди кўришмоқ...
Ўзим ўз-ўзимга сўзлаб йиғладим.

Ҳазин-ҳазин найнинг ноласи келди,
Мен ҳам шул нолага мослаб йиғладим.

Бу кеч тик теракка суянганимча,
Кетган дўстларимни эслаб йиғладим.

29 январь, 2002.

ВАТАНГА АРЗИЙСАН

Толикқанлар кўксингда бургутларинг,
Ўчиб бўлган гуриллаган ўтларинг.
У чақирса...зумда чўғлана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

Шон бермоқ-чун бир парча чўл, ё тоққа,
Жон бермоқ-чун шу Ватанни олмоққа
У чақирса...зумда ўқлана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

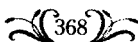
Бир кун қабрда ётсанг ҳамки поймолсан,
У чақирса... зумда тиклана олсанг.
Ерсан, аммо учиб кўклана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

29 январь, 2002.

БАРГ ТУШМАДИ ЕРЛАРГА

Онам ўлди. Бор дарёлар
Қурийди деб кўркдим мен.
Бутун олам қаро кийди,
Кўк кийди деб кўркдим мен.

Ҳар гуллаган боғча-ю боғ
Ўт олгайдир мен кирган чоғ.

Рух, вужудим бошдан-оёк
Чўғ кийди деб қўрқдим мен.

Тошлар синдирди шонамни,
Ажал чопди пешонамни.
Энди кушлар фақат ғамни
Чўқийди деб қўрқдим мен

Қаролиғлар шамни енгди,
Тўзғинликлар жамни енгди,
Қўзим фақат ғамни энди
Ўқийди деб қўрқдим мен.
Аmmo...Ёраб?!

Гул — гул, қуш — қуш...
Барг тушмади ерларга.
Мен кезарман танҳо, беҳуш,
Тушунмай бу сирларга...

Онам ўлди. Бор дарёлар
Қурийди деб қўрқдим мен.

27 март, 2001.

ДЎСТ БЎЛОЛСАК

Муҳаммад Пайгамбаримиз айтдилар: «Бу дунёда менга уч нарсани дўст этдилар: бири — аёллар, иккинчиси — муаттар ҳидлар, учинчиси — намоз пайти кўзимнинг равшанлиги».

И м о м а т - Т е р м и з и й

Боғларимиз бўлса ҳамки кушлик, гуллик,
Ёстиғимиз гоҳо тошдир, гоҳо силлик,
Аллоҳ берган бу мартаба учун куллуқ,
Агарда биз дўст бўлолсак Муҳаммадга!

Майли, бахтим, майли пушаймоним дегай,
Боламдаги оқайтган қоним дегай,

Дунё бизга энгашар-у, жоним дегай,
Биз дунёни олиб кетсак муҳаббатга.

Пайғамбарлар берар бўлса бизга сазо,
Бор ошиқлар юкингай ишқ шархин ёза,
Бу дунёга бало келмас, келмас қазо,
Аёл тирик юрса, деган бир ҳикматга.

Сехру сабоғларимиз устида юрсин,
Доғ ўлдик. Доғларимиз устида юрсин.
Қошу қабоғларимиз устида юрсин,
Алар бизни лойиқ кўрса бундай бахтга.

Бу дунёга келиб топган бор заримиз
Шу ишқ эди. Гуллатган оғочларимиз,
Йўлларини супурсин-а сочларимиз,
Агарда биз дўст бўлсак Муҳаммадга!

16 февраль, 2002.

БЕШИК ҚОШИДА

Тўнғич набирам, суюкли Мирзо Анварга

Оёқ-қўли бешикка
Боғлиқ болам, тургайсан.
Ҳали сенинг измингда
Юргай олам, тургайсан.

Сен йўлга кетарсан деб,
Ҳозирлик кўрар карвон.
Осмоннинг пештоқиға
Сен деб қўйилар нарвон.

Суянчиғим, тоғлиғим,
Заргаримсан, заримсан.
Бугун ерда боғлиғу
Эрта кўк оларимсан.

Бешигинг тик, қушқанот,
Гуллари ўйдим-ўйдим.

Исирик солиб бомдод —
Кўзмунчок такиб қўйдим.

Уйқунгга назар солдим,
Болишинг парқу, парлар.
Ботирлар ҳам жанг олди
Сендай мизғиб оларлар.

8 февраль, 1993.

ТАСКИН

Дунё — фирром. Аммо ҳалол
Дўст бор. Топсанг бўлади.
Худди офтоб, худди ҳилол
Сўз бор. Ўпсанг бўлади.

Дунё бир камлигидан
Дод солмагин, биродар.
Кетар чоғ ҳам тобутингга
Бўз бор. Ёпсанг бўлади.

7 август, 2002.

РУҲИМ КЎТАРАДИ БАЙРОҚЛАРИНИ

Дунё камбағални камситиб, ғажиб,
Тағин бойитаркан бойроқларини,
Рухим олиб қўяр бошимдан тожни,
Рухим кўтаради байроқларини!

Қайдаки етимни етиб тишлайди,
Дунё қантармаса каж итларини,
Рухим юрагимга қаттиқ муштлайди,
Рухим қия бошлар совутларини.

Топтала бошларкан шаън, ору шонлар,
Кир оёқ остига тушаркан оят,
Бўғзимга келади кўксимдан қонлар,
Рухим қон ичидан кўтаради қад.

Ният бут. Албатта, етиб бораман,
Бир кун хуш кун келар тонг ранги билан.
Рўзи махшаргача кетиб бораман
Қалқон-совутларнинг жаранги билан.

27 август, 2002.

ИККИЛАНИШ

Тошман.
Атрофимда юриб кўрарлар,
Тегиб, у ён-бу ён суриб кўрарлар,
Нимадан иборат ўзи бу тош деб,
Силаб, ўзларига буриб кўрарлар.

Мен ўша тошдирман, оддий бир тош, бас,
Ёшлари кўзида қуриб қолган тош.
Фақат сел, дўл билан улоқиб кетмас,
Ўжар, ўз сўзида туриб олган тош.

Тун авраб айланар, ўргилади тонг,
Оллох, сен уларга мени янчдирма,
Бироқ,
Улар менга бунча гиргиттон,
Ўзим ҳам билмасман, балки ганждирман...

Тошман...
Атрофимда юриб кўрарлар..

13 июль, 1996.

АГАР... СЕНСИЗ

Туяйин.
Мен фақат Сени туяйин,
Сенинг ҳароратинг
Сенинг қўлингни.
Бошимга гултожлар
Қилиб кияйин
Сен билан адашиб кетган йўлимни.
Агар йўллар
Сенсиз тўғри йўл бўлса,
Адашган йўлларда тонай ўлимни!

12 июль, 1996.

ФАҚАТ... БОБУР ЙИҒЛАГАН

Бошимга урайинми ўтар дунё шонини,
Ў, куйган ўтларимда қайтадан куяйинми?
Гулдан балдоқлар такқан жононларнинг жонини
Бир сиқим тупроқ қилган дунёни суяйинми?

Менинг карвоним хорғин, кунботарга оғмоқда,
Элас-элас келмоқда қўнғироқлар жаранги.
Гарчанд бошим устида ой нурлари ёғмоқда,
Холим шу қадар забун, холим шу қадар тангки...

Йўқ, эзгин қўнғлимдайин ёришиб борар осмон,
Ёруғ осмон остида, болажонлар унғайсиз!
Фақат...Бобур йиғлаган... «Бу жаҳонга сиғмасмен»,
Шундан у йўқ жаҳонга сиғиш гоҳо унғайсиз...

Бошимга урайинми ўтар дунё шонини...

13 сентябрь, 1996.

ДИЛ ҲАМ БОШ ТОРТАР ЭКАН

Телба хоҳиш, мажнун ҳол
Баҳор лабга най қўйди.
Мен йиғлайман, Мажнунтол —
Қўнғлим гапирмай қўйди.

Тушавергин кўкдан ой,
Баҳор кўтарди туғин.
Мен қандай байроқланай,
Қўнғлимга тушди тугун.

Мен дердим дил чўкмагай,
Дунё хоҳ кенг, тор экан.
...Дил ҳам ердан чиқмаган,
Дил ҳам бош тортар экан.

19 март, 1997.

МОЗОРЛАРИНГ БОР

Қувон-у кўкларга кетмассан учиб,
Ерга тортиб турар бир торларинг бор!
Фано зардобларин сўнг кунлар ичиб,
Тўшак тортиб ётган беморларинг бор.

Қувон-у кўккамас, ерга қараб оқ,
Ахир йитса кўкмас, ерга йитар тоғ.
Бир вақт чечак сотган, гул сотган, бироқ,
Бир вақт виждон сотган бозорларинг бор.

Қайтгайсан, Ўзингни кўкка отиб ҳам,
Эзгин хаёлларга бошинг ботиб, ҳам,
Чунки... ерда, сим-сим йиғлаб ётиб ҳам,
Сени қўллаётган Мозорларинг бор.

19 март, 1997.

ТУРКИСТОН КЕЛДИ

Юз-юз йиллар ўтаверди, босаверди қор,
Эрк дегани шундай узоқ, бенишон келди.
Сиртмоғида тилла бошлар, саланглади дор,
Аждодларнинг кўкрагидан лахта қон келди.

Эрка кўзин тика-тика кўзи ер ўйди,
Қони билан ёзди, дариф, сўзи ер ўйди,
Гадо бўлди, адо бўлди, ўзи ер ўйди,
Ох, не жонлар эрк йўлида қурбон, жон келди.

Улар хануз гўрларида турар экан тик,
Бу қон бизга ўтган ахир, шундан биз қасдлик,
Бу қарз билан, бу қон билан ўла олмасдик,
Шукур, кўрдик, биз кетмасдан Туркистон келди!

17 март, 1997.

ДАРАХТ ФАРЁДИДАН БЕХАБАР

Дарахт бардошидан қилса бўлар тож
Кўрғошин ўйларга чўмиб келган пайт.
Қишнинг эшигига ўзи яланғоч
Барглар, болаларин кўмиб келган пайт.

Борми бу дунёни кўролгувчи кўз
Кузатиб кушларнинг галаларини,
Сариқ ҳасрат бўлиб ёйиларкан куз
Дарахт йўқлаганда болаларини?!

Во дариф!
Бу дарахт қандоғ ўлмайди,
Унсиз ўкириғи еру кўк бузар.
Дарахт кўз ёшини кўз-кўз қилмайди,
Дарахт ўз ёшини ичга оқизар...

Аёл!
Оллоҳга айт арзу нолангни,
Майли бешон ва ё бесамар ўтгин.
Фақат
Куз олмасин бирор болангни,
Дарахт фарёдидан беҳабар ўтгин!

2 июль, 1996.

ПАҲЛАВОННИНГ ҲАР АЙТГАНИ

«Дарё ит тегса ҳам ҳалол». Маҳмуд ёзади.
Паҳлавоннинг ҳар айтгани ганждир, тозадир.
Лек водариф, гоҳи-гоҳи бу чархи Дунёда
Дарё — ит теккач, окмайди, ўзин осади.
Тизимдан дармоним кетиб, ўтираман лол,
Итлар гоҳо ғингшир, гоҳо қилиб турар даф.
Мен не дейин гоҳ арслонни қилгану поймол
Итларин қантаролмаган дунёга қараб.

2 июль, 1996.

МАЖБУРИЯТ

Она, менга не берсангиз
Барин ўтказдим,
Аждодларнинг бор шамойил
Шеваларини.

Менам Сиздай тинмай
Сабр дарахти ўтказдим,
Тоқат билан тердим
Тоқат меваларини.

Барин бердим, нима бердим
Эслолмаянман...
Таажжуб-ки, ҳеч ваком йўқ,
Шип-шийдам, Хурмен.
Сиздан мерос. Баланд бўйни,
Озғин қоматни
Қизимга беришга мажбурмен.

12 июль, 1996.

СЕН ЎЛМА ФАҚАТ! —

Чида, тўкилмагин, оз қолди йўлим,
Бу ёзганим, балки, Сенга сўнгги хат —
Сени мен топаман, топмайди ўлим,
Сен ўлма фақат!
Гарчанд куш, чечаклар кетди терс томон,
Бизнинг шаън боғларда кўпди қиёмат,
Биз қиёматдан-да чикқаймиз омон,
Сен ўлма фақат!
Гарчанд юрагим ўт, билагим бардам,
Ғамнинг тойларини тахладим қат-қат.
Лоладай кетгайман қайғузорлардан,
Сен ўлма фақат!
Ўқдай тик йўлларни қарс бурганимда
Ўқ томир дарз кетар, оғриқ билмас ҳад!
Фақат,
Сени топай мен борганимда,
Сен ўлма фақат!

30 июнь, 1996.

ТУШУНГАН ГАПИМ

Бу дунёнинг унларига тушунмадим,
Селу себор кунларига тушунмадим,
Қасоси ҳам жирканч табассум аралаш
Қасосига, хунларига тушунмадим.

Ҳар фақирдан ўз-ўзимча сўрадим ҳол,
Фамларига елка тутиб бўлдим ҳаммол,
Воҳ, менга-ку тушунди-я ҳар гўдак, чол,
Мен юзига, мингларига тушунмадим.

Лов-лов ёнган гулхан эмас, таним бўлди,
Ерлар билан битта шавқим, шаъним бўлди,
Поймоллар-ку, хазонлар-ку маним бўлди,
Осмонларга тенгларига тушунмадим.

Қуртлар ҳали кўпдир, элни кемирарлар,
Емирарлар, илдизидан емирарлар,
Тахтга яқин борарларми, семирарлар,
Бўйларига, энларига тушунмадим.

Ёғий шундай, қайга борса зўрлаб борар,
Қарам халқни гунглаб борар, кўрлаб борар,
Ўзбек қизин борган сари ўрлаб борар,
Этаклари, энгларига тушунмадим.

Фасли хазон... нечун бу боғ гулгун, чаман,
Юз ўк отар, бир нишонни урмас камон,
Дунёсига тушунмасдан ўтмоқдаман,
Дунёсида шу гап — тушунганим бўлди.

12 май, 1990.

АЙТМАЙ ҚАНДОҚ ЯШАЙМАН

Мен ўйласам кесилган забонлар тилга киргай,
Дарёлари тўсилган замонлар тилга киргай,
Не-не жувонмарг қоши камонлар тилга киргай,
Дилим ўт олиб турса, айтмай қандоқ яшайман?

Улар ҳам ўтгунича топганларини айтиб,
Мендек дилгиру нолон чопганларини айтиб,
Не дарзу ёриқларни ёпганларини айтиб,
Тилимга солиб турса, айтмай қандоқ яшайман?

Бир ёнимда Тўмарис деса «болам, холинг танг»,
Нафақат дала-тузинг, кўнглинг ичи тошу санг,
Бир ён бугунгилардан кўнгли тўлмай Темурланг
Хаёлга толиб турса, айтмай қандоқ яшайман?

Нетай, кечаю бугун тилмочлигини бериб,
Кўнглингиздаги тугун тилмочлигини бериб,
Тўқмас, ахволи нигун тилмочлигини бериб,
Тинчимни олиб турса, айтмай қандоқ яшайман?

Айтганимдан бошимга тошлар келмоқлигидай,
Бошим гаровга тикиб, фошлар келмоқлигидай,
Бошим кетиб, ўрнига қуёшлар келмоқлигидай
Бир ишонч қолиб турса, айтмай қандоқ яшайман?!

8 январь, 1992.

БУГУН ТУРККА НЕ КЕРАК

Бугун туркка не керакдир,
Чуқур англар онг керак,
Гўдаклари эртанги кун
Таратажак донг керак.
Гарчанд ҳар кун юки ортар,
Аробаси дилни ўртар,
Отни тинмай олдга тортар
Бир ёвқур султон керак.
Бор кўнги, чил-чил, керакдир,
Бор узилган қил керак,
Бор кесилган тил керакдир —
Бор бутун иймон керак.
То Турон заминда турк бор,
Ўлмагай ор, ўлмагай ор,

Жон эмас, эрка талабгор,
Эрк учун курбон керак.
Тилларидан учмагай ох,
Кул-кул бўлур зиндону чоҳ,
Фақат бор туркка бир Оллоҳ,
Биттадан Қуръон керак.

1 август, 1992.

ЎЗИНГ КАТТА БЎЛ, ЕТИМ

Биров учун куймас биров,
Ўзинг учун ўл, етим.
Саратонда чимдир киров,
Совуқ котар қўл, етим.

Бир беҳиштий дона ўзинг,
Ёлғиз бегона ўзинг,
Сен ўзингга она ўзинг,
Ўзинг ота бўл, етим.

Тўнда жияк, жиға йиғлар,
Бор армонни йиға йиғлар,
Йиғласа енгига йиғлар,
Кир енгчаси хўл, етим.

Кўча-кўйда ўлмайти ит,
Тағин бир хато — қайди ит,
Ердаги сўнгги дайди ит,
Сўнгги хато бўл, етим.

Гўдак, умринг бир тонг бўлсин,
Ташлаганга аттанг бўлсин,
Парвардигор ~~отанг~~ бўлсин, *накел*
Ўзинг катта бўл, етим.

8 август, 1992.

ЭЛНИНГ ҚАРО КЕЧАЛАРИДА

Сув зилол деб қилган даъватим
Тақир ерга сингиб йўқолар,
Мард аёл деб қилган даъватим
Мижгов эрга сингиб йўқолар.
Болаларга қиларкан даъват
Зарга уриб кетар болалар,
Китоб қолар, талашиб сават
Бозорга уриб кетар болалар.
Озғин терак ғамлардан тўйган
Ерга сориг гилам тўшайди,
Отасини ўлдириб қўйган
Ўғил ақлдан озмай, яшайди...
Озод қизи, учирган куши
Фахшхонага бориб кўнади.
Лабларини қонатар тиши,
Лабин ғажиб... Она ...кўнади...
Мен кўнмайман, тирик ўламан
Тентиб бефайз кўчаларида,
Йиғлаб бодомқовок бўламан
Элнинг қаро кечаларида...

3 август, 1990.

БУ ЭЛНИ ЖИМЛАР УЙҒОТАДИР

Бу авлодлар ғарибдан-ғариб,
Кўкрагинга тошлар ботадир.
Олов тополмайсан ахтариб,
Кўзларинга ёшлар ботадир.

Кўнглингда чанг, гард кўтарсангми,
Қийнаб гумон, дард кўтарсангми,
Пардаларни шарт кўтарсангми,
Яланғочлар, фошлар ботадир.

Туриб, қулаб ётган бек — бекми,
Ичиб, «гуллаб» ётган бек — бекми,
Борин пуллаб ётган бек — бекми,
Фикрсиз, бўш бошлар ботадир.

Ох, бу элга кимлар қазди чоҳ,
Қайдандир бу саноксиз гумроҳ,
Бугун бир порлоқ куёш йўқ, ох,
Мозийда...куёшлар ботадир.

Қай хофизга худо — сийму зар,
Қай шоири худобехабар,
Қай отинининг ботини ғар,
Бу элни кимлар уйғотадир?

Боболари юрт сўраб тўрда
Болалари ўлмагай ерда,
Иншооллоҳ, бугунми эрта
Бу элни жимлар уйғотадир...

4 апрель, 1992.

ЎХШАР

Синглим Раҳимажонга

Дунёнинг бор идиши ярим,
Менинг ярим кўнглимга ўхшар,
Ўйчан, суюк дала гуллари
Рангпаргина синглимга ўхшар.

Авж ўсар чоғ дўл эгган гуллар,
Очилмасдан тиф теккан гуллар,
Қор остида жунжиккан гуллар
Ул кўзлари мунглимга ўхшар.

Ота кетди увуз этида,
Она кетди увуз этида,
Алар ўтди. Ғамлар ўтмайди,
Кўнгли сўзон, сим-симга ўхшар.

Мен ишонган бор бойлик, зарим —
Шул мунглимга толе бер, Карим,
Ғарчанд дунё қувончи ярим,
Қайғулари лим-лимга ўхшар.

6 август, 1992.

ОРТИҚЧА КУЧ

Дарё билан одам бир хил
Олдга чопар, биламан.
Чопа-чопа охир бир кун
Нима топар, биламан.

Гуллар, сўлар томорқалар,
Босар, янчар, енгарлар.
Бор ташвишларин орқалаб
Бир кун ерга сингарлар.

Шунгача иккисига ҳам
Тангрим, ортиқ куч берма.
Оёғини қудратли-ю
Миясини пуч берма.

Берсанг...
Гарчанд йўл сўнггида
Ерга кириб кетарлар,
Ўрталикда бор дунёни
Еб битириб кетарлар.

4 август, 2003.

НИМА ОЛДИНГ?

Ақлим танибман-ки тинмай
Чархга солдинг, эй дунё.
Айлантирдинг, билмам қандай
Омон қолдим, эй дунё.

Қиммат сотиб, арзон олмоқ
Аввал-охир мурудинг,
Мени қиммат сотдинг, пулга
Нима олдинг, эй дунё?

1 июль, 1996.

ҒОРАТ УЙ

Дилимни түрт ёқдан торткиладилар,
Бири сўзим еди, бири кўзимни.
Бу курашлар мени салт қиладилар,
Мен узиб оламан Ўзимни.

Гарчанд мен — фиск-фасод ғорат қилган уй,
Синчларим майишиб, мункиб толаман,
Қалдирғоч қайтадан менга қураp ин,
Тикланиб оламан.

Энди балиқ бўлиб тутқазмайман дум,
Бошин силаганим бошимни янчди,
Кўксин кўтарганим кўксимга санчди,
Кўзимга сепилди менга сирдош қум!

Энди меҳру мурувватга
Кўйилажак чек.
Соғ жойим йўқ. Тамагир, кир
Кўллар шилибди.
Кўкда одамлардан қочган
Ойдек, Зухродек
Бир ғорат уй сузиб юрса
Нима қилибди...

1 июль, 1996.

ДЎСТИ ЖОН

Махбубахонимга

Шон йўқотган, шон топганман,
Тинмаган маним жоним.

Аросатга, ўрталikka
Кўнмаган маним жоним.

Еру осмон ўртасинда
Йўл юрсамда мўл юриб

Битта дўсти жон топганман,
Бу — шу Махбубахоним.

Махбубахон, хоннинг қизи,
Хонзода дўст, дўсти жон.

Сиз деганда тикланди жон,
Юксалди жон, ўсди жон.

Бирга ўсдик, сўлдик, яна
Гуллаб яшнадик бирга.

Шукур, жоним дўстим, шукур,
Сизни берган тақдирга.

8 август, 2003.

АЛАҲСИРАШ

Ёраб, суяндим қай бемадор дастга,
Кўк эдим, лойландим, айландим хасга.
Чўққи деб чирмашиб, қуладим пастга,
Сен жарми эдинг?

Водариф, мен кимга очгандим кучок,
Учар чоғ осмонни эсламас учоқ.
Охири, охири сўйдинг бепичок,
Ханжарми эдинг?!

7 июль, 1996.

ТАБРИК ГУЛИ

Бераверинг табрик гулини
Хушлаганга, хушламаганга.
Уни беринг
Кўтаролмай қолган қўлини,
Оёқлари ишламаганга.
Менда шундай бор ишонч, туйғу,
У ақлини ақлдан оздирар.
Қўлларига ҳасса бўлар-у,
Оёғини ерга бостираар.

29 сентябрь, 1998.

АЙТАМАН

Энди айтсам дардимни,
Айтмаганим — айтаман.
Қайт деганим — мардимни
Қайтмаганин айтаман.
Айтаман бу дунёда
Яшаб бўлмаслигини,
Ташвиши кўп зиёда
Бўшаб бўлмаслигини,
Бугун Момо Ҳавога
Ўхшаб бўлмаслигини,
Жуфтинг пойига сочинг
Тўшаб бўлмаслигини.
Зориқтирса висоли
Далли дарё мисоли
Тўлиб бўлмаслигини,
Сўлиб бўлмаслигини,
Ўлиб бўлмаслигини...

29 сентябрь, 1998.

ТЎЛҚИН ЮВАР ҚИРҒОҚНИ

Тўлқин ювар қирғоқни,
Намчил ерни, қурғоқни,
Нечун яна қурмоқни
Истайверасан, кўнгил.

Ишқ-ку дарду, саволинг,
Ҳам гуллаш, ҳам заволинг,
Нечун яна севмоқни
Истайверасан, кўнгил.

Тупроқ-ку асл эга,
Одам тан олмас нега,
«Меникисан» демокни
Истайверасан, кўнгил.

1 март, 1997.

ОЛЧА ГУЛЛАГАН ПАЙТЛАР

Олча гуллаган пайтлар
Сиз неларни эслайсиз...

Ҳеч йўқса бир дуч келиб
Сиз йўлимни кесмайсиз.

Зорман қадамингизга
Унут боғман, кезмайсиз.

Воҳ армон-а, дунёдан
Ўтаянман, сезмайсиз

Олча гуллаган пайтлар...

1 март, 1997.

НАҲОТКИ

«Даҳшатли ёз» китобидан

Мен кетсам, ким?
Қўрқув кўксим ёради.
Кетсам, музларда исиниб чиқар ким?
Ким кул орасидан қад кўтаради,
Харобазорларда униб чиқар ким?
Ким
Дўзах, ўтларда кетмайди эриб,
Пиёдага дўнар шоҳлик, тузликдан
Бор хавони бошқаларга
Қўшқўллаб бериб
Ўзи ҳалок бўлар ҳавосизликдан?!
Ёлғиз жони...
У ҳам оллоҳга эҳсон,
Шундан балки жонин
Ололмайди дор.
Нахотки дунёда мендек саргардон
Ўтиб борар бошқа
Девона ҳам бор?
Нахотки...

9 апрель, 1997.

СЕН ОЁҚҚА ТУРИБ ОЛ

«Даҳшатли ёз» китобидан

Тасодифан йиқилдинг,
Ер бағирлаб тушдинг чўк
Қушларинг кетди Сендан,
Эшитилмайди чах-чах.

Аммо, Сен тиззаладинг —
Ҳеч ким кўраётган йўқ.
Аммо, тураётибсан —
Буниси қандай фарах.

Тушларинг ҳам кетганди,
Энди қайтади тушлар,
Тағин Сени ишқ ушлар.
Тағин бошланар сени
Суйиб тавоф этишлар,
Кўз устига қўйишлар.

Фақат, йиқилган пайтда...
Ёлғизлик жондан ўтар.
Ўзин четроққа олар
Қариндош-да, нари-да.
Туриб улгурмасингдан
Улар бирма-бир етар
Болнинг ҳидини сезган
Ғужғон асаларидай.

Сен энди кўзғолавер,
Оёққа тик туриб ол.
Бизгача шундоқ бўлган,
Шундоқ бўлажак мангу.
Мен қозонга уринай,
Пиёлага солай бол,
Асалхўрларни уйдан
Оч чиқаролмайман-ку.

2 октябрь, 1998.

ХУЛОСА

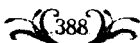
Болам, Сени мен эмас
Она арслон эмизди,
Она арслон кўтарди.
Сени эмизаётиб
Миямнинг ич-ичидан
Шундай хаёл ўтарди.
Арслон кўтарган бола,
Илло, тулки бўлмай Сен,
Аянч, кулгу бўлмай Сен —
Бир кун арслон бўласан.
Қуш-у қуртларни эшит,
Бурд, бевурдларни эшит
Атрофинга йўласа...
Қанот бергин, бергин пар
Хеч ким тушмасин чўкка,
Хатто судралган қуртлар
Кўтарилсинлар кўкка!
Сўнг бир хулоса чиқар:
...Қушлар учса учсин-у
Йўғон тортиб қолмасин.
Қуртлар ўзини Сенга
Тенглаб, йўртиб қолмасин.
Шундай хулоса қил Сен,
Айланиб келганда гап
Қурт қуртлигича қолсин
Арслонга қилмасин даф!

Арслон кўтарган бола...

2 октябрь, 1998.

БЎЛМАС

Бири чангланмаган,
Қай бири чангли
Гуллар келаверди янги ва янги,
Менга уннаб қолди
Уларнинг чанги.

Мен ўзимни артиб
Қўймасам бўлмас.

Булбуллар беҳиштий,
Қарғаларки гар,
Улар мени тонгдан
Қуршар-у, қуршар.
Баридан этакни силкиб,
Силкиб бар,
Мен ўзимга тартиб
Қўймасам бўлмас.

Билмам нохушми у
Ё хуш даммиди,
Теграмда инсу жинс
Бари жаммиди,
Ё шўр тортаётган
Пешонаммиди,
Нахот шўру талхга
Тўймасам бўлмас.

Сурундим...сиримда
Сир кўрганлар йўқ,
Бошимда гултождай
Ўтирганлар йўқ,
Дардларини менга
Ўтирганлар йўқ.
Энди ўтда ўзим қуймасам бўлмас.
Энди...
Ўтда ўзим қуймасам бўлмас.

2 октябрь, 1998.

ОЛЛОҲ БИР СИР, СИНОАТ БЕР

Оллоҳ, бир сир, синоат бер
Кўкни олай учмай туриб.
Кўрсатсанг дунёни кўрсат
Боғлиқ кўзим ечмай туриб.

Куйди куним, куйди ойим,
Хато кетди ўқ-у ёйим.
Тўғри йўлга сол, худойим,
Ажал тўним бичмай туриб.

Куч бер, бир илоҳий, майин,
Қудрат бўлиб уйғонайин.
Ер сувига бир қонайин
Ажал сувин ичмай туриб.
Оллох, бир сир-синоат бер...

13 сентябрь, 1996.

ДУННИ БИР ҚАЛҚИТИБ ОЛГАНДАН КЕЙИН

Қачондир ўчар-ку ёнган ҳар бир шам,
Қуёш ҳам ботар-ку, биз ботсак, не ғам?!

Фақат ўртада биз ўтқи ёндирсак,
Қор ёндирсак, ёмғир, ҳутқи ёндирсак,
Яримни ёндирсак, бутқи ёндирсак,
Ҳайкириб дунёни уйғотсак, не ғам?

Дунё кашқирлари таомил бузиб
Ўлтирса биз билан машварат тузиб,
Не гунг юракларни тилга киргизиб
Отмаган тонгларда биз отсак, не ғам?

Келдик. Кетажакмиз. Дунёси билса,
Эмраниб биз томон бир қадам жилса,
Сўзларимиз қилич, тилса-ю тилса,
Дарди йўқ дилларни қонатсак, не ғам?

Ёвузлик этилган ман кечаларда,
Икки одам — икки гулхан кечаларда,
Оловлар чирмашган шан кечаларда
Суйиб, юлдузга биз сўз қотсак, не ғам?

Гул бўлсак-да шохи бўронда синган,
Бағр бўлсак-да қонли, яра, юлинган,

Дунёнинг бор ишқи ичиб бўлинган,
Ичилмаган ишқдан биз тотсак, не ғам?

Минг ўлиб, тирилиб «Шошмақом» куйин
Чалган эй азиз дўст, юксалгин, суйин,
Дунни бир қалқитиб олгандан кейин
Куёш ҳам ботар-ку, биз ботсак, не ғам?!

10 февраль, 2003.

ҚАМИШЛАР

Дунё рофил, ундан кўп иш ўтмоқда,
Кимдан кўклам, кимдан қор, қиш ўтмоқда,
Қарқара найлигин ўзи ҳам билмай
Гуркираган не-не қамиш ўтмоқда.

Ўзи шундай. Билмаганлари — бахти,
Билганларин бахти остин-устундир.
Оллоҳ, улар бўлсин сабр дарахти,
Ожизман. Уларни Сен овуғ, кўндир.

Най бўлмоққа ҳамон умид боғларлар
Ортга қайтмаса ҳам йиллар, очунлар.
Бу қамишлар узун-узун йиғларлар
Айникса оқшомлар, айникса тунлар...

6 июль, 1996.

ТАВБА

Гулдан кўнглим қолғонини мен моҳга айтдим,
Вазирларнинг ёлғонини подшоҳга айтдим,
Кунгай ёққа қийшаланглаб ўсган бутокни
Йўлни эгри олғонини тик шохга айтдим.

Тонга айтдим, қоронғулик, тун ўраганда,
Тоққа айтдим боғ бир-бирин сенсираганда,
Зебуннисо илонлардан сут сўрагандай,
Аждаҳодан шикоятим тимсоҳга айтдим.

Хутга айтдим, майса, ўтни кўқарарми деб,
Кўқартмоққа ер борарми, кўк борарми деб,
Тупроқ кўпган пиёдани кўтарарми деб
Оёғи узангидаги хамроҳга айтдим.

Бир томири қилт этмади!
Етмади Уним.

Бу дунё — даргоҳ эмас, дардгоҳ экан, иним,
Барчасидан юрагим қон, қақшаган куним
Барчасин худога солдим. Оллоҳга айтдим.

Мен моҳ дедим, ер тишлатдинг, поймол гил бўлдим,
Подшоҳ дедим, пайҳон этдинг, хароб қул бўлдим.
Сендан ўзга халоскорга кўнглим кетган кун,
Рух, вужудим талқон этдинг, куйиб қул бўлдим.

Тавба қилдим!

Бугун ҳавас на шуҳрат, на шон,
Тавба сўзи томир ёяр тилимга энди,
Мен кўрликдан тупроқ бўлган, тирқираган жон,
Жон ато эт,
Жон ато эт, қулингга энди!

30 июнь, 1996.

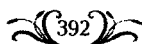
КЕТДИ БИЗНИНГ МУҲАММАДИМИЗ

Тўйиб олинг. Тикилиб олинг.

А б д у л л а О р и п о в

Дилда қолди яхши сўз, дoston
Қолаверди муҳаббатимиз.
Биз яхшироқ қараб олмасдан
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Сўзларини суйиб олмасдан
Бағримизга ўйиб олмасдан.
Кўзларига тўйиб олмасдан
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Бир арслони ўтди ўзбекнинг,
Охи қўкка етди ўзбекнинг.
Қуёш йиғла, осмон аза тут,
Мухаммади кетди ўзбекнинг.

Баланд кетди, шонига кетди,
Жаннатнинг айвонига кетди.
Турк юкини елкалашай деб
Яссавийнинг ёнига кетди.

Онажони — қуриган ёғоч,
Сингиллар бир тунда оппоқ соч.
Фафлат босган дунё кўзинг оч,
Кетди бизнинг Мухаммадимиз.

Тангрим, шукр, ўчмас хат бердинг,
Пирдай улур бир уммат бердинг,
Мухаммад бердинг, Мухаммад бердинг,
Кетди бизнинг Мухаммадимиз.

Азаси ҳам баъзан байрам, тўй,
Фирром дунё, нозланмай бўй-бўй,
Бир сергаклан, бир силкиниб қўй,
Кетди бизнинг Мухаммадимиз.

Биз шошмадик ҳеч улгурмокка,
Бунда балки дил тўлгач докқа,
Жаннатдами... давр сурмокка,
Кетди бизнинг Мухаммадимиз!

Дилда қолди яхши сўз, дoston,
Қолаверди муҳаббатимиз.
Биз яхшироқ қараб олмасдан,
Кетди бизнинг Мухаммадимиз.

29 июнь, 2002.

УНУТМАЙДИ

Унутмас мени богим.

Усмон Носир

Хамма унутганида ҳам
Ерлар, кўклар унутмайди.
Очганимиз кўзлардаги
Қорачуғлар унутмайди.

Сийласа-да шеър, шону шаҳд
Гоҳ келди бахт, гоҳ кетди бахт.
Тик ташландик. Мўлжалга нақд
Теккан ўқлар унутмайди.

Кўпни кўрдик, куюнганни,
Садақадан суюнганни.
Оҳ, оллоҳ, деб тўйинганни
Кўнгли тўқлар унутмайди.

Гарчанд эдик жони қиллар,
Жангоҳларда бўлдик филлар.
Эрк йўлида қолган қуллар,
Қолган чўғлар унутмайди!

Тўфонларида исиниб,
Бол деб ичдик қор, музини.
Ўпдик. Лабимиз изини
Туркий туғлар унутмайди!

17 март, 1997.

БИЛМАБМАН

Саратоним суриб, ёвуқ келди куз,
Жазирамада ҳам титраган қалбман.
Сизсиз саратон ҳам ичираркан муз
Мен буни билмабман.

Сизсиз шамол бузар кўрғон, қалъамни,
Хуркак гўдагимни ўксиб суяман.
Қулоғимда титраб турган халқамни
Кўздан панароққа олиб қўяман.

Кўнглимга сиғмайди, кўзимга сиғмас,
Тўккан шўр ёшимда тойиб бораман.
Шаму шаън ҳақида ўйламай қўйдим,
Фамдан ҳеч камим йўқ, бойиб бораман.

Ишқни мен ишқ дебман, дебман висол, кўрк,
Дод, ёд эканини билмабман.
Ишқ — озодлик экан, экан кўрғон, эрк,
Ҳаёт эканини билмабман.

29 июнь, 1996.

ОЛАСАН

Оллоҳ,
Навбатсиз юбординг, навбатсиз оласан,
Патли қушинг эдим, патсиз олласан.
Кимдан олмоғингни муҳлат, вақти бор,
Кимдандир мудом муҳлатсиз оласан.

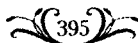
Тиф кимгадир ошқор, кимга зимдандир,
Оҳим туздан эмас, оҳ ичимдандир,
Ҳисобли оласан балки кимдандир,
Кимдан ҳисобу хужжатсиз оласан.

Олганда, тешгудай ернинг қаърини,
Қўпоргудай йироқ осмонларини,
Дунёнинг ҳайқирган полвонларини
Гўдакдайин қурбсиз, шахдсиз оласан.

Наъраси лашкарни кетса ҳам суриб,
Тўфондай босса ҳам отин солдириб,
Шоҳаншоҳ ҳам билмас, тожин қолдириб —
Олганда уни ҳам тахтсиз оласан.

Навбатсиз юбординг, навбатсиз оласан...

2 июль, 1996.

ОТА ҲОВЛИМ

Анор офтоб ёкка юз бурган,
Шафтолисин гули ним пушти.
Сен отамнинг юзини кўрган,
Сенга онам излари тушди.

Ота ҳовлим, кўрғоним ҳовлим,
Жондан азиз кўргоним ҳовлим,
Айвонлари иссиқ, аёвлим,
Ёдга отам сўзлари тушди.

Аввал отам кетди тобутда,
Кейин онам ўтди булутдай,
Ўтирсам-да сиртим сукутда,
Дилим ёнди, бўзлади, тушди.

Ҳовлидаги бир ариқча сув,
Ариқчага йиғладим дув-дув,
Эридими, билмадим, ёху,
Сувга ёшим тузлари тушди.

Боғдан отамнинг саси келди,
Уйдан онамнинг иси келди.
Музтарим келди, маъюсим келди,
Ёдга онам кўзлари тушди.

Эсга тушди кирда, қияда
Юрганлари отда, туяда,
Сўнг финғиллаб офтобрўяда
Ип йигирган кезлари тушди.

Ота ҳовлим, кўрғоним ҳовлим,
Жондан азиз кўргоним ҳовлим,
Айвонлари иссиқ, аёвлим,
Ёдга онам кўзлари тушди.

Ёдга отам сўзлари тушди,
Ёдга онам кўзлари тушди,
Дилнинг соғинч, музлари тушди.

21 декабрь, 2001.

ОЛДИМДАН ОҚҚАН СУВ

Яшамок фароғат, яшамок азоб,
Бекорга эгилмас Сиздан бошқа кўк,
Кўнгилларин овлаб умрим бўпти соб,
Сизнинг кетишингиз хаёлда ҳам йўқ.

Олдимдан оққан сув, бекадр сувим,
Умрида бир яйраб, ёзилмаганим.
Бор туриши шафқат, бори сир сувим,
То куриб қолгунча сезилмаганим.

Бошқалар ёнимдан кетмасин дебман,
Вақт топиб уларга борибман тонг-кеч,
Бошқаларга озор етмасин дебман,
Сизга ҳам етишин ўйламабман ҳеч.

Бошқаларга чопдим шаҳар, кентда ман,
Бир қайтариб, ё бир кесатмадингиз,
Манам ғаниматман, манам кетаман,
Деб нечун бир бора эслатмадингиз?
Онам, онам-а?!

13 июль, 2002.

МЕН БИР КУНИ

Мен бир куни
Ташлаб кетаман
Бўз либосим, сийму заримни
Қор ивитар,
Шамол варақлар
Ортда қолган дафтарларимни.
Гарчанд тишга босиб тишимни
Ўз елкамдан ўзим босиб тек
Гунгдай кетдим
Сўнг бекатгача.
Лек ортимда қолган шеърларим
бу дунёнинг
ёлғонларидан
қаҳ-қаҳ урар қиёматгача.
18 ноябрь, 2004.

БОЁВУТДА

*Онам Қаршигул Хонназар
қизи хотирасига*

Кундан кунга
Бўлдим унга зор
Қолди кўнглим гиряларида
Энди онам ҳасратлари бор
Боёвутнинг дарёларида.
Энди ёшим
 улғайган сайин
 нолам узун кўнглим қаърида,
Онам ивиб ўтиргандайин
Боёвутнинг ёмғирларида.
Сарғаяман. Кузда... Тошканда
Онасилик озорларидан,
 одам нархи арзонлашгандай
Бу дунёнинг бозорларида.
Оташкада,
 ёнадир кўксим,
 куйдирди армонлар, чўғлар,
Энди мендай, аёлдай ўксиб
Боёвутда шамоллар йиғлар.
Боёвутда сал оламан тин
Ўчираман кўнглим ўтини.
Онам бериб кетди деб «сигин»
Ўзи ётган Боёвутини.

18 ноябрь, 2004.

ЕТКУРМА

М. Б. га

Эгри қўлни шамга еткурма,
Бир хоотири жамга еткурма,
Ким чин ошиқ эрмаскан уни
Ишқ ила карамга еткурма.
Макон берма тош кўнгилларга,
Тошканду, Сайрамга еткурма.

Иблис қўлин калта қилгайсен,
Қиличга, найрангга еткурма.
Бахтни оёқости қилганни
Мангу бахт, байрамга еткурма.
Нухдай ютди қувонч, охимни,
Кўзларини намга еткурма.
Оллох,
Оллох бош паноҳимни —
Мавлонони¹ ғамга еткурма.

24 ноябрь, 2004.

* * *

Бу беш кунлик дунё деб
Дунё ғамин ейдилар.
Шу беш куннинг ичида
Бир-бирларин сўйдилар.
Бу беш кунлик дунё деб
Дунё ғамин ейдилар.
Шу беш кунда Насимий
Кўзларини ўйдилар.
Беш куннинг оғир тоши
Босди. Янчилдик, дод-а?
Шунда Ҳусайннинг боши
Кесилди Карбалода.
Шунда йиқилиб, тизлаб
Тойиб, иссиқ қонларда
Пайғамбари азизлар
Қолди тошбўронларда.
Ҳавзи Кавсар очганни
Томчи сувга зор қилди.
Мангу Балогардонни²
Беш кун дунё хор қилди.
Мен қандай дил берайин,
Юрагимда минг бир доғ.

¹ Ижодкорнинг умр йўлдоши Мавлон Бобожоң ўғли назарда тути-
лаяпти.

² Бахоуддин Накшбанд ҳазратлари.

Менинг тақдирим тайин —
Кетгунимча жим кетмоқ!

Бу беш кунлик дунё деб
Дунё гамин ейдилар.

24 ноябрь, 2004.

ЧАҚИРИБ ОЛАМАН

Чақириб оламан, қаттиқ чорлайман,
Кетганлар йўлларин буриб келади.

Қачонлардир куриб қолган дарёлар
Қайтадан фаввора уриб келади.

Қашқирлар уюри кўзичоклардай,
Этагимга тумшуқ суриб келади.

Букилиб, йўқликка кетаётганлар
Ҳозланиб, қайта бел сириб келади.

Чақириб оламан,
Қаттиқ чорлайман.
Тирик дўстларим банд,
Ҳоят банд, баъзан.
Гўрдаги дўстларим, туриб келади.
Хокисор жилмайиб Мухаммад Юсуф,
Шавкат Раҳмон томоқ қириб келади...
Улар тирикларнинг ўрнин билдирмай
Эшигимдан бир-бир қириб келади...
Чақириб оламан...

19 ноябрь, 2004.

* * *

Ўтга солиб руҳни, танни,
Кераксиз сўз демаганни,
Кўз ёғингиз емаганни
Ҳам қош билинг. Ҳам кўз билинг.

Ётсирамай бошин қўшса,
Ёвғонингга ошин қўшса,
Қўз ёшингга ёшин қўшса,
Ўзгаларни ҳам ўз билинг.

Букилганлар, ёйланганлар,
Лек осмонга бойланганлар,
Кўнгли қушга айланганлар,
Учар қушларни дўст билинг.

Агар вафо топмасангиз,
Кўкда бахтни ўпмасангиз,
Тупроқ сари қайтаверинг,
Қорни, музларни дўст билинг.

26 ноябрь, 2004.

БУЮК ЖАНГУ ЖИҲОД

Хали борлар бор деб жон узар экан
Сиртга боқиб, боқмай ичга, қаърига,
Хали бойлар бойга жой тузар экан
Жулдур; қашшоқларни суриб нарига —

Буюк жангу жиҳод давом этади!

Бўлаверса очнинг шармандалари,
Тўқнинг бирор қинғир, бирор ғари йўқ,
Урчиб-ўсаверса нафс бандалари,
Йўқсил бўлаверса борган сари йўқ —

Буюк жангу жиҳод давом этади!

Фил зил юкин чумолига ортса-ю
Ночорга балолар йўлайверсалар,
Борлар ниҳоли-да йўғон тортса-ю
Йўқсил чинорлар-да қулайверсалар —

Буюк жангу жиҳод давом этади!

Борлар айш-ишратда қусаверса маст,
Хорлар титраб турса борнинг сасидан,

Мен аёл эмасман,
Шоир ҳам эмас.
Мен шу жангнинг
Қилич саркардасиман!

Буюк жангу жиход давом этади!

26 ноябрь, 2004.

ШАВКАТ РАҲМОН ДЕГАН

Парда ўсайми ё ўсмайми деган
Дарахтдан кўзларим тўсаётгандай,
Кўкдами ё ерда бир буюк дарахт
Чинқириб тинимсиз ўсаётгандай.

Пўлатдай эгилган гиряларини
Кўксимизга қуйиб, ўтларда ёқиб,
Элнинг саёз тортган дарёларини
Жаннатий сувларга тўлдириб, оқиб.

Банди оғочларнинг узиб бандини
Майдонларга чиқиб келаётгандай,
Нишонга олиб ҳар нодон, андини
Кўзин қаттиқ тикиб келаётгандай.

Миллатим деб элга юз бурган чоқлар
Баҳайбат умиди тошдай қотганда,
Халоскор чечаклар, қора чечаклар
Гуркираб осмонга ўрлаётгандай!

«Жувонмарг бўлгурлар, жўмардинг борми?!»
Қиличдай бу садо кўксингни тешса,
Ўз ўрнингда кўрсанг бир буюк сорни,
Сенинг-да қонларинг вулқондай жўшса, —

Демак, шундай дарахт ўсаётибди,
Шавкат Раҳмон деган, суйиб жонларни
Илдизи Туронга илдиз отибди,
Шохлари кўтарар мусулмонларни!
Шавкат Раҳмон деган
Бир буюк дарахт...

24 ноябрь, 2004.

ВАТАН САРИ ЙЎЛ

Бир тонг боғлар куртаклар, гуллар,
Қишнинг аҳволи танг қолади.
Шовқин сурон ичра гувиллаб
Биз кетамиз. Ватан қолади.

Тағин бойиб аслан бойлари,
Боз баландлаб баланд ойлари,
Тиниқ тортиб лойқа сойлари,
Биз кетамиз, Ватан қолади.

Асли бор йўл — Ватан сари йўл,
Асли бор йўл — ўтмоққа томон.
Ватан томон борар бари йўл,
Асли бор йўл — тупроққа томон.

Ерда юриб, чирмашиб тоққа,
Сўнг кун... Ҳаққа етар эканмиз.
Биз тупроғин обод қилмоққа,
Биз Ватанга кетар эканмиз.
Асли бор йўл
Ватан сари йўл...

24 ноябрь, 2004.

ҚАЛАМ БИЛАН

Ёшлик мени чалғитмоқ бўлди,
Мен қаламга ёпишдим қаттиқ.
Ўрта ёшим ойлардай тўлди,
Қалам билан йўлни солдим тик.

Балоғатнинг ботирларини
Сарсон қилдим. Оввора қилдим.
Қуриб қолган булоқларни-да
Кўзин очдим, фаввора қилдим.

Куз қовжираб бермоқда нишон,
Шеърда йиғлаб «кўклаб» оламан.
Мен бунда ҳам қаддимни, ишон,
Қалам билан тиклаб оламан.

24 ноябрь, 2004.

САРСОН ОЙ

Халқона

Худойим-эй, худойим
Кўп бўлди-ку хатойим.
Кўкингдан жой бермасанг
Ерларингда ётойин.

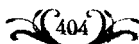
Худойим-эй, худойим,
Бўлди қиёмат қойим.
Чикқан эдим ой каби,
Энди қайга ботойин?!

27 ноябрь, 2004.

БИЗЛАР БОР

Кўкламлар олиб келса-да
Олиб кетувчи кузлар бор,
Кўклам минг чарақламасин,
Голиб кетувчи кузлар бор.
Эй, нима бўлганида ҳам
Қуш, титрама.
Сўлмагил гул!
Биз ҳали ўлганимиз йўқ,
Дунёда ҳали бизлар бор.

27 ноябрь, 2004.

СИЗ КЕЛМАДИНГИЗ

Сувлар қайтиб тушди тагин тоғлардан
Дўллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.
Улоқиб-улоқиб ўзга ёқлардан
Йўллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.

Тўзгин қўйлақларин кўклаб, янгориб,
Бири қиёғи яшил, бири зангори,
Яратувчинингми олдига бориб
Гуллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.

Баъзан бетартибу, баъзан ботартиб,
Бирин чанглаб, бирин чангларин артиб,
Маним сочларимни оппоқ оқартиб
Йиллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.

Чинқирдим. Дунёни бузолмадим мен,
Денгиз қаттол эди. Сузолмадим мен,
Оёғим занжирин узолмадим мен,
Сизам келмадингиз. Сиз келмадингиз.

5 август, 2005.

БАЙРОҚНИ БЕРМАСДАН

Топиларми юрт деб чопадиганлар,
Очилса, устини ёпадиганлар?
Яна, бу гамдийда, қора тупроқни
Онасин юзидай ўнадиганлар?

Худо кўрсатмасин
Мабодо, агар
Минглаган ёв келса тўзиб пар каби,
Улар яшринмасми пана-панага
Хавф сезган каламуш,
Сичқонлар каби?

Гўдақдай кўзларин кетмасми ёшлаб
Чекиниб тўқлари, гадолари-да?

Йўлбарсдай лашкарни кетарми бошлаб
Барсий ўкириқ-ла, садолари-ла?

Мозий-ку Ватанга юзлаб шон берди,
Борми бу кунлар хам шон берадиган?
Мабодо ёв келса,
Кубролар янглиғ
Байроқни бермасдан... жон берадиган?!
Борми?!

3 декабрь, 2004.

ЭЛДА ЭРКНИНГ ЎТИ ЁНГУНЧА

Элда эркнинг ўти ёнгунча
Юраклари кул бўлган эл бу.
Юраклари дўл урган гунча
Оёқости гул бўлган эл бу.
Мисли чинни, тегиб минг харсанг
Вужуди чил-чил бўлган эл бу.
Ўзлари қил, ўзлари митти
Рухлари тик, фил бўлган эл бу.
Оғзидаги тил-да кесилган
Бошдан оёқ дил бўлган эл бу.
Отув, қамоқ сиртмоқлар олган —
Жонлар мустақил бўлган эл бу!

3 декабрь, 2004.

АЗИЗ НОМ

Иззатли адабиёт муаллимим

Ақром Каримназаровга

Десалар қай ном у суйиб ёзилган,
Сийнам тошларига ўйиб ёзилган,
Қўлимни кўксимга қўйиб, ёзилган
Дейман азиз номи ўқитувчимнинг.

Нафақат илмнинг изин очади,
Кўнгил таронасин, бўзин очади,

Дунёга кўнглимнинг кўзин очади,
Хар битга каломи ўқитувчимнинг.

Оёғига тиз чўк, гар тирик жон сен,
Келсанг, шул зот сабаб, келгувчи шон сен.
Авжи туш чоғидай тоабод ёнсин,
Ҳеч келмасин шоми ўқитувчимнинг.

Ўтган севиб ўтсин, ҳам таниб ўтсин,
Пешвоз товус, розлар тараниб ўтсин,
Меҳру муҳаббатга ўраниб ўтсин,
Умрининг давоми ўқитувчимнинг.

Тугамас қувончу ёми одамзод,
Гарчанд ҳеч бут бўлмас кам одамзод,
Дуога қўл очинг, жами одамзод,
Синмасин бахт жоми ўқитувчимнинг.

7 апрель, 2003.

ЗИЛЗИЛА

Зилзила. Худдики бузилган ини
Кушлардай тўрт томон чопар одамлар.
Ёвуқлаб келгандай қиёмат куни,
Чинқириб бир-бирин топар одамлар.

Бир-бирини излаб
Учар худди ўк,
Телбаҳол, бир-бирин сўраб югурар.
Ўзи шир яланғоч, ўзи эсда йўк,
Гўдагин латтага ўраб югурар.

Билмаслар
Қаёнга оғиб борар ер,
Сўнги кун келгандай Даҳру Давворга.
Одам «болам қани?»,
«Отам қани?» дер
Қулаб тушаётган синчга, деворга!

Одамлар,
Одамлар фақат едингиз,

Кийдингиз. Тебратиб бўлмовди сизни.
Зилзила келгунча қайда эдингиз,
Нечун топмовдингиз
Бир-бирингизни?!

Кўрмай оёкнинг остидан нарини,
Излаш фақат ерлар ютар чоғдами?
Кўриб қолгандами
Бақо жарини,
Зилзила ёқангдан тутар чоғдами?

Бир бор ўгрилмадинг
Сўлу соғингга,
Англамадинг
Кимлар нечун солар дод?
Хей одам,
Бир-биринг қидирмоғингга
Нахот зилзилалар шарт бўлса,
Нахот?!

12 декабрь, 2004.

ҲОФИЗ ДАРЁ

Шерали Жўраевга

Минг йил. Эшитамиз шу гулдуросни
Дунё дуч келганми шундай шонлига.
Куйлаб минг номардни сиртмоқсиз осди,
Учар қанот берди минг иймонлига.

Халойиқ бошида кўтармоққа шай,
Афсона қиларлар кўрганларини.
Ёритиб юборар қахкашонлардай
Дунёнинг тунлар-у, қўрғонларини.

Халойиқ изида қолар юкиниб,
Бўрон ўчиролмас, уям бир шам-ку.
Бунчалар муҳаббат, қудрат юкини
Қандоқ кўтараркин, уям одам-ку.

Шам гоҳ кўздан ниҳон, кўринар шамрок,
Овози бор Турон, дала-тузларда.
Фақат саҳналарда кўринар камрок
Ўзин асрагандай ёмон кўзлардан.

Ҳофиз дарё оқар, жавлон урганча
Ноласига кириг. Зорига кириг.
Ҳофизим, сиз туринг дунё тургунча
Ҳеч йўкса аёллар тургунча туринг!

27 ноябрь, 2004.

МАСЛАҲАТГА БОРАМАН

Ой ўтмас, ҳафта ўтмас,
Ўзимнинг ақлим етмас,
Маслаҳатга бораман.

Сахар ё кеч, ўтириб,
Бошингизда ўй суриб,
Сизга кўнглим ёраман.

Мен ўйлайман «Соз тупроқ,
Бежавф ётинг. Суянч тоғ,
Ҳали-вери чўкмайди».

Онам ўйлар «Нахот-ки,
Оқ соч боламнинг ёши
Бир жойга етганда ҳам
Айтганимдан чиқмайди».

18 август, 2005.

ТЎСИЛГАН ДАРЁ

Тўсилган дарёман, оқмасдан кўйдим,
Чакнаб атрофимга бокмасдан кўйдим.
Ким бор дунёсида кўз-кўз этмоққа
Зебу зийнатларим такмасдан кўйдим.

Дарёнинг-ку асли куч, шиддати мўл,
Тўғон тагин шиддат қўшмоғи мумкин.
Арслонвор шиддатга очилмаса йўл
Дарё кирғоғидан ошмоғи мумкин.

Бу қудрат тўғонни йиқар, сидириб,
Хавф тортмангиз, чўлга ё тоққа кетар.
Бу қудрат чарх ураб Сизни қидириб
Сизнинг пойингизда оқмоққа кетар.

13 ноябрь, 1995.

МЕН ДАРДИМНИ ЎТГАНЛАРГА СЎЗЛАСАМ КЕРАК

Тунда тундай ботганларга менинг гапим йўқ,
Рухдан айру шод танларга менинг гапим йўқ,
Бахти лим-лим бу тириклар ғамни танимас,
Мен дардимни ўтганларга сўзласам керак.

Бу киборлар тож-тахтини қаттиқ танийди,
Чиқиб олган дарахтини қаттиқ танийди.
Мен дардимни дарвешларга, ғариб-ғурабо,
Кимлигин унутқонларга сўзласам керак.

Булар қайга етса, осон, кутмай етганлар,
Аро йўлда йиқилмай-у, йитмай етганлар.
Уларни дард эшитмоққа қулоқлари қар,
Дардим нолон кутганларга сўзласам керак.

Элим деган фиғонлари хаволаб қўққа,
Оломондан илгарилаб, лаб босиб чўққа,
Қалқон бўлиб кетаётган балога, ўққа,
Бир қадамга ўтганларга сўзласам керак.

Зору нолон кутганларга сўзласам керак.

27 февраль, 1995.

КЎП ЧИҚДИМ МЕН ВАТАНИМНИНГ ТЎРИГА —

Улугбекка

Кўп чиқдим мен Ватанимнинг тўрига,
Пойгагида сенам оёқ еч, болам.
Экин экин унинг киру ўрига,
Тўкин экин, экин қолмай кеч, болам.

Ўзга юртлар шамоллари чақирди,
Баланду, баркамоллари чақирди.
Кўз олгучи жамоллари чақирди,
Кетмадик биз. Кетолмадик ҳеч, болам.

Момонг шу ерда чиркиллаб йўқлайди,
Бобонг оёғин узатиб ухлайди.
Кетсак улар... гўрларида йиғлайди,
Қолган гаплар бари ёлғон, пуч, болам.

Оллоҳ бизга ўзга ватан ёзмаган,
Бобосини, момосини босмаган
Юз тўфондан бир япроғи тўзмаган,
Метин болам, қудрат болам, куч, болам!

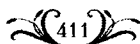
Кўп чиқдим мен Ватанимнинг тўрига...

26 ноябрь, 1995.

БИЗ ЕЛКАМИЗ ТУТСАК

Бухорои Давро, Бухорои нолон
Ҳазин ноласанми, ҳазин найсанми?
Кундан-кунга нураб бораётган эй жон,
Мен елкамни тутсам тўкилмайсанми?

Чорбакрни чорлаб, дилимни чок этсам,
Дилим очасанми, тўк қилмайсанми?
Тун бўйи йўл юриб бомдод чоғи етсам
Ва елкамни тутсам, тўкилмайсанми?

Минори Калонлар нураб пойларида
Фиштар аралашса тупроқлар билан
Нақшбанд хазратим ётган жойларида
Бир афдарилар-ку титроқлар билан.

Нияти зуд* ўпиб ҳар аёлнинг жонин
Сийлайсанми селу себорларингда.
Зудлик билан етиб қориштираман қоним
Дарз кўпаймайдими деворларингда?

Юрак тирик чоғ ҳам айланмай кўлкага
Сир-синаотингиз кўриб берайлик.
Бизлар кетғувчимиз. Юкингиз елкада,
То кетгунимиз-ча туриб берайлик.

Бухорои Даврон, Бухорои зарим
Кўздан ниҳон кўчар фишми, лойсизми?
Азиз боболарим, Шайхул-Исломларим
Биз елкамиз тутсак тўкилмайсизми?
Мен елкамни тутсам тўкилмайсанми?

20 август, 2005.

БЕКОР КЕЛДИК

Бекор келдик,
Бекор келдик биз,
Беномусу беор келдик биз.

Қаҳру қотил дунё экан бу,
Қотилларга ҳам ёр келдик биз.

Чора истаб ночор кўл чўзди,
Улардан-да ночор келдик биз.

Соғайтмоқчи эдик дунёни,
Лек ўзимиз бемор келдик биз.

* *Нияти зуд* — Аёллар сиғинадиган зиёратгоҳ.

Келгандик кўп гапни айтмоққа,
Тил тутилди. Йўл тор. Келдик биз.

Илож йўқдир ортга қайтмоққа,
Бекор келдик,
Бекор келдик биз.

18-ноябрь, 1990.

НАВОЙНИНГ ҚОНИ МЕНДА

Яшайман гоҳ ғаш, гоҳо кўнгил тўк, болам,
Кўкрагимни куйдирар бир лахча чўғ, болам.
Боримни бор дейман сенга, йўғим йўқ, болам,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Қандайин хуш, чет тилларда сайраймиз бугун,
Бу жаҳонга чиқмоқ йўли — яйраймиз бугун,
Тилимизни қайроқтошда қайраймиз бугун,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Мозийдаги боғларимиз гуллатмадилар,
Боримизни олди, қайтиб тўлатмадилар,
Етмиш йиллаб аслиятга йўлатмадилар,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Топқир болам, боболаринг зарин йўқотма,
Не зар, «Луғатит-турк»лари, орин йўқотма,
Онангнинг шу чиркираган зорин йўқотма,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Болажонлар, Сиз олдинга ўтиб боргайсиз,
Турк туғини Кубро янглиғ тутиб боргайсиз.
Навоийнинг тилига ҳам етиб боргайсиз,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

4 январь, 2003.

БИР КУН ЯШАЙ

Ё бор Худо, жафо берсанг
Навоийнинг жафосин бер.
Вафо берсанг Курбонжоннинг
Туркий қавмга вафосин бер.

Гарчанд бир ожиза, куйган,
Қирқ ямок бўз кўйлак кийган,
Жуфтин Худо янглиғ суйган
Анбар она капасин бер.

Девониға бош кўйиб жим
Нодира деб оғди эсим,
Би-ир ўралиб, олам исин
Мохларойим кўрпасин бер.

Учирдинг-у, шеър отида,
Кўп сир кўрдим турк зотида.
Жон берай зиёратида,
Яссавийнинг каъбасин бер.

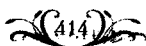
Бир кун яшай, кўнглим дер-ки,
Майли бир кун. Эркин, эркин.
Бир Машрабий юрак бергин,
Машрабнинг бир нафасин бер.

14 ноябрь, 1999.

ТОШ ЯХШИ ЯШАР

Сарғаямиз сабрсизликдан,
Ёмғирсизлик, абрсизликдан.
Қийналамиз жабр, сўзликдан,
Сабр ила бардош яхши яшар.

Бир кун қувонч, бир кун келар ғам,
Бормиди-ей ўчмайдиган шам.
Ўтгач, нариги дунёсида ҳам
Эгилмаган бош яхши яшар.

Нони ярим, йўлига бокиб
Жони ярим, тунларда... окиб.
Ёлғизликни севиб, ютоқиб
Ким айтар кундош яхши яшар.

Ишқни излаб, сарсон-у, дайди,
Абад келмасларни кутмайди.
Ишқи нихон, гўрга кетмайди,
Биздан кўра тош яхши яшар.

17 август, 2005.

ТАФАККУРЧИЛАРГА

*«Тафаккур» журналининг
10 йиллиги тантаналарида ўқилган*

«Тафаккур»чиларга бергандир Худо,
Кўнгилни денгиздай чайқатасизлар.
Сизлар ёш ўсмирдан кексагача то
Тафаккурдан хасса тарқатасизлар.

Ҳассага таяниб зоҳирми, ботин
Биз кетиб борамиз тонг кетидан шом.
Девона қилади Румий баёти,
Кўксимизда қадах синдиранар Ҳайём.

Мен Эркин Аъзамга дуч келганим дам
Айтар недан йўл кенг, недан торайди.
Яна айтармикин ундан сўрасам
Соч недан оқ, юзлар недан қорайди?!

Ўн ёшга тўлибди «Тафаккур»чилар,
Бу — илк кўклам, ҳали кузга киргайсиз.
Табаррук юрт юкин кўтариб, чидаб
Етмишга киргайсиз, юзга киргайсиз!

Чечаклар гуллагай ич, тошингизда,
Сиз бутун бўлинг, мен гарчанд пораман.

Худо берса менам юз ёшингизда
Бир хасса, жойнамоз олиб бераман.

26 ноябрь, 2004.

КЎЧАМ БЎЛСИН

Онанг менинг онам бўлсин.
Р о м и з Р о в ш а н

Мениям онам бор эди,
Чечам — нақ сайроқ тор эди.
Энди онанг онам бўлсин.
Чечанг менинг чечам бўлсин.

Бир-бирини суйиб, сизлаб
Кетди-қолди улар тезлаб.
Бу кеч мен уларни эслаб
Йиғлайдиган кечам бўлсин.

Дунё, сен қилдингми қасддан,
Кўп йиқитдинг баланд-пастдан.
Мениям бир қоқилмасдан
Ўтадиган кўчам бўлсин.

Шунда, шунда бу кўчадан
Қувончу қайғу кўчадан
Чечамдай ойланиб ўтаман,
Онамдай ўйланиб ўтаман.

Мениям онам бор эди...

20 август, 2005.

ҚҰШИҚЛАР

I

Одам ўғли ғам шаробин тотмасин,
Тонглар отаверсин, қуёш ботмасин.
Қодир Худо, шу султон олмасини
Менга отсин, бошқасига отмасин.

Отлар ўтса жаранглатиб сасини
Танлаб олгум қорамтир, қашқасини.
Қодир Худо, уйқудаги шу султон
Туш кўрмасин ўзимдан бошқасини.

Сузар ғози бўлмаганга қўл берма,
Сўрамайман. Ортиқ берма. Мўл берма.
Қодир Худо, шу султонга битта йўл —
Менга келар йўлдан бошқа йўл берма.

Менга келар йўлдан бошқа йўл берма.

II

Йўқдир сенсиз хуш нафас,
Йўқдир сенсиз хаёлим.
Сенсиз дунё — бир кафас,
Унутма мени, золим.

Тоғлардан қуш келарми,
Ишқсиз қўниш келарми,
Мен севсам, сен севмасанг
Худого хуш келарми?

Ишқ кўз ёшим оқизар,
Тутгайдир-ку уволим.
Ёмон қарғар тоқ-қизлар,
Унутма мени, золим.

Минг ошигим — минг сазо,
Бир сен деб забун ҳолим.
Келмасанг келар қазо,
Унутма мени, золим.

Унутма, мени, золим...

29 август, 2005.

БАХМАЛ

Бахмал боғларида еру, осмон кўк,
Олмалар гоҳи-гоҳ тўкилар тап-тап.
Сангзор сувларидай тез оқар сув йўк
Учиб бораётган тойларга ўхшаб.

Кўкжарнинг сел олган жарларида чим,
Жилғалар пойгаси, тошлар гурунги.
Менга туюлди-ки, Бахмал — кўп қадим,
Тогда тошлари ҳам тоза, бурунги.

Сангзор чарх уради, жилғалари жўш,
Кетсам, кўнглим шунда қолаётгандай.
Боқсам тоғ бошидан икки арча, кўш
Бир-бир босиб, тушиб келаётгандай.

Мирхалил отанинг* кўк гумбазидан
Самарқанд кўринар, хайрон бўлмайсиз.
Новқа отанинг* беш панжасидан сув
Шифо сувларидан ичинг, ўлмайсиз.

Сифотин тополмай ўйга толдим мен
Минг хил ковул-коврак, оққиз хидини.
...Уч-тўрт қиррасини кўриб қолдим мен
Бахмал — Ўзбекистон марваридини.

20 август, 2005.

* Зиёратгоҳлар

СЕЗИБ ҚОЛДИМ

Бешикдин то тобут қадар муҳаббат эҳтиёжимдур.

Алишер Навоий

Кетдим. Ҷйладим-ки сендан қутилдим,
Энди сенсиз кутгум ҳар тонготарни.
Исмингни кўксимдан чечакдай юлдим,
Ёр-а-б, чечак шундай илдиз отарми?

Ёр-а-б, ўлим-ку бу ишқ дегани, а,
Наҳот ҳар хужайранг эгаллаб борса,
Наҳот ҳар чин ошиқ ишқ деганида
Пешонасин ўлим гурзиси ёрса.

Қаёқдана сенга кўнгил очдим-у
Ўзимни умрлик ўтга солдим мен.
Ўлимдан қочгандай сендан қочдим-у
Сенсиз ўларимни сезиб қолдим мен.

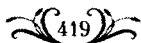
Излаб тополмайман бирорта тафтни
Сенсиз ҳар кадамда урилиб тошга.
Кўксимда ҳеч нарса илдиз отмапти
Эгаллаган ўша чечакдан бошқа.

20 август, 2005.

ВАТАН ДЕБ

Кўзи ёшлиларни кўп кўрдим ғоят,
Диллар бор, ҳар нарса ўксинтиради.
Йиғлашга мойилни йиғлатар ҳаёт,
Синишга мойилни... у синдиради.

Кўкрак қафасингда яшаса йўлбарс
Ўлгач ҳам ўкириб турса бўлади.
Ҳар бомдод Оллоҳдан олиб турса дарс
Оллоҳ билан бирга юрса бўлади.

Ўғлим, кўз ёшинг арт, сўзимни укқин,
Менам «алп туғдим», деб кўкрак керайин.
Ёш тўксанг озодлик учун ёш тўкқин,
Йиғласанг «Ватан» деб, йиғла, кўрайин.

Бошқа ҳолатларда кўз ёши увол...

24 август, 2005.

ПАРИШОНХОТИРЛИК

Яшаб бораяпман паришонхотир,
Гоҳ узун, гоҳ қисқа дастга ўхшайман.
Гоҳ ўзни сезаман ҳар нега қодир,
Гоҳида ердаги хасга ўхшайман.

Дўстлар бор, боши арш-аълога етган,
Уларнинг уйлари қуёшга бетқай.
Мен гоҳо улардан баландлаб кетган,
Гоҳида баридан пастга ўхшайман.

Айланар тақдирнинг тегирмон тоши,
Ичимга оқади кўзимнинг ёши.
Дўстлар бор, бахтлардан айланар боши,
Мен қуюқ ғамлардан мастга ўхшайман.

Дунё қадах тутса, кўксим-ку лим, лим,
Паришон эсам-да, чўзиқдир кўлим.
Шундан норасодир, эҳтимол, йўлим,
Шундан гоҳ ўзимга қасдга ўхшайман.

Яшаб бораяпман паришонхотир...

21 август, 2005.

Ҳаси́та Ҳудойбе́рдиева Йўлдадирман

ТУФИЛИШ

Ашурбекка

Кечки мажлисни қизгин олиб бораётган Бобожон раис бирдан дудукланди. Тилдан қолди. Кўнгли беҳузур бўлиб, жонсизланаётганини ҳис қилди-ю, стулга чўкди...

Оёқ-қўли ишламай қолган раисни кўтар-кўтар қилиб уйига олиб бориб ётқизаётганларида, қўшни хонада, хотинини тўлғоқ тутарди. Хотини жон аччиғида инграр, ҳар инграганда Бобожон раис қўзғалмоқчи бўлиб интилар, катта-кичик болаларига «Онанга қаранглар» ишорасини қилиб имларди.

Вақти-соати етиб хотинининг кўзи ёриди. Ўғил тугилди. Во дариф! Ўйлади Бобожон раис шифтга тикилиб ётиб, тўкилиш, туғилиш... бир лаҳзанинг ичида.

«Суюнчи бейинг, суюнчи бейинг», — доя кампир оппоқ ўралган чақалокни «гапиртириб» отасига кўрсатгани олиб чиқди. Бобожон раис чақалокнинг ўзиникига ўхшаш кирра бурни, чўзинчоқ юзи, киприксиз кўзларига тикиларкан, нимадир айтмоқчи бўлиб тутилиб қолди. Кўзи жиққа ёшга тўлди. Унинг интиғу зор йиғлаган кўзларидан мана бу гапларни уқиш мумкин эди:

Эркакка йўл керак, болам,
Эркак йўлга йўл кўшар.
Бу йўлларга биров чечак,
Биров хору хас тўшар.
Бу йўлларга биров сергак,
Биров гангиб, маст тушар.
Отанг йўлдан қолган куни,
Йўли бўлиб келдингми?

Эркакка эл керак, болам,
Сени қуршаб эл юрсин.
Яхши-ёмон кунингда эл
Сириб боғлаб бел, юрсин.

Энди мен юролмасам
Элни алқаб ел юрсин.
Отанг элдан қолган куни
Эли бўлиб келдингми?

Эркакка тил керак, болам,
Тили билан тил олар.
Умри бўйи қўшин тортиб,
Қанча-қанча дил олар.
Аёл олар, кўнглин топиб,
Қатор қизу ул олар.
Отанг тилдан қолган куни
Тили бўлиб келдингми?

20 июль, 1984.

ОНА САДОҚАТИ ВА ЁЛҒИЗ ЎҒИЛ АРМОНИ ҚИССАСИ

Қайирмалик Майрам момо хотирасига

Уруш битди. Келган келди, келмаган йироқларда қолди. Кўнгли ярим келинлар қозонларини сувга солди. Кўксини ерга бериб совунган ким, йиғлаб боласига алла айтиб овунган ким. Юраклари узилиб, сарғайган ой юзидан кўзёшлари сизилиб гўдагининг бешигини тебратиб ўтирган Сайрам келин бир вақтлардаги гунгурсдай қайнонасининг эшикдан шарпадайгина кириб келаётгани, томоқларн қуриб келаётганини пайқади. «Ах, ёмон куни курсин-а, энам шўрли Равшанимнинг отаси урушга кетмаган пайтлар бир силтаниб уйимга кирса, фармонбардор овози гуриллаб, тахмонимдаги кўрпа-тўшагимгача зириллаб кетмасмиди?! Бугун эса... Бугунги кунимга у айбдордай, нимага кўзимга тик қараёлмайди?!» Шу аснода бўғилиб, Сайрам келиннинг нафаси қайтди, сўлиб қолган қайнона қон қакшаб, айтолмай юрган гапини айтди:

Аввал ўти куюшмаса, деб куйиб юрдим,
Кейин қулуним қўш бўлди, деб суйиб юрдим,

Отинг ўчгур бу урушам бир илинж эди,
Бўталоғимни тушда кўриб, ийиб юрдим.
Энанг ўлсин, куйганимиз рост бўлди-ёв,
Болам, кора кийганимиз рост бўлди-ёв.

Кулунимни қаерлардан топай энди,
Кулунига кора бахмал ёпай энди,
Ёлғизимдан ёдгоримни менга бер-да,
Ит бўл, куш бўл, сен кўпайгин, кўпай энди.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Келин эмас, шўрли болам, болам бўлдинг,
Жон чикқунча кўксимдаги нолам бўлдинг.
Шу гапларни айтган тилим қирқилса-чи,
Қандок узай, жонга боғлиқ толам бўлдинг.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Шамолман мен, уни елпиб эсмоқ учун,
Беланчакман, ётмоғига осмоқ учун.
Энанг ўлсин, ёдгоримни ташлаб кетгин,
Кўксимдаги жарохатга босмоқ учун.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Буғдой чочсин, тари чочсин, гул келиним,
Йўлларида ёвлар қочсин, гул келиним,
Бу шўру тор пешонамга сигмадинг-ку,
Пешонангни оллоҳ очсин, гул келиним.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Сайрам келин бу сўзларни тинглаб ич-ичидан инграб,
«Ҳах, тўрамнинг ўлгани, бу хонадонга ортиқчалигим се-
зилибди-да», деб унсиз фигон чекиб, бу рўзғорга келин
бўлиб тушганидан бери биринчи маротаба қайнонасига
тик қараб, бу сўзларни сўзлайверди:

Ох, энажон-ей, болам дейсизу алдайсиз —
Ёки ўлсанг ҳам мендан йироқроқда ўл, дейсиз.

Равшаннинг отаси ўзингизники эмасмиди,
Қайси тил билан «ўзгага хотин бўл», дейсиз.
Тўрамнинг ўлгани ўнг кўриндимми, энажоним-а,
Кўзингизга дўнг кўриндимми, энажоним-а?!
Ботса, берманг егани бир тишлам нонимни,
Тинч кўйинг, эна, тўнкармасдан осмонимни.
Бунда ёдгорим, бунда-ку ёруғ жони жахоним,
Қандоқ кетайин мен опқочиб ёлғиз жонимни?!
Хар тун тўрамни туш кўради бу ёстиклар,
Ўзга бош тегса, чинкиради бу ёстиклар.

Майли, умрим — киш, кураганим — қор бўлсин, денг,
Фақат ўзга эр номус бўлсин денг, ор бўлсин, денг.
Бегона эркак тўшагимни босган куни
Чилвир сочларим узун бўйнима дор бўлсин, денг,
Қақшаб, ўзингиз ўтказмасдан тўйим, эна,
Ўз кўлингиз билан мени қабрга кўйинг, эна!

Ана шунда қайнонанинг кўзлари «ярқ» этиб очилгандай бўлди. Хаёлида: «Ох, шўрлик болам-а, сенинг хаёлинг бошқа экан-ку, не ҳадикда юриб эдим, бугунми, эртами барибир кетади, ёш нарса, неварамниям олиб кетади, ўт кетди, хонумонимга ўт кетди, деб, титроқларда туриб эдим» каби ўй-хаёлларини ўзича пичирлаб, Сайрам келинни бағрига босди. Келинининг билаклари ҳам ток новдаларидай унга чирмашди. Иккаласининг ҳам кўзёшлари шашқатор. Бироқ бу ғам ёшими, севинч ёшими — илғаш қийин эди...

... Кунлар ўтаверди. Умр кетаверди. Қазоси етиб қайнона кўзини юмди. Сайрам келин бир фарзанддай қайнонасининг иззатини жойига қўйиб кўмди. Равшан қирчиллама йигитмисан йигит бўлиб вояга етди. Бутун орзу-армонини шу ёлғиз боласида кўрган она унга қишлоқнинг олд кизини олиб берди. Хою хавас билан уйлантирди. Энди Сайрам келин илгариги пайтлардагидай инграиб нола қилмай қўйди. Вақти ҳам бўлмай қолди, шекилли. Ўзиям, келини ҳар йили кўзиладими-ей. Олтинчи фарзанди дунёга келганда Равшанбек оғир дардга чалиниб, тўшак тортиб ётиб қолди. Сайрам келин узун

тунлар тўшакка михланиб ётган Рустами Достондай бемор ўғли бошида инграниб нолами, аллами айтиб ўтирадиган бўлди.

Беморнинг ахволи кундан-кун оғирлашаверди. Бир кеча холдан кетиб бораётганини сезган Равшанбек хотини, болалари билан тинчгина видолашди. Рози-ризолик тилади. Онаси билан, яқин қариндошлари билан ҳам. Кейин, бир силтанди-ю, равон тилга кирди. Унинг кўзи юмук, алаҳсираётганга ўхшар, аммо бу тиник, шиддатли сўзлар, ўлим олди алаҳсираши эмаслиги, бутун умр ўйланган, аммо айтилмаган, юракда сақланган дардлар эканлиги билан онанинг, ўтирганларнинг кўнглини алғов-далғов қилиб юборди. Мана бу ўша лаҳзадаги Равшанбекнинг айтганлари:

Энам, сен энадан эдинг ёлғиз қиз,
Не учун мени ҳам ёлғиз ўстирдинг.
Бировга суяна олмадим, эсиз,
Сениям хамиша ғамбода кўрдим.
Укам деб бировга беролмадим юк,
Синглим деб бировга айтолмадим сир.
Энам-а, энажон, сендай эна йўқ —
Қийналиб яшадим, менам барибир.
Одам қизиқ экан, опанг бўлса кеб,
Бошинг силаб, дардга дармон бўларкан.
Эркаланиб «ака, акажоним», деб,
Бировга осилмоқ армон бўларкан.
Мен-ку, майли, кетиб боряпман мана,
Кўксимни мўлжалга олмоқда дард, ўқ,
Энам-а, энажон, бу эмас таъна,
Фақат энди мендай ғамгузоринг йўқ.

Тойлар от бўлгунча юрак бўлар лат,
Менинг гўдақларим ўсганга қадар —
Энажон, энам-а, тўкилма фақат,
Унгача енгмасин сени ғам, қадар.
Энажон, не учун тегмадинг эрга,
Бир ўғил, ҳеч йўқса бир қиз бўлсайди.
Отамни-ку, ахир, бергандинг эрга,

Акам деб йиғлашга бир кўз бўлсайди...
Бир елка бўлсайди суянмоғинга,
Мен кетгач, эгилиб қолмоғинг тайин.
Мен қандок чидайин сенинг доғинга,
Ёлғиз қолмоғинга қандок чидайин?!

Сўнг сўзни қайтарди тушиб жик терга:

Энажон,

не учун...

тегмадинг...

эрга?!.»

Ў, жигарларим-а, ўзи бу дунё ўйласанг, ўтириб ўйлай-
диган, тўрт томонидан бўйлайдиган дунё экан. Аммо,
манави ҳолда мениям ўйим битмай, ким ҳақлигига кўзим
етмай қолди-ку. Кўпдан кўп гап, кўп ақл чиқади. Шуни
ўйлаб, бу бовурларимнинг ҳаётини, қандай бўлса шун-
дайича, сизга айтиб беришни маъқул топдим.

20 июль, 1984.

БАХШИНИНГ ТҶЙДАГИ КУРАШДА АЙТТАНЛАРИ

Маматқул бахши бир тўйда дўмбирасини четга қўйиб,
полвонларга жони ийиб, мункиганни елкаси қорда, зап
одатларимиз бор-да, деб кураш томоша қилаётган эди.
Давра бошининг кўзи бахшига тушиб қолиб тавозе билан
илтимос қилди: «Маматқулбой, мен полвонларни шайла-
гунимча ўзингиз халойиққа бир нарса айтиб тулинг».
Бундай тасодиф таклифни кутмаган Маматқул бахши бир
зум жим қолди. Аммо лаҳза ўтмай халққа ўз дардини
тўкиб солди. Ў, жигарларим-а, ҳар кимниям тўйдаи,
азадами одамларга айтадиган гапи бўлсин экан-да...

Кураш дегани ўзи нима,
Асов денгизда талош кема.
Ғарқ бўламан-ов, ғарқ дема,
Зотинг полвонма, курашгин.

Бировни ортидан отганлар,
Бировни ортидан сотганлар,
У шўрлилар-ку ер қаърига
Ғафлат уйқусида ботганлар.
Шуларни боласи болами,
Курашсиз кечса олами?
Кўксига ўт қўйиб турмаса
Бобосининг қасос, алами.
Зотинг полвонма, курашгин.

Сенгачаям танг, торда курашган,
Чирсиллоқ қиш, қорда курашган.
Оёқлари ҳавода саланглаб,
Осилиб дорда, курашган.
Ёнма-ён қалашиб яшаса,
Минғиллаб, талашиб яшаса.
Эл қуймайдими шуни боласи,
Ёв билан ялашиб яшаса —
Зотинг полвонма, курашгин.

Бугунам паст, тўрда курашар,
Бирови қир, ўрда курашар.
Айтган сўз — кескир қиличи билан,
Бирови гўрда курашар.
Дорларда қотганлар курашса,
Гўрларда ётганлар курашса,
Сен курашмасанг ўлим-ку, болам,
Жонидан ўтганлар курашса!
Зотинг полвонма, курашгин.

Кун бўлар, ишк жилпанглайди,
Ой деганинг ерга тенглайди.
«Тақдир», — деб урмай манглайди,
Отинг полвонма, курашгин —
Ёдинг полвонма, курашгин —
Зотинг полвонма, курашгин.

21 июль, 1984.

ҚАСАМ

Қимматчилик, қаҳатчилик йиллари...

Кўзи кўр тақдирга ўт кетсин-а, бўлмаса Ойсулувдай сулув жувон бир каззоб, ўғрига дуч келиб қолармиди.

Тун яримлаб қолди, эрдан дарак йўқ. Йўқ, бирдан оғил тарафда тапир-тупир, шивир-шивир, сигирнинг мўнграши, хирқираши аралаш-қуралаш бўлиб кетди. Кейин узоқ жимлик. Эри ҳадеганда келавермади. Ойсулув ой-куни етиб, шиқирлаб ўтирганидан тўшакдан аранг кўзғалиб оғил тарафга ўтди.

Ўтди-ю, донг қотиб қолди. Оғилнинг ичи оппоқ сут... Уйнинг куйгур эр ўзининг бир хамтовоғи билан бировнинг эндигина бўшанган сигирини ўғирлаб келиб, сўйибди. Гўштини нимталаб, эртага бозорга олиб чиқишга тайёрлаб кўйибди...

Эр чағир кўзларини ўйнатиб бурчакдан бир бўхча олиб хотинига отди.

— Ма, ийнимга иларим йўқ, — деб кулоқни қоқиб қўлимга бердинг, хоҳлаганингча кий. Ўзиям эртага тўйи бўладиган кизди сепидан, тахмонидан тинчитдик.

Ойсулув бўздай оқариб, бор кучини тўплаб бўхчани ховлига улоқтирганини билади, шарақлаб тушган тарсакининг зарбидан деворга бориб урилди-да, илдизидан кўпорилган дарахтдай қулаб, чўзилиб қолди.

Мана бу унинг ўзига келиб эрига айтганлари:

Бўримидинг, тулкимидинг, эрмидинг,
Шўрим қотмаса мен сени дермидим.
Кўзим чиксин, кўрмидим — эй, кўрмидим,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Ҳаром есам; тағин ҳаром кийдирсанг,
Тириклайин ўтга солиб куйдирсанг,
Шулардан сўнг тағин ўзни суйдирсанг,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Аро йўлда ўтирибман мунгланиб,
Кўнглим сезар, ололмасман ўнгланиб,
Ҳаром-хариш, қора ерга тенгланиб,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Сеп – умрлик ўй-армондан йиғилар,
Томчи тердан, томчи қондан йиғилар,
Кўкрагимни ўяр қарғиш, йиғилар,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Аро йўлнинг аёнлари бўйнимда,
Илонлари, чаёнлари бўйнимда,
Ўғирлик – юк, чўянлари бўйнимда,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Ох, умрим-эй, энди унда абад шом,
Болам «ўғри боласи» деб олмас ном,
Увуз сутим эмизмайман, у – ҳаром,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Эр, сен қашқир тўшагига увлаб кир,
Қодир эгам, агар бўлсанг, кўр тадбир,
У қибламни бу қибламга айлантир,
Дунёсида энди тирик юрмайман...

...Эрталаб кун чошгоҳга келиб ёйилиб кетдик, Ойсулув жойидан кўзғолмади. «Боламнинг бундай кундуз ётадиган одати йўқ эди-ку», — деб хавотир олган кекса онаси ундан хабар олгани уйга кирди...

Водариғ, Ойсулув ўзи кўрган ранжу аламлардан хайратлангандай катта-катта кўзлари очиқлигича баданлари музлаб қолган эди...

— Воҳ боле-ем, қирчинидан қиркилиб қуриган, боле-ем, ҳаромнинг касофати урган боле-ем!!! — кампирнинг аччиқ фарёди қишлоқни ларзага солар, Ойсулув эса ўзининг ёмон қасами, у қибласини бу қибласига айланганидан минг бора розидай тинчгина абадият уйқусига кетган эди.

21 июль, 1984.

КЎЗИ БОРЛАР ТЎҒРИ ЙЎЛДАН ЮРМАСА

Тагин ўша қимматчилик, қаҳатчилик йиллари...

Тангриқул бахшининг укаси Ўролбой мурасиси келишмай ўзининг енгилеёқ хотини Қирмизнинг жавобини берди. Янги уйланган хотини Оқбилак тезгина иккиқат

бўлиб, ойпарчадай қиз туғиб берди. Туғим – ўлим билан баробар эмиш. Хотини кийналиб туғиб ётар экан, Ўролбойнинг кўнгли олдинги эчкидай ўйноқлаб юрадиган шўх хотинини тусаб қолди. Кечалари уни олиб келиб қўшни хонада айшу ишрат, ўйин-кулгу қиладиган одат чиқарди.

Ўлар бўлсам Сенгина деб ўлойин,
Сарвдай қоматингни қули бўлойин.
Гулим, тўлдир кучоғимни, қўйнимни,
Чилвир сочинг дори бўлсин бўйнимни.

Эрининг ширакайф, ширали овозда бошлаган ошиқона кўшиғи, Қирмизнинг қикир-қикирлари эшитилмасин деб Оқбилак шўрлик уйининг тирқишларигача беркитиб ўтирадиган бўлди...

Қирмизнинг Ўролбойга елимдай ёпишувининг тагин бир сабаби бор эди. Қахатчилик эмасми, Ўролбой қолхоз омборида ишлар, ишдан қайтишда бир сиким, икки сиким дегандай буғдой ўғирлаб уйига олиб келар ва бундан албатта Қирмизам бенаиб қолмасди.

Бир кеч, Оқбилакнинг ташқарига чикқанидан фойдаланиб, Ўролбой чақалок қизчасини олиб чиқиб Қирмизга кўз-кўз қилди.

«Қирмиз, Қирмиз, кизимни кўр, ўзиям ўлмаса бир киз бўлади-да!».

Қирмизнинг ранги бўздай оқарди. «Шошма, хали менга кизини кўз-кўз қиладиган...».

...Эртаси куни Ўролбойнинг пешонасига «буғдой ўғриси» тамғасини босиб қамокқа олиб кетишди.

Мана, бу сўқир Тангрикул бахшининг ўша кунлардаги чеккан нолаларидан:

Бир отанинг, бир онанинг боласи,
Бири қаззоб, бири дарё ноласи.
Ў, битмас-ей, бу дунёнинг чаласи,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Халол қолар бир чеккада мунғайиб,
Харом ўйнар қулочларин бахт ёйиб.
Харом ўсар яғринлари кенгайиб,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Ини аввал суянчиғинг бўларкан,
Сўнг — оғриғинг, дил санчиғинг бўларкан,
Хатто Сендай кўрга чиқим бўларкан,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Қизни асли осмондаги ой денглар,
Қайғу юки босса қадди ёй денглар,
Қайғу балчиғида ой ҳам лой денглар,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Кўр кўзимдан ситилиб ғам йиғлайди,
Толеимда ёнмаган шам йиғлайди,
Аёл, гўдак, бани одам йиғлайди,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

21 июль, 1984.

ҚУШ ТИЛИГА ЁВУҚ КЕЛСА ҚУШ ТИЛИ

*Азбархўжа карвонбоши айтди:
«Эй дўстим, ҳамроҳинг аёл экан-ку,
аёлни жўрам йўқ деса ҳам бўлади.
Шуйтиб айтмаган экансан-да».*

«Кунтуғмиш» достонидан

Сўз экилган элнинг дала-тузига,
Ҳар ким танлар маъқулини ўзига,
Кўзим тушиб манов сарбон сўзига,
Ич-ичимдан таҳқирланган ор келди.

Тўраларга шойи-кўрпа тўшайлик,
Тўраларга дарё ёйиқ, кун ёйиқ,
Айтинг, айтинг, қулли ўтган машойих,
Нечук аёл юрар йўли қор келди.

Асли эркак, аёл бирдай йўл излар,
Дониш ақл, уддабуррон қўл излар,
Айтинг, айтинг, қулли ўтган азизлар,
Нечук аёл кўнгли доим зор келди.

Баланд тоғлар билмас ором, билмас хоб,
Пинҳон-пинҳон тўкаверар кўздан об,

Нечун Одам Атони деб бўлган соб,
Момо Ҳавога бу дунё тор келди.

Азбархўжа туғилмаган онадан,
Балки уни топгандирлар ёнадан,
«Она» дер-ку дард ўтганда жонидан,
Нечук аёл шу номардга хор келди.

Майса қоплар қир, қиялар устини,
Қуш тилига ёвуқ келса қуш тили.
Биттага ҳам кўпайтмасин пуштини,
Шунинг ўзи Азбар учун дор келди.

24 июль, 1984.

ЙЎҚЛОВ

Ўртоғим Ҳалима Ҳасанованинг хотирасига

Ой деса дегулик Ойхуморнинг сулувлигини таърифи етти иқлимга кетган эди. Аммо кексайиб қолган онаси уни ўзи айтган одамга бермади. Беролмади. Шу сабабми, бошқами, қиз овлоқ пайт топиб ўзини осди. Нима иш биландир оғилга кирган укасининг кўзи унинг саланглаб турган оёқларига тушди. Қиёмат кўпти. Мана, бу Ойхуморни онасининг ўз қизи жасади устида бетини қон жўшатиб айтганлари:

Жоним болам, кўзи чарос, қоши ўк,
Дарё сочин киркта қилиб ўрардим.
Шуни ўзим тукқанманми ёки йўк,
Бир ишониб, бир ишонмай юрардим.
Тукқанимам энди ёлғон шўрлиман,
Ўтда қолган, онгда қолган шўрлиман,

Кийикмиди хуркак-хуркак қароши,
Хуркиб кетиб сиртмоқларга илинди.
Гангитдими мингни келиб сўроши,
Мингиниям суймаслиги билинди.
Қирқин қизга сардор бўлган, воҳ боле-ем,
Талош, бардор-бардор бўлган, воҳ боле-ем.

Минг бўз бола, тенгларини тенг кўрмай,
Кўзларини парда тўсган, болам-ов.
Уйинг қуйгур раис сенга тенгқурма,
Қизи билан ўйнаб-ўсган, болам-ов.
Раис ана, болалари қўйнида,
Икки қўлим энди унинг бўйнида!

Кўйлак кийдим, тутунлардан қорайди,
Қора бўлди гулдай болам ёзуғи.
Энди менинг қунимга ким ярайди,
Болам бўлди бир қашкирнинг озиғи.
Ордан ўлим авло, — деган, вох боле-ем,
Гўдаклигин қашқир еган, вох боле-ем!

Тирилтириб бермасин-чи, қўяман*,
Энди ишим бу юртлардан кўч бўлар.
Сиртлон бўлиб менам кўзин ўяман,
Энди онанг она эмас, ўч бўлар.
Аммо бундан бўлса бир наф, болам-ов,
Яшатардим уни «увлаб» болам-ов...

— Бу кунингдан бешбаттар бўл!

Йиғи-сиғи, қий-чув бир зум тўхтади. Эшикдан раиснинг хотини шаллақилик қилиб кириб келаётган эди.

— Бечора эримни ёмонотлиғ қилгунча суюкоёқ қизингни тийиб ол эди, қаришакшак!

Олазарак бўлиб раисни қидираётган оломон унинг хотини устига ёпирилди...

Эшитишимча, ўша кундан бери раиснинг хотини тўшак тортиб ётиб қолганмиш. Раис ҳам у атрофлардан кетибди. Таажжубли жойи шундаки, у хизмат пиллапоясида юқорилабди. Чекка бир районда совхоз директори бўлиб ишлаётганмиш...

24 июль, 1984.

* қўяман — қўяманми маъносида.

Ҳалыма Худойбердиева

Йўлдадирман

Инажулар
китобидан

* * *

Кўкламларни суйиб ўтдикми, ёраб?!
Саратондан куйиб ўтдикми ёраб?
Бир изгирин келар устухонгача
Совук мавсумларга етдикми ёраб?!

* * *

Ишим — кўкартмоқдир, хут — менинг дўстим.
Эскиман, Масжид-у, бут — менинг дўстим.
Қанча оёқости қилинган билан
Поймол бўлмайдиган ўт менинг дўстим.

* * *

Дунё — шу. Битиролмаймиз биз ҳам кам-кўстни,
Бир мағз йўқотиб йиғлама. Ўпма бир пўстни,
Менга йиғла, мен кўтариб юрибман, ахир
Кўкрагимда қанча-қанча бедарак дўстни.

* * *

Бир хислат бор. Миноралар шан, голиб турар,
Дарахтлар келинчаклардай уёлиб турар.
Бухорога бало кирмас. Ҳар қарич ерга
Накшбанддай Балогардон дам солиб турар.

* * *

Кўклам ҳам гоҳ алдар, гўр, боли йўқдир,
Алдашга ёздайин дажжולי йўқдир.
Куздан бир амаллаб алданмай ўтсам
Қишнинг алдашгаям мажולי йўқдир.

* * *

Дунё ғофил, ундан кўп иш ўтмоқда,
Кимдан кўклам, кимдан қор, қиш ўтмоқда.
Қарқара найлигин ўзи ҳам билмай
Гуркираган не-не камиш ўтмоқда.

* * *

Сиз десам тилимга қанд, бол келармиш,
Хизматимга қуёш, шам лол келармиш,
Сочингиз бўйидан юборгайсиз, ёр,
Сиз соридан бизга шамол келармиш.

* * *

Бир бағри бутунга ҳам харидор бор.
Дил, ярим, тутунга ҳам харидор бор,
Сен бир кучок гулсан, кўксингни кўтар,
Бир кучок ўтинга ҳам харидор бор.

* * *

Сенсиз ҳам дунёни, дўстим, кўрамен,
Фақат мағзин эмас, пўстин кўрамен.
Сенсиз бу дунёни кўрганим курсин,
Сенсиз уни остин-устин кўрамен.

* * *

Гарчанд кўзимни кўзлаб бало, хато ўтирар,
Гирдимга йўлай олмас, чангга бота ўтирар,
Менга бало тегмайди, чунки гирдимни зирхлаб,
Яссавий пир, Нақшбанд, Занги ота ўтирар.

* * *

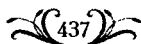
Бул япроқлар титраган жонимдир менинг,
Ичим — ёнар вулкон, сиртим жимдир менинг.
Бир китобим — қувонч қўнган қўрғонлару
Бир китобим — оху фиғонимдир менинг.

* * *

Дунё — бир кам. Қадди шамшод етмайди,
Кам-кам етади-ю, бот-бот етмайди.
Яхшики, келмаймиз. Қайта келсак ҳам,
Бизга майдон етмас, ё от етмайди.

* * *

Ай одам боласи, бахту тахт унга,
У нени хоҳлайдур, ҳамма вақт унга.

Ўртада нелардур нася бўлар-у,
Бошда бешик, охир тобут нақд унга.

* * *

Отди кўкка, урди ерга, менга кифоя,
Шукур, минг шукур тақдирга, менга кифоя.
Қалдирғочнинг уясича битта кулба-ю
Сизнинг билан бўлсам бирга, менга кифоя.

* * *

Муҳтожларга карам қил, ош бергин. Худойим,
Кўзим саҳро, бир томчи ёш бергин, Худойим.
Мудом эгик бошимизни қиличлар кесди,
Энди элга эгилмас бош бергин, Худойим.

* * *

На хижолат тортдинг, на-да уёлдинг,
Берар қўл йўк, Сен-да тунадинг, олдинг.
Жой қуриганмиди, йўлингни, Дунё,
Менинг юрагимнинг устидан солдинг.

* * *

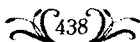
Айтдим. Энди дунё дардин айш иси айтсин,
Боболарнинг ўнгиб кетган дўпписи айтсин,
Чинларини чайнаб айтсин алдамчилари,
Динларини Қуръон билмас сўфиси айтсин.

* * *

Гарчанд хар базмга етиб бораман
Зохиран шоҳ, ботин етим бораман.
Карбало даштида каззобларга дуч,
Таланган карвондай кетиб бораман.

* * *

Дунё қиё боқмас. Солланиб ўтсанг,
Унга фарқсиз ким сен, арслонми, итсан.
«Арслоним эди», — деб йиғлар гар дунё
Эртага саҳрода бенишон йитсанг.

* * *

Кетмоқ ғамин кўрдим хорғин бияда,
Гуллаш хабари бор қирда, қияда.
Ҳар лахза беҳадик гурқираб ён, дўст,
Ўчмоқ хатари бор ҳар сонияда.

* * *

Оллоҳни жоним дема, сен жон қўймагунигча,
Ҳақ йўлида ўзингни қурбон қўймагунигча.
Илму амолнинг бир пул, ёнишларнинг тўзғин кул,
То ёстиғинг остига Қуръон қўймагунигча.

* * *

Борарканман хайрат, хайронлигимча,
Борарканман жуфтсиз жайронлигимча,
Ободлиғ — сен, сен келмасанг мабодо
Кетгайман то абад вайронлигимча.

* * *

Мен оҳ урсам гуллар оҳин унутгай,
Бор куйганлар куйган чоғин унутгай.
Мен йиғласам, ишқ доғимдан сўз очсам,
Бор Лайли-ю, Кумуш доғин унутгай!

* * *

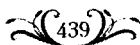
Бу дунёда айрилмоқ янги эмас,
Кўнгилдаги қолган доғ янги эмас.
Севилган гул, сирларингни сочмагил,
Бу дунёда севмоқ ҳам мангу эмас.

* * *

Осмонларнинг мохи қолар сояда,
Ишкнинг борки роҳи қолар сояда,
Мен оҳ урсам алангамдан, ўтимдан,
Кумушнинг ҳам оҳи қолар сояда.

* * *

Айланиб кирга-ю ўрга боргайсан,
Ёйланиб зарга-ю зўрга боргайсан.

Охир тўғри йўлни топарсан бешак,
Охир тўғри йўлдан гўрга боргайсан.

* * *

Одамлар хоҳ кирдир, хоҳи баланд тоғ,
Фирром дунё, фикринг оғу ичирмоқ.
Чироклар-ку не азобдан ёнарлар,
Сенинг ишинг ўчирмоқдир, ўчирмоқ.

* * *

Кетган кетгай қолганларни яролаб,
О, буюк ишк, бор инкорни қилур даф.
Қиз қабрида қизғалдоқ очилармиш
Йигит ўтса қабрларни оролаб.

* * *

Тирик, ўлик, фидо билан биргаман,
Тирилтирар нидо билан биргаман.
Менинг ёрим бўлолмайди ёлғизлик,
Мен ҳамиша Худо билан биргаман.

* * *

Озорли ёрга сўз айтсам,
Сўз йиғлади.
Хижрон дарёсида синмас
Муз йиғлади.
Жафосидан тилим-тилим
Бўларкан дил.
Тилинган жойга туз сепсам
Туз йиғлади.

* * *

Мен ошкор деб ушлаганим сир чиқмасайди,
Орқасидан хийлаю тадбир чиқмасайди.
Оллох, Оллох, ёзуғимни ёриштир Ўзинг,
Маним пир деб топинганим кир чиқмасайди.

* * *

Дунёнинг хуш гулларини зўр олиб кетди,
Кўзи борни масхаралаб, кўр олиб кетди.
Бу дунёда зўрлардан зўр ҳамиша чиққан —
Зўр чикди-ю не зўрларни гўр олиб кетди.

* * *

Қамишдай эгилган — ўзим. Тик тарз — мен ўзим,
Ўз-ўзимга ўқиб тургувчи дарс — мен ўзим.
Ҳар довонда минг ўқ еган кўксим қонталаш —
Ўкириб йўл босаётган йўлбарс мен ўзим.

* * *

Она даштим, қадим хаёлкаш, ўзинг келгин,
Агар мендан кетган бўлса шашт, ўзинг келгин.
Ҳамон ўша даштдан келган саҳройидирман,
Сени йўқлаб боролмасам, дашт, ўзинг келгин.

* * *

Қиз ботирни чорлаб ўлан тўқисин,
Ишқи билан куйсин, нолон тўқисин.
Эр қизни олса-ю, юртини бузса,
Қиз сочидан қирқта илон тўқисин.

* * *

Қўйнимга гул солган болу пар дунё,
Шавқини мўл солган сийму зар дунё,
Қаддимни кўтариб улгурмасимдан
Устимдан йўл солган қари, фар дунё.

* * *

Тиклан, тиклан-у, тўкилмоқ томон кетмагил,
Бу боғларнинг кўрки бўл, бўл омон, кетмагил.
Эй азиз дўст, гарчанд маним рангим зард бўлди,
Тилагим бул, Сенинг рангинг сомон кетмагил.

* * *

Майли, байрам бўлғай, майли хун бўлғай,
Кўрганим Сиз билан кўрган кун бўлғай.
Биламан, мен Сиздан бир лаҳза кетсам
Хаётим остину устун бўлғай.

* * *

Ким доврўғли, кимлар жим келиб кетди,
Ёпиниб ётибди чим, келиб кетди.
Кеча «Дунёга сиз устунсиз» деган
Бугун талмовсирар: «Ким келиб кетди?»

* * *

Бокараммиз ё бекараммиз,
Бир кун келиб ўчғучи шаммиз.
Шул кунгача ишққа шоҳмиз биз,
Шул кунгача ишққа қараммиз.

* * *

Зинҳор-базинҳор демадим: бойроқни кўтар,
Кўтаролсанг елка тут-да, тик тоғни кўтар.
Сенга эргашган оломон халққа айланса,
Кўксингдан узиб ўз дилингни — байроқни кўтар.

* * *

Дунёсига қилма хайру хўш, бузилмайди,
Айникса ўзингни қўйма бўш, бузилмайди.
Мен кўксим ярасига туз сепганим сепган,
Хар ҳолда туз сепиб турсанг гўшт бузилмайди.

* * *

Гулистонда гоҳ гул, гоҳо хумой ортиқча,
Гўристонда на юлдузу, на ой ортиқча.
Бориб тургин қабристонга, кўникиб тургин,
Йўкса ўлар чоғда бўлар дод-вой ортиқча.

* * *

Сенга «ишонма» дейдилар, инкор этаман,
Шундай севдим, бегумон-у, бекин, бетаъма.
Сен — жон ахир, жондан кечиб яшаб бўлурми,
Жондан кечсам куруқ вужуд, лошни нетаман.

* * *

Муҳаммад Юсуф кетди. Бахт ёртимикин,
Ёки ўлим қизлардан қутқордимикин?
Муҳаммаджон деса жонин берар қизлар,
Мозорининг бошига бир бордимикин?!

* * *

Толе мени ғамга ҳамон еткурди,
Ўт, сувга отди, ҳар томон еткурди.
Ногоҳ сени кўрдим... қолган дунё пуч
Шукур, дийдорингга омон еткурди.

* * *

Бир-бирингиз товус, ёнар пат деб ушлангиз,
Дунё нася. Сен бир ўзинг нақд деб ушлангиз.
Суйинг, аммо босиб юкдай ўтириб олманг,
Келган, аммо кетмоғи бор тахт деб ушлангиз.

* * *

Ўтдиргану, ютканимиз нимага арзир,
Ўтмагану, ўтканимиз нимага арзир?
«Бошин олиб бир сориға» кетганда Бобур,
Сен-у, бизнинг кетканимиз нимага арзир?!

* * *

Ишқ эдим, гумон мен, гунг, лол мен энди,
Ҳайратмас, даъватмас, савол, мен энди.
Энди дум тутқазмас балиқдирман мен,
Этагин ушлатмас шамол, мен энди...

* * *

Берсак бутун бор тақдирни, шонни берайлик,
Не тақдир, ҳар тирик нафас, онни берайлик.
Биз деб яшайдиганлар-ку, яшайверади,
Биз бизни деб ўларларга жонни берайлик.

* * *

Парво қилма, кўшқ, аркми ё ёриқ дувол, сен,
Ҳар нечук унутма, эски чорифинг ол, сен.
Дунё шошиб Сени кўкка кўтаради-ю
Ҳаял ўтмай, ерга урар, пастда увол, сен.

* * *

Оллохим, даргоҳингга кеч қирганларни кечир,
Покланмай кўнглида кин, ўч қирганларни кечир.
Қурбон бермасдан туриб, қуръонталаб зотларни,
Дард чекмасдан дармон деб қичқирганларни кечир.

* * *

Кетаётган қарвонларга бефарқ бокманг, вой бордур,
Ох, уларда кетаётган қуёш бордур, ой бордур.
Бизам бунда мангу эмас. Бир кун келар, кетажак
Қарвонларда Сиз-бизга ҳам ажратилган жой бордур.

* * *

Биродар, суриштириб, ичим қайта ёндирма,
Даҳри-дунда тентиган бир юраги кондирман.
Асли йўлсиз дунёда йўл топаман, — деб халак,
Йўлин йўқотган одам, адашган карвондирман.

* * *

Узлатми ё қарқарали шондадир,
Маним руҳим то абад майдондадир,
Тинди дема, жанг, жиҳодлардан кетсам,
Мендаги бу сарбадорлик қондадир.

* * *

Мақсад сари мардона бор, йўлинг гулми, кул бўлди,
Сиринг берма, ичинг бутми, ё тамом чил-чил бўлди.
Қай йўллардан борарингни ҳар инсу жинсга айтма,
Машваратни бир оллоҳнинг ўзи билан қил, бўлди.

* * *

Ўтмас пичоқ балки ўтқир тиф бўлгай,
Бу чўп балки абад синмас мих бўлгай.
Бугун сен қақшатган бола ҳам балки
Бир кун келиб шайхул-машойих бўлгай.

* * *

Бугун шод бўлсам-да, бўлсам-да комрон,
Қўл ёкамда, тавба тилимда ҳар он.
Чунки мени ғамдан тўсган бу девор,
Қачон қуламоғи Оллоҳга аён.

* * *

Тирик жонлар бир-бирига қув бўлди,
Ким ўзарга чопа-чопа сув бўлди.

«Биз ҳам чоғиб келдик. Сиз ҳам келурсиз»,
Қабристондан келган садо шу бўлди.

* * *

Дилни чиркин хою хаслардан бўшат,
Ҳаром дўсту, ҳаром дастлардан бўшат.
Паст-нокаслар ўраб борар гирдобдай
Юксал, узил, ўзни пастлардан бўшат!

* * *

Ох, одам-а, еру кўкни ўйиб Сен —
Олибсан сен, ола-ола бойибсан.
Фақат кўнгил, оллоҳ яшар жойингни
Нафсга, наҳсга, насга бериб кўйибсан.

* * *

Дунё — сирдир. Қани бир не билолсам,
Гуноҳ — юқдир, қани олдга жилолсам.
Оллоҳ шундай қудрат берса, бир умр —
Бомдод намозини давом қилолсам.

* * *

Ер асли одамга ризқ эканига не дейсан,
«Бор бойлигим — одамга» — деганига не дейсан?
Бугдой-бошоқ ўстириб тўйдирган одамини
Бир кун келиб ер ўзи еганига не дейсан?

* * *

Гоҳ чароғон кулгу, гоҳо ғам-оқдирман мен —
Гунгмен, гарчанд кўп гапларга гувоҳдирман мен.
Кўп ишонманг, сиртимдаги қуруқлигимга,
Кўзёш денгизини шимган қумлоқдирман мен.

* * *

Оллоҳ, мен ҳеч ким, бир саргардон қулман,
Узмагин, титраниб турган бир қилман.
Бобуршоҳ излаган ғамгусорларни
Қон йиғлаб излаган битта ғофилман.

* * *

Сехру сабоғимиз устидан юринг,
Доғ ўлдик. Доғимиз устидан юринг.
Чорланг. Биз борайлик. Ё ўзингиз келиб
Қошу қабоғимиз устидан юринг.

* * *

Учар экан биз ўйлабмиз шаън ҳаёт сари,
Билмабмиз таназул экан, экан дод сари,
Шу бўлса гар уча-уча келган жойимиз,
Энди Тулпор секин-секин юр мурод сари.

* * *

Бу умр — ўтар кўчадир. Ғофил ётма, туриб ўт,
Ётганлар бор, ҳолин сўра, кулбасига кириб ўт.
Бу кўча — байрам кўчадир, дўст-душман орасидан
Зийнатланиб, зеболаниб қушдай енгил юриб ўт.

* * *

Берсанг мени бу дунёга гул қилиб берсанг,
Орифларнинг оёғида кул қилиб берсанг,
Хизматига бўйин бериб, гуллаб ўткаймен,
«Оллоҳ» деган битта шоҳга кул қилиб берсанг.

* * *

Қаттол дунё, меҳмонларинг қайга бошлайсан,
Муз, сувларда чўқдирасан, ўтга ташлайсан.
Уч-тўрт кунлик меҳмонларин хафа қилар ким,
Сен не учун бандаларинг кўзин ёшлайсан.

* * *

Аввал ўзинг кўнглим билан тарона туздинг,
Кўнглимнинг хуш сойларида окқушдай суздинг.
Сўнг, сен кетдинг...сойларда мен қолдим танҳо — ток,
Оҳ, умидинг узилсин-а, умидим уздинг!

* * *

Чумолижон, менинг хомуш ҳолимдан кулма,
Ҳам дардинг бер, кўтаргум, — деб гудозлик қилма.
Минг дардим бор, бирин айтсам арслон чўқади,
Сен айланиб ўтавергин, қўй, Сен янчилма.

* * *

Хатто қушлар ерда жуфтлашиб донлар,
Жуфтсиз қушни ер тортади, ёронлар.
Сизга тўзим, фақат тўзим оллоҳдан,
Жуфтларини ерга берган инсонлар.

* * *

Гарчанд юксаклик завқидан мастлаб учамиз,
Арш тортсаям, бизлар ерлаб, хаслаб учамиз.
Кўкка кетган бори қушлар ўкка учсалар,
Қушжон, энди юксалмаймиз, пастлаб учамиз.

* * *

Биров гўдак, бировлар ит бокиб боради,
Бировга гул, бировга кул ёғиб боради.
Бу бенаво дунёсидан наво тиланиб,
Мендек бир адашган дарё оқиб боради.

* * *

Бу дунёда менинг каби ғамдан барпо йўқ,
Тоғдай ғамин тил учига чиқармас тоғ йўқ.
Хеч ким мендек ўз кўз ёшин селида оқмас,
Ерда мендек гуррос солиб йиғлар дарё йўқ.

* * *

М. Б.га

Демасман, ҳар шовқин, ҳар шувга боргил,
Борганда кўнгилнинг аршига боргил,
Қалдирғоч, соянда сояласин ёр,
Мен учун бир марта Қаршига боргил.

* * *

Узоқ кетма, майли тоғ ё тош, қирлар олди,
Айникса қор, айникса сел, тошқинлар олди,
Бир лаҳзага сурувдан мен йироқ кетгандим,
Сурув бошлар кўчқоримни қашқирлар олди.

* * *

Сиз истамаганлар Сиз томон юрса, кечиринг,
Сиз деганда «Тугатдим. Тамом», юрса, кечиринг.
Эй ўрмон қашқирлари, ғашингизни келтириб
Ерда қурбсиз чумоли ҳам омон юрса, кечиринг.

* * *

Мени кўкда куйган ой тушунади,
Ўқи хато кетган ёй тушунади.
Учарлар дилимнинг учин ҳам кўрмас,
Холимни холига вой тушунади.

* * *

Уй бузилган, аммо ҳамон унга элтар из,
Хамон сирдош, унга кўнгил ёраверамиз.
Бузилган боғ тепасидан кетолмайди куш,
Биз бузилган каъбамизга бораверамиз.

* * *

Бугун гумон менга сингиллик айлар,
Бош устимда ҳижрон соясин тайлар.
Номалари нола қилмас, йўқламас,
Бизни ёри азиз унутгандайлар!

* * *

Болажоним!
Йўлга чиқсам, йўлим келади,
Сув сўрасам гуррос дарё, селим келади.
Элга кирган кунинг менга байрам келар-у,
Элдан чиққан кунинг менга ўлим келади!

* * *

Кўкармоқ — не, билмасдим бу зумгача,
Кўклар кетди майса қиёғимгача,
Боштин-оёқ суйиб, разм солди ёр,
Гуллар кетди боштин-оёғимгача.

* * *

Шеърни мендек ёдламоқчи бўласан, эй дўст,
Қайга борсам отланмоқчи бўласан, эй дўст,
Менга теккан қамчин сенга нотаниш, ахир,
Нечун мендек додламоқчи бўласан, эй дўст!

* * *

Хаёт, фирром хаёт, ўч, охларида,
Махкам қучиб иссиқ қучоқларида
Хамон мени алдар «ҳақ пиширгум», деб
Ёлғон пишаётган ўчоқларида.

* * *

Йиғла, аввал ўзинг учун йиғлагил, эй дўст,
Раҳм қилма, ўз кўксингни тиелагил, эй дўст,
Токи бир кеч рангинг ўнгиб, қуруқ далангда
Пушаймонлиғ хосилини йиғмагил, эй дўст!

* * *

Иситгин, музлатма, қорга айланма,
Жон бахш эт, жон олар сорга айланма.
Осилсанг, дорида осилиб кет-у,
Бу дунёда муртад дорга айланма.

* * *

Бу дунёга келган бор-ки шошгай, энтиккай,
Не тоғларда қарқарали чодирлар тиккай.
Келган бор-ки юриб, учиб бир кун охири
Пушаймонлиғ дарасининг устидан чиққай.

* * *

Нон сўраганларга тош тутган дунё,
Жаранг, садоларни жим ютган дунё,
Эрта шеъримизни ёд олажак, ёд,
Бугун боримизни унутган дунё.

* * *

Ўйлагандим, кўр дунёнинг лойига ботдим,
Йўқ лой эмас, қуёшига, ойига ботдим,
Ўзим сездим, ғарибига богганим йўқ ҳеч,
Мен дунёнинг каззоби-ю бойига ботдим.

* * *

Осмоннинг тўлин оғи куйганлар орасида,
Бехато ургай ёғи куйганлар орасида,
Зохири чарақласа, ишонманг, ботинида
Халиманинг ҳам жойи куйганлар орасида.

* * *

Қай кўкларни мўлжаллаб эсдинг,
Қандай жону жаҳд билан ўсдинг,
Боши бахтга етай деганда
Оёғидан чопилган дўстим!

* * *

Кетдим. Қолди тенгу тўшим, кетдим мен,
Фосиқларга тушгач ишим, кетдим мен.
Инжу эдим. Лой чаплашиб сотдилар,
Бу бозорда нархим тушиб, кетдим мен.

* * *

Кимни-ки иситди кўнглим ўтлари
Шу шаънимни арзон сотди, ўтлади.
Бугун остонамга бурилмай ўтар
Кеча кўзим ёғин еган итларим.

* * *

Бир нозик таъб эдик, таъбимиз куйди,
Тупроғимиз куйди, обимиз куйди.
Куйганлар ўтини ўчирмоқчийдик,
Ўзимизнинг хар сўз, бобимиз куйди.

* * *

Мен бир эдим. Қодир оллоҳ минг қилди,
Ўзи кураш майдонларим кенг қилди.
Қилич-қалқон бериб, руҳим кўзғотиб
Жанггоҳдаги лашкар билан тенг қилди.

* * *

Алданма. Саробдир жимирлаб ётган,
Савдогар дунё — бу, лойларга ботган,
Қора терга тушиб, лунжлари шишиб,
Яштини ёмонга сотгани сотган.

* * *

Қайга кетди бизни суйган қуёшлар, ойлар,
Қуриб қолмадими бизни оқизган сойлар?
Худовандим, дўстларимнинг бошин омон қил,
Қуламасин улар қўнган карвонсаройлар.

* * *

Бу дунё — шу: Сезиб-сезмай терс-тубан ишлар қилгай,
Тўлиб тоша бошладими, у жом албат тўкилгай.
Тўкилмагин, бошга чиқиб бугун хўрласа Дунё,
Эртангги кун, иншооллох, у оёққа йиқилгай.

* * *

га...

Сизлар шодлиғ, мен эса дод ҳақида айтаман,
Маст-аласт давралардан ёт ҳақида айтаман.
Суринган от ҳақида бўлар менинг айтарим,
Пистирмадан отилган от ҳақида айтаман.

* * *

Ўлиб-ўлиб кўрганлар осонликча ўлмайди,
Бу ўлиб кўрганларнинг тошга ўйилгай қайди.
Билмам бу шуур қайдан қонимга сингиб кетган,
Оёқостга тушмаган кўкка кўтарилмайди!

* * *

Гарчанд ер юзининг қора-оқимиз,
Гарчанд ганж-гувала томи, тоқимиз,
Гўзал дунёларга бошлар йўл асли
Сизнинг билан маним иттифоқимиз.

* * *

На қувонч, на қайғу текинга тушди,
Бор ғусса, бор алам чеқимга тушди.
Менда ғам, унда ғам, айтгил, оллоҳим,
Ўзи «бахтли» деган чек кимга тушди?

* * *

Қийналиб еб-ичаётган дўстдан хабар ол,
Қайтмас бўлиб учаётган дўстдан хабар ол,
Сен-у, биздан сал олдинроқ йўлга отланган —
Чин дунёга кўчаётган дўстдан хабар ол.

* * *

Ҳамон кўзим ёндиран зар, не дейман,
Ҳамон кўнглим гулга ўхшар, не дейман,
Оғир жилар гуноҳларим кемаси,
Қодир оллох, тонг-ла маҳшар не дейман?!

* * *

Бир орзум бор, йўқдир бошқа илинж, ғам,
Оллоҳ берармикан шуни сўрасам,
Эгнимга бир ҳикмат, бир либос берса,
Бошимга ҳикматдан рўмол ўрасам.

* * *

Намозгарим ўтмай туриб, шом олдим, ёраб,
Қўлга афсус-надоматдан жом олдим, ёраб,
Харчанд яхшилик истадим улусқа, аммо
Ўзим ёмонотлиғ бўлиб ном олдим, ёраб.

* * *

Гуркираб яшаркан бой мен-у, бий мен,
Демак бийлик келган, кетгандир иймон.
Бир умр дўзахда яшаганимни —
Сўнг лаҳзада англаб қолган осиймен.

* * *

Ташқарида ёз боши. Базми илиқ бошланган
Тўй тунларин ёритар ёнар пилик бошланган.
Ичкарида, кўнгилда ғам узра ғам, изғирин,
Нам узра нам. Тойдирар лойгарчилик бошланган.

* * *

Бошоқлар тўлишди. Тўздирма эгам,
Ҳалокат базмини туздирма, эгам.
Нимани узсанг уз, нени қирксанг, қирк,
Онамнинг умрини уздирма, эгам.

* * *

Ёраб, одам ўзин ўярмикан тинч,
Шундай ўз қонига тўярмикан тинч.
Шунча кўп иш кўрдим, бу кўрганларим
Мени қабргача қўярмикан тинч?!

* * *

Борлик, — деб югурдик биз омон-омон,
Қора терга тушиб чопамиз ҳамон.
Англамай чопамиз, тўрт томон йўқлик,
Ҳар босилган қадам йўқликка томон.

* * *

Ўйламанг, бозорда хумо ё сор йўқ,
Олиб сотарларда ҳар не бор, ор йўқ.
Ўмариб кетарди агар бўлганда,
Яхши-ки, иймонни сотар бозор йўқ.

* * *

Базм сўнги. Сўнг хатлар яқинлашмоқда,
Сўнги шавк, шиддатлар яқинлашмоқда.
Эй дўсти азизлар, жипслашиб келинг,
Таркалар муддатлар яқинлашмоқда.

* * *

Умр ўтди. Терс туядай тўлғаб бошингиз,
Қора сочга қорлар ёғди. Энди шошингиз,
Биродарлар! Кетар жарлар яқинлаб қолди,
Ҳеч йўқса жар ёқасида қучоқлашингиз!

* * *

Дил ярим, дин ярим, холимизга вой,
Холимизга қуёш қуяр, қуяр ой.
Расулulloҳ қушдай қўнган жойнамоз
Биздек осийларга берармикан жой?!

* * *

Қўзғол, аммо жонга келмай қўзғолма,
Бедард, беймонга келмай қўзғолма.
Жунун, ишққа ишғол бўлмасдан туриб,
Оғриқ устухонга келмай, қўзғолма!

* * *

Сўнги оним келса...оғочу дорим
Тайёр турса. Учса энг сўнги зорим,
— Сўнги бор кўрсат, — деб Сени сўрасам,
Ноумид килмасми парвардигорим?!

* * *

Мангу тунмас. Офтоб — бир онлиғ бўлсам,
Армоним йўқ. Хароб ё шонлиғ бўлсам.
Ҳазрат Румийдай бир жон дўст топсайдим,
Майли, унга Шамсдай қурбонлиғ бўлсам.

* * *

Қишда кетсин. Қайғунгизни осинг дорларга,
Йўқлар ўтди. Борингизни тутинг борларга.
Қатори беҳато лашкар янглиғ кирайлик,
Бул кун пушти байроқдорлар, ўрикзорларга.

* * *

Осмон бўлдим. Гарчанд тупроқ, гилга айландим,
Кулон бўлдим. Гарчанд тўздим, қилга айландим.
Қалам менга бир-икки кун хизмат қилди-ю,
Мен қалам берганга содиқ қулга айландим.

* * *

Қўрқаман. Ох, руҳсиз тандай бораман,
Тикман-у, гоҳ эгик шаъндай бораман.
Амалларин адо қилолмадим-ку,
Худонинг олдиға қандай бораман?

* * *

Не савдолар кечар жуфтлиғ деган юрда,
Шунчалар қийинми бирга ёнмоқ ўтда?
Какликлардай бирга-ку ҳеч ўлолмаслар,
Қилолмаслар бирга яшашни ҳам уdda.

* * *

Хоҳ юпунмиз, хоҳ зийнатли товус паримиз,
Бир кун касодга учрайди бозорларимиз.
Хоҳ иста, хоҳ истамагил, борар жой битта,
Бир кун келиб сирлашади мозорларимиз.

* * *

Кўнглим бостирмай чанг, тўхтамай кетдим,
Бошим бостирмай санг, тўхтамай қўнгандим.
Қай маконга қўнсам, Сен деб қўнгандим,
Шундан — Сен йўқ эрсанг, тўхтамай кетдим.

* * *

Чарх урфин кўр, бировни тож қилар, во дариф,
Бошқасини қарам, муҳтож қилар, во дариф,
Очлар, тўқлар не азобда қурганларини
Ўлим келиб талон-тарож қилар, во дариф.

* * *

Билмам, қай кун зеру забар томонга жилдим,
Аммо зеру забар йўлда қоларкан, билдим.
Кийдим, ечдим... аммо ечмас бўлиб охири
Қаландарлик хирқасини эгнимга илдим.

* * *

«Кимларинг бор?» — менга бу савол, гап ботибди,
Уруғларим — бор туркийлар, илдиз отибди.
Бош панохим, беш гўдагим бор, тагин онам —
Боёвутнинг мозорида ухлаб ётибди.

* * *

Халқ онгини босмасин кул энди, худойим,
Минг таважжух, минг таваккул энди, худойим.
Боболар гоҳ Улугбекдай ўз кўзин юлди
Болаларни шафқатли қил энди, худойим.

* * *

Мен ёмғирни топгандай хут тополмаяпман,
Бир ўт керак, ундайин ўт тополмаяпман.
Менам гоҳ-гоҳ инжу топиб бўлсам-да комрон
Топгандай Паҳлавон Маҳмуд, тополмаяпман.

* * *

Жавлон уриб ўйнаб қол, танг-тор кунлар келгунча,
Ғаддор овчи кийикка етар кунлар келгунча.
Узангидан оёғинг узилмасин, азиз дўст!
Бир куни ёғоч отда кетар кунлар келгунча.

* * *

Худо ҳаққи, сўз очмагил, ичимда қор турганимда,
Мен — мен эмас, эгилган шаън, эгилган ор турганимда.
Дунё бевафолиғидин шикоятлар айтма, эй дўст,
Айтиб-айтиб йиғламокқа ўзим тайёр турганимда!

* * *

Менинг бору йўғим умидга ўтган,
Фарқлай олмай гоҳо ёлғон, чинни мен,
Ҳар битта кесақдан
Гавҳарлик кутган,
Жавохирлик кутган жинниман.

* * *

Ер сузмагил. Хуш бир онглиғ фурсати етгай,
Қўш хонақо, қўш айвонлиғ фурсати етгай.
Аршга етган куёш хам арш токида қолмас,
Қўкни сузма. Пушаймонлиғ фурсати етгай.

* * *

Бу дунёда ё от, ё ёдимиз чиқар,
Ё сайдимиз ва ё сайёдимиз чиқар.
Ер остида Яссавийлар берган дарсдан
Ер устида бизнинг саводимиз чиқар.

* * *

Билмайман, кетсамми ё юрсам авло,
Билганим — белимни мен сирсам авло.
Сиздан ўзгасига ўзни тутгандан,
Ўзимни тупрокқа топширсам авло.

* * *

Кўклам ёмғирлари қадах, жомларга чиқар,
Келинчаклар излаб ғўра, хомларга чиқар.
Жилғачалар чулдирашиб пастга энар-у,
Қизғалдоқлар қувлашганча томларга чиқар.

* * *

Файб айтарда гулла, иши ўнг бўла бил сен,
Тоғнинг қоялари янглиғ чўнг бўла бил сен.
Аммо бийрон тилни доим эркига қўйма,
Айб айтарда тилингни тий, гунг бўла бил сен.

* * *

Ёрижон, кетма, кетсанг май, ноб биздан кетадир,
Бўш ҳужрадай ҳувиллатиб ўт, об биздан кетадир.
Агарчанд ишқ азалийдир, агарчанд ишқ абадий,
Аммо бизни офтоб этган офтоб биздан кетадир.

* * *

Кимдадир тўн, кимлардадир ох янги,
Кимлар шайху кимлардир гумроҳ янги.
Сизни кутдим, келмадингиз, корайдим,
Тагин менинг кўксимдаги доғ янги.

* * *

Нолам узун, Нола мени суйса керак,
Умрим бўйи у кўксимни ўйса керак.
Менга таъриф керак эрса, тарихчилар
«Бир нолали най» деб ёзиб қўйса керак.

* * *

Эгма, қилич қошни ойда сақлайсан,
Киприкдаги ёшни найда сақлайсан.
Минг битта харсангни бир-бир ағдариб
Кўтарилган бошни қайда сақлайсан?!

* * *

Эй азиз дўст, ўртададир иш, шиоримиз,
Кўз-ла, сўз-ла бир-бирова даво, доримиз.
Ўртада ишқ — жовдираган жайрондир асли,
Бизлар икков шул жайроннинг халоскоримиз.

* * *

Ранжимангиз, сойга, кирга кетгайман,
Шуурга кетгайман, шеърга кетгайман.
Қачон кетсам — фақат Сиз томон кетдим,
Сиздан кетсам қаро ерга кетгайман.

* * *

Қуёш ботмай, тутилмай туриб ойим,
Сен чорла, мен ҳаялламай боройин.
Бирор синчинг дарз кетмасин, обод бўл.
Мен кўз очиб қўйган карвонсаройим.

* * *

Бир соридан ғам, чоҳ келади,
Бир соридан дард, оҳ келади.
Кул бўлмай тур, бошқа соридан,
Сени суйиб Оллоҳ келади.

* * *

Эй дунёи ғамбода, бодангдан қуй, сипқорай,
Энди сенга демасмен «маслаҳат бер, дил ёрай»
Сенга қачон дил ёрсам, ёриғига туз сепдинг,
Мум тишладим. Энди мен машҳаргача жим борай.

* * *

Дили озор, дили тошга келмасмиз,
Тупроққа келгаймиз, ошга келмасмиз.
Бу — беш кунлик ҳайит. Ҳайитлаб улгур,
Биз ҳайит кунларга бошқа келмасмиз.

* * *

Дилсизга сув ҳам дард айтмас ҳеч қачон,
Дарё дегил, дема тик, паст ҳеч қачон.
Мен ҳеч қачон ортга қайтолмагандай
Бу дарё ҳам ортга қайтмас ҳеч қачон.

* * *

Аждодимга айтсам кўлдир фахру, таъна, гап,
Шарқу Фарбга карвон-карвон тилло ортган у.
Улуғбекдай олимларин тутдай каллаклаб,
Машрабдайин шоирин ҳам дорга тортган у.

* * *

Ҳозирлан, бир шиддат, шахд келаётир
Йўлда сенмас. Кўк дарахт келаётир.
Ватан деб аталмиш кадргоҳларда
Байроқдай ҳилпирар вақт келаётир!

* * *

Қизиқ баъзан фирт ёлғонларам чинга ўхшар,
Тонгми дейсан. Ҳеч оқармас. Тонг тунга ўхшар.
Синчков боқсам, кимларгадир барча кўча берк,
Кимларгадир барча йўллар мумкинга ўхшар.

* * *

Санамлар мастона, мастона кетар,
Дўстнинг уйи кетар, остона кетар.
Ёвлашганларини очиқ билдирмай,
Кетганлар жим кетар, дўстона кетар.

* * *

Ҳаётида гуллиги-ча гул,
Йўллиги-ча қолаверди йўл.
Чунки у бир ошиқ сўровди,
Худо берди битта қоровул.

* * *

Ҳар кун гарчанд омон, омон кетар йўл,
Ҳаркун гарчанд яхши, ёмон кетар йўл.
Башафқат йўлдир бу, қайта олмассан,
Ҳар кун — бу охираат томон кетар йўл.

* * *

Бир қуш куйди... чирқиллади, фақат қуш бўлиб куйди,
Қушлар бор тўловларини қушдай тўлайди фақат.
Фақат одам бир-бирини қашқирлардек ғажийди,
Фақат одам, бир-бирини итдек ялайди фақат.

* * *

Юргим келмас гоҳ бу шўҳ дунёсида,
Базму жамшид, алдов, ўқ дунёсида.
Шамс Табризийдай қурбонлиғ нечун,
Жалолиддин Румий йўқ дунёсида.

* * *

Ўйлама бу дунёда шундоқ ўтгувчилармиз,
Лаҳад эшигигача ишқни кутгувчилармиз.
Ё севгидан ой янглиғ чарақлармиз умрбод,
Ё севгига умрбод аза тутгувчилармиз.

* * *

Гарчанд ғаним бирор йўлдошим қуритолмайди,
Тошим оғир. Қуёш ҳам тошим қуритолмайди.
Ер юзин бор шамоли йиғилиб эсганда ҳам
Юзга томган бир томчи ёшим қуритолмайди!

* * *

Билолмаслар ишқнинг урф-одатини,
Қилолмаслар ишқнинг ибодатини.
Огоҳ бўл, қуласа тиклай олмассен
Меъмори йўқ ишқнинг иморатини.

* * *

Ўтар қайғуга қул, қувончга ғарқ ҳам,
Ўтар хушдомону захару марг ҳам.
Келдик. Очилмади бир гул ортиқча,
Кетамиз, тўкилмас бирорта барг ҳам.

* * *

Хафсалам пир қилди дов, даранглари,
Кўнглимни ер қилди кўр, гаранглари.
Қанча эҳтиёткор бўлиб юрмайин
Хирқамни кир қилди даврон чанглари.

* * *

Ўз баҳойим билмасам-да, мисми, олтин мен,
Фирром дунё бозорида ўйга толдим мен.
Мен ҳеч нарса сотганим йўқ. Тортиб олишиди.
Менам сотиб олганим йўқ. Тортиб олдим мен.

* * *

Мен бугунги одамдирман ҳамда бурунги,
Қулоғимдан кетмас тилло танга жиринги.
Тараққиёт шуълалари ёнса бошимда
Оёғимда нафс занжирин жаранг-журунги.

* * *

Садақа, сарпо, эҳсон берар ҳокон,
Кимга мансаб, кимга шон берар ҳокон.
Қай қул «қулингман» деб тиз чўкаверса,
Шу қулнинг қўлида жон берар Ҳокон.

* * *

Сиртим шоён, ич — хўрсиниқ, тутунлигим кўр,
Гужғон юлдузлар-да синиқ, бир тунлигим кўр.
Харсанг тегиб минг бўлакка бўлинган жом — мен,
Аммо юрганимда тиклик,
бутунлигим кўр!

* * *

Хушёрлар кўп тепкилади. Кирланган чим мен.
Хушёрлар кўп сўроқ қилар. Соқов мен, жим мен.
Агар Хайём қайтиб келса дўст тутинардим,
Майхонада шароб билан ювинардим мен.

* * *

Кўп одамнинг сурати бор, сийрат, сўзи йўқ,
Муздони бор, туздони бор, аммо тузи йўқ.
Кўп одамлар майхонада айш сураб бугун,
Лек Хайём йўқ, Хайёмнинг бир босган изи йўқ.

* * *

Бошнинг устида пул, оёқ остда пул,
Энг ишончли дўстдир, хушёр, мастда пул.
Не-не олтин бошни балчиққа қориб,
Шиқирлаб кулади даста-даста пул.

* * *

Дунёда бир пулдай ғаддор дўст чиқди,
Хамма уни кутар, ҳар хил сўз чиқди.
Бировни у келмай саргардон қилса,
Бировни у келиб... гўрларга тикди.

* * *

Кирлардан покланмоқ учун ичаман,
Кўксимдаги минг доғ учун ичаман.
Ўзларидан кетиб, бировлар ичса,
Мен ўзимга келмоқ учун ичаман.

* * *

Кўкларингдан тушдим, чикдим қаърингдан,
Аmmo сўрамадим олтин, зарингдан.
Худо, менгаям бир донагина бер
Паҳлавонга¹ берган инжларингдан.

* * *

Талх ҳижронни ютгайман,
Куйиб нома битгайман.
Сени нафақат тирик,
Қабримда ҳам кутгайман.

* * *

У деб сен хорма, энди,
Кўксингни ёрма, энди.
Бемор ётди, бормадинг,
Ўлганда борма, энди.

* * *

Куйиб ўз жонима озор чеккизаман мен,
Ердан униб чикмас уруғ экизаман мен.
Расулulloҳ тўғрилолмай кетган дунёга
Нечун тахрир қаламини теккизаман мен?!

¹ Паҳлавон Махмуд назарда тутиляпти.

* * *

Гарчанд зохирим баланд, сархушману, кодирман,
Дунё ғамларин қумдай ичимга солодурман.
Сочдан тирноғим қадар қум босмаган ерим йўқ,
Мен бунда юриб турган дашти Карбалодирман.

* * *

Азал ўтдан эдим, ўтга кетсам керак,
Дўст тутиниб ёмғир, хутга кетсам керак.
Бу ерларда Оллоҳ берган ризқим териб,
Йўл сўнгида Боёвутга кетсам керак.

* * *

Водариғ, кўнглимда кун чиқмади-я,
Шаклу шамол чиқди, мазмун чиқмади-я.
Йиғласам тоғ, тошлар хўнграб қўшилди,
Бу тош одамлардан ун чиқмади-я.

* * *

Мен кетганда дерлар «Кетди, бахт, йиғи кетди,
Бу дунёнинг бир қиличи, бир тиғи кетди».
Ҳеч кимга дил ёролмадим. Десалар маъқул:
«Дунёдан яна бир сирлар сандиғи кетди».

* * *

Тошлардан бўлсам-да майда-майда ман,
Ишонавердим-а қайта-қайта ман.
Сир айтдим. Одамлар кўру қар ўтди,
Энди бир Оллоҳга сирим айтаман.

* * *

Тушундим дунёнинг одамларини
Аллақачон ўчган бахт, шамларини.
Улар умр бўйи кун-тунни улаб
Майхонада ювар кир, ғамларини.

* * *

Рангларимни артди ранги йўқ ранглар,
Бошимни қабартди санги йўқ санглар.
Дунё — жанггоҳ экан лашкар, аскарсиз,
Мени чарчатди бу сўнги йўқ жанглар.

* * *

Қуёш, сув бергансан дала, тузга ҳам,
Дашту сахрога ҳам, қумлоқ, бўзга ҳам.
Эй Худо, дунёда яшаши учун
Бир парча умид бер, умидсизга ҳам.

* * *

Хаётимни таҳлил қилиб бир лаҳзага тиндим,
Қамишни кузатиб туриб, қаттиқ ўқиндим.
У бўронда юз эгилиб, юз тикланарди,
Шу қамишча тадбирим йўқ, эгилмай синдим.

* * *

Киритсанг руҳоний бир онни кирит,
Ўзи йўқ, сўзи бор қурбонни кирит.
Фарқи йўқ, сиртингда хирқами ё тўн,
Фақат ичингга сен қуръонни кирит.

* * *

Сўзладим. Сўзим дур, асллар келди.
Сўзимдан бир чечак, бир гуллар келди.
Энди бокқа кирсам шовуллар хазон,
Менга ҳам ўй сураб фасллар келди.

* * *

Воҳ, дунёнинг ғамларидан шароб қилдим мен,
Дилимни куйдириб олов, ҳам об қилдим мен.
Гоҳ дунёда арслонлардан йўлни терс солдим,
Итларни дўст билдим. Ўзни хароб қилдим мен.

* * *

Менам ўз-ўзимча роз айтдим, кетдим.
Не айтдим. Ўзимга хос айтдим. Кетдим.
Бу дунёга келиб бор қилган ишим
Бир икки сўз айтдим. Рост айтдим, кетдим.

* * *

Нола қил, ёр турсин сен тургунингча
Пойига гуллар эк, улгургунингча.
Дудоғингни ёри содикқа ўптир
Бир куни тупрокқа ўптиргунингча.

* * *

Қайтадан босилмас бизларнинг бу из,
Қайтадан бу отда елолмаймиз биз.
Қайтадан навбатга тизилолмаймиз,
Қайтадан бахт сўраб келолмаймиз биз.

* * *

Дунёсига боксам уқиб сирларни,
Кўнгли кирлар топар кўнгли кирларни.
Беш кун мусофирмиз бу дунёда, лек
Мусофирлар талар мусофирларни.

* * *

Кетган кетаверар қатор олдида,
Бор созлар чекингай бир тор олдида.
Дунёнинг бор аттор, савдогарлари
Хеч ким... Фаридиддин Аттор олдида.

* * *

Тўртта дўст. Бир-бирин хушлашди улар,
Бир-бирларин маҳкам ушлашди улар.
Ўртага бир суяк ташланди, ёра-аб,
Қопағон итлардай тишлашди улар.

* * *

Бу хаёл босган толми, теракмиди, худойим,
Бу шамолларам ғамдан даракмиди, худойим,
Икки кўзим булоғи тинмай оққани оққан,
Менга шу икки булоқ керакмиди, худойим.

* * *

Кетсам, дунёнинг оққуш, турналарига кетсам,
Ё етти қават зиндон, ернинг қаърига кетсам.
Келдим, ҳар хужайрамни ўтга калаб кул қилдинг,
Энди мен кетсам бўлди. Сендан нарига кетсам.

* * *

Пиримқул Қодировга

Бири кам дунёда «ё хув!»чиларим,
Очу ташна халққа нон, сувчиларим.
Озгин, ранги синиқ саҳобалардай,
Шайхул-машойихдай ёзувчиларим.

* * *

Ҳазрат Яссавий зиёратига борганимда кўрганим

Бу кудукда рост бор. Ёлғон йўқ, қув йўқ,
Сув торгичларда ҳам бир ёлғон ув йўқ.
Кимга лим челак сув бир туширишда,
Ким юз бор туширар, бир томчи сув йўқ.

* * *

Гарчанд ҳар сатрни дилимга ўйдим,
Уйғон, уйғон дейман сен бўлсанг ҳам ким.
Тоза инжу топдим уйқу аралаш,
Турдим. Эслолмадим. Йўқотиб қўйдим.

* * *

Уйдан чиқинг. Ёзинг чигилингизни,
Зиёфат қилингиз бир-бирингизни.
Қўл-оёққа ажал занжири тушмай
Зиёрат қилингиз бир-бирингизни.

* * *

Ер хасратга чўкиб айланар. Кўринг,
Одам қусиб, бўкиб айланар, кўринг.
Ҳар барги ўпгулик бу хиёбонда
Итлар пешоб тўкиб айланар, кўринг.

* * *

Қувончу қайғуни қорганим бўлди,
Дўсту ёрларим бор. Бор ганим бўлди.
Бу дунёда қилган энг яхши ишим —
Сенга зиёратга борганим бўлди.

* * *

Булар одамликни хор қиладилар,
Булар маним сочим қор қиладилар.
Кучук етаклаган бу одам қавми
Одам етаклашдан ор қиладилар.

* * *

Баъзан бошинг тиклаб, силкиб барингни
Бир чақмоқ ёритиб келар қаърингни.
Эй қодир худойим, юбориб тургин
Шундай дунё силкир чақмоқларингни.

* * *

Боримни гумон ер. Ҳатто қилим йўқ,
Чекиб хумор ёзай десам чилим йўқ.
Емаган сомсага тўлаб тугатдим,
Ёнимда бир тийин бошқа пулим йўқ.

* * *

Бир ишқли одам йўқ. От-да, хар-да бор,
Бугун ишқ йўқ. Дўқ бор. Гумон, Зарда бор.
Бугунги Мажнунлар зимдан текширар,
Мажнун ишқи ўтган, ўтганларда бор.

* * *

Тиллаш. Ишим келсин десанг ўнг.
Ер тилга киради, чимдан сўнг
Жовдиради. Мен тиллашмадим.
Шу гул йиғлар кетганимдан сўнг.

* * *

Фалак болга доим захарни қотган,
Кўрдим... Темур шоҳлик шаробин тотган.
Кейин Қўқон. Кейин Нодира боши,
Кундага қўйилган, чопилаётган...

* * *

Биз ўтсак-да гоҳо ҳалолликка зор,
Биз ўтсак-да гоҳо шайтонга дўст, ёр,
Аждодларга тортар гўдак томири,
Болалар ичида авлиёлар бор.

* * *

Янглишиб ҳам кўчангизга йўлим тушмасин,
Янглишиб ҳам бўйнингизга қўлим тушмасин.
Аммо... аммо сўрорим бор кодир Худодан,
То тирикмен, бошингизга ўлим тушмасин.

* * *

Якун бер, ўзимни ўроқлашимга
Яшин бер, чакмоқдек чарақлашимга.
Дўсти азиз, менга ишора етар
Жоним куйиб, Сени сўроқлашимга.

* * *

Демасмен, дунёда ортиқ бор, кам бор,
Яшашимга арзир ёруғ бир шам бор.
Сўнг кунимгача шоҳ ё гадо бўлиб
Эшигимга келар битта одам бор.

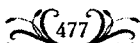
* * *

Яхшилик қил, билмаганга мен тан, билади,
Бахт қадрини бахт деб юрак ёрган билади.
Бу бойларнинг саховату хотамтойлигин
Гадо бўлиб эшигига борган билади.

* * *

Ҳаётнинг ранги йўк, сурга ўхшайди,
Най ноласи ҳазин сирга ўхшайди.
Қайдадир най йиғлар, менам йиғлайман,
Икковнинг дардимиз бирга ўхшайди.

1984—2004 йиллар

МУНДАРИЖА

ШЕЪРЛАР

Йил боши истаклари	6
Дугонагинам	7
Ховлилар	9
Йигит қадам ташларкан	10
Ўн тўрт ёшли қизча	11
Шунчаки	12
Оппокқина чақалок	13
Олкишлашинг керак	13
Оқариб бормоқда, онам, сочларинг	15
«Қизғиш ёнар уфқнинг...»	16
«Тақдир улаганда...»	17
«Ўчган ўтни ёндирма...»	17
«Қиёфанг хамиша...»	18 ₁
Қор учқунлаб турганда	18
Қалбингга чорлайсан	19
Отам, менинг меҳрибон отам	20
Оқ олмалар пишганда	21
Кўмсаш	23
Қизил гул	23
«Қор — оқ ипак...»	24
«Учирма куш...»	25
Бегим, сизни худойим	25
«Болақайим, болақайим...»	26
Илдам бола	27
«Ўйламангки, унинг қалби йўқ...»	28
Кўклам ўйлари	29
Ушбу дам қарори	30
«Фақат омад камдан-кам...»	31
«Мана, кўпдан ўт босиб...»	31

«Умр оти чопағон...»	32
Бўшатилган от	32
Уйғон, болажон	33
Гўдакка хам кийин	34
«Тупроғига эгил...»	35
«Сен менинг қалбимни...»	35
Уйга	36
Отам хотирасига	37
«Сени кимлар...»	37
Оташ давраларда	38
Бу шеър	39
Аёл ўтиб борар	39
Сиз доно йигитсиз	40
Кемалар тиккага йўл олсин	40
Мен сен билан хайрлашган гун	41
«Тўсатдан кўзимга тушди чўп...»	42
«Аллақачон унутганман...»	43
Суянч тоғларим	43
Узук	44
Қўл ҳақида	45
Бир аёлнинг кундалигидан	46
«Хох арзи, хох арзимагил...»	47
«Сиз билан миннатдор...»	47
Бургут	48
«Асли кўклам сўрганди кўлим...»	49
Бир лаҳза	50
«Майлига бошимни...»	51
Бургутларим	51
Шоир яшай билмас	52
Бир кирғоққа	53
Ҳисоб-китоб ҳақида	54
Умидга	55
Онам кетиб боряпти	56
«Тақикласам...»	57
Хайрат	57
Кузги дарахт	58

Икrorлик	59
Энг тоза мева	59
Рўмолча (Баллада)	61
«Гарчанд сенинг...»	61
«Йўк, йўк, нега энди...»	62
Сукунат	63
Уруш — бу бир кора сўздир	64
«Бу ўғил меники эмас...»	65
«Саволларга мени ўрама...»	66
«Эй, сен бўйин эгмас...»	66
Нихол	67
Садокат	68
Шахидлар	68
Учинчи дўст	69
Бир хонадонда	70
Ёлғиз аёл хати	71
Бу фасл	72
Қирк йилдан сўнгги нидо	73
Бу Ватан	74
Учинчи қиз	75
Муаммо	76
Жасоратнинг сўнгги туни	77
«Йигитлар ўлимга кетган...»	78
Қирчиллама қирк йигит	79
Эски сандиқ	80
Қайтмайман	81
Қамал кунларида	82
Қамал қишида	82
Хато такрорланмас	84
Ҳайкалнинг айтганлари	85
Ватан бахти	86
Тилак	87
Чақирик	87
Чинни коса	88
Муқаддас аёл	90
Хавотир	91

Тўмариснинг айтгани	92
Кўкраги доғлиларга	92
«Онанг қариёлмас...»	93
Ёлғиз ўғил ҳақида баллада	94
Бир аёлнинг ўтмиши	96
Илинж (Баллада)	97
Қасос	105
Онамга	106
Онамнинг айтгани	107
Кўз	107
Шундай уй бор	107
Ишонч дарвозасида	108
Сочингизнинг ўрмонларида	108
Сизсиз	109
Кириб бормоқ	109
Менга айт	109
«Бу эркак...»	110
Уят	111
«Ёнаётган бу ўт...»	111
Севинч кўчган уй	112
Ўртадаги дарё	112
«Бўлмагандай боғларда бўрон...»	112
Бир хато изтироби	113
Халқона оҳангларда	114
Ҳижрон ёбонларида	115
Қирғоқ	116
Кетма	117
«Улар бир-биридан...»	118
«Бир вақтлар...»	118
«Бу аёлнинг соялари узун...»	119
«Билмам, адашдимми ё...»	119
Автопортрет	120
Бир қадам (Баллада)	123
Бир шеър керак	126
Ҳолат	126
«Аввал ўқигандим...»	127

Бедилона	127
Сирдарё билан сухбат	128
Усмон Носирга	129
Оқар дарё	130
Сурур кўнғироғи	132
Мослашувчан одамга	133
Бу уйлар	134
Бир кадам олдинга	134
Дарахт ўз жойида	136
Қари отнинг айтганлари	136
Гоҳ кунлар ғаройиб	137
«Қуёш жуда эрта ботди...»	138
Ўрталик	139
«Минги келса қошиқ кўтариб...»	139
«Ҳаётнинг кўзидан ўпиб...»	140
Тўғон	140
Қачон	141
Мен ҳам сендай	141
«Кўп қизғанаверманг...»	141
Аёлга бош уриш	142
Бу дунёда	143
Менинг каби	143
Бир ўрим соч тарихи	144
Ишонч	146
Улуғбекка айтар сўзим	147
Тасалли	148
Холис ният	148
Сизнинг ўрнингиз	149
Устоз Ойбекка	150
Бу шахд	151
Азият	152
Эврилиш бўлмаса	152
Ўлим яхши	153
«Хувиллаган боғнинг...»	154
Қадах	154
«Санчийди кўксимнинг...»	155

Хак сўзинг учун	155
«Курукликдан келади...»	156
«Эски ўзбек тили»га ёзув	156
Қиш кечалари узун	158
Майса	158
Иккиланиш	159
Ёлғизлик	159
«Тиёлсанг нафсингни...»	159
«Қушлар ака-укалар...»	160
«Тахтга чиқар йўл...»	160
Бадбахт ишонч	160
Йўлга чиққан	161
Учирма	161
Асл бахт	162
Совуқ шамол	162
Ярим кеча	163
Чақирсанг	163
Излайман	164
Базмимиз охирлашди	165
Бўлак нарса	166
Хурлик ўти	166
Сариосиёда	167
Қиёматнинг қаттиқ тоши, мен	168
Ҳимоя	169
Бу одам	169
Дардим билан ўсадилар бир куни	170
Тушунмасман	171
Таънали шеър ёзганимдан кейинги изтиробларим	172
«Нимадир бу, кетаётган...»	173
Ҳеч на ёнмас бу оламда	173
Йиғламаймиз	174
Бул кун кимдир ўйнаса	175
«Ўш-Ўзган фарёди» дафтаридан	
Унутганинг куйсин икки дунёси	176
Туркистон онаси.....	177
Ҳар кун хабар.....	178

Ўтаман.....	179
Тарафкашлик.....	180
Каромат.....	180
Ўш-Ўзганнинг болалари	181
Афсус.....	181
Биз ўтармиз, эслар ул, киз.....	182
Шубҳа.....	183
Бизлар ожиз.....	183
Тишимдан қон сизиб.....	184
Садо.....	185
Бу ўлим қандай ўлим.....	186
Ярим кўнглим.....	187
Юки оғир бу юртда	187
Бу шовқинзор оралаб	188
Бўзлаётган жоним куши	189
Болалар англаб	190
Кийикдай бу киз жон озуғи	190
Ҳаёт майдонларида	191
Илтижом шу	191
Меҳмондир	192
Кўриб ёздим	193
Қизил тошлар.....	194
Бир кун... гов йўқ йўлимга	194
Сен қоларсан	195
Тили суғурилган болалар билан	196
Сендан олдин	196
Кулим кулар эҳтимол	197
Энг ёмон кундаги энг яхши тилак	198
Ошиқлик	199
Бехато Сўз	200
Умид	200
Иншооллох	201
Туркистоннинг оналарини	202
Кўпни кўрдим	203
«Ошиқлиғда ҳеч ким...»	204

«Худоданми, бандадан...»	204
Йиғладим, художон	205
Ҳаммадан қуйинганим	205
«Гарчанд ўтган умр...»	206
Ғамим сиздан мерос	206
Мен кимнинг урвоғи	207
Чимилдиққа кирмаганлар ёр-ёри	208
Сув узатар томирим	208
Улги	210
Даъват	211
Қадим қўнғирок	211
Қўш тоғмиз, қорақалпоқ	212
Бу улғу қарвонни кимлар талади?	212
Моҳларойим, чин ойим, айтинг	213
Ўлмаё юрсам	214
Ҳақ деганни	214
Қизганиш	215
Қозоқ дўстларга	216
Ватан байроғи	217
Меҳмондорчиликда	217
Сизни севгач	218
Ҳар гап ўтса, мендан ўтди	219
Ўртоқларим	220
Бобо қуёш	221
«Бир мактуб сингари...»	223
«Ким яшаган бўлса...»	223
«Ўз эгик бошимни...»	224
«Мен кетиб бораман...»	225
«Мен сизни алдашни...»	225
Сурат	226
«Ажралишдик, кўтар бошинг...»	226
«Алвидо денг, алвидолар...»	226
«Тугатинг, бас, дедим...»	227
«Қайларгадир ёзган эдим...»	227
Ўқ ҳақида олти шеър	228
«Аллақачон унутганман...»	230

«Албат, етажакман...»	231
Иссик қор	232
Аёлга бош уриш	232
Шудгорланиб текисланган эл	233
Хавотир	234
Тўмарисга илтижо	235
Сўнги ох	236
Битта муштга айланмай	237
Ҳар элга бир байроқ керак	238
Азизим	238
Отларимиз	239
Аввал ичинга кир	240
Улуғлар, боғловчилар	240
Кечиб	241
Кунботарда	241
Тун кирар чоғларда	242
Қутлов	243
Сўзон дилим	243
Ёнар кунлар	244
Озод эт	245
Сиғармукин	245
«Момом отда суворий...»	246
Бир вақтлар	247
Биз жаннатнинг гулимиз	247
«Сибирларда ўлган болалар...»	248
Энди сен келгунингча	248
Кўксимиздан ўсиб чиққан	249
Еринг бу	250
Ҳайф	251
Ўзин топмоқ истаган	251
Инониш	252
Мулгиб-мулгиб узун кечалар	253
Кўл	254
Ерда қолган сўзларим	255
Йўлдадирман	255
Дарахтларга айлантириб қўй	256

«Токка кетди, чўлга кетди...»	256
Она элим	257
Ўлдиран куч	258
Изланг мени	258
Дарахтлар сезади	259
Миллий виждон кўтарсин	260
Ўнг қўлга қасида	260
Унутманг	262
Озодликни бериб кетинг	263
Мен биргина сўз ўстирдим	263
Билмасмиз	264
Ўлмаслик	265
Хаққим йўк	266
«Бошимдан фалокат тоши тўқилди...»	266
Ўз топгин	267
Онанг кетмоқда	267
Ошиқлик Сиздан ўтарди	268
Қасамки	269
«Уйғон» сўзин айтгач	270
Хуррият тожи	271
Ишонма	272
Кунинг кулсин	272
Ижод сири, ишқ сири	274
Оналаримиз	275
Энди кет	276
Айтолмадим	277
Бу — биз, Ўзбеклар	277
Мухаммаднинг йўқлови	279
Ўзинг тик кет	281
Зехн солсам, ў, дунё	281
Қирқар кўнгил синиғи	282
Элдошларим ичра юриб	283
Мен кетсам	284
Бу дунёнинг кўзлари	285
Дунёларга сиғмаган ҒАҒО	285
Хурлик ўти	286

Озодликнинг қўллари	287
Ватан	287
Булар Ватан қоровуллари	288
Ўстир худо деган шу мамлакатни	289
Ватан жим туради	290
Отам менинг	291
Сенсиз	291
Ўзбекнинг	292
Бу беш кунлик дунёда	293
Ўпаман байроғимни	293
Эрқдай кўтариламан	294
Инсон аслан буюк	295
Султон, қаҳрингни бер	296
Ўзи кетди	297
Шоир номи	298
Талаб	299
Танграм, айтгин	300
Дунё кетар суриниб	300
Имон келгунича ёзгин	301
Эътироф	302
Бир куни	303
Телефон	303
Туркистон тупроғида	303
Кечаги шамол	305
Менинг қайдим	305
Мартаба	306
Туш	307
Деразада чирок ёкаман	307
Бир аёл қайғуси	308
«Художон, эшитгин...»	309
Юксалишга маҳкумлик	310
Юбормайман	311
Уни менга бер	311
Менга дуч келиб қолса	312
«Ким ёгадур...»	312
Демакки, сен шоирсан	312

Отлар бўлса эгарланган	313
Кўқонга борсам	314
Келажакнинг йўлларини супурамиз	315
Парда ортидаги суҳандонлар ёди... ..	315
Мангу порлар ўт — икки шоним	316
Мен йўкласам	318
Асра онажонимни	318
Йўлдан тоза болалар келар	319
Шу йўлгина чин	320
Дўст келар	320
Фигон	321
Ёш бургутлар, эслаб қолинг	322
Болаларнинг оналари	323
Эски дўстларимга	323
Онам хотирасига	324
Сизга ишонардим	325
Тадбиркор аёлларга	325
Сентябрдан келар чинқирик	326
Кўнгли ярим одам ҳақида шеър	327
Қичқирик	328
Ўзингдан узиб бергин	328
Турон	329
Дилимни оч	330
Кўнглимдаги арслон	331
Бу ўт	331
Мен Сизга кетаман	333
Бугун сенинг кунинг	333
Ватандир бу	334
Бир ҳикмат бор	335
Улуғ кун келмоқда	336
Дуо	337
Менга айтадилар	338
Болаларим, қадни кўтаринг	339
Тирик кўнғироқлар	340
Кечикканлар	340
Келдим	341

Турк дунёсин ўнгловчилар	342
Тирилиш кунлари	342
Авлиёлар	343
Аёлни қутқар	344
Энамнинг айтганлари	345
Марҳумнинг ўз дўсти хақида айтганлари	346
Бор армоним	347
Тавба-газарру вақти	348
Кетиш хақида	349
Йиғи	350
Ёмон бир ўй	351
Ёлғиз қолдирма	352
Омон бўлинг	352
Аҳли Анжон, йўл бошига чиқавергин	353
Сотиб олинган тахлика	354
Онам ёди	354
Фақат ишқинг	355
Томчи ёш	356
Тириклик	356
Хаёл сурсам	357
Туркий сўзлар жойларидан кўзғолар	357
Салом, гуриллаган ўт	358
Бор худоё, бир худо	359
Кутиш	359
Туркнинг кўзи	360
Хато кетдим	361
Накшбандга бориб келганимдан сўнг.....	361
Омон Мухторга	362
Туғларимни ололмайди ёв	363
Демак	364
Оллоҳ кечиктирсин	364
Ўхшайди	365
Байроқ тутқичига бир оят ёздим	366
Хайрлашмайман	366
Мажнунтол	367
Аъзам Ўктам хотирасига	367

Ватанга арзийсан	368
Барг тушмади ерларга	368
Дўст бўлсалар	369
Бешик қошида	370
Таскин	371
Рухим кўтаради байроқларини	371
Иккиланиш	372
Агар... сениз	372
Фақат...Бобур йиғлаган	373
Дил ҳам бош тортар экан	373
Мозорларинг бор	374
Туркистон келди	374
Дарахт фарёдидан беҳабар	375
Паҳлавоннинг ҳар айтгани	375
Мажбурият	376
Сен ўлма, фақат	376
Тушунган гапим	377
Айтмай қандоқ яшайман	377
Бугун туркка не керак	378
Ўзинг катта бўл, етим	379
Элнинг қаро кечаларида	380
Бу элни жимлар уйғотадир	380
Ўхшар	381
Ортиқча куч	382
Нима олдинг?	382
Форат уй	383
Дўсти жон	383
Алаҳсираш	384
Табрик гули	384
Айтаман	385
Тўлқин ювар қирғоқни	385
Олча гуллаган пайтлар	386
Наҳотки	386
Сен оёққа туриб ол	387
Хулоса	388
Бўлмас	388

Оллох, бир сир, синоат бер	389
Дунни бир қалқитиб олгандан кейин	390
Қамишлар	391
Тавба	391
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз	392
Унутмайди	394
Билмабман	394
Оласан	395
Ота ҳовлим	396
Олдимдан окқан сув	397
Мен бир куни	397
Боёвутда	398
Еткурма	398
«Бу беш кунлик дунё деб...»	399
Чакириб оламан	400
«Ўтга солиб рухни, танни...»	400
Буюк жангу жиҳод	401
Шавкат Раҳмон деган	402
Ватан сари йўл	403
Қалам билан	403
Сарсон ой	404
Бизлар бор	404
Сиз келмадингиз	405
Байроқни бермасдан	405
Элда эркнинг ўти ёнғунча	406
Азиз ном	406
Зилзила	407
Ҳофиз дарё	408
Маслаҳатга бораман	409
Тўсилган дарё	409
Мен дардимни ўтганларга сўзласам керак	410
Кўп чиқдим мен Ватанимнинг тўрига	411
Биз елкамиз тутсак	411
Бекор келдик	412
Навоийнинг кони менда	413
Бир кун яшай	414

Тош яхши яшар	414
Тафаккурчиларга	415
Кўчам бўлсин	416
Кўшиқлар	417
Бахмал	418
Сезиб қолдим	419
Ватан деб	419
Паришонхотирлик	420

БАХШИЁНАЛАР

Туғилиш	422
Она садокати ва ёлғиз ўғил армони қиссаси	423
Бахшининг тўйдаги курашида айтганлари	427
Қасам	429
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса	430
Қуш тилига ёвуқ келса қуш тили	432
Йўқлов	433

«ИНЖУЛАР» КИТОБИДАН

Тўртликлар	436—477
------------------	---------

ҲАЛИМА ХУДОЙБЕРДИЕВА

ЙЎЛДАДИРМАН

Шеърлар, бахшиёналар, тўртликлар

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент — 2006

Мухаррир *З. Мирзаҳакимова*
Бадий муҳаррир *М. Аъламов*
Техник муҳаррир *Л. Хижова*
Мусаххихлар: *Н. Охунжорова, Ю. Бизаатова*
Сахифаловчи: *Л. Бацева*

Теришга берилди: 21.06.05. Босишга рухсат этилди: 10.04.06.
Бичими 84x108 ¹/₃₂. Петербург гарнитураси. Офсет босма. Шартли
босма тобоғи 26,04+0,84 зарв. Нашриёт-хисоб тобоғи 23,32+0,82 зарв.
Адади 5000 нусха. Буюртма № 2038. Баҳоси келишилган нархда.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмаҳонаси.
700083, Тошкент шаҳри, Буюк Турон, 41.

Х 87

Худойбердиева, Ҳалима

Йўлдадирман: Шеърлар, — Т.: «Шарқ», 2006. —
496 б.

ББК. 84 (5У)6